

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

SİGORTACININ SİGORTA TAZMİNATINI
ÖDEME BORCU
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
UĞUR DENİZ

Danışman
DOÇ. DR. BURAK ADIGÜZEL

Ekim 2019
KAYSERİ

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

SİGORTACININ SİGORTA TAZMİNATINI
ÖDEME BORCU
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan

UĞUR DENİZ

Danışman

DOÇ. DR. BURAK ADIGÜZEL

Ekim 2019

KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Uğur Deniz

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Sigortacının Sigorta Tazminatını Ödeme Borcu adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Uğur DENİZ
ADIGÜZEL

Danışman
Doç. Dr. Burak

Özel Hukuk ABD Başkanı
Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL

KABUL ONAY SAYFASI

Doç.Dr. Burak Alişir..... danışmanlığında .....tarafından hazırlanan
"..... Sigortasının Sigorta Teminâtını Ödeme
Borcu....."adlı bu çalışma, jürimiz tarafından
Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü
.....Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul
edilmiştir.

04/10/2018
(Tez Savunma Sınav Tarihi Yazılacak)

JÜRİ:

Danışman

..... Doç.Dr. Burak Alişir.....

Üye

..... Dr.Ö.S.Ö. Özlem İlhan Hacıoğlu.....

Üye

..... Dr.Ö.S.Ö. Buket Çetinkaya.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 04/11/2018 tarih ve ..... sayılı kararı
ile onaylanmıştır.

04/11/2018
K. Güllü
Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Mesleki ve akademik kariyerim için önemli bir adım olarak gördüğüm ve benim için her zaman özel bir yeri olacak olan bu çalışmanın güzel bir başlangıç olması; bana bu süreçte destek olan sevdiklerimin her başarımda ve dahi her başarısızlığında yanımda ve yakınımda kalması ümidiyle;

Çalışmamın tamamlanmasında emeği geçen ve yaşam mimarlarım çok değerli annem ve babama; her anımda benim yegâne destekçim ve hayatımın anlamı olan sevgili eşim Elif Sultan Deniz'e,
Sonsuz teşekkürlerimle...

SİGORTACININ SİGORTA TAZMİNATINI ÖDEME BORCU

Uğur DENİZ

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ekim 2019

Danışman: Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL

ÖZET

Sigorta, insanların yaşamları boyunca karşılaştıkları rizikolar sonucunda ortaya çıkan zararlar ve bu zararlar neticesinde harcamalara neden olan olayların iktisadi neticelerinden kendilerini güvence altına almak isteği ile önceden önlem alma gereksinimlerinden doğmuştur. Sigorta sayesinde, insanların karşılaşma ihtimalleri bulunan ekonomik güçlükler bu duruma maruz kalan kişiler arasında paylaştırılmak suretiyle en az yıkıcı ve zarar verici duruma getirilerek herkes için çekilir kılınmıştır. Bu ise, sigorta hukukunun mihenктаşı ve en önemli konusu olan, uygulamada en sık karşılaşılan ve sigortacının yerine getirmesi gereken en önemli borç olan sigortacının tazminat ödeme borcunun ifası ile olur. Sigorta tazminatı ise, rizikonun gerçekleşmesi ve hasarın oluşması sebebiyle doğan zararı gidermek için sigortacı tarafından sigortalıya ödenen bedele denir. Zarar sigortalarında, sigortacı, sigortalının gerçekten uğramış olduğu zararı karşılar. Sigorta tazminatının belirlenmesinde, sigorta bedeli, sigorta değeri ve sigorta zararı önemli unsurlardır. Ayrıca zarar sigortalarında, eksik sigorta, aşkın sigorta, birden çok sigorta (çifte sigorta, kısmi sigorta, müşterek sigorta) sigorta tazminatının ödenmesinde önem arz eden hususlardır. Sigorta tazminatı aksine bir sözleşme yoksa aynen değil nakden ödenir. Kural olarak sigorta sözleşmesinden kaynaklanan her türlü istem hakkı, alacağın vadesi dolduğu tarihten başlayarak iki senelik zamanaşımı süresine tabidir. Sigorta tazminatıyla ilgili istemler her hâlde rizikonun meydana geldiği tarihten sonra altı sene geçmekle zamanaşımına uğrar. Ancak sorumluluk sigortalarında, sigortacıdan istenilen tazminat talepleri, sigorta konusu olay meydana geldikten sonra on senenin geçmesiyle zamanaşımına uğrar.

Anahtar Kelimeler: Sigorta tazminatı, sigorta bedeli, riziko, sigorta değeri, sigorta zararı

INSURER'S INSURANCE INDEMNITY PAYMENT OBLIGATION

Uğur DENİZ

Erciyes University, Graduate School of Social Sciences

Graduate Thesis, October 2019©

Supervisor: Associate Professor Burak ADIGÜZEL

ABSTRACT

Insurance, originates from the need of protecting oneself against the damages that resulted from the risks encountered during a human's lifetime and the costly economic results of these damages and the need of taking precautions beforehand. Thanks to insurance, losses become more reasonable and less disruptive for those who expose to the risk of damage since it enables them to share the damage as mentioned. At this stage, insurance agent pays the compensation amount which is the most important payment for the insurance agent and the most important point and touchstone of the insurance law. "Insurance indemnity" is the amount paid to the insured person by the insurer person with the aim of compensating the financial loss after the risk and damage. As to the damage insurances, insurer person compensates the net value financial loss of the insured person. Insurance amount (insurance rate), insurance value and insurance damage are important elements in the course of designating the insurance indemnity. Besides, as to the damage insurances, under-insurance, excess-insurance, double-insurance, partial-insurance and coinsurance are important principles of insurance indemnity payment. Insurance indemnity is paid in cash but not in kind unless there is a counter contract. As a rule; in the contract of insurance, every kind of "right to demand" is subject to two-year period of limitation effective from the date of due debt. As to the demands relating to insurance indemnity and insurance rate become invalid after 6 years effective from the date of risk. However, as to the liability insurances, claims for damages to the insurer person become invalid after 10 years effective from the date of subject matter of insurance.

Key Words: Insurance indemnity, insurance amount (insurance rate), risk, insurance value, insurance damage

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	ii
KABUL ONAY SAYFASI.....	iii
ÖNSÖZ /TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

SİGORTA TAZMİNATI KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

I. Genel Olarak	3
II. Sigorta Türleri	5
III. Tazminat ve Sigorta Tazminatı Kavramları	6
IV. Sigorta Tazminatıyla İlgili Kavramlar	8
A-) Sigorta Bedeli	9
B-) Sigorta Zararı	13
C-) Sigorta Değeri (Menfaat Değeri)	15
V. Sigorta Tazminatının Özellikleri	17

2. BÖLÜM

SİGORTA TAZMİNATININ ŞARTLARI VE ZARAR MİKTARININ TESPİTİ

I. Genel Olarak	22
II. Sigorta Tazminatının Şartları	25
A-) Riziko veya Tehlikenin Gerçekleşmiş Olması	25
B-) Menfaatin Tamamen ya da Kısmen Zarar Görmüş veya Hasara Uğramış Olması.....	32
C-) Zararın Sigorta Süresi İçinde Meydana Gelmiş Olması	33
D-) Sigorta Ettirenin Yükümlülüklerini Yerine Getirmiş Olması	35
III. Zarar Miktarının Tespiti.....	35
A-) Zarar Sigortalarında	37

1-) Genel Olarak	37
2-) Tarafların Anlaşmasıyla	42
c-) Hakem-Bilirkişi Tayini Yoluyla	42
d-) Tahkim Yoluyla	50
B-) Meblağ Sigortalarında	54

3 BÖLÜM

TAZMİNAT BELİRLENMESİ VE ÖDENMESİ

I. Tazminat Miktarının Tespiti	57
A-) Genel Olarak	57
B-) Zarar Sigortalarında	58
1-) Genel Olarak	58
2-) Mal Sigortalarında	62
3-) Sorumluluk Sigortalarında	70
C-) Meblağ Sigortalarında	71
1-) Genel Olarak	71
2-) Hayat Sigortasında	72
3-) Kaza Sigortasında	74
D-) Eksik Sigortada	77
1-) Genel Olarak	77
2-) İlk Tehlike Sigortasında	83
E-) Aşkın Sigortada	85
F-) Birden Çok Sigortada	89
1-) Genel Olarak	89
2-) Müşterek Sigortada	92
3-) Çifte Sigortada	97
4-) Kısmi Sigortada	96
II. Tazminatın Muacceliyeti	100
A-) Tazminatın Muaccel Olacağı Zaman	102
1-) Zarar Sigortalarında	102
2-) Meblağ Sigortalarında	103
III. Tazminatın Ödenmesi	110
A-) Genel Olarak	110
B-) Ödemenin Yapılacağı Kişi	111
1-) Genel Olarak	111
2-) Zarar Sigortalarında	113
3-) Can Sigortalarında	113
C-) Sigorta Tazminatının Ödenme Şekli	114
1-) Nakden Tazmin	114
2-) Aynen Tazmin	115
3-) Ex Gratia Ödemeler	116
IV. Faiz, Temerrüt Kavramı ve Sigortacının Temerrüt Faizi Ödemesi	118
V. Sigortacının Avans Ödeme Yükümlülüğü	126

VI. Sigortacının Kısmi Tazminat Ödemesi	129
VII. Sigorta Tazminatında Zamaşımı	130
SONUÇ.....	134
KAYNAKÇA.....	139
ÖZGEÇMİŞ.....	148

KISALTMALAR

- AKÜHFD : Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AnkBD : Ankara Barosu Dergisi
aşa : aşağıda
bkz : bakınız
BD : Bankacılar Dergisi
BATİDER : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BAM : Bölge Adliye Mahkemesi
CKKSGŞ : Cam Kırılmasına Karşı Sigorta Genel Şartları
C : Cilt
DASK : Doğal Afet Sigortaları Kurumu
dn : dipnot
DEÜHFD : Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ECSGŞ : Elektronik Cihaz Sigortaları Genel Şartları
E : Esas
ET : Erişim Tarihi
ETTK : 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
FKSGŞ : Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları
GÜHFD : Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD : Hukuk Dairesi
HGD : Hukuk Gündemi Dergisi
HHSĞŞ : Hayvan Hayat Sigortası Genel Şartları
HISĞŞ : Hırsızlık Sigortası Genel Şartları
HKÜHFD : Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HMK : 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSGŞ : Hayat Sigortası Genel Şartları
HUMK : 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD : İstanbul Barosu Dergisi
İİK : 2004 sayılı İcra İflas Kanunu

- İKÜHFD : İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
- İSGŞ : İnşaat Sigortası Genel Şartları
- KHK : Kanun Hükmünde Kararname
- K : Karar
- KAKSGŞ : Kara Araçları Kasko Sigortası Genel Şartları
- KTK : 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
- m : madde
- MKSGŞ : Makine Kırılması Sigortası Genel Şartları
- MSGŞ : Montaj Sigortası Genel Şartları
- MSSGŞ : Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- MTK : 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu
- NK : 1512 sayılı Noterlik Kanunu
- RG : Resmi Gazete
- SSGŞ : Sağlık Sigortası Genel Şartları
- s : sayfa
- S : Sayı
- SESGŞ : Sera Sigortası Genel Şartları
- SHD : Sigorta Hukuku Dergisi
- SK : 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
- STK : Sigorta Tahkim Komisyonu
- T : Tarih
- TBBD : Türkiye Barolar Birliği Dergisi
- TBK : 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
- TCK : 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- THD : Terazi Hukuk Dergisi
- TKHK : 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
- TMK : 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
- TSRSB : Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
- TTK : 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- UTTDER : Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi
- vd : ve devamı
- YBKSGŞ : Yangına Bağlı Kar Kaybı Sigortası Genel Şartları
- YSGŞ : Yangın Sigortası Genel Şartları

Y	: Yargıtay
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı
YKD	: Yargıtay Kararlar Dergisi
YTD	: Yargıtay Ticaret Dairesi
y	: yıl
ZDSGŞ	: Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları

GİRİŞ

İnsan ile onun ekonomik ve sosyal çevresi daima tehlikelerle karşı karşıya olup; bu tehlikeler sosyal veya ekonomik tehlikeler olabileceği gibi doğal tehlikeler de olabilir. Sigorta da, insanların yaşamları boyunca karşılaştıkları tehlikeler sonucunda ortaya çıkan zararlar ve bu zararlar neticesinde harcamalara neden olan olayların iktisadi neticelerinden kendilerini güvence altına almak isteği ile evvelden önlem alma gereksinimlerinden doğmuştur. Genel itibariyle sigorta uygulamasına başvurulmasının temel nedeni ise, insanların karşılaşma ihtimalleri bulunan ekonomik güçlükleri (meydana gelecek kazanın zarar vermesi durumunu) bu duruma maruz kalan kişiler arasında paylaşım suretiyle en az yıkıcı ve zarar verici duruma getirerek herkes için çekilir kılmaktır.

Sigorta kurumunun temel gayesi, tesadüflerin zararlı sonuçlarını önceden alınacak tedbirlerle ortadan kaldırmaktır. Bu bakımdan sigortanın birinci işlevi, fertlerin hayatta karşılaşacakları rizikolar için kendilerini emniyette hissetmelerini sağlamaktır. Bu emniyetin sağlanması, rizikolardan meydana gelecek olası zararların önceden topluluğa dağıtılması ile mümkün olmuş olup; bu haliyle de sigorta toplumsal dayanışmaya önemli katkı sağlamaktadır. Sigortanın ikinci işlevi, sermaye birikimi sağlamak ve kişilere kredi temininde kolaylık sağlamaktır. Sigortanın üçüncü işlevi, toplumu oluşturan kişi veya kuruluşların malvarlıklarının korunması neticesinde ülke kaynaklarını korumak ve güçlendirmektir. Sigortanın dördüncü işlevi ise, kişilerin tasarruf yapmasını sağlamaktır¹.

Bu kapsamda zarar meydana getiren bir olayın neticelerinin ödenen prim karşılığında sigortacı tarafından üstlenilmesini öngören, sözleşmenin taraflarına borç ve yükümlülük yükleyen sigorta sözleşmelerinde, sigortacının borçları ve yükümlülükleri, TTK'nın "Sigorta Hukuku" hakkındaki 6. kitabında "Genel Hükümler" adı altındaki birinci bölümünde "Tarafların Borç ve Yükümlülükleri" başlığıyla ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Anılan kısımda "Sigortacının Borç ve Yükümlülükleri" kenar başlığıyla

---

¹ Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, Sigorta Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 20-22.

düzenlenen, sigortacının en önemli borçları olan sigortacının ödemeye ilişkin borçları, temel olarak giderleri ödeme borcu ve tazminat ödeme borcudur. Sigortacının ödeme borcuna ait hükümler, “Genel Hükümler” başlıklı birinci kısımda yer alması nedeniyle tüm özel sigorta türleri hakkında tatbik edilecek hükümlerdir.

Hazırlamış olduğumuz bu yüksek lisans tezi kapsamında, öncelikle sigorta sözleşmesi, sigorta türleri, tazminat, sigorta tazminatı ve sigorta bedeli kavramları hakkında açıklamalarda bulunup, akabinde sigorta tazminatıyla ilgili kavramlar (sigorta bedeli, sigorta değeri ile sigorta zararı), sigorta tazminatının özellikleri, sigorta tazminatının şartları, riziko kavramı ve özellikleri ile zarar miktarının tespiti ele alınacaktır. Ardından sigorta tazminatının tespiti ayrıntılı olarak ele alındıktan sonra sigorta tazminatının muacceliyeti ele alınacak; bundan sonra da tazminatın ödenmesi, sigortacının temerrüt faizi ödemesi ve şartları, sigortacının avans ödeme yükümlülüğü, sigortacının kısmi tazminat ödemesi ve sigorta tazminatında zamanaşımı hususunda açıklamalarda bulunulacaktır.

Çalışmamızda özellikle, sigorta hukukunun mihenktaş ve en önemli konusu olan, uygulamada en sık karşılaşılan ve sigortacının yerine getirmesi gereken en önemli borç olan sigorta tazminatını ödeme borcu ayrıntılı bir şekilde açıklanacaktır. Ayrıca teori ile pratik arasındaki uyumsuzluklar meydana çıkartılacaktır. Bu amaçla sigorta tazminatının belirlenmesi ve ödenmesi süreci uygulamada ve mevzuattaki eksiklikler belirtilerek tüm yönleriyle ele alınacak; bu eksikliklere yönelik var olan bilimsel çözümler, pratikte olan uygulamalar ve olması gereken hukuk açısından öneriler; neticede kendi kanaat ve gözlemlerimiz de kanun, Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi içtihatları ile öğretideki görüşler eşliğinde ortaya konulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTA TAZMİNATI KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

I. Genel Olarak

Sigorta tazminatı kavramını açıklamadan önce bu kavramın temelinde yatan sigorta sözleşmesinden bahsedecek olursak; sigorta sözleşmesinin doktrinde çeşitli tanımları yapılmıştır². Buna karşılık TTK'nın 1401 inci maddesindeki tanım şu şekildedir: “ *Sigorta sözleşmesi, sigortacının³ bir prim karşılığında, kişinin para ile*

² Bu tanımlar için bkz. Ali Bozer, Sigorta Hukuku, Ankara 1981, s. 11 vd (Sigorta); Haydar Arseven, Sigorta Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 1987, s. 15–20; Reşat Atabek, Sigorta Hukuku, İstanbul 1950, s. 1–4; Samim Ünan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku C. I, On iki levha Yayınları, İstanbul 2016, s. 11-12 (Şerh I); Mehmet Özdamar, Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 64-67; Tekin Memiş, Sigorta Sözleşmesi Şartlarının Yargısal Denetimi, On iki levha Yayınları, İstanbul, 2016, s. 5-15 (Yargısal Denetim); İnci Deniz Kaner, Sigorta Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016, s. 5; Fahiman Tekil, Sigorta Hukukunda Tazmin İlkesi ve Rücu Hakkı (Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Kasım 1998, s. 114-115.

³ Sigortacı, anonim şirket veya kooperatif şirket şeklinde kurulmuş olan, belirli bir prim karşılığında, sigortalıya veya bir tazminattan faydalanacağı belirtilmiş olan kimseye, zarara uğraması veya sigorta sözleşmesinde yer alan rizikonun gerçekleşmesi halinde belirli bir para veya gelir ödemeyi üstlenen kimsedir. S.K. m.3/1'de belirtildiği üzere, sigorta ve ikili sigorta (reasürans) şirketleri anonim şirket olarak kurulabileceği gibi; kooperatif şirket olarak da kurulabilirler. Ancak bunların dışında başka bir şekilde kurulamazlar. Sigortacılıkla ilgili işler dışında başka işlerle uğraşamazlar. Anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulan bir ticaret şirketinin faaliyete geçip sigortacılık faaliyetini yürütebilmesi için; faaliyet göstermek istedikleri her bir sigorta dalında Hazine ve Maliye Bakanlığından ruhsat alması zorunludur. Ruhsatı bulunmayan şirketle, bu hususun biliniyor olmasına rağmen düzenlenen sigorta sözleşmelerine TTK'nın 1401/2 maddesi uyarınca TBK'nın 604 ve 605. maddelerinde yer alan kumar ve bahis ile ilgili hükümler uygulanır.

ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir⁴.”

Bu anlamda sigorta sözleşmesini kısaca şu şekilde tanımlayabiliriz; sigortacının sigorta teminatı sağlamayı, sigorta ettirenin bir prim ödeme borcu karşılığında üzerine aldığı, şansa bağlı olmayan, hiçbir kayıt ve şarta bağlı olmaksızın akdin her iki tarafına da borç ile yükümlülük yükleyen sözleşmelerdir⁵.

Sigorta sözleşmeleri her iki tarafa da borç ve yükümlülük yükleyen sözleşmelerden olduğundan, tarafların birbirlerine karşı yerine getirmeleri gereken birtakım borç ve yükümlülükler bulunmaktadır. Bunlar arasında sigorta sözleşmesinde, sigortacının yerine getirmesi gereken en temel borcu, sigorta olayının (sigorta himayesine alınan rizikonun) meydana gelmesi halinde zarar sigortalarında sigortalının uğradığı zararı karşılamak, yani sigorta tazminatı borcunu ifa etmek⁶; meblağ (can) sigortalarında ise, taraflarca belirlenen ve sigorta poliçesinde yer alan sigorta bedelini ödemektir.

⁴ Yapılan bu tanıma karşı eleştiriler için bkz. Kender, Sigorta Hukuku, s. 161-168; Ünan, Şerh I, s. 12; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 126. **Kender**, sigorta sözleşmesinin mahiyeti, ekonomik, sosyal ve hukuki bakımdan arz ettiği özellikler, sigortanın zamanla gelişmesi ve değişmesi ile kanunlarda yapılan tanımların yanlış ve eksik olması nedeniyle kanunda sigorta sözleşmesinin tanımının yapılmasının doğru olmadığını belirtmiştir. Rayegan Kender, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 162 (Sigorta Hukuku). Aynı görüşte bkz. Reşat Atabek, Yeni Ticaret Kanunu’muzda Kara Sigortaları, İstanbul Barosu Dergisi, 1957, s. 265 (Kara Sigortaları). Kanatimizce de, sigorta sözleşmesinin tanımı yerine sigorta sözleşmesinin genel olarak içeriği ve özelliklerini belirten bir düzenleme yerinde olacaktır.

⁵ Benzer tanımlar için bkz. Kender, Sigorta Hukuku, s. 167; Tekil, s. 114. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.’nin 02.04.2015 T. 2014/25229 E. 2015/5264 K. ile Ankara BAM. 23. HD.’nin 04.04.2019 T. 2017/1830 E. 2019/564 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.05.2019.

⁶ Ernst Hirsch, Ticaret Hukuku Dersleri, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1948, s. 906; Damla Küçük, Yatırımcılar İçin Hukuki Yönden Politik Risk Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 197; Fatma Dilek Kabukçuoğlu Özer, Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 336(Hayat Sigortası).

TTK.m.1427, “Tazminat Ödeme Borcu” kenar başlığı ile sigortacının zarar ve meblağ sigortalarında tazminat veya sigorta bedelini ödeme borcunu ifa şekli, muacceliyet anı, avans ödeme yükümlülüğü ve temerrüt bakımından düzenlemektedir. Genel hükümler kısmında yer alan bu madde, kenar başlığı ile uyumlu olmamasına rağmen hem zarar sigortaları hem de meblağ sigortaları yönünden tatbik edilecektir⁷.

II. Sigorta Türleri

Sigorta hukuku öğretisinde sigorta, sigortacının edim şekline göre zarar ve meblağ sigortası olarak ikiye ayrılmaktadır⁸. Kanun koyucu da sistematüğını buna göre ayarlamış olup; genel hükümlerden sonra ikinci kısmı zarar sigortaları-can sigortaları şeklinde ikiye ayırmıştır. Zarar sigortaları, sigorta konusundan yararlanan kişiye, riziko meydana geldiğinde, sigorta bedeli sınırları dâhilinde kalmak şartıyla, yalnızca zarar görenin somut ve gerçek zararına karşılık gelen zararlarını gidermeyi amaç edinen sigorta türüdür. Bu sigortaların konusunu para ile ölçülebilir bir menfaat yani çıkar ilişkisi oluşturur. Böyle bir menfaat ilişkisi söz konusu değilse sigorta yapılamaz,

⁷ **Kender**, TTK.m.1427’deki hükümde “sigorta tazminatı veya bedeli” ifadesi kullanılmak suretiyle madde başlığı ile hüküm arasında uyumsuzluğa neden olunduğu ve hayat sigortalarında sigorta bedelinin ödenmesi hususunun ayrı düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir (Rayegan Kender, Türk Ticaret Kanununun Taslağı’nın Sigorta Hukukuna İlişkin Hükümleri Hakkında Düşünceler, Sigorta Hukuku Türk Derneği, Y. 2005, Özel Sayı, S. 1, s. 15); **Ünan**, ise TTK.m.1427’nin çelişkili anlatımlarla kaleme alındığını, bu bakımdan da hatalı izlenim oluşturan bir hüküm olduğunu, kenar başlığına bakıldığında sadece zarar sigortaları için geçerli bir hüküm gibi görünse de meblağ sigortaları için geçerli bir hüküm olduğunu belirterek, sigorta bedelinin kanunda yanlış kullanıldığını, genellikle kanunda sigorta bedelinin, meblağ sigortalarında sigortacı tarafından riziko meydana gelince ödenmesi gereken para şeklinde kullanıldığını ifade ederek bu ifadenin yerine sigorta tutarı ifadesinin kullanılmasının doğru kullanım olacağını belirtmiştir (Ünan, Şerh I, s. 275-276). Kanaatimizce de, kanunda kullanılan kelimeler ve kullanıldıkları yerlere dikkat edilmeyerek madde başlığı ile hüküm arasında uyumsuzluk meydana getirilmiştir.

⁸ Ayırım için bkz. Willy Koenig (Çev: Fırat Öztan), Sigorta Menfaati ve Değerlendirilmesi, BATİDER 1969, C. V, S. 1, s. 55; Çeker, , s. 23-24; Tamer Bozkurt, Sigorta Hukuku, XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 5-11; Kender, Sigorta Hukuku, s. 198-205; Arseven, s. 38-48; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 10-13. Mertol Can, Yeni Değer Sigortası, Ali Bozer’e Armağan, Ankara 1998, s. 174 (Yeni Değer); Mertol Can, Birden Çok Sigorta, İmaj Yayıncılık, Ankara 2004, s. 5-20 (Sigorta); Rayegan Kender, Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri, Teori ve Uygulama Açısından Mesuliyet Sigortaları, III. Sigorta Semineri, İstanbul 4-7 Nisan 1977, Bidiriler-Tartışmalar, Ankara 1977, s. 7 (Seminer) .

yapılırsa da hükümsüzdür. Zarar sigortaları, mal sigortası (aktif sigortası) ve malvarlığı (mamelek- pasif sigortası) sigortası şeklinde kendi içerisinde ayrıma tabi tutulmaktadır. Aktif sigortasında, sigortalının malvarlığının aktifinde meydana gelen azalmalara karşı sigorta yapılması söz konusu iken; pasif sigortasında ise, sigortalının bir sözleşme ya da haksız fiilden doğacak borçlanmalarına ya da sigortalının ödemesi gereken masraflarına yönelik sigorta yapılması söz konusudur. Yani masrafların sigortası olan pasif sigortası kısaca, sigortalının pasifinin artmasına karşı yapılan sigortalardır. Yangın sigortası, cam kırılması sigortası, inşaat sigortası, su baskınına karşı sigorta, makine kırılması ve montaj sigortası, hırsızlık sigortası, kasko sigortası, taşıma sigortası, deprem sigortaları, tarım sigortaları, alacak sigortaları, sorumluluk sigortaları zarar sigortaları grubuna girer.

Meblağ sigortaları ise, sigorta sözleşmesinde öngörülen rizikonun meydana gelmesi durumunda, sigortalının bu nedenle uğradığı zararlarla ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın, doğrudan doğruya sigorta sözleşmesinde kararlaştırılan sigorta bedelinin ödendiği sigortalardır. Yaşlılık sigortası, ölüm sigortası, emeklilik sigortası, yani hayat sigortaları meblağ sigortalarıdır.

III. Tazminat ve Sigorta Tazminatı Kavramları

Tazminat kavramı, meydana gelen zararın giderilmesi için sorumlu kişi tarafından ifa edilmesi gereken para ya da diğer edimler olup; tazminatın ilk ve esas işlevi, zararı tazmin etmekle birlikte, zararın meydana gelmesini önlemeye çalışmaktır⁹. Yani tazminat kavramı, zararın giderilmesi realitesini anlatır ve malvarlığında meydana gelen eksilmeden borçlunun sorumlu olduğu tutarı ifade eder¹⁰.

Sigorta tazminatı; zarar sigortalarında, rizikonun meydana gelmesi ve hasarın oluşması neticesinde doğan zararı gidermek için sigortacı tarafından sigortalıya ödenen miktara ya da yerine getirilen edime denir¹¹. Kısaca sigorta tazminatı, ödenmesi gereken

⁹ Mustafa Tiftik, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı, Yetkin Yayınları, Ankara 1994, s. 61.

¹⁰ Tekil, s. 114.

¹¹ Şaban Kayıhan ve Ömer Bağcı, Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri, Umuttepe Yayınları, Kocaeli 2017, s. 65.

zararı ifade eder. Ancak sigortacının tazminat ödeme borcu her vakit meydana gelen mameleki zararın tamamını teşkil etmez. Sigorta tazminatının belirlenmesi için sigorta bedelinin de dikkate alınması gerekir. Yani sigortacı, oluşan zararın, sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranındaki miktarını karşılamak zorundadır¹². Sigortacının tazminat ödeme borcunu yerine getirmesi, sigorta sözleşmesinin ifası anlamına gelir ve sigortacının sözleşmeden doğan ilk ve temel borcudur¹³. Sigorta sözleşmesinin esas işlevi ise, zarar gören kişinin iktisadi durumunu zarardan önceki seviyeye getirmektir. Bu amaçla tazmini gereken sigorta tazminatının miktarı, TTK.m.1461 uyarınca, sigorta konusu menfaatin rizikonun meydana geldiği zamandaki değerine göre tespit edilir. Sigortacının sorumlu olacağı azami değer, yani sigorta bedeli daha yüksek olsa bile sigortacı zarardan fazlasını ödemez¹⁴.

Sigortacı, sigortalının menfaatini ihlal eden bir olayın meydana gelmesi durumunda zarar sigortalarında tazminat ödeme borcu altına girer ve aynen tazmine ilişkin sözleşme hükmü yoksa sigorta tazminatı nakden ödenir. Sigorta tazminatını ödeme borcu sigorta olayının ve zararın meydana gelmesiyle doğar. Sigortacının tazmin edeceği zarar ise, sigorta zararıdır. Sigorta zararı ise, sigorta himayesine alınmış rizikonun meydana gelmesi sonucu ortaya çıkan ve sigortacının sözleşme şartları çerçevesinde sorumlu tutulabilecek olduğu zarardır¹⁵. Sigortacı, ancak sözleşmeyle sigorta himayesine alınan rizikonun gerçekleşmesinden doğan zararlardan sorumludur. Rizikonun sigorta himayesi kapsamı dışında olduğunu ispat yükü sigortacındır¹⁶.

¹² İsmet Sayhan, Sigorta Sözleşmelerinin Konusu, Yetkin Yayınları, Ankara 2001, s. 201.

¹³ Kemal Şenocak, Türk Ticaret Kanunu'nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği, AÜHFD, 2009, C.58, S.1, s. 101 (Mal Sigortası).

¹⁴ Kaner, s. 20.

¹⁵ Kaner, s. 16; Kender, Sigorta Hukuku, s. 294.

¹⁶ YHGK'nın 16.12.1998 T. ve 1998/872 E. 1998/905 K., Huriye Kubilay, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2003, s. 78. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 19.10.2015 T. ve 2015/2304 E. 2015/10863 K. sayılı sigortacının ispat külfetiyle ilgili kararında, "...hasarın teminat kapsamında yer almadığını ispat külfeti altında bulunan davalı sigorta şirketi tarafından delil olarak sunulan araştırma raporundaki hususlar da göz önünde bulundurularak..." Ayrıca bkz. YHGK'nın 05.06.2015 T. ve 2013/17-2303 E. 2015/1497 K.; Y. 17. HD.'nin 19.06.2008 T. ve 2008/1687 E. 2008/3371 K.; Y. 17. HD.'nin 01.07.2011 T. 2011/1349 E. ve 2011/6912 K. www.portal.uyap.gov.tr. E.T: 31.12.2018.

Sigortacı, sigorta bedelini aşmamak şartıyla, sigortalı menfaatin uğradığı zararı tazmin eder. Sigorta himayesine alınan rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan zarar sigorta edilen menfaatin bir kısmına ilişkin (kısmi zarar) ise sigortacı da sadece bu kısmı tazmin eder ve aksine sözleşme yoksa bunu sigorta bedelinden düşer. Kısmi zarar, ancak mal sigortalarında veya mala ilişkin olmayan münferit hakların sigortasında olur. Sorumluluk sigortalarında kısmi zarar ve kısmi tazminat ödemesi söz konusu değildir. Kısmi tazminat ödemesi ile sigorta sözleşmesi kısmen değil tam olarak ifa edilmiş olur. Bu bakımdan sigorta sözleşmesinde kısmi tazminat sözleşmenin kısmen ifası anlamına gelmez¹⁷.

TTK.m.1429 gereğince, kural olarak sigortacı, aksine düzenleme bulunmuyorsa sigorta ettiren, lehtar, sigortalı ile bunların kanunen eylemlerinden mesul oldukları kişiler tarafından gerçekleştirilen eylemler neticesinde meydana gelen rizikolardan doğan zararları da ödemelidir. Sigorta ettiren veya sigortalı rizikonun meydana gelmesine kasten sebebiyet vermişlerse sigortacı tazminat ödeme borcunu yerine getirmek zorunda değildir¹⁸. Ayrıca sigortacı tahsil ettiği primleri de iade etmez.

IV. Sigorta Tazminatıyla İlgili Kavramlar

Sigorta sözleşmesinde sigortacının en temel görevi, sigorta olayının gerçekleşmesi halinde sigortalının uğradığı zararı karşılamak, tazminat borcunu ifa etmektir. Bu anlamda tazminat, rizikonun gerçekleşmesi ve hasarın oluşması sebebiyle doğan zararı karşılamak amacıyla sigortacı tarafından sigortalıya ödenen bedele – miktara denir. Sigorta sözleşmesinin yapılmasındaki amaç zarar görenin iktisadi durumunu zararın öncesindeki seviyeye getirmektir. Bu amaçla sigorta tazminatının miktarı, üç husus dikkate alınarak sigorta olunan menfaatin rizikonun meydana geldiği andaki değerine göre belirlenir. Bunlar, sigorta bedeli, sigorta zararı ve sigorta değeridir.

---

¹⁷ Kaner, s. 19.

¹⁸ Ünán, TTK.m.1429/1'de ya hep ya hiç kuralının olduğunu; kusur durumunda sigortacının tam bir şekilde mesul olduğunu, kast durumunda ise, sigortacının mesuliyetten kurtulduğunu yani hiçbir şekilde mesul olmadığını belirtmiştir (Ünan, Şerh I, s. 302).

A-) Sigorta Bedeli

Sigorta hukukunun temel kavramlarından ve sigorta ettirenin sigorta sözleşmesince ödeyeceği prim miktarını belirlemede esas unsurlardan biri olan, aşkın veya eksik sigortanın yahut çifte sigortanın var olup olmadığı saptanırken sigorta değeriyle birlikte dikkate alınan ve sigortacının ödeyeceği azami tazminat miktarını ifade eden sigorta bedeli¹⁹, TTK.m. 1461’de düzenlenmiştir. Bu hükme göre, sigortacının sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlıdır ve sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile, sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödemez. Ayrıca aynen tazmini öngören yeni değer sigortaları hakkında TTK.m.1461/1 hükmü uygulanmaz²⁰.

Bu anlamda bütün sigorta sözleşmelerinde, kural olarak sigorta poliçesinde kesinlikle bulunması gereken unsurlardan biri olan sigorta bedeli, sigortanın taraflarınca kararlaştırılan ve sigorta poliçesinde gösterilen ve rizikonun meydana gelmesi halinde sigorta değerini geçmemek şartıyla sigortacının sigortalıya ödeyeceği azami tazminat miktarını ifade eder²¹. Sigorta bedelini sigorta sözleşmesinin tarafları tespit eder ve buna sigortacılıkta “müemmen meblağ” da denilmektedir²². Ancak Sigortacılık Kanunu ve

¹⁹ Samim Ünan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku C. II, On iki levha Yayınları, İstanbul 2016, s. 137 (Şerh II); Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 255; Sayhan, 159.

²⁰ **Kender** yapılan bu tanımın yanlış olduğunu, zira sigorta bedelinin, sigortacının sorumluluğunun azami miktarını ifade ettiğini, sadece zarar sigortalarında değil, meblağ sigortası olan hayat sigortalarında da söz konusu olduğunu ve Kanunda yapılan tanımın zarar sigortalarındaki zenginleşme yasağı ilkesinin ifadesi olduğunu belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 294). **Ünan** ise, emredici nitelik taşıyan TTK.m.1461/1 cümlesinin sigorta hukukunun hem zarar sigortalarında hem de tutar sigortalarında geçerli olan temel ilkesini (sigortacının en fazla sigorta bedeli kadar sorumlu olacağı) tekrarladığını, ancak bu hükmün TTK’nın mal sigortaları alt bölümünde yer almış olduğundan, yalnızca bu sigortalar hakkında doğrudan uygulanacağını belirtmiş ve TTK.m.1461/1. cümlesinin TTK’nın genel hükümler kısmında yer almasının doğru olacağını belirtmiştir (Ünan, Şerh II, s. 139).

²¹ **Kender**, sigortacının, rizikonun meydana gelmesiyle sigorta bedelini ödeyeceğini, buna tazminat denilemeyeceğini söylemektedir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 293); Kemal, Şenocak, “Menfaat Değeri Altında Sigorta”, GÜHFD, Cilt 4, Sayı 1-2, Yıl: 2000, s. 58, Kubilay, s. 39; Bozkurt, s. 25; Can, Sigorta, s. 20; Belge, s. 73. Ayrıca bkz. Y.11. HD.’nin 01.11.1993 T. 1993/466 E. ve 1993/6978 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 03.01.2019.

²² Kender, Sigorta Hukuku, s. 294.

diğer kanunlara göre ihdas edilen zorunlu sigortalarda sigorta bedeli, taraflarca değil, Hazine ve Maliye Bakanı²³ tarafından tespit olunur ve Resmi Gazete’de yayımlanır²⁴.

Sigorta bedeli, sadece mal sigortalarına özgü bir kavram olmayıp, hayat sigortalarında da geçerli olan bir kavramdır²⁵. Mal sigortalarında sigorta bedeli ile sigorta tazminatı her zaman eşit değildir. Sigorta tazminatı, rizikonun gerçekleşmesi halinde meydana çıkan ve sigortalının gerçek zararına karşılık gelen tutardan sigortacının mesul olduğu kısmı ifade eder. Zararın az olduğu hallerde, sigorta tazminatı sigorta bedelinden daha düşüktür. Bu manada sigorta bedeli, sigortalıya ödenecek olan sigorta tazminatının üst sınırını gösterir. Hayat sigortalarında ise tazminat prensibi uygulanmadığından, sigorta bedeli ile rizikonun meydana gelmesiyle ödenecek olan miktar arasında daima bir fark bulunmamaktadır²⁶. Başka bir deyişle, söz konusu sigortada sigortacının edimi, sadece sigorta bedeli ile sınırlıdır ve sabittir. Çünkü bu tip sigortalar meblağ sigortasıdır.

Aktif sigortalarında belirlenebilecek azami sigorta bedeli, ancak sigorta edilen menfaatin değeri kadar olabilir (Ayrıca bkz. TTK.m.1461)²⁷.

²³ 09.07.2018 tarih ve 30473 (3. Mükerrer) sayılı RG.’de yayımlanarak yürürlüğe giren 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname uyarınca “Hazine Müsteşarlığının” ibaresi “Hazine ve Maliye Bakanlığının”; “Hazine Müsteşarlığınca” ibaresi “Hazine ve Maliye Bakanlığınca”; “Hazine Müsteşarlığı” ibaresi “Hazine ve Maliye Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

²⁴ Bu husus SK.m.12’de düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Fatma Dilek Kabukçuoğlu Özer, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde 7397 sayılı Sigorta Murakebe Kanunu ile Karşılaştırmalı ve Gerekeçeli 6327 sayılı Kanunla Değişik Sigortacılık Kanunu Şerhi, On iki levha Yayınları, İstanbul 2012, s. 163-173 (Sigortacılık Şerhi).

²⁵ Kender, Sigorta Hukuku, s. 294.

²⁶ Çeker, s. 69; Ayşe Merve Belge, Borçlar Hukuku Hükümleri İle Karşılaştırmalı Olarak Sigorta Hukukunda Hasarın Tespiti ve Tazminat, ÇÜHFD., C. 1, S. 2, Ekim 2016, s. 66.

²⁷ YHGK 30.11.2005 T. 2005/4-648 E. 2005/691 K. sayılı kararında gerçek zarar kavramına değinmiştir: “...Destekten yoksun kalma tazminatı ile somut zararın, bir başka deyişle, zarar görenin malvarlığındaki eksilmenin giderilmesi gerektiğinden zarar miktarı hesaplanmalıdır. Bunun için öncelikle, ölüm nedeniyle

Kural, sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olmasıdır. Bununla birlikte tazminata esas alınacak değer rizikonun meydana geldiği zamandaki değerdir. Sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olması halinde sigortacı ancak gerçek zararı öder. Yani, sözleşmenin yapıldığı andaki değer, rizikonun meydana geldiği andaki değerden yüksek olsa bile bu dikkate alınmaz²⁸. Buna karşın aynen tazmini öngören yeni değer sigortasında sigortacının sorumluluğu rizikonun meydana geldiği anda sigorta edilen menfaatin tekrar yerine konulması olduğundan, doğal olarak bu tür sigortalarda söz konusu hükmün uygulanması mümkün değildir²⁹.

Sigorta bedeli, sigortacının ödeyeceği azami tazminat miktarıdır. Yani tarafların menfaatin riziko sebebiyle tamamen ortadan kalkması (tam zarar) halinde, sigortacının ödemesini kararlaştırdıkları tazminat miktarı sigorta bedelidir. Sigorta bedeli, tarafların anlaşmasına bağlı bir sözleşme şartını anlatır ve sigorta bedeli kavramının asıl işlevi, sigortanın eksik veya aşkın sigorta olup olmadığı hususunun belirlenmesinde ortaya çıkar. Sigorta bedeli aslında sigortacının ödeyeceği miktarı tespit edebilme açısından, meblağ sigortalarına has bir kavram olmakla beraber tazminat sigortaları açısından da işlevi yönüyle geçerli bir kavramdır. Meblağ sigortalarında sigorta bedeli, sigortacının ödemesi gereken mutlak miktarı belirleyen tek unsurdur. Buna karşılık tazminat sigortalarında ise, sigortacı sigortalının uğradığı zararı giderir. İşte sigorta bedeli bu zarar gideriminin en fazla ne kadar olabileceğini gösterir. Bu durumda sigortacının

---

desteğini yitirenin elde ettiği çıkarlar varsa, bunların zarar tutarından indirilmesi gerekir. Bu şekilde gerçek zarar belirlenmelidir.” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.02.2019.

²⁸ Bozkurt, s. 25. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.’nin 07.03.2018 T. 2015/12306 E. 2018/1612 K. sayılı ilamında; “...sigortacı yalnızca, sigortalının uğramış olduğu gerçek zarardan sorumludur.” Yine Y. 17. HD.’nin 28.06.2018 T. 2015/12537 E. 2018/6557 K. sayılı ilamında; “ ...Yukarıdaki açıklanan madde hükümlerinden, davalı sigorta şirketinin sigorta bedeli ile sınırlı sorumlu olmakla birlikte gerçek zararlar sorumlu olduğu anlaşılmaktadır.” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

²⁹ Bu hususa TTK.m.1461’in gerekçesinde şu şekilde değinilmiştir: “ Aynen tazmini öngören yeni değer sigortasında sigortacının sorumluluğu riziko gerçekleştiği anda sigorta edilen menfaatin tekrar yerine konması olduğundan doğal olarak, bu tür sigortalarda söz konusu hükmün uygulanması mümkün değildir.” www.ticaretkanunu.net E.T: 06.09.2019.

tazminat yükümlülüğünün sınırı, meydana gelen zarar kadar, fakat en fazla sigorta bedeli kadardır³⁰.

Sigortacı sigorta süresi içinde meydana gelecek bütün zarar verici olaylardan sigorta bedelinin tamamı kadar sorumlu olur. Sigorta süresi içinde meydana gelen ve giderilen kısmi zarar sigorta bedelini etkilemez. Zira tazminat zaten menfaati tam değerine ulaştırmayı gaye edinir.

Sigorta bedeli, hem pasif sigortalarında hem de aktif sigortalarında söz konusu olup, gerçekleşme şekli yönünden farklılık gösterir.

Pasif sigortalarında sigorta bedeli, sigortacının yükümlülüğünün çerçevesini belirleme görevini ifa eder. Ancak bu sigorta türlerinde, sigorta bedeli herhangi bir sınırlamaya bağlı kalınmaksızın, sigortacıyla sigorta ettirenin özgür iradeleriyle belirlenir. Çünkü burada sigorta değeri gibi belirleyici bir unsur olmadığı gibi sigorta ettirenin tazmin edilmesi gereken sorumluluğunun miktarı da ilk başta belirli değildir. Zira sigorta sözleşmesinin gayesi, sigorta ettirenin, sigorta süresince doğacak tazminat yükümlülüklerinin sigortacı tarafından üstlenilmesidir. Bu yüzden pasif sigortasında, sigorta ettirenin pasiflerinin artmasını önlemek şeklindeki menfaatinin değeri başlangıçta belli olmaz³¹. Bu yüzden pasif sigortalarında eksik sigorta ve aşkın sigorta durumu söz konusu değildir.

Aktif sigortalarında sigorta bedeli, pasif sigortalardan farklı bir görünüm arz eder. Aktif sigortalarında sigorta bedeli özgürce kararlaştırılmadığı gibi, sigortacı tarafından da belirlenemez. Aktif sigortalarında sigorta bedelini, sigorta sözleşmesinin

---

³⁰ Sayhan, s. 159. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 07.06.2018 T. 2015/11335 E. 2018/5960 K. sayılı ilamında; “ TTK 1461 madde hükmüne göre sigortacının sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlıdır. Sigorta bedeli rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödemez. “ Yine Y. 17. HD.'nin 19.06.2018 T. 2015/11290 E. 2018/6103 K. sayılı ilamında; “...sigortacının azami sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlıdır.” www.portal.uyap.gov.tr E.T:08.06.2019.

³¹ Fakat bu her zaman böyle olmaz. Trafik zorunlu mali mesuliyet sigortasında, sigortacının sorumlu olacağı miktar hukuki düzenlemelerle belirlenir. Bu durumda pasif sigortalarında, sigorta bedelinin özgürce kararlaştırılabilme olanağı ortadan kalkmış olmaktadır. Bkz. Sayhan, s. 160.

bir unsur olması yönünden, sigortacı ve sigorta ettirenin birlikte belirledikleri sonucu çıkar.

Sigortalının, sigorta teklifini yaparken sigortalanacak şey hakkında bildirdiği ve sigorta poliçesinde üzerinde mevcut bulunan, sigorta şirketinin ödeyeceği azami tazminat miktarına sigorta bedeli denir. Sigorta bedeli sigorta sözleşmesi tanzim edilirken sigortalının bildirdiği miktar olup sigorta şirketinin ödeyeceği azami tazminat miktarını gösterir³². Kural olarak sigorta bedeli sigorta değerine eşittir³³.

Tazminat tutarı daha yüksek bir meblağ olsa bile, sigorta poliçesinde yer alan sigorta bedelini aşamaz³⁴. Sigorta bedeli, sigortacının prim miktarını belirlemede de kullanılacak çok önemli bir ölçüt niteliği taşımaktadır.

B-) Sigorta Zararı

Sigortalının sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan rizikonun meydana gelmesi sonucu uğradığı zarara sigorta zararı adı verilir³⁵. Yani rizikonun gerçekleşmesi nedeniyle sigortalının malvarlığında meydana gelen fiili eksilmenin ekonomik karşılığıdır. TTK.m.1459'a göre; “ *Sigortacı, sigortalının uğradığı zararı tazmin eder*³⁶.” Sigorta zenginleşme vasıtası olmadığından, sigortacının ödemekle yükümlü

³² Murat, Özbolet; Temel Sigortacılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 101.

³³ **Bozer**, mal sigortalarının temelini oluşturan sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması kuralının, hayat sigortalarında söz konusu olmadığını, hayat sigortalarında herkesin kendi hayatına vereceği değer farklı olacağı için sigorta değerinin hayat sigortalarında sigortacının ödeyeceği (ödeme gücü) meblağ olduğunu belirtmiş olup, mal sigortalarında sigorta bedelini menfaat değerine eşit kabul etmektedir Bkz. Bozer, Sigorta, s. 5.

³⁴ Hayat sigortalarında ise sigorta bedeli ile riziko meydana geldiğinde ödenecek olan meblağ arasında fark söz konusu değildir. Kanun koyucu hayat sigortalarında meblağdan (para ödemekten), hayat dışı sigortalarda ise tazminattan söz etmektedir.

³⁵ Mertol Can, Türk Özel Sigorta Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara 2007, s.76 (Ders); Can, Sigorta, s. 25; Sayhan, s. 188.

³⁶ **Kender**, madde hükmünün gereksiz ve eksik olduğunu, sigorta zararını ifade etmediğini öne sürmüş, sigorta zararının sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesi sonucunda meydana gelen zarar olduğunu belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 294).

olduğu zarar, sigortalının gerçekten uğramış olduğu zarardır³⁷. Zarar sigortalının temel ilkesi olan bu duruma göre, sigorta ettireni meydana gelecek rizikolara karşı korumak ve zarar gerçekleştiğinde sözleşme kapsamında uğradığı zararı gidermek amacı taşıyan sigorta, hiçbir zaman zenginleşme aracı olarak görülemez. Bu nedenle sigortacı, ancak gerçekten uğranılan zararı tazmin etmekle yükümlüdür³⁸. Bu zarara kural olarak mahrum kalınan kar dâhil değildir³⁹. Bundan dolayı sigorta zararının tespitinde sigortalanan menfaatin riziko anındaki rayiç alım fiyatı göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca zarar sigortaları için geçerli olan zenginleşme yasağı prensibi, meblağ sigortalarında geçerli bir durum değildir⁴⁰.

³⁷ Y. 11. HD.'nin 22.01.1974 T. 1974/137 E. 1974/128 Kararında; “ ... Sigorta tazminatının konusunu Türk Ticaret Kanununun 1283, 1299 ve 1300 maddeleri gereğince taahhüt eder. Sigortacının, rizikonun gerçekleştiği zamandaki gerçek zararı tazmin etmesi lazımdır. “ yine YHGK'nın 08.06.1984 T. 1982/11-403 E. 1984/676 K. sayılı kararında; “ ... Mal sigortasında sigorta değerinin sigorta bedeline eşit olması asıldır...” bkz. Tekin Memiş, Savaş Bozbel, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu C. II, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları, Ankara 2013, s. 1929-1930. Ayrıca bkz. Antalya BAM. 11. HD.'nin 18.07.2017 T. 2017/218 E. 2017/794 K.; Y. 11. HD.'nin 18.04.2011 T. 2009/11873 E. 2011/4585 www.portal.uyap.gov.tr E.T:04.03.2019.

³⁸ Merih Kemal Omağ, Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefiyeti, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011, s. 93-94 (Halefiyet); Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 255. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 03.12.2018 T. 2017/1956 E. 2018/7548 K. sayılı riziko gerçekleştikten sonra, zarar veren tarafından yapılan ödemenin sigorta zararı kapsamında olup olmadığı, sigortalının tazmine esas zararının ne şekilde hesaplanacağına ilişkin kararında; “...Sigortalı zararının ne şekilde hesaplanacağı ve nihai net zararın ödeneceğine ilişkin poliçe hükmü, tarafların tacir oldukları da dikkate alındığında mülga 6762 sayılı TTK 1264 maddesinde sayılan emredici kanun hükümlerine aykırı bulunmadığından geçerlidir. 6762 sayılı TTK 1299 maddesinin vaz'ında kanun koyucunun amacı, zamana bağlı olarak oluşabilecek değer kayıplarının ve bu kayıplar sonucu oluşacak mağduriyeti gidermektir. Oysa, somut uyuşmazlıkta böyle bir durum mevcut değildir. Aksi halde davacı açısından haksız kazanç sözkonusu olacaktır. Davacı tarafından yapılan tahsilatların düşülmemesi, TTK 1283 maddesindeki gerçek zarar prensibine aykırıdır. Geçerli bulunan poliçe hükmüne göre, davacının 295.429.05 USD olan zararından 59.544.00 USD'lik kısmının zarar veren tarafından tazmin edilmesi nedeniyle bakiye zarar 250.000.00 USD muafiyet sınırının altında bulunduğundan davalının sorumluluğundan sözedilemeyeceğinden ...” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 12.05.2019.

³⁹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 294.

⁴⁰ Omağ, Halefiyet, s. 94; Kender, Sigorta Hukuku, s. 294; Sayhan, s. 188.

TTK.m.1461 hükmüne göre; “ *sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile, sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödemez.*” Dolayısıyla sözleşmenin akdedildiği zamandaki değer, rizikonun meydana geldiği zamandaki değerden yüksek olsa bile sigortacı ancak gerçek zararı öder. Bu zararın tazmin edilebilmesi için zarara yol açan sigorta sözleşmesinin kapsamında yer alan riziko veya tehlikenin sigorta süresinde meydana gelmiş olması gerekir. Sigorta süresinin sona ermesinden sonra meydana gelen rizikolardan ve tehlikelerden sigortacının sorumluluğu söz konusu olmaz.

C-) Sigorta Değeri (Menfaat Değeri)

Sigorta hukukunun temel kavramlarından ve sigorta ettirenin sigorta sözleşmesince ödeyeceği prim miktarını belirlemede esas unsurlardan biri olan sigorta değeri, nihai değer veya zararın sınırı olan değer⁴¹ olarak adlandırılır ve sigortalının sigortalanan menfaatinin farklı ölçütler dikkate alınarak objektif surette hesaplanmış olan maddi değerini ifade eder⁴². Sigorta değeri, maddi (ekonomik) nitelik taşıyan, para ile ölçülebilen ve hukuken geçerli olan menfaatleri kapsar. Sırf manevi bir değer sigorta edilemez⁴³. Sigorta değeri menfaatin tam değeridir. Yani bu değer menfaatin parasal ekonomik değeridir. Ayrıca sigorta değeri sigortacının tazminat ödeme borcunun yasal olarak en üst sınırını belirler⁴⁴. Kural olarak bu değer sigorta bedeli ile eşittir. Ayrıca bu değer kişi ile menfaat arasındaki şahsi bir değer olmayıp objektif yani ölçülebilir, belirlenebilir bir değerdir⁴⁵.

Bu anlamda TTK.m.1460’a göre; “ *Sigorta değeri sigorta olunan menfaatin tam değeridir.* ” Sigorta değeri, hem sigorta bedelinin tespiti ve ödenecek primin

⁴¹ Şenocak, Mal Sigortası, s. 191-192.

⁴² Can, Sigorta, s. 21; Hakan Yıldırım, Karayolu Eşya Taşıma Sorumluluk Sigortalarında Riziko ve Menfaat, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 35.

⁴³ Kender, Sigorta Hukuku, s. 206; Çeker, s. 67.

⁴⁴ Şenocak, Mal Sigortası, s. 191-192; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 255.

⁴⁵ Kender, Sigorta Hukuku, s. 295; Can, Sigorta, s. 21. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.’nin 02.05.2013 T. 2013/2081 E., 2013/6169 K.; Y. 11. HD.’nin 29.04.2013 T. 2012/8536 E., 2013/8473 K.; Y. 11. HD.’nin 13.03.2013 T. 2012/1615 E., 2013/4927 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 12.05.2019.

belirlenmesinde hem de rizikonun meydana gelmesinden sonra, zararın ve sigortacının tazminat borcunun belirlenmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Çoğu zaman, sigortalanan menfaatin sözleşmenin yapıldığı andaki değeri poliçeye yazılır. Ancak sigorta değerinin poliçede yer alması kanuni bir zorunluluk değildir⁴⁶. Çünkü bu değer sözleşme süresi içerisinde çeşitli etkenlerle değişebileceğini, artabileceğini veya eksilebileceğini dikkate alan kanun koyucu, sigortalıya ödenecek olan sigorta tazminatının sigortalanan menfaatin riskin gerçekleştiği andaki değeri üzerinden hesap edilmesi esasını getirmiştir⁴⁷. Bu durumu ispat yükü, sigorta ettirene aittir. Sigortalanan menfaatin değeri konusunda taraflar her türlü delili gösterebilirler. Sigorta değeri sadece mal sigortalarında söz konusu olur⁴⁸.

Sigorta değerinin hem azami hem de asgari bir değere tekabül etmesi gerekir. Yani, sigorta değeri tek bir değerden ibaret olmalıdır. Ayrıca bu gerçek - maddi değer veya tam değer objektif surette tespiti de zorunludur⁴⁹.

Sigorta değeri, sigorta konusu menfaatin, sözleşmenin herhangi bir anındaki maddi değeridir. Bir sigorta ilişkisinde sigorta değerinin tespiti iki kere yapılır. Bunlardan ilk olanı sigorta priminin tespit edilmesi amacıyla, sigorta sözleşmesinin

⁴⁶ Mehmet Sinan Cebe, Mal Sigortaları Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 293; Can, Sigorta, s. 21.

⁴⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 255. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 09.06.2003 T. 2003/472 E., 2003/6050 K. sayılı ilamında; sigortalanan menfaat hakkında düzenlenmiş bulunan proforma faturanın, sigorta zararının tesbitinde dikkate alınamayacağına hükmedilmiştir. BATİDER, C. XXII, S. 3, Haziran 2004, s. 274-275; yine Y. 11. HD.'nin 05.04.2002 T. 2001/10433 E., 2002/3147 K. sayılı ilamında; inşaat sigortasında müteahhidin yaptığı ihale indiriminin sigorta zararının hesabında dikkate alınamayacağına hükmedilmiştir. Bkz. BATİDER, C. XII, S.1, Haziran 2003, s. 288-290.

⁴⁸ **Kender**, sigorta hukukunda menfaat kavramının sadece zarar sigortalarından aktif sigortasında söz konusu olduğunu, TTK hükümlerinde zarar sigortasının aktif sigortası sözleşmesi mal sigortaları başlığı altında düzenlendiğini, hayat sigortasının, bir meblağ sigortası niteliği taşıdığından, yani rizikonun meydana gelmesiyle sigortacının sözleşmede belirtilen sigorta bedelini ödemekle yükümlü bulunduğundan gerçek anlamıyla menfaat kavramının söz konusu olamayacağını ifade etmiş ve kanunda, hayat sigortalarında bu kavramın herhalde çok geniş anlamda ele alınarak kullanıldığını belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 295). Aynı yönde bkz. Taşkın, s. 269; Cebe, s. 293.

⁴⁹ Can, Sigorta, s. 21.

akdedilmesi sırasında yapılır. İkinci olarak da rizikonun meydana gelmesinden sonra, zararı ve dolayısıyla sigortacının tazminat yükümlülüğünü belirlemek amacıyla sigorta değeri tespit edilir. Sigorta değeri sigorta tazminatının yüksekliğinin kesin ve maksimum sınırını oluşturur⁵⁰.

Hayat sigortalarında bir menfaat değeri söz konusu değildir; bu kavram daha çok zarar sigortalarına has bir kavramdır. Hayat sigortalarında kişiler, hayatlarını dilediği bedelle sigorta ettirebilirler⁵¹.

V. Sigorta Tazminatının Özellikleri

Sigortacı, sözleşmede öngörülen rizikolu olay gerçekleştiği zaman, sigorta konusu menfaatte riziko sebebiyle meydana gelen zararı karşılar. Bu sadece tazminat sigortaları için geçerlidir. Bu sebeple tazminat sigortalarında sigortacının ödeme yükümlülüğünün tespiti, meydana gelen zararın tespitine bağlıdır. Sigorta sözleşmesine göre tazmini gereken zarar ise sigorta bedeline bağlı olarak belirlenir. Tazmin edilmesi gereken zarar ise sigorta tazminatı olarak ifade edilir⁵².

Mal sigortalarında sigorta tazminatı poliçede gösterilen sigorta bedelini aşamaz ve bu amaçla ödenecek olan tazminatın meydana gelen zarara da tekabül etmesi gerekir. Keza hayat sigortalarında ise meydana gelen zararlar ödenecek sigorta bedeli arasında eşitlik tesisi söz konusu olmaz. Bu esasın neticesi olarak hayat sigortası poliçesinde sigorta bedelinin gösterilmesinin mecburi olduğu halde mal sigortasında sigorta tazminatı zikredilmemiş olsa dahi sigorta mukavelesinin hüküm ifadeceğini savunanlar da vardır. Bunlara göre mal sigortalarında tehlikenin vukuu halinde uzmanlar(ekspertler)⁵³ meydana gelen zararın miktarını tespit etmekte ve bu zarara tekabül eden miktar para da tazminat olarak ödenmektedir⁵⁴.

⁵⁰ Sayhan, s. 159.

⁵¹ Samim Ünan, Hayat Sigortası Sözleşmesi, Beta Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 16 (Hayat Sigortası); Kender, Sigorta Hukuku, s. 295; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 132; Belge, s. 74.

⁵² Sayhan, s. 188.

⁵³ Sigorta konusu rizikonun meydana gelmesi neticesinde oluşan zararın miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen kişidir(SK.m.2/1-m). Sigorta eksperti gerçek kişi ise, sigorta eksperliğini mutat meslek olarak yapmak zorundadır(SK.m.22/10).

Sigorta sözleşmesinin geçerli olabilmesi için sigorta tazminatının sözleşmede gösterilmiş olması lazımdır. Sigorta değeri sözleşmede gösterilmediği takdirde ödenecek tazminat miktarını tespit etmek mümkün değildir, zira değeri altında sigorta sözleşmesi düzenlemek geçerlidir. Bazen özellikle değeri altında sigorta sözleşmesi yapılır. Buna istinaden, sözleşmede primin gösterilmemiş olması sözleşmenin hükümsüzlüğünü gerektirmez⁵⁵.

Sigortacının rizikoyu taşıma ve tazminat ödeme borcunun doğabilmesi için öncelikle sözleşmenin kurallara uygun bir şekilde kurulması gerekir. Bunun akabinde, sigorta ettirenin prim borcunun tamamını veya ilk taksitini ifa etmesi gereklidir. Bununla beraber karada ve denizde taşıma rizikolarına karşı sigortalarda ise, sigortacının sorumluluğu sözleşmenin yapıldığı anda başlar⁵⁶.

Sigortacının hangi menfaati, ne tür rizikolara karşı teminat altına aldığı sözleşmede açıkça gösterilmesi şarttır. Sigortacı, sigorta konusu menfaate gelen her türlü zararı değil, sadece sigorta teminatı kapsamına giren zararları tazmin etmekle yükümlüdür⁵⁷.

Sigorta tazminatı, sigorta himayesine alınan menfaatin, rizikonun meydana geldiği andaki kıymetine göre belirlenir. Bu kıymetin sigorta bedelini aşması durumunda, sigorta olunan mal tamamen zarara uğradığı takdirde, sigorta bedeli ödenir. Kısmen zarar durumunda tazminat tutarı, aksine sözleşme bulunmuyorsa sigorta bedelinin malın kıymetinin tamamına olan oranına göre tespit edilir. Kısmi hasar durumunda, ortaya çıkan hasarın tamamının giderileceği sözleşme ile kararlaştırılabilir.

Sigortacı, sigorta bedelini ödeme yükümlülüğünü haklı bir nedene dayalı olmadan geciktirmiş ve bu sebeple sigorta ettiren sigorta bedelini aşan bir zarara

---

⁵⁴ Bozer, Sigorta, s.61.

⁵⁵ Bozer, Sigorta, s.62.

⁵⁶ Özdamar, s.78.

⁵⁷ Özdamar, s.79.

uğramışsa, bu zararını TBK'nın 122 nci maddesi uyarınca, yani munzam (aşkın) zarar adı altında sigortacıdan talep edebilmesi mümkündür⁵⁸.

Sigorta sözleşmesinde sigorta ettirenin prim ödeme borcuna karşılık olarak, sigortacının borcu, sözleşme koşulları çerçevesinde rizikoyu taşımaktır. Rizikoyu taşıma, sigortacının sigorta sözleşmesinden kaynaklanan en temel- asıl edimini oluşturur. Bu borç, sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesinden önce ve sonra olmak üzere iki temel aşamada gerçekleşmektedir. Rizikonun gerçekleşmesinden önceki aşamada statik (durağan), yani pasif halde bulunan rizikoyu üstlenme, rizikonun gerçekleştiği anda aktif (dinamik) hale gelir ve bu andan itibaren sigortacı, sigorta bedelini karşılamalıdır. Yani sigorta sözleşmesinin bir unsuru olarak, meblağ sigortalarında sigortacı, poliçede belirlenmiş olan tutarı, zarar sigortalarında ise, riziko sonucunda sigorta ettirenin uğradığı gerçek zararı, sigorta bedeli olarak sigorta ettirene veya duruma göre diğer ilgili kimselere ödemeleridir⁵⁹.

Bu anlamda, bir olayın sigortacının sigorta tazminatını ödeme borcu kapsamına girebilmesi için; rizikonun gerçekleşmiş olması, sigortalanan menfaatin rizikonun gerçekleşmesi sonucu tamamen veya kısmen hasara uğramış olması, hasarın sigorta süresi içinde meydana gelmesi ve sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmiş olması gerekmektedir.

Sigortacının tazminat ödeme borcu kural olarak para borcudur⁶⁰. Ama sigorta sözleşmeleri, tarafların üzerinde serbestçe kararlaştırabilecekleri tazmin şekline tabi sözleşmelerden olması münasebetiyle poliçede verilen teminat ve sigortalıdan tahsil edilen prim döviz üzerinden belirlenmiş ise hasarla ilgili tazminatın da döviz olarak belirlenmesi mümkündür⁶¹, ancak ETTK'nın 1307. maddesinde olduğu gibi, sigorta

⁵⁸ Işıl Ulaş, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2012, s. 112-113; Hayri Domaniç, Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK. 105 ve Diğer Hükümler, İstanbul 1993; Nami Barlas, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul 1992, s. 187 vd.

⁵⁹ Şaban Kayıhan, Sigorta Sözleşmesinde Prim Ödeme Borcu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s.66 (Prim).

⁶⁰ Ünán, Hayat Sigortası, s. 172.

⁶¹ Y. 11. HD.'nin 12.10.2006 T. 2005/991 E. ve 2006/10169 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 03.01.2019.

sözleşmesi veya sigorta genel şartlarında yer alan hüküm nedeniyle de sigorta tazminatı aynen tazmin şeklinde ifa edilebilir⁶². Yangın rizikosuna karşı sigortalanan binanın yanması halinde binanın yeniden inşası ya da tamiri kararlaştırılmış ise, taraflarca oybirliğiyle ve uzlaşmadıkları takdirde mahkemece belirlenecek süre içerisinde, yapılan harcamalar sigortacı tarafından karşılanmak koşulu ile sigorta ettiren kişinin binayı yeniden inşa ettirmesi veya tamir ettirmesi gerekir. Böylelikle sigortacı inşa ya da tamir harcamaları olarak ödemeye zorunlu olduğu paranın mahalline sarfin denetleme hakkına sahiptir⁶³.

Tüm bu açıklamalar ışığında; sigorta zararı, rizikonun meydana gelmesi sebebiyle sigortalının mamelekinde ortaya çıkan fiili azalmanın ekonomik karşılığıdır. Yani tehlikenin meydana gelmesi ile sigorta ettirenin malvarlığında ortaya çıkan eksilmedir. Sigorta bedeli daha yüksek olsa da, riziko gerçekleştiğinde sigortacının sigorta sözleşmesinden kaynaklanan ve ödemekle yükümlü olduğu tazminat borcu, sigortalının riziko nedeniyle uğradığı gerçek zararıdır ve bu zarar sigortalanan menfaatin riziko anındaki değeri esas alınarak hesaplanmaktadır. Ancak riziko sebebiyle meydana gelen hasarın tamamı her zaman sigorta güvencesinde yer almadığından, sigorta tazminatı da her zaman hasar miktarıyla eşit değildir.

Bu anlamda, rizikonun meydana geldiği sırada sigorta değeri ile sigorta bedeli arasında herhangi bir farklılık yok ise ödenecek olan sigorta tazminatının belirlenmesinde herhangi bir sıkıntı yoktur. Sigortalanan menfaat tamamen telef olmuş ise sigortada gösterilen sigorta bedeli sigorta tazminatı olarak ödenir. Kısmen telef

---

⁶² Cebe, s. 292.

⁶³ Ayrıca yine kasko sigortalarında araç kısmi olarak hasara uğramış ise, sigortacı bu zararı tamir ettirmek suretiyle yani aynen tazmin yoluna giderek karşılayabilir. Y. 11. HD.'nin 21.11.2005 T. 2004/13692 E. ve 2005/11287 K. sayılı kararında aynen tazmin konusunu şu şekilde ifade etmiştir; “...Somut olayda davalı taşıyıcı bu sorumluluktan kurtulmasını gerektiren yasada yazılı hallerden birinin varlığını ispat etmiş değildir. Sözleşmeye konu emtialar arasında bulunan fırının taşıma esnasında hasarlandığı, bu nedenle alıcısı tarafından kabul edilmediği, davalı tarafından geri getirildiği hususları çekişmesizdir. Davacı vekili, müvekkilin fırın emtiasının hasarlı kısımlarını servise tamir ettirdiğini, değer kaybının bulunmadığını, zararın aynen tazmin edildiğini savunmuştur. Dosya kapsamından fırının hasarının giderildiği, halen davalı zilyetliğinde bulunduğu anlaşılmaktadır.” Bkz. Fikri Tunç Keskin, Uygulamada Sigorta Hukuku C. 1, Adalet Yayınevi, Bursa 2017, s. 268.

olmuşsa zarar gören menfaatin miktarı belirlenir ve bunun parasal karşılığı sigorta tazminatı olarak ödenir. Ancak rizikonun meydana geldiği sırada sigortalanan menfaatin değeri ile sigorta bedeli arasında bir eşitsizlik söz konusu ise tam hasar ve kısmi hasar halleri farklılık gösterir. Eğer sigortalanan menfaatin değeri sigorta bedelinden fazla ise, yani eksik sigorta var ise ve menfaatin tamamı hasara uğramış ise sigortacı sigorta bedelini sigorta tazminatı olarak öder ve sigorta tazminatı ödeme borcundan kurtulmuş olur. Ancak menfaat değerinin altında sigortada, sigortalanan menfaat kısmen telef olmuş ise ödemesi yapılacak tazminat, sigorta bedelinin malın değerinin tamamına olan nispetine göre proporsiyon yöntemi⁶⁴ ile belirlenir.

Aşkın sigortada⁶⁵ ise, yani rizikonun meydana geldiği menfaat değeri sigorta bedelinden düşük ise, malın riziko anındaki değerini aşan miktar batıl kabul edilerek o kısma ilişkin primler iade edilir ve malın gerçek değeri sigorta tazminatı olarak ödenir.

Sigorta şirketi, rizikonun meydana gelmesi üzerine, meblağ sigortalarında (can sigortaları) sigorta bedelini ödeme borcunu, zarar sigortalarında da rizikonun gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan sigortalının zararını ödemekle yükümlüdür⁶⁶. Tazminat ödemeleri iki tarafın anlaşmasıyla gerçekleştirilebilmekte olup, tazminat miktarının tespiti sigorta eksperleri (uzmanları)⁶⁷ tarafından yapılmaktadır. Tespiti yapılan tazminat miktarının sigortalı ve sigortacı tarafından kabul edilmesi, itiraz edilmemesi halinde ödeme yapılmaktadır⁶⁸.

Sigortacı tazminat ödeme yükümlülüğünü değişik şekillerde yerine getirebilir. Bunlar nakit ödeme, tamir, yerine koyma ve yenileme şeklindedir. Bunları kısaca açıklayacak olursak;

---

⁶⁴ Orantı, nispet kuralı olarak da adlandırılan, tam zarar durumunda uygulama alanı bulmayan, eksik sigorta durumunda uygulanan, sigorta bedelinin sigorta değerinin oranına göre tazminini esas alan yöntemdir.

⁶⁵ Aşkın sigorta, sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olduğu sigortalardır. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. aşa. 3. Bölüm E.

⁶⁶ Arseven, s. 127.

⁶⁷ Sigorta eksperleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özer, Sigortacılık Şerhi, s. 335-354.

⁶⁸ Özbolat, s. 116.

Nakit ödeme, sigorta tazminatının para olarak ödenmesidir. Kural olarak sigorta tazminatının nakit olarak ödenmesi gerekir.

Tamir, meydana gelen hasarı veya bozulmayı onarmaya denir. Tamir şeklinde ödeme, hasar gören sigorta konusunun sigortacı tarafından onarımını öngören bir tazminat ödeme biçimidir. Sigortanın konusuna ve taraflar arasındaki anlaşmaya göre, sigorta tazminatının ödenmesi tamir şeklinde de yerine getirilebilir. Örneğin, kasko sigortasında zarar gören aracın zarara uğrayan kısmının tamir edilmesi şeklinde olabilir.

Yerine koyma, hasara uğrayan sigorta konusunun yenisi ile değiştirilmesini öngören bir tazminat ödeme biçimidir. Örneğin, fabrikadan satın alınan araçlara ilişkin taşıma sigortasında, taşıma sırasında tamamen hasara uğrayan araçların yerine yenilerinin teslim edilmesi gibi.

Yenileme, hasara uğrayan sigorta konusunun eski haline getirilmesini öngören bir tazminat ödeme biçimidir. Örneğin, cam kırılmasına karşı sigortada kırılan vitrindeki camın yerine yenisinin takılarak vitrinin eski haline getirilmesi şeklinde olabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

SİGORTA TAZMİNATININ ŞARTLARI VE ZARAR MİKTARININ TESPİTİ

I. Genel Olarak

Sigorta tazminatı, sigorta süresince rizikonun gerçekleşmesi ve hasarın oluşması nedeniyle doğan zararı gidermek için sigorta sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiren sigortalıya sigortacı tarafından ödenen miktardır. Sigorta sigorta ettirenler için zenginleşme vasıtası niteliği taşımadığından, sigortacı sigortalının gerçekten uğradığı zararı tazmin eder⁶⁹. Bu anlamda sigortacının,

⁶⁹ Y. 17. HD.'nin 18.10.2017 T. 2016/17754 E. ve 2017/9306 K. sayılı kararında sigortacının gerçekten uğranılan zararı tazmin hususunu şu şekilde ifade etmiştir; “*Sigortacı, sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak gerçekten uğradığı zararı tazmine mecbur olduğundan, hasar bedeli nedeniyle davacının 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince ödenmesi gereken KDV’yi de davacıya ödemekle yükümlüdür. Somut olayda; davacının zararı hasar bedeline ilişkin olduğundan ve bu zararın giderilmesi halinde davacının hasar bedelini KDV si ile birlikte ödemek zorunda olduğu gözetilmeden onarım faturası sunulmadığı gerekçesiyle yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.*” yine Y. 11. HD.’nin 18.02.2010 T. 2008/11279 E. ve 2010/1869 K. sayılı kararında sigortacının gerçekten uğranılan zararı tazmin hususunu şu şekilde ifade etmiştir; “*...Sigorta hukuku hükümleri uyarınca, sigorta şirketleri ancak gerçek zararı karşılamakla yükümlü olup, sigorta sözleşmeleri hiçbir zaman sebepsiz zenginleşme aracı olamaz. Bu itibarla, mahkemece, her iki bağ bakımından don olayı olmaması halinde ne kadar ürün elde edilebileceği belirlendikten sonra, don olayı sonrası elde edilen ürün miktarı indirilmek suretiyle davacının gerçek zararının belirlenmesi amacıyla bilirkişiden ek rapor alınması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.*” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 31.12.2018. **Ünan’a** göre; bu hususun tartışılabilir olduğu, sözleşme özgürlüğü ilkesi kapsamında sigortacının zarardan daha geniş bir edim yükümlülüğü üstlenmesinin neden geçersiz sayıldığını, sigortacının meblağ sigortalarında zarardan tamamen bağımsız bir şekilde edim yükümlülüğü altında olduğunu, bu durumun da zararın sigorta ilişkisinde sigortacının ediminin kapsamını belirleyen zorunlu bir unsur olmadığını ortaya koymakta

sigortalının zararını tazmin etmesi için, yani sigorta tazminatı ödeme borcunun doğabilmesi için şu şartların yerine gelmesi gerekir;

1-) Sigorta sözleşmesi kapsamında yer alan riziko gerçekleşmiş olmalıdır⁷⁰.

2-) Sigorta konusu olan ve himaye altına alınan menfaat, rizikonun meydana gelmesi neticesinde kısmen ya da tamamen zarara uğramış olmalıdır,

3-) Meydana gelen zarar, sigorta süresi zarfında gerçekleşmiş olmalıdır,

4-) Sigorta ettiren, sigorta sözleşmesinden doğan borç ve yükümlülüklerini ifa etmiş olmalıdır.

Bu kapsamda sigortacı, sözleşmede öngörülen rizikolu olay gerçekleştiği zaman, sigorta konusu menfaatte riziko sebebiyle meydana gelen zararı karşılar. Bu sadece tazminat sigortaları için geçerlidir⁷¹. Bu sebeple tazminat sigortalarında sigortacının

---

olduğunu, her ne kadar zenginleşme yasağının TTK'nın aşırı katı bir kuralı olmasına rağmen TTK.m.1461'de bu kurala istisna getirildiğini ve yeni değer sigortası durumunda, sigortacının zararı aşan bir ödeme yapabileceğinin hükme bağlandığını yine TTK.m.1464'te de bir diğer istisna getirildiğini ve takseli sigorta durumunda, eğer takse sadece fahiş ise, sigortacının taraflarca belirlenen sigorta değeri üzerinden ödeme yapmakla yükümlü olacak olduğunu belirtmiştir(Ünan, Şerh II, s. 86). Kanaatimizce, TTK.m.1459 ile 1461 ve kanun'un gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, sigorta hiçbir vakit zenginleşme vasıtası olmadığından zarar sigortalarında, sigortacı sigortalının ancak gerçekten uğradığı zararı tazmin eder. Meblağ sigortalarında ise, sigorta bedeli, sigortacının sorumluluğunun azami miktarını ifade ettiğinden sigortacı sigorta sözleşmesinde yer alan bedeli ödemekle borcunu yerine getirmiş olur.

⁷⁰ Y. 17. HD.'nin 10.02.2015 T. 2014/20088 E. ve 2015/2971 K. sayılı kararında hasarın teminat kapsamında bir zarar olup olmadığı hususundaki sigortalı ile sigortacı arasındaki uyuşmazlıklardaki çözüm hususunu şu şekilde ifade etmiştir; Sigorta hukuku gereğince teminat altına alınan sigorta konusu menfaatin yine teminat kapsamında bir riziko sonucu hasara uğraması halinde hasarın teminat kapsamında bir zarar olup olmadığı hususundaki sigortalı ile sigorta şirketi arasındaki ihtilaf sigorta poliçesi, genel şartlar ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri dikkate alınarak çözümlenmesi gerekmektedir. Ayrıca aynı yönde kararlar için bkz. Y. 11. HD.'nin 22.06.2016 T. 2015/8260 E. ve 2016/6909 K.; Y. 17. HD.'nin 03.03.2016 T. 2015/12095 E. ve 2016/2709 K.; Y. 11. HD.'nin 12.11.2015 T. 2015/2622 E. ve 2015/11945 K.; Y. 11. HD.'nin 15.06.2015 T. 2015/6595 E. ve 2015/8267 K.; Y. 11. HD.'nin 11.11.2013 T. 2013/4654 E. ve 2013/20139 K.; Y. 11. HD.'nin 23.11.2010 T. 2013/4654 E. ve 2013/20139 K.; Y. 11. HD.'nin 24.03.2008 T. 2007/2043 E. ve 2008/3722 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 07.01.2019.

⁷¹ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 142; Ünan, Şerh I, s. 276.

ödeme yükümlülüğünün tespiti, meydana gelen zararın tespitine bağlıdır. Sigorta sözleşmesine göre tazmini gereken zarar sigorta bedeline bağlı olarak belirlenir. Tazmin edilmesi gereken zarar sigorta tazminatı olarak ifade edilir⁷².

Sigorta tazminatı, tazmini gereken zararı ifade eder. Sigorta zararı konusunda sigortacı, meydana gelen zararın, sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranındaki miktarını karşılamak zorundadır. Bu anlamda riziko meydana geldiği zaman, sigortacının tazmin etmesi gereken zararın tespitinde, sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması ilkesi, aşkın sigorta ve eksik sigorta müesseseleri ve sigortacının ancak gerçek zararı tazmin edeceği kuralının birlikte göz önüne alınması gerekmektedir⁷³.

II. Sigorta Tazminatının Şartları

A-) Riziko veya Tehlikenin Gerçekleşmiş Olması

Yukarıda da açıklandığı üzere sigorta sözleşmesi⁷⁴, kendine özgü (sui generis) özellikleri bulunan, her iki tarafa borç yükleyen (snaglamatik) ve yapılması hiçbir şekle tabi olmayan bir sözleşmedir⁷⁵. Yani sigorta, belli bir bedel karşılığında rizikonun transfer edilmesidir⁷⁶.

TDK'ya göre risk, zarara uğrama tehlikesi⁷⁷ anlamlarına gelen ve sigorta sözleşmesinin en önemli unsuru olan riziko, günlük yaşamda, gerçekleşme ihtimali söz konusu olan bir tehlikeyi ifade etmek için kullandığımız bir kelimedir⁷⁸. Hukuktaki özel

⁷² Sayhan, s. 188; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 142.

⁷³ Sayhan, s. 201.

⁷⁴ Bkz. I. Bölüm I.

⁷⁵ Benzer tanımlar için bkz. Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 6; Rayegan Kender, Sigorta Mukavelesinin Akdedilmesi ve Şartları, I. Banka ve Ticaret Hukuku Sempozyumu, Ankara 1984, s. 37 vd (Sempozyum).

⁷⁶ Rayegan Kender, Sigorta Sözleşmesinin Tanımı ve Kurulması (TTK Tasarısı Hükümlerinin Değerlendirilmesi İle), Doç Dr. Mehmet Soner Anısına Armağan, İstanbul 2006, s. 517 (Sigorta Sözleşmesinin Tanımı).

⁷⁷ www.tdk.gov.tr E.T: 24.08.2019.

⁷⁸ Samim Ünan, İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko, Beta Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 27 (Riziko).

anlamıyla ise riziko (sigorta olayı), ileride gerçekleşme ihtimali bulunan fakat gerçekleşip gerçekleşmeyeceği önceden bilinmeyen, zarar veya başkaca uygun olmayan hal ve gereksinim doğuran ve kendisine hukuki sonuçlar bağlanmış olan ve sigortacının tazminat ödeme yükümlülüğünün ortaya çıkmasına neden olan istikbale ait olaylardır⁷⁹. Yani sigorta sözleşmesinin konusunu teşkil eden, şahıs veya malvarlığını tehdit eden olay veya olaylardır⁸⁰. Kısaca sigorta hukuku açısından riziko, sigorta sözleşmesinde sigorta himayesi altına alınan somut zarar verici durum, yani bir kayıp tehlikesidir⁸¹. Bu anlamda riziko, sigorta sözleşmesinin olmazsa olmaz olan unsurudur⁸². Riziko yoksa sigorta sözleşmesi de yok demektir. Sigorta sözleşmesinde olayın münferit veya kategorik olarak tayin edilmiş bulunması ve sigorta edilen rizikonun yukarıda açıklanan esaslar dairesinde sigorta sözleşmesinde gösterilmesi şarttır⁸³. Yani yangına karşı sigorta veya taşıma rizikolarına karşı yahut denizcilik rizikolarına karşı sigorta gibi.

⁷⁹ Yıldırım, s. 7-8; Özdamar, s.72; Merih Kemal Omağ, Türk Sigorta Hukukunda Rizikonun Ağırlaşması Sorunu, AIDA Türk Grubu 1985, s. 9 (Riziko); Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 134; İlknur Uluğ, Sigorta Hukukunda Riziko Kavramı ve Bu Kavramdaki Değişiklikler, Türkiye’de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği Sempozyumu, İstanbul 2004, s. 309; Evrim Akgün, Sigorta Sözleşmelerinde Teminatın Kapsamına Genel Bir Bakış, BÜHFD., C. 12, S. 153 Mayıs 2017, s. 91; Şaban Kayıhan, İnternet Sigortasında Riziko, THD., C. 4., S. 34., Haziran 2009, s. 105 (İnternet).

⁸⁰ Bozkurt, s. 28.

⁸¹ Ayşe Gül Bölükbaşı ve Baturalp Pamukçu, Sigortanın Temel Prensibi, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2009, s. 3. Riziko: Risk; zarar uğrama, sakınca yaratma tehlikesi (Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s. 1046 (Sözlük). Tehlike: Büyük bir zararla karşı karşıya bulunma; risk (Yılmaz, Sözlük, s. 1209).

⁸² Omağ, Riziko, s. 9; Kender, Sigorta Hukuku, s. 279; Kayıhan, İnternet, s. 107.

⁸³ Y. 11. HD.’nin 14.09.1998 T. 1998/3804 Esas ve 1998/5522 Karar sayılı ilamındaki sigorta edilen rizikonun poliçede açıkça ve sigorta ettirenin anlayacağı biçimde gösterilmesi gerektiği yönündeki kararında; sigortacının hiçbir yanlış anlamaya mahal vermeksizin, sigorta ettirenin dileğine uygun bir poliçe düzenlenmesi ve ayrıntıları poliçede yazmasının gerektiği ile sigorta edilen rizikonun poliçede açıkça ve sigorta ettirenin anlayacağı biçimde gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bkz. BATİDER, 1998, C.XIX, S. 4, s. 298.

Tehlike ise, sigorta sözleşmesi akdedilirken muhtemel olan rizikonun (sigorta olayının) gerçekleşme ihtimalidir. Riziko ise bu olayın kendisidir⁸⁴. Tehlike kendi içerisinde ayrılır; tehlike zaman ve mekân itibariyle belirli olabileceği gibi, genel veya özel de olabilir. Bu anlamda sigorta olayının gerçekleşme ihtimali bir takım şartlardan oluşur; bunlara tehlike şartları denir. Tehlike şartları, sigorta olayının gerçekleşme ihtimalini ve bunun derecesini; tehlikenin zayıf veya kuvvetli olmasını tayin eder. Ancak hukuk sistemimizde böyle bir ayırım ne kanunda ne de öğretide yer almaktadır. Bu husus pratik açıdan da önem arz etmemekte olup⁸⁵; çalışmamızda da genel uygulama doğrultusunda riziko kelimesini kullanacağız.

Tehlike ve tehlike şartları sigorta sözleşmesinde belirlenir. Sözleşmede tehlike şartları belirlenmemiş ise, sigortacı her derecedeki tehlikeden sorumludur(TTK.m.1409, SK.m.11/4)⁸⁶.

Sigortacının tazminat ödeme borcunun doğması için sigorta sözleşmesiyle bazı rizikoların himaye altına alınması ve himaye altına alınan rizikolardan bir ya da birkaçının sigorta süresi içinde meydana gelmiş olması gerekir⁸⁷. Yani sigorta

⁸⁴ Kayıhan, İnternet, s. 108; Kayıhan, Prim, s. 60; Tekin Memiş, Yangın Sigortasında Riziko, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001, s. 21 (Yangın).

⁸⁵ Akgün, s. 92; Kayıhan, Prim, s. 60-61; Memiş, Yangın, s. 21-22.

⁸⁶ Kaner, s. 6-7; Akgün, s. 93. Ayrıca bkz. Riziko (Sigorta olayı) bakımından da durum aynıdır. Sigorta olayı sözleşmede belirlenmiş, fakat sınırlandırılmamış ise sigortacı sigorta olayının her çeşidinden sorumludur. Örneğin: hırsızlığa karşı sigorta poliçesinde kullanma hırsızlığı istisna edilmemişse, sigortacı hem TCK. anlamındaki hırsızlığı hem de kullanma hırsızlığını sigorta himayesi altına almış olur. Kanaatimizce, TTK.m.1409/1'de rizikonun genelliği ilkesi (all risks esasına uygun yapılan sigortalarda, sigortacı ana sigorta olarak belirlenen bir olayın meydana getirdiği tüm sonuçlardan, bunlar açıkça teminat dışında) terkedilerek, mevcut uygulamaya uygun şekilde rizikonun özelliği ilkesi benimsenmiştir. SK.m.11/4'te ise, rizikonun genelliği ilkesi benimsenmiştir ve TTK.m.1409/1'den farklı düzenleme ve ilke içermektedir. Yani SK.m.11/4'te sigorta sözleşmelerinin all risks (bütün rizikolar) esasına tabi olduğu ve named perils (sayılan rizikolar) esasına tabi sigortalar sistem dışına itilmektedir. TTK.m.1409/1 ile SK.m.11/4 arasında uygulama farklılığı ve çelişki olması nedeniyle, TTK.m.1409/1'in daha yeni tarihli olması göz önünde bulundurularak SK.m.11/4 hükmünün örtülü olarak kaldırıldığı görüşüdeyiz.

⁸⁷ Ecehan Yeşilova Aras, Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 128-129; Belge, s. 72.

kapsamında yer alan rizikonun kısmen veya tamamen gerçekleşmiş olması gerekir⁸⁸. Ayrıca sigortacı, aksine bir sözleşme söz konusu değilse sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmallerinden kaynaklanan zararları tazmin ile yükümlüdür. Ancak sigorta ettiren, sigortalı ve tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler, rizikonun gerçekleşmesine kasten sebep oldukları takdirde, sigortacı tazminat borcundan kurtulacağı gibi aldığı primleri geri vermeyecektir. Çünkü rizikonun kasten gerçekleştirilmesi ve sigorta tazminatı istenmesi ahlak düşünceleri ile bağdaşmaz⁸⁹.

Bu anlamda sigorta edilen riziko şu şartlara sahip olmalıdır:

-Ekonomik açıdan hesaplanabilir olmalı: TTK'nın 1401. maddesinde riziko, tarafların para ile ölçülebilen menfaatlerini zarara uğratan tehlike olarak tanımlanmıştır. Sigortalanabilir riziko, ekonomik açıdan para ile ölçülebilir olmalı yani ekonomik bir değer taşımalıdır. Ekonomik değer taşımayan rizikolar, sigorta himayesinin kapsamı dışında kalırlar⁹⁰. Çünkü sigortacının amacı, rizikonun meydana gelmesini engellemekten ziyade, rizikonun meydana getirdiği maddi zararın giderilmesi olduğundan, rizikonun maddi ve iktisadi bir nitelik barındırması gerekir. İktisadi ve maddi nitelik barındırmayan rizikoları ilgililer kendileri taşır. Örneğin kişilerin şeref, onur ve haysiyeti ile manevi varlığını tehdit eden rizikolar, her ne kadar hukuki açıdan tazminat ve cezai yaptırımları bulunsa da para ile ölçülebilen menfaatler olmadıklarından sigortalanabilir rizikolar kapsamı dışında kalırlar⁹¹. Sonuç itibariyle,

---

⁸⁸ Akgün, s. 91. Alman sigorta hukukunda tehlikeyi ifade etmek için Gefahr kavramı kullanılırken, sigorta bedelinin ya da tazminatının ödenmesini meydana getiren olaya-rizikoya ise Versicherungsfall ismi verilmektedir.

⁸⁹ Bozkurt, s. 29.

⁹⁰ Yaşar Karayalçın, Risk-Sigorta-Risk Yönetimi, Özel Sigorta Hukukuna Giriş, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s. 1.

⁹¹ Karayalçın, s. 2.

ileride meydana gelecek sigorta edilen rizikonun ekonomik açıdan hesaplanabilir olması gerekir⁹².

-Hukuka uygun olmalı: Sigorta edilen rizikonun meşru olması hususu TTK.'nın 1404. maddesinde düzenlenmiş olup⁹³, riziko sayılabilecek olgunun, kanunun emredici hükümlerine, ahlâka ve adaba, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı bir nitelik taşımaması gerekir. Bu hükümlere aykırı nitelik taşıyan sigorta sözleşmesi yapılması halinde, sigorta sözleşmesinin konusunun kanuna aykırı nitelik taşınması nedeniyle sözleşme hükümsüz sayılır. Rizikonun meşru olması durumu, sigorta sözleşmesinin somut zararın giderilmesine yönelik olmasından kaynaklanmaktadır. Kaçakçılık yapan bir kişinin kolluk tarafından yakalanması ihtimaline karşı meydana gelecek kazanç mahrumiyeti için sigorta yapılamaz⁹⁴. Ya da beyaz kadın veya uyuşturucu ticaretinin olumsuz sonuçlarının giderilmesine yönelik sigorta yapılamaz. Ayrıca TTK.m.1429'a göre, sigorta ettiren veya sigortalının doğrudan veya dolaylı kasıtları sonucu gerçekleşen olaylar riziko niteliği taşımazlar. Yani rizikoyu kasten gerçekleştiren sigortalı veya sigorta ettiren, sigorta tazminatı almaya hak kazanamaz⁹⁵.

-Tesadüfi, belirsiz ve gerçekleşmesi muhtemel bir olay olmalı: Zarar sigortalarında rizikonun ekonomik bir değere sahip olmasının yanında riziko olarak nitelendirilen olayın önceden gerçekleşip gerçekleşmeyeceğinin kesin olarak bilinmemesi, belirsiz olması ve tarafların iradesi dışında meydana gelmesi gerekir. Gerçekleşeceği kesin olan, ancak ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan olaylar da tesadüfi riziko niteliğine sahiptirler. Bu tür rizikolarda tehlike gerçekleştiğinde, sigorta

---

⁹² Kubilay, s. 51.

⁹³ Bizimde katıldığımız görüşe göre, **Kender** madde metnindeki ifadenin hatalı olduğunu, zira madde metninde rizikoya ait bir durumun söz konusu olduğunu, sadece zarar sigortasında değil bütün sigorta sözleşmeleri için bu hususun ifade edilmesi gerektiğini belirtmiş ve maddenin şu şekilde olması gerektiğini söylemiştir: ETTK'nın 1277. maddesindeki düzenlemeyle paralel şekilde, rizikoyu oluşturan olay, sigorta ettirenin ya da sigortadan faydalanan kişinin kanunla yasak edilmiş ya da ahlâka (adaba) aykırı bir eyleminden meydana gelecek ise, bu hususa yönelik sigorta yapılamaz (Kender, Sigorta Hukuku, s. 280).

⁹⁴ Bozkurt, s. 28; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 137.

⁹⁵ Kayıhan, İnternet, s. 108.

ettiren yönünden zarar doğuran bir sonuç ortaya çıkar. Artık burada kişinin kâr etme durumu söz konusu değildir. Kısaca, sigorta olayı gerçekleşmesi muhtemel bir olay olmalıdır⁹⁶. Gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi imkânsız olaylar sigorta sözleşmesinin kapsamına girmez ve sigorta sözleşmesine konu teşkil etmez (TTK.m.1458)⁹⁷. Örneğin hırsızlığa karşı sigortalarda hırsızlık olayının meydana gelip gelmeyeceğini önceden belirlemek mümkün değildir. Gerçekleşeceği kesin olan, ancak ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan rizikolar ise, hayat sigortalarındaki ölüm olayı muhakkak gerçekleşecektir, ancak ne zaman meydana geleceği belirsizdir. Hayat sigortalarında sigortalanan ölüm olayı değil, ölüm olayının sigorta sözleşmesi süresi içerisinde meydana gelmesi olasılığıdır⁹⁸.

Riziko, doğal koşullardan kaynaklanabileceği gibi, sosyo-iktisadi kaynaklı da olabilir. Ancak doğa olaylarına göre meydana gelmesi mümkün olmayan olaylar riziko olarak sigortalanamayacağı gibi, ne zaman ve hangi süre içerisinde gerçekleşeceği kesin ve belli olan doğa olayları da sigortalanamaz. Örneğin güneşe gitmek imkân dâhilinde değildir. Bu manada böyle bir yolculuk sonunda güneşte yanma ihtimali sigorta

⁹⁶ Kaner, s. 7. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 26.02.2018 T. 2015/8878 E. 2018/1348 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.03.2019.

⁹⁷ Y. 11. HD.'nin 09.11.2009 T. 2008/6988 E. 2009/11617 K. sayılı rizikonun tesadüfi, belirsiz ve gerçekleşmesi muhtemel bir olay olması gerektiğine aksi takdirde sigorta sözleşmesinin batıl olacağına ilişkin kararında; “ ... Sigorta Hukukunun ana ilkesi sigorta sözleşmesinin yapıldığı anda bir tehlikenin vuku bulması ihtimali, başka bir deyişle o malın muhafazasında malikin veya adına sigorta yaptırılan kimsenin para ile ölçülebilecek bir menfaatinin bulunması şarttır. Mal veya mali mesuliyet sigortalarında rizikonun gerçekleşmesi halinde “sigorta akdi” namı altında herhangi bir sözleşme düzenlenemez. TTK'nun 1279. maddesi hükmü, sigorta sözleşmesinin yapıldığı sırada sigorta ettiren veya sigortadan faydalanacak olan kimsenin rizikonun daha önce gerçekleşmiş olduğunu yahut sigortacının rizikonun gerçekleşmesine imkan kalmadığını bilmesi halinde, yapılan sigorta sözleşmesini hükümsüz saymış bulunmaktadır. Aynı prensip “Sigorta Kitabı”nın “Denizcilik Rizikolarına Karşı Sigortalar” kısmında yer alan “Rizikonun Gerçekleşmiş Olması” kenar başlığını taşıyan 1344. maddesi hükmünde tekrarlanmıştır. TTK'nun 1279. maddesi hükmü, sigorta akdinin yapıldığı anda yani tarafların karşılıklı olarak rizikolarını beyan ettikleri sırada sigortalının rizikonun daha önceden gerçekleşmemiş olduğunu, sigortacının da rizikonun gerçekleşme imkanının ortadan kalkmış olduğunu bilmemelerini şart koşmuştur. Aksi takdirde sigorta akdi batıldır... “ www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.03.2019.

⁹⁸ Kayıhan, Prim, s. 61.

edilemez⁹⁹. Ayrıca, yıpranmış, eskimiş ve aşınmış olmaya yönelik rizikolar ile malın ayıbından kaynaklanan rizikoların da sigortalanması söz konusu değildir. Çünkü yıpranma veya aşınma gibi durumlar eşyanın tabiatında bulunan bir olgudur. Örneğin, yiyeceklerin ve ağaçların çürümeleri, yaşlılık çizgi ve buruşmaları, sokakta bulunan parkelerin doğal aşınma olasılıklarına karşı sigortalanmaları da söz konusu değildir¹⁰⁰.

-Belirli veya belirlenebilir olmalı: Sigorta sözleşmesinin en önemli unsuru rizikodur. Bu nedenle sigorta tekniği sigorta himayesi altında korunan rizikonun mümkün olduğu ölçüde açık bir şekilde tespit ve sınırlarının belirlenmesini gerektirir. Yani sigortacı, belirli bir zaman diliminde ve belirli bir mekân ya da mekânlarda meydana gelecek rizikolara karşı güvence sağladığı için, sigorta himayesinin içeriğini ihtiva eden rizikoların mahiyeti, konusu, yer, zaman, mekân ve miktar yönünden belirli ve tam bir şekilde tarif edilmiş olması gerekir. Aksi takdirde sigorta sözleşmesinde, sigortacı tarafından hangi rizikoların güvence altına alınacağı belirsiz olarak kalacak ve sigortacı tazminat ödeme borcunun hesaplanmasındaki unsurları tam ve net bir şekilde bilemeyeceğinden doğru prim hesabı yapamayacaktır.

-Kasten gerçekleştirilmemiş olmalı: Sigortacının sigorta tazminatını ödeme yükümlüğünün ortaya çıkması için TTK.m.1429/1.2. cümlesince; sigorta ettiren, sigortalı ve tazminat ödenmesini sağlamak gayesiyle bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişilerin, rizikonun meydana gelmesine kasten neden olmamaları gerekir. Tersi durumunda, sigortacı tazminat ödeme borcundan kurtulur ve tahsil ettiği primleri iade etmez. TTK.m.1452/1'de de belirtildiği üzere, TTK.m.1429/1.2. cümlesine aykırı sigorta sözleşmeleri geçersizdir. Bununla birlikte TTK.m.1429/1.1. cümlesine göre, sigortacı, aksine sözleşme yoksa sigorta ettirenin, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmallerinden¹⁰¹

⁹⁹ Kayıhan ve Bağcı, s. 177.

¹⁰⁰ Kayıhan ve Bağcı, s. 177.

¹⁰¹ **Can**, kanunda kusur yerine ihmal denilmesinin isabetli olmadığını ifade etmiştir. Mertol Can, Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, İmaj Yayıncılık, Ankara 2012, , s. 49-50 (Sigorta Sözleşmesi).

kaynaklanan zararları da tazmin ile yükümlüdür¹⁰². Yani sigortacı, sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, sigorta ettiren ile sigortalının fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kast da dâhil olmak üzere tüm kusurlu davranışlarından kaynaklanan zararı tazmin edecek; ama anılan kişilerin sigorta tazminatının ödenmesini sağlamak için kasten sigorta zararına sebep olmaları durumunda tazminat ödemekten kurtulacaktır¹⁰³. TTK.m. 1429/2'ye göre, hayat sigortaları ile ilgili bazı özel hükümler ise saklıdır (TTK.m. 1495, 1503-1504).

B-) Menfaatin Tamamen ya da Kısmen Zarar Görmüş veya Hasara Uğramış Olması

Sigorta sözleşmesinin esas unsurlarından biri olan menfaat, sigorta sözleşmesinde sigorta ettirenin, sigorta ettirilmek istenen malvarlığıyla arasındaki değer ilişkisidir¹⁰⁴. Sigorta sözleşmesinde menfaat kural olarak sözleşmenin konusunu teşkil eder¹⁰⁵. Yani TTK'ya göre de sigorta sözleşmesinin konusunu teşkil eden mal veya can değil, menfaattir¹⁰⁶. Bu menfaatin hukukun sınırları içinde meşru olması ve ekonomik

¹⁰² Akgün, s. 101; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 137; Kayıhan, İnternet, s. 108. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 14.12.2009 T. 2008/8311 E. - 2009/12824 K. sayılı kararında sigortalının kasta dayanmayan gerçeğe aykırı beyanından dolayı sigortacının tazminat ödeme borcunun kalkmadığına değinmiştir: *"...daha fazla prim alınmasını gerektiren otobüsün iller arası yolculuğa çıkarılması olgusunu davalının rizikonun gerçekleşmesinden sonra öğrendiği, sigortalının gerçeğe aykırı beyan halinin kasda dayalı olmadığı, buna göre davalının tazminat ödeme yükümünün kalkmadığı."* www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.03.2019.

¹⁰³ Can, Sigorta Sözleşmesi, s. 50.

¹⁰⁴ Yıldırım, s. 27.

¹⁰⁵ Sigorta hukukunda menfaat bazen belirli bir mal üzerindeki hakkı, bazen münferit bir hakkı (alacak hakkı) ve bazen de malvarlığı menfaatini; malvarlığını oluşturan aktif ile pasifleri veya her ikisi arasındaki farkı ifade eder. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 15.12.1983 T. 1983/5111 E, 1983/5709 K. Kaner, s. 8; Belge, s. 72.

¹⁰⁶ Sigorta sözleşmesinin konusunun ne olduğu öğretide tartışmalıdır. Bazı yazarlar, sigortanın konusunun eşya olduğunu ileri sürerken, öğretideki hâkim görüş ise, sigorta sözleşmelerinin konusunun eşya üzerindeki menfaat olduğu yönündedir. Kanatimizce de, sigorta sözleşmelerinin konusu eşya üzerindeki menfaattir. Çünkü, sigorta sözleşmesinin konusunun eşya olması durumunda sigorta hukukunun bazı kavramlarını açıklamak mümkün olmayacaktır. Örneğin, hırsızlık sigortasında, hırsızlık sonucu çalınan eşya zarar görmemekte, sadece çalınan eşya üzerindeki malik menfaati zarar görmektedir. Ayrıca aynı

bir değerinin bulunması gerekir¹⁰⁷. TTK.m.1470 hükmü saklı kalmak üzere TTK.m.1408 uyarınca, sigorta sözleşmesi yapılırken sigorta ettirilmek istenen menfaat açıkça belirtilmemişse ya da mevcut değilse sözleşme hüküm ifade etmez. Ayrıca menfaat sonradan ortadan kalkmışsa da sözleşme hükümsüz kalır. Bu anlamda sigorta tazminatını ödeme borcunun doğması için yukarıda da belirtildiği gibi sigorta sözleşmesinde hukuken korunan mevcut bir menfaatin bulunması ve bu menfaatin sigorta kapsamında yer alan muhtemel tehlike ya da rizikonun meydana gelmesiyle birlikte kısmen veya tamamen zarara uğraması gerekir¹⁰⁸.

Sigortacının hangi menfaati, hangi tür rizikolara ve tehlikelere karşı teminat altına aldığıın sözleşmede açıkça gösterilmesi şarttır. Bu şart yerine getirildikten sonra sigorta sözleşmesiyle teminat altına alınan ve sigorta sözleşmesinin konusunu oluşturan menfaate karşı sigorta kapsamında yer alan muhtemel tehlike ya da rizikonun meydana gelmesiyle birlikte kısmen veya tamamen zarara uğraması halinde sigortacının tazminat ödeme borcu ortaya çıkar. Yani sigortacının tazminat ödeme borcu bir yandan sigorta teminatının kapsamına, diğer taraftan da rizikolu veya tehlikeli olay gerçekleştiğinde menfaatte meydana gelen eksilmeye bağlıdır.

Sigortacı, sözleşmede öngörülen, yani sigorta teminatının kapsamına giren, rizikolu veya tehlikeli olay gerçekleştiği zaman sigorta konusu menfaatte riziko veya tehlike sebebiyle meydana gelen zararı karşılar. Ancak bu meblağ sigortaları için değil, sadece zarar sigortaları için geçerlidir.

C-) Zararın Sigorta Süresi İçinde Meydana Gelmiş Olması

Sigortacının sigorta tazminatını ödeme yükümlülüğü sigorta ettirenin zarara uğramış olmasına bağlıdır. Ancak bunun için meydana gelen zarar, sigorta sözleşmesi

---

eşya üzerinde farklı menfaat sahiplerinin menfaatlerini ayrı ayrı sigorta ettirebilmeleri de ancak sigorta sözleşmelerinin konusunun eşya üzerindeki menfaat olduğu görüşü ile açıklanabilecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşkın, s. 262-263. **Arseven**, sigortanın konusunun eşya mı yoksa menfaat mi olduğuna ilişkin tartışmanın pratik açıdan bir önemi olmadığını belirtmektedir (Arseven, s. 41).

¹⁰⁷ Özdamar, s.72.

¹⁰⁸ Y. 11. HD.'nin 04.03.2019 T. 2017/4654 E. 2019/1786 K.; Y. 11. HD.'nin 24.12.2018 T. 2017/1106 E. 2018/8157 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 04.05.2019.

ile himaye altına alınmış rizikoların kapsamına uyan olay veya olaylar neticesinde meydana gelmiş olmalıdır¹⁰⁹. Yani sigortacı, sözleşmeyle teminat altına alınmış olan rizikonun meydana gelmesi sonucunda ortaya çıkan zararlardan sorumludur. TTK.m.1409/2'ye göre, rizikonun sigorta himayesi kapsamı dışında olduğunu ispatlamak sigortacıya aittir.

Zarar genel olarak, kişinin kendi iradesi dışında malvarlığında ortaya çıkan azalma veya şahıs varlığında meydana gelen kötüleşmeye verilen isimdir¹¹⁰. Sigorta zararı ise, rizikonun veya tehlikenin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan zarar miktarıdır. TTK.m.1461 hükmü gereğince de; “ *sigorta bedeli, rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile, sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödemez* ”. Yani sözleşmenin akdedildiği zamandaki değer, rizikonun meydana geldiği zamandaki değerden yüksek olsa bile sigortacı ancak gerçek zararı öder¹¹¹.

---

¹⁰⁹ Küçük, s. 201.

¹¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. İhsan Erdoğan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gazi Kitabevi, Ankara 2017, s. 211-212; M. Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 381-400; Hüseyin Hatemi ve Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 130-134; Mustafa, Kılıçoğlu; 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Uyarlanmış Tazminat Hukuku, Bilge Yayınevi, Ankara 2014, s. 49; Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, Beta Yayınları, İstanbul 2012, s. 449-467; Haluk N. Nomer, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul 2012, s. 114-115; Safa Reisoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul 2011, s. 168; Doğan Şenyüz, Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler, Ekin Yayınevi, Bursa 2016, s. 106-111; Hasan Tahsin Gökcan, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 54-56; Mustafa Kıcalıoğlu, Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 478-480; Hasan Tahsin Gökcan ve Seydi Kaymaz, Karayolları Trafik Kanununa Göre Sorumluluk-Tazminat-Sigorta Rücu Davaları Trafik Suç ve Kabahatleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 61-66; Ünan, Şerh C. II, s. 87-108; Kumru Kılıçoğlu, Yansıma Yoluyla Zarar, Turhan Kitabevi, Ankara 2012, s. 3-19; Tiftik, s. 51-52; Kadir Berk Kapancı, Ahlaka Aykırı Bir Fiille Kasten Verilen Zararın Tazmini, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 34-40; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 251.

¹¹¹ TTK.m.1461 Kanun Gerekeçesi; “ *Sigortacı ancak sigortalının gerçekten uğradığı zararları ödemekle yükümlüdür.* “ ayrıca bkz. Y. 11. HD.’nin 29.03.1991 T. 1991/2383 E. 1991/2234 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 04.05.2019.

Sigorta sözleşmesinde bir mal menfaatinin sigorta edilmesinde, ancak malın uğramış olduğu zarar tazmin edilir. Bunun dışında rizikonun veya tehlikenin meydana gelmesi sebebiyle sigorta ettirenin uğramış olduğu dolaylı zararlar ve açıkça sözleşmede düzenleme söz konusu değilse mahrum kalınan karın tazmini yoluna gidilmez¹¹².

Sigortalının sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan rizikonun meydana gelmesi sonucu uğradığı zarara sigorta zararı adı verilir¹¹³. Yani rizikonun gerçekleşmesi nedeniyle sigortalının malvarlığında meydana gelen fiili eksilmenin ekonomik karşılığıdır. Bu zararın tazmin edilebilmesi için zarara yol açan sigorta sözleşmesinin kapsamında yer alan riziko veya tehlikenin sigorta süresinde meydana gelmiş olması gerekir. Sigorta süresinin sona ermesinden sonra meydana gelen rizikolardan ve tehlikelerden sigortacının sorumluluğu söz konusu olmaz¹¹⁴. Zararın sigorta süresi içinde meydana gelip gelmediği sigorta poliçesi ile sigorta genel şartlarına bakılarak tespit edilir. Rizikonun sigorta süresi içinde meydana geldiğini ispat etme külfeti sigorta ettirenin üzerindedir¹¹⁵.

D-) Sigorta Ettirenin Yükümlülüklerini Yerine Getirmiş Olması

Tüm sigorta türlerindeki sözleşmelerde, sigortacının karşı tarafında yer alan kişiye sigorta ettiren adı verilir. Gerçek veya tüzel kişi olabilen sigorta ettirenin sigorta tazminatını talep edebilmesi için, en temel şartlardan biri de sigorta sözleşmesinden doğan borç ve yükümlülüklerini ifa etmesidir. Bu anlamda sigortacının rizikoyu taşımalarının karşılığında sigorta ettirenin sigorta sözleşmesinden doğan en temel borcu da prim ödeme borcudur. Bu borç, rizikoyu sigortacıya devretmenin sonucunda meydana gelir. Yani prim, sigortacının sorumluluğu, tehlike veya rizikoyu üstlenmesinin karşılığını oluşturan sigorta ücretidir.

---

¹¹² Yıldırım, s. 38.

¹¹³ Can, Ders, s.76.; Can, Sigorta, s. 25; Kender, Sigorta Hukuku, s. 294.

¹¹⁴ Bkz. Y. 11. HD.'nin 23.01.1995 T. 1994/6335 Esas ve 1995/336 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 04.05.2019.

¹¹⁵ Kender, Sigorta Hukuku, s. 310.

Sigortacının rizikoyu üstlenme borcu, aksine anlaşma olmadığı takdirde primin veya ilk taksitin ödenmesiyle başlar¹¹⁶. TTK.m.1430/1'e göre, aksine sözleşme ve özel düzenleme yok ise, sigorta primi peşin ödenir. Prim ödeme borcunun muaccel hale gelmesi ise, sözleşmenin geçerli bir şekilde kurulması ve sigortacının poliçeyi teslim etmiş olmasına bağlıdır (TTK.m.1431/1). Yani sigortacı sigorta poliçesinin teslimini gerçekleştirmedikçe primi ya da ilk taksidi talep edemez¹¹⁷.

Sigorta primi para olarak ödenir (TTK.m.1430/2). Sigorta ettiren, sözleşme düzenlenirken sigortacıya himayesine aldığı riziko ve tehlike ile ilgili tam ve doğru bilgi vermeli, sözleşme düzenlendikten sonra rizikonun ağırlaştırılmaması, eğer ağırlaştırılmışsa bu vaziyetin sigortacıya bildirilmesi, rizikonun veya tehlikenin olduğunun sigortacıya bildirilmesi, sigortacıya meydana gelen riziko ve tehlike ile ilgili bilgi ve belgelerin verilmesi ile riziko meydana geldiğinde zararın oluşmasına ve artmasına engel olmak ve sigortacının üçüncü kişilere olan rücu haklarını güvence altına almak için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür¹¹⁸. Sigorta ettiren bu yükümlülüklerini sigorta sözleşmesine uygun bir şekilde yerine getirirse diğer şartların da oluşmasıyla sigorta tazminatına hak kazanabilir. Ancak sigorta ettiren sigorta sözleşmesinden kaynaklanan asli edim borcu olan ilk prim ödeme borcunu yerine getirmese TTK.m.1434 uyarınca, sigortacının 3 ay içinde dava açmaması durumunda, herhangi bir bildirim gereksiz sigorta sözleşmesi ortadan kalkacaktır ve sigortacının tazminat ödeme borcu söz konusu olmayacaktır.

---

¹¹⁶ Mertol Can, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, İmaj Yayıncılık, Ankara 2012, (Sözleşme), s. 57-58; Adem Karagöz, Nihan Turna, Şeyma Akgül ile Hamit Çakmak, Sigorta Hukukundan Doğan Tazminatlar, HGD., 2006-4, Ankara, S. 97-100, s. 98; Çeker, s. 104.

¹¹⁷ TTK.m.1431/1,c.2'de yer alan şu düzenleme istisnasını oluşturur: "*Karada ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda sigorta primi, poliçe henüz düzenlenmemiş olsa bile, sözleşmenin yapıldığı anda ödenir.*" Yani karada ve denizde eşya taşıma işlerine ilişkin sigortalarda poliçe henüz düzenlenmemiş olsa bile, sigorta prim borcu ya da ilk taksit sözleşmenin yapıldığı anda muaccel hale gelir ve ödenmesi gerekir.

¹¹⁸ Samim Ünan, 2011 Tarihli Türk Ticaret Kanununda Sigorta Ettirenin Görevleri, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Aralık 2011, s. 49-50 (Sempozyum).

Sigorta ettiren sonraki primleri ödemezse, başlamış olan sigorta himayesi devam eder. Lâkin sigortacı bu duruma son vermek isterse, TTK.m.1434 uyarınca, sigortacı sigorta ettirene noter vasıtasıyla ya da taahhütlü mektupla 10 günlük süre verir, bu sürede prim ödeme borcu yerine getirilmezse sözleşmenin feshedileceği ihtar edilirse ve bu sürenin sonunda borç yerine getirilmezse sigorta sözleşmesi feshedilmiş sayılır ve sigortacının tazminat ödeme borcu ortadan kalkar¹¹⁹. Ayrıca sigorta ettiren ikinci nevi yükümlülükleri olan kanundan doğan beyan yükümlülüğü, rizikonun meydana geldiğini bildirme yükümlülüğü, riziko meydana geldikten sonra bilgi verme ve araştırma yapılmasına izin verme yükümlülüğü, zararı önleme, azaltma ve sigortacının rücu haklarını koruma yükümlülüğü, zarar gören mal ve zararın meydana geldiği yerde değişiklik yapmama yükümlülüğü ile sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmezse sigortacı sözleşmeyi kısmen ya da tamamen feshederek sigorta tazminatı ödeme borcundan kurtulabileceği gibi; kusur durumuna göre tazminatta indirim de yapılabilir(TTK.m.1449).

III. Zarar Miktarının Tespiti

A-) Zarar Sigortalarında

1-) Genel Olarak

Sigorta hukukunda sigortacının ödeyeceği tazminat miktarının belirlenebilmesi için her şeyden önce, zararın hesaplanması gerekir. Zira sigortacının ödeyeceği tazminat, gerçekleşen zararlar veya sigorta sözleşmesinde belirlenen zararlar sınırlı olup, sigorta değerinin sigorta bedeline denkliği ilkesi uyarınca hiçbir zaman zararın azami miktarını geçemez. Bu nedenle, zararın tespiti (hesaplanması) tazminat miktarının belirlenmesinin temelini oluşturur¹²⁰.

TDK'ya göre zarar, bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrattır¹²¹.

¹¹⁹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 236.

¹²⁰ Y. 4. HD.'nin 12.01.1982 T. 1982/13394 E. 1982/274 K. sayılı kararında; “ ... Uğranılan zarar, hükmedilecek tazminatın en yüksek sınırını teşkil eder.” demektedir. Bkz. YKD. 1982, Sayı 5, s. 545 vd.

¹²¹ www.tdk.gov.tr E.T: 24.01.2019.

Zararın kesin ve net bir tanımı kanun koyucu tarafından yapılmamış olmakla birlikte, zarar noktasında açıklayıcı ve kapsamlı tanımlamalar yargı içtihatları ve öğreti¹²² tarafından yapılmıştır. Bu anlamda zarar kavramı, hukukumuzda maddi ve manevi zararı kapsamaktadır.

Zarar, özel hukuk hükümlerine göre tazminat borcu doğuran bir sorumluluğun oluşabilmesinin en önemli şartıdır ve olayın dış dünyada getirdiği hukuken önemli olan değişikliklerdir¹²³. Sigorta hukukundaki zarar kavramı ilke olarak Borçlar Hukuku anlamındaki zarar kavramıyla özdeşir¹²⁴. Bununla birlikte sigortacının karşılayacağı zarar, sigorta sözleşmesinde üstlendiği edime bakılarak belirlenir. Borçlar Hukukundaki ikincil zarar giderim istemleri sigorta sözleşmesi çerçevesinde genellikle karşılanmaz. Bu anlamda sigortacı sigortalının uğradığı tüm zararları değil, sadece sigorta sözleşmesinde gidermeyi üstlendiği zararları karşılar¹²⁵.

Sigorta zararının belirlenmesinde kural olarak sigortalının malvarlığının riziko öncesindeki durumu ile rizikonun meydana gelmesinden sonraki durumu arasındaki fark

¹²² Ayrıntılı bilgi için bkz. Ünan, Şerh C. II, s. 87-111; Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976, s. 471-476; Mehmet Ayan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Mimoza Yayınları, Konya 2012, s. 229; Haluk Tandoğan, Türk Mes'uliyet Hukuku (1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası Yapılmıştır), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 6; Fikret Eren, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 727-728; Mustafa Kılıçoğlu, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Bedensel Zararlar ve Ölüm Olaylarına İlişkin Hükümlerinin Yorumuyla Tazminat Esasları ve Yöntemleri, Ankara 2014, s. 36; Sema Güleç Uçakhan, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, Ankara 2012, s. 573 vd; Erdem Büyüksağış, Yeni Sosyo - Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı, İstanbul 2007, s. 53-62; İbrahim Kaplan, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler, İmaj Yayınevi, Ankara 2012, s. 166-169; Jale G. Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 406; Sayhan, s. 188-189; Erdoğan, s. 211-212; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 251-252.

¹²³ Çetin Aşçıoğlu, Trafik Kazalarından Doğan Hukuk ve Ceza Sorumlulukları, Sözkese Matbaacılık, Ankara 2012, s. 86-89.

¹²⁴ Ünan, Şerh II, s. 89.

¹²⁵ Ünan, Şerh II, s. 89.

esas alınır¹²⁶. Ancak bu bağlamdaki değerlendirme malvarlığının tamamını kapsamaz. Yalnızca sigortalı olmuş çıkar göz önünde tutulur.

Zarar tutarının belirlenmesi amacıyla, günlük hayatta, sigorta ettiren sigortacıya zararın meydana gelmesi üzerine zarar bildiriminde bulunulur ve sigortacının görevlendirdiği uzmanlar aracılığıyla da zarar tespiti yapılır. Sigortacı tarafından görevlendirilen uzman tarafınca hazırlanan rapordaki zarar miktarında anlaşma olduğu durumda sigorta poliçesi hükümlerine göre ödeme yapılır. Eğer taraflar arasında zarar miktarı konusunda anlaşmazlık ortaya çıkarsa sigorta genel şartlarında yer alan hükümlere göre de, tarafların hakem bilirkişi belirleyerek de zarar tespiti yaptırılmaları mümkündür.

Sigorta poliçelerinde ve sigorta genel şartlarında sigorta zararının nasıl tespit edileceği gösterilmektedir¹²⁷.

Yangın Sigortası¹²⁸ ile ilgili genel şartlarda hasarın tespiti başlığını taşıyan B.4

¹²⁶ Y. 17. HD.'nin 27.05.2013 T. 2013/6782 E. ve 2013/7827 K. sayılı kararında zarar kavramıyla ilgili; *...davacının olaydan sonraki mal varlığının değeri, zarar verici olayın meydana gelmemesi halinde değerinden az ise, zarar var demektir. Gerçekten bir şeyin tahrip edilmesi veya zarar görmesi halinde nesnel zararı tayin etmek için kural olarak objektif değeri esas almak gerekir. Bu ise mübadele (rayiç) değeridir. Zararı tazminle yükümlü olan kimse, tazmin borcunu doğuran eylemin meydana gelmesinden önceki durumu iadeye mecburdur. Bu ilke, zarar ister haksız eylemden doğsun, isterse sözleşmeye aykırı hareketten meydana gelsin aynen uygulanır. Bu durumda davacının trafik sonucu aracında meydana gelen hasar nedeniyle gerçekleşen değer kaybının tazminini istemekte hukuki yararı bulunduğu gözetilmeden yazılı biçimde aksi kanaatle hüküm kurulması doğru görülmemiştir.* www.portal.uyap.gov.tr E.T: 26.03.2019. Ayrıca Y. 11. HD.'nin 07.03.2018 T. 2016/8324 E. ve 2018/1735 K. sayılı zararın tespiti ve TBK.m.50 ilişkisine dair kararında, "Yargıcın BK 50. maddeye başvurabilmesi için, zararın varlığının tartışmasız olmasına rağmen zararın özel mahiyeti dolayısıyla miktarının tespit edilmesinin imkânsız olması, ya da gerekli delillerin bulunmaması veya davacıdan delil getirmesinin istenememesi gereklidir. Zarar nispeten kesin verilerin yardımıyla tespit edilebiliyorsa BK. 50. maddesi uygulanmaz." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.05.2019.

¹²⁷ Bkz. FKSGŞ. m.15; HISGŞ. B.3; KAKSGŞ. B.3.2; YSGŞ. B.4-B.5; ZDSGŞ. B.2; CKKSGŞ. m.11; ECSGŞ. m.13; İSGŞ. B.2; MKSGŞ. m.13; MSGŞ. m.14; YBKSGŞ. B.5.

¹²⁸ Yangın Sigortası, sigortacının sigorta sözleşmesiyle sigortalıya ait taşınır veya taşınmaz mallar ile bunların içinde bulunan eşyaların yanması rizikosunun gerçekleşmesi durumunda sigortalı mallarda

maddesindeki hükme göre, yangın sigortasında zararın tespiti ile ilgili olarak başvurulması gereken ilk usul, tarafların kendi aralarında anlaşmış olmalarıdır. Taraflar kendi aralarında anlaşamazlarsa hakem-bilirkişi yoluna başvurulur bu durumda da taraflar arasında anlaşmazlık ortaya çıkarsa taraf hakem-bilirkişisi ya da 3. hakem-bilirkişi, taraflardan birinin talebine istinaden zararın meydana geldiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme aracılığıyla uzman kişiler arasından belirlenir. Hakem-bilirkişilerin veya 3. hakem-bilirkişinin zarar miktarı hakkında verecekleri kararlar kesin olup; tarafları bağlayıcı niteliğe haizdir. Yani taraflar kendi aralarında yapmış oldukları bu delil anlaşmasıyla hakem-bilirkişilerce saptanacak zarar miktarını peşin olarak kabul etmektedirler¹²⁹.

Genel şartlarda mutabakatlı değer başlığını taşıyan B.5.2 maddesindeki hükme göre ise, sigorta zararının tespitinde daima zaman değeri esas alınmış ve çeşitli olasılıklara göre durum belirlenmiş ve düzenlenmiştir.

Kara Araçları Kasko Sigortası¹³⁰ ile ilgili genel şartlarda zararın tespiti başlığını

---

meydana gelen zararları karşılamayı üstlendiği sigortadır. Yangın Sigortası, zarar sigortalarından mal sigortasının bir türüdür. Yangın sigortası ile yangının, yıldırımın, infilakın ya da yangın ve infilak sonucu gerçekleşen duman, buhar ve hararetin sigorta sözleşmesine konu olan mallarda doğrudan sebep olacağı maddi zararların teminat altına alınması söz konusudur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Cengiz Akatlı, Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı, İstanbul 1985; Reşat Atabek, Yangın Sigortası, Sigorta Hukuku Dergisi, 1985, s. 146 vd.; Çeker, s. 178-192; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 283-290.

¹²⁹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 317.

¹³⁰ Kara Araçları Kasko Sigortası, sigortacının sigorta sözleşmesiyle sigorta ettirenin ödeyeceği sigorta primi karşılığında, kasko rizikosunun gerçekleşmesi durumunda sigortalı motorlu araçta meydana gelen zararları karşılamayı üstlendiği sigortadır. Kara Araçları Kasko Sigortası, zarar sigortalarından mal sigortasının bir türüdür. Kara Araçları Kasko Sigortasında sigorta konusu menfaat, motorlu araçların kısmen ya da tamamen zarar görmesi ihtimalidir. Kasko sigortaları; tam kasko sigortası veya dar(kısmi) kasko sigortası şeklinde yapılabilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Hayri Taşyürek, Kasko Sigortası, Seçkin Yayınları, Ankara 2001, s. 21 vd; Çeker, s. 207-223. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 08.07.2010 T. 2010/2100 E. ve 2010/6571 K. Kasko sigortasında tazminatın ödenmesiyle ilgili; *...Dava, kasko sigortası poliçesine dayanılarak açılan tazminat istemine ilişkindir. Kasko Sigortası Genel Şartlarının 3.3.1.2.maddesi gereğince "Araçın tam ziyana uğraması halinde, sigortacının azami sorumluluk haddini geçmemek üzere, hasar anındaki gerçek değeri ödenir. Onarım masrafları sigortalı taşıtın rizikonun gerçekleştiği tarihteki değerini aşar ya da taşıt onarım kabul etmez bir hale gelirse taşıt tam ziyaa uğramış sayılır. Sigorta tazminatının ödenmesini müteakip araç ve aksamı sigortacının malı olur" hükmü*

taşıyan B.3.2 maddesindeki hükme göre, kara araçları kasko sigortası sözleşmesi ile sigortalının uğramış olduğu zararın miktarı sigortacı ile sigortalının kendi arasında anlaşmasıyla belirlenir. Yani kara araçları kasko sigortası sözleşmesinde yer alan rizikonun gerçekleşmesi sonucu araçta oluşan zararın basit ve çok küçük olması halinde sigorta eksper görevlendirilmeksizin zararın sigortacı ile sigortalı tarafından tayin ve tespit edilmesidir. Diğer durum ise sigortacılık uygulamasında en yaygın olan ve kabul gören sigorta eksper görevlendirmek suretiyle araçtaki zararın tespit edilmesi halidir.

Hırsızlık Sigortası ile ilgili genel şartlarda zararın tespiti başlığını taşıyan B.3 maddesindeki hükme göre, hırsızlık sigortasında zararın tespiti ile ilgili olarak başvurulması gereken ilk usul, tarafların kendi aralarında anlaşmış olmalarıdır. Taraflar kendi aralarında anlaşamazlarsa hakem-bilirkişi yoluna başvurulur bu durumda da taraflar arasında anlaşmazlık ortaya çıkarsa taraf hakem-bilirkişisi ya da 3. hakem-bilirkişi, taraflardan birinin talebine istinaden zararın meydana geldiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme aracılığıyla uzman kişiler arasından belirlenir. Hakem-bilirkişilerin veya 3. hakem-bilirkişinin zarar miktarı hakkında verecekleri kararlar kesin olup; tarafları bağlayıcı niteliğe haizdir. Yani taraflar kendi aralarında yapmış oldukları bu delil anlaşmasıyla hakem-bilirkişilerce saptanacak zarar miktarını peşin olarak kabul etmektedirler. Zararın tespitinde yangın sigortasında esas alınan yöntemler burada da aynı şekilde geçerlidir.

Zorunlu Deprem Sigortası ile ilgili genel şartlarda hasarın tespiti başlığını taşıyan B.2 maddesindeki hükme göre, zorunlu deprem sigortasında zararın sebebi, niteliği, türü ve miktarı DASK'ın ya da yetkili kıldığı kişilerin tespitleri ışığında taraflar arasında yapılacak anlaşmayla belirlenir. DASK hasar tespitlerinin süratli ve kolay bir şekilde yapılmasını sağlamak için teknolojik imkânları da kullanarak basitleştirilmiş hasar tespit uygulamaları geliştirebilir ve hasar tespitlerinde bunların kullanılmasını sağlayabilir.

öngörülmüştür. Bu hükümden açıkça anlaşılacağı üzere, davalı sigorta şirketi meydana gelen hasar bedelini tamamen poliçe limitleri içerisinde ödeme yükümlülüğü altında olup, sigortalı araç hurdasını sigorta ettirenin kendisine verilmesi istenmedikçe, sigortacı tarafından davacı sigorta ettirenin uhdesinde bırakıp, hurda bedelini tazminattan düşmesi olanaklı değildir. Zira, kasko sigortasında aslolan amaç zarar bedelinin tamamen karşılanmasıdır. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.04.2019.

2-) Tarafların Anlaşmasıyla

Zarar sigortalarında, sigorta himayesine alınan rizikonun gerçekleşmesi nedeniyle meydana gelen zararın nasıl tespit edileceği genellikle sigorta poliçesi genel şartlarında açıkça düzenlenmiştir¹³¹. Zararın tespiti ile ilgili olarak sigorta genel şartlarında başvurulması gereken ilk usul, tarafların kendi aralarında anlaşmış olmalarıdır. Buna göre sigorta değeri ve rizikolu olayın bu menfaat sebebiyle sigortalıya ne kadar zarar verdiği konusunda, sigortacı ile sigortalının birbirleriyle anlaşmaları gerekir.

Sigorta uygulamasında da genelde riziko meydana geldiğinde sigorta ettiren tarafından sigortacıya zarar bildiriminde bulunulur, sigortacı da uzmanlarına (ekspertlerine) bir inceleme yaptırarak rapor düzenlenir ve sigorta değeri tek taraflı olarak tespit edilir. Sigortalı da buna itiraz etmezse, taraflar bu konuda anlaşılırsa sigorta poliçesinde yer alan hükümler çerçevesinde tazminat ödemesi gerçekleştirilir¹³². Taraflar arasındaki bu anlaşmanın, hem zarar hem de rizikonun sigorta ile himaye kapsamına alınan menfaat ile alakalı olarak gerçekleştiği üzerinde olması gerekmektedir¹³³.

3-) Hakem-Bilirkişi Tayini Yoluyla

Zararın tespiti konusunda sigortacı ve sigortalı aralarında anlaşamazlarsa, söz konusu tespit için uzmanı olan bilirkişilerin hakem olarak atanması suretiyle yapılır. Hakem bilirkişilik müessesesi¹³⁴ TTK'da yer almamakla beraber Bakanlıkça düzenlenen

¹³¹ Bkz. FKSGŞ. m.15.1; HISGŞ. B.3.1; KAKSGŞ. B.3.3.2; YSGŞ. B.4.1; ZDSGŞ. B.2.1; CKKSGŞ. m.11.1; ECSGŞ. m.13.1; İSGŞ. B.2.1; MKSGŞ. m.13.1; MSGŞ. m.14.1; YBKSGŞ. B.5.1.

¹³² Sayhan, s. 198; Karagöz, Turna, Akgül ile Çakmak, s. 3; Belge, s. 67; Çeker, 88.

¹³³ Belge, s. 67.

¹³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Duygu Demirel, Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları, THD., C. 9, S. 93, Mayıs 2014, s. 24-42; Ali Yeşilirmak, Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, On iki levha Yayınları, İstanbul 2011 (Çözüm); Ali

genel şartlarda¹³⁵ özellikle mal sigortaları ile hayvan hayat sigortaları ilgili genel şartlarda yer almaktadır. Bu sigorta genel şartları, sigorta ettiren ve sigortacı arasında akdedilen poliçe ile sigorta sözleşmesi hükmü olarak sigorta sözleşmesinin taraflarınca kabul edilen hususlardan meydana gelmektedir. Hakem bilirkişi müessesesi zararın miktarıyla ilgili hukuki ihtilaflarda önem arz eder¹³⁶. Bunun dışında hukuki ihtilaflar varsa, rizikonun kasıtlı gerçekleştirilmiş olması, beyan yükümlülüğünün, rizikonun ağırlaştırılmaması, gerçekleşmesini bildirme yükümlülüğünün, kurtarma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi gibi bir ihtilaf söz konusu olursa bunun çözüm

---

Yeşilirmak, Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik, DEÜHFD., C. 11, Özel Sayı 2009, s. 693-738 (Hakem-Bilirkişilik).

¹³⁵ Sigorta Genel Şartları; sigortacı tarafından yapılan aynı mahiyetteki sözleşmelerin esasını teşkil eden, sigorta teminatının kapsamı, muafiyetler, hasar ve zarar tespiti, sigortalının görev ve yükümlülükleri, uyuşmazlık durumunda uygulanabilecek hükümler, prim ve tazminat ödemesi, muacceliyet, zamanaşımı, halefiyet ve rücu gibi hususları düzenleyen, daimi ve tipik olarak sigorta sözleşmesinin içeriğini açıklayan koşullardır. Yani sigorta genel şartları, tek tek rizikolar ve somut sözleşmeler göz önünde bulundurulmaksızın, gelecekte, belirli bir sigorta dalında düzenlenecek tüm sözleşmelerin içeriğine temel oluşturmak üzere önceden belirlenen, genellikle basılı ve yazılı biçimde poliçede yer verilen kayıtlardır. Sigorta genel şartları emredici hükümlerden sonra, fakat yorumlayıcı hükümlerden önce gelir. Sigorta genel şartlarının tanımı mevzuatımızda yapılmamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz, Özer, Sigortacılık Şerhi, s. 163-173; Ünan, Hayat Sigortası, s. 177; Mehmet Bahtiyar, Sigorta Poliçesi Özel Koşulları, Genel Koşullardan Ayırıldılması ve Bazı Sorunlar (Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Kasım 1998, s. 133-146. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 02.04.2012 T. 2010/14765 E. ve 2012/5113 K. sayılı kararında, "...davaya konu olan hasar ve hasarın sebebi olan rizikonun sigorta teminatı altında olup olmadığının tespiti amacıyla dosya içinde mevcut Cam Kırılmasına Karşı Sigorta Genel Şartları kapsamında değerlendirme yapılarak sonuca gidilmesi gerekirken..." Y. 17. HD.'nin 08.05.2018 T. 2017/4323 E. ve 2018/4743 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.04.2019.

¹³⁶ Demirel, s. 26; Sayhan, s. 199; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 254. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 12.10.2009 T. 2008/5834 E. ve 2009/10442 K. sayılı hakem-bilirkişi prosedürüne ilişkin kararında; "*Hakem-bilirkişi kurumu, HUMK'nun 287.maddesinde düzenlenen delil sözleşmesi hükmündedir. Hakem-bilirkişilerin, hakem gibi yetki ve sorumlulukları olmadığından taraflar arasındaki uyuşmazlığın hukuki yönüyle ilgileri bulunmamaktadır. Başka bir anlatımla, uyuşmazlıkta hukuksal açıdan yetkili ve görevli değildirler. Asli fonksiyonları, sigorta ettiren ile sigortacı arasında sigorta tazminatı bakımından bir uyuşmazlık çıktığı takdirde sigorta menfaat değeri ile hasar miktarını saptamaktır. Öte yandan, hakem-bilirkişi prosedürü, ancak tarafların talebi ile işletilebilir. Mahkeme talep olmadan tarafların hakem-bilirkişi prosedürüne başvurmalarını isteyemeyeceği gibi, ödenmesi gereken tazminatı da kendiliğinden bu prosedüre göre belirleyemez.*" www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.04.2019.

mercii mahkemedir ya da hakemlerdir¹³⁷. Hakem bilirkişiler; tanımında hakem kelimesi olmasına rağmen hakem değildir. Hakemler hukuki problemi halleder ve karara bağlar. Hakem bilirkişiler ise hukuki problemi inceleyemez ve karara bağlayamazlar. Sadece rizikonun gerçekleşmesinden doğan zararı saptarlar hatta taraflardan birinin iddiasına uygun karar verdikleri takdirde hakem bilirkişi masraflarının veya varsa avukatlık ücretinin kime ait olduğunu da karar altına alamazlar¹³⁸. Yani hakem bilirkişiler, anlaşmazlığa ilişkin teknik sorunların tespitini gerektiren hallerde yetki verilen kişiler olup; anlaşmazlık konusunun miktarını, niteliğini, zararın miktarını ve nedenlerini tespit ederler¹³⁹. Yani hakem-bilirkişiler, bir uyuşmazlığın taraflarınca, uyuşmazlığı çözmek gayesiyle görevlendirilen, kararları ayrık şartlar dışında tarafları bağlayan kişilerdir¹⁴⁰. Hakem-bilirkişilik müessesesi de, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biridir¹⁴¹.

¹³⁷ Arseven, s. 130.

¹³⁸ Arseven, s. 131; Taşyürek, s. 125; Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 17.01.2012 T. 2010/10566 E. ve 2012/156 K. sayılı kararında, "...*Police Genel Şartlarının B.3.2.2. maddesine göre taraflar arasında uyuşmazlık sadece hasar miktarına ilişkin olduğu takdirde hasar miktarının hakem-bilirkişilerce saptanacağı öngörülmüştür. Mahkemece bu şartın yerine getirilmesi için taraflarca hakem-bilirkişi seçmeleri hususunda mehil verilerek rapor alınmış ve buna göre hüküm kurulmuş ise de, davalı vekilinin cevap dilekçesine göre taraflar arasındaki ihtilafın sadece hasar miktarına ilişkin olmadığı, maddi olaya ilişkin itirazlarında bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu hale göre uyuşmazlık sadece hasar bedeline ilişkin olmayıp hakem bilirkişi prosedürünün uygulanması mümkün bulunmadığından uyuşmazlığın genel hükümler çerçevesinde çözülmesi gerekirken...*" Yine Y. 11. HD.'nin 14.10.2010 tarih, 2009/2621 E. ve 2010/10301 K. sayılı kararında, "...*Hakem-bilirkişi kurumunun, HUMK'nun 287. maddesinde düzenlenen delil sözleşmesi hükmünde olduğu, hakem bilirkişilerin asli fonksiyonlarının, sigorta ettiren ile sigortacı arasında sigorta tazminatı bakımından bir uyuşmazlık çıktığı takdirde sigorta menfaat değeri ile hasar miktarını belirleme olduğu, somut olayda uyuşmazlığın hırsızlığa konu olduğu iddia edilen elektronik eşyanın demirbaş olup olmadığı, poliçe kapsamına girip girmediği ve çalındığı iddia edilen kumaş emtiasının miktarı noktalarında olduğu, bu durum karşısında, hakem-bilirkişi prosedürünün işletilemeyeceği, iddia ve savunma doğrultusunda taraf kanıtlarının değerlendirilmesi amacıyla, uzman bilirkişi veya bilirkişi kurulundan rapor alınarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekçesiyle bozulmuş...*" www.portal.uyap.gov.tr E.T: 26.03.2019.

¹³⁹ Özer, Sigortacılık Şerhi, s. 500.

¹⁴⁰ Özcan Atalay, Hakem-Bilirkişi Kavramı, AnkBD., 1976, S. 5, s. 870.

¹⁴¹ Demirel, s. 24; Yeşilirmak, Hakem-Bilirkişilik, s. 700.

Sigorta genel şartlarını incelediğimizde hakem bilirkişilik müessesesinin, yangın sigortası¹⁴², ferdi kaza sigortası¹⁴³, dolu ve sera sigortası genel şartlarında¹⁴⁴ ihtiyari nitelik taşımaktadır.

Ferdi kaza sigortası¹⁴⁵, hayvan hayat sigortası¹⁴⁶, hırsızlık sigortası¹⁴⁷, sağlık sigortası¹⁴⁸, cam kırılması sigortası, inşaat sigortası, montaj sigortaları, elektronik cihaz sigortaları, kasko sigortası, makine kırılması sigortası ve hastalık sigortası genel şartları dâhil olmak üzere birçok sigorta türünde hakem bilirkişilik müessesesi zorunlu olarak öngörülmüştür.

Bu anlamda, taraflar zarar miktarının konusunda uyuşamadıklarında bu miktar hakem bilirkişiler tarafından belirlenmek zorundadır¹⁴⁹. Bu tür sigortalarda sigortacıdan tazminat isteminde bulunulması ya da bu gaye ile dava açılması durumunda zarar miktarı konusundaki ilgili hakem bilirkişi kararı tazminatın belirlenmesine esas teşkil

¹⁴² Bkz. 01.01.1993 tarihli YSGŞ'nin B.4.

¹⁴³ Bkz. 25.03.2004 tarihli FKSGŞ'nin B.3.

¹⁴⁴ Bkz. 05.09.2006 tarihli SESGŞ'nin B.4.

¹⁴⁵ Bkz. 01.07.2006 düzenleme tarihli HHSGŞ'nin 12. Maddesi.

¹⁴⁶ Bkz. 01.07.2006 düzenleme tarihli FKSGŞ'nin 15. Maddesi.

¹⁴⁷ Bkz. 05.09.2006 düzenleme tarihli HISGŞ'nin B.3.

¹⁴⁸ Bkz. SSGŞ'nin 10. maddesi.

¹⁴⁹ Y. 11. HD.'nin 29.01.2001 T. 2000/9400 E. ve 2001/491 K. sayılı hakem-bilirkişiye gidilmesiyle ilgili kararında; “ *Her ne kadar Konut Sigortası Poliçe Genel Şartlarının B.4 maddesinde, tarafların hakem-bilirkişiye gidileceği öngörülmüş ise de, davacı taraf davalı sigortaca belirlenen hasar bedelinin bir kısmını ihtirazı kayıtlı, tahsil edip, bakiye zararı için bu davayı açtığına göre, bu aşamadan sonra hakem-bilirkişi prosedürüne başvurulması isabetli olmayacağından...* ” bkz. Çeker, s. 87. Yine Y. 11. HD.'nin 23.02.2010 T. 2009/12441 E. ve 2010/2025 K. sayılı hakem-bilirkişiyle ilgili kararında; “ *...Mahkemece, uyuşmazlığın çözümü için, başlangıçta bilirkişi raporu alındıktan sonra hasar miktarının hakem-bilirkişi marifetiyle belirlendiği, daha sonra yeniden bilirkişi raporu alındığı ve bu kez bilirkişi heyetinde davacı hakemi ile 3. hakemin de yer aldığı, bu nedenle, mahkemece ne hakem-bilirkişi, ne de bilirkişi prosedürünün usulünce yerine getirildiği, bu durumda alınan hakem-bilirkişi raporuna itiraz edildiğine göre artık bu prosedürün uygulanmasından dönülerek taraflar arasındaki tek uyuşmazlık konusu olan hasar bedelinin bu işlerden anlar bilirkişiden veya bilirkişilerden oluşacak bir heyet marifetiyle belirlenmesi gerektiği* ” gerekçesiyle bozulmuş, ” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 26.03.2019.

eder¹⁵⁰. Yani hakem bilirkişilerin zarar miktarı konusunda verecekleri kararlar kesin olup, bu kararlar tarafları ve mahkemeyi bağlar¹⁵¹. Ancak, hakem bilirkişi kararlarının, hakem ya da yargı kararları gibi, nihai ve infaz kabiliyetine sahip bir karar niteliğinde olmadığı gerek öğretide¹⁵² gerekse Yargıtay kararlarında¹⁵³ kabul edilmektedir. Hakem bilirkişi tespiti yapılmadan dava açılmışsa, mahkeme hakem bilirkişilerce bir tespit yapılmasını bekletici mesele sayarak, bu karar gelmedikçe karar vermez. Bu nedenle mahkeme, taraflara hakem bilirkişi seçerek zarar miktarını tespit ettirmeleri için süre verir¹⁵⁴. Ayrıca hakem bilirkişilik müessesesi hem öğreti¹⁵⁵ hem de Yargıtay'a göre bir

¹⁵⁰ Çeker, s. 87. Ayrıca Bkz. Y. 11. HD.'nin 23.01.2006 T. 2005/575 E. ve 2006/401 K. sayılı hakem-bilirkişi seçimine ilişkin kararında; *Polİçe Genel Şartlarının 12. Maddesine göre taraflar arasında uyumsuzluk sadece hasar miktarına inhisar takdirde hasar miktarının hakem-bilirkişilerce saptanacağı öngörülmüştür. O halde, mahkemece, bu şartın yerine getirilmesi için taraflarca hakem-bilirkişi seçmeleri hususunda mehil verilerek alınacak rapor göz önüne alınarak karar verilmesi, rapora itiraz edilirse bu itirazın mahkemece halledilmesi, şayet verilen süre içinde taraflar hakem-bilirkişi tayin etmezlerse, resen bilirkişi tayini ile uyumsuzluğun çözümlenmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.* Aynı yönde başka bir karar için bkz. Y. 11. HD.'nin 26.11.2007 T. 2006/12377 E. ve 2007/14940 K. sayılı kararı. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 05.02.2019.

¹⁵¹ Y. 11. HD.'nin 01.03.1989 T. 720 E. ve 1252 K. sayılı kararında; *Sigortacı ile sigorta ettiren arasında rizikonun teminat içinde kalıp kalmadığı noktasında başlangıçta bir uyumsuzluk çıkmışsa, bu takdirde sigorta ettirenin bu uyumsuzluğun çözümü için mahkemeye başvurma zorunda bulunduğu aşikârdır. İşte bu gibi durumlarda, yani işin esasının mahkemeye intikal ettiği hallerde taraflar arasında uyumsuzluk sadece hasar miktarına inhisar etmediğinden, hakem bilirkişi prosedürüne gidilmesi düşünülmemelidir. İşin başlangıcında ve esası bakımından mahkemeye başvuru hallerde davanın esasını çözen mahkemenin usul hükümleri çerçevesinde tarafların veya kendisinin resen seçeceği bilirkişi marifetiyle tazminat miktarını da kendinin saptaması gerektiği kabul edilmek gerekir.* Ayrıca bkz. YHGK'nın 03.11.1982 T. 81/11-34 E. ve 870 K.; YHGK'nın 05.05.1965 tarih, 776 E. ve 198 K.; Y. 11. HD.'nin 10.03.1987 T. 8198 E. ve 1373 K.; Y. 11. HD.'nin 30.11.1979 T. 3501 E. ve 5473 K. Sayhan, s. 199; Atalay, s. 872; Demirel, s. 24; Yeşilırmak, Çözüm, s. 24.

¹⁵² Taşyürek, s. 126 dipnot 250'de yer alan yazarlar.

¹⁵³ Y. 11. HD.'nin 07.05.2007 T., 2007/4271 E. ve 2007/7043 K. sayılı kararı. Ayrıca bkz. YTD.'nin 05.05.1965 T. 1965/80 E. ve 1965/1972 K. ile Y. 12. HD.'nin 04.01.1982 T. 1982/7796 E. ve 1982/8004 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 28.03.2019.

¹⁵⁴ Y. 11. HD.'nin 08.02.1974 T. 110 E. ve 386 K. Sayhan, s. 199.

¹⁵⁵ Demirel, s. 25; Yeşilırmak, Hakem-Bilirkişilik, s. 695.

dava koşulu olmayıp, HMK'nın 193. maddesinde yer alan delil anlaşması olarak kabul edilmektedir¹⁵⁶. Hakem bilirkişilerin ücreti taraflarca ödenir¹⁵⁷.

Hakem-Bilirkişiler, ilgili uyuşmazlığa ilişkin uzmanlık sahibi kişilerden taraflarca serbestçe belirlenir¹⁵⁸. Uzmanlık sahibi olmayan kişilerin seçimi bir iptal nedeni olacaktır. Ayrıca hakem-bilirkişi, taraflardan bağımsız ve tarafsız 3. bir kişi olmalıdır. Taraflar hakem-bilirkişi seçimi hususunda da uyuşamazlarsa, her iki taraf kendi hakem-bilirkişisini belirler ve bunu noter aracılığıyla karşı tarafa bildirir. Tarafların belirlediği bu hakem-bilirkişiler, belirlenmelerinden itibaren 7 gün içerisinde ve incelemeye geçmeden önce bir üçüncü ve tarafsız hakem-bilirkişi seçerler. 3. hakem-bilirkişi diğerleri kadar geniş yetkiye sahip değildir. O ancak, taraf hakem-

¹⁵⁶ Hakem-Bilirkişi müessesesinin hukuki niteliği hakkındaki görüşler için bkz. Demirel, s. 26-31. Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 03.06.2014 T. 2013/20147 E. ve 2014/8921 K. sayılı kararında, "...hakem bilirkişiye müracaat koşulu, bir dava koşulu olmayıp HMK'nın 193.maddesinde yer alan bir delil anlaşmasıdır. Buna göre hakem-bilirkişi HMK 412.maddesinde tanımlanan hakem sıfatını taşımadığından mahkemece öncelikle taraflara hakem-bilirkişilerini seçmesi için mehil verilmeli şayet taraflar kendilerine verilen mehil içinde hakem-bilirkişilerini seçemedikleri takdirde uyuşmazlığın mahkemece seçilecek bilirkişi tarafından düzenlenecek rapor dikkate alınarak genel hükümler çerçevesinde davanın sonuçlandırılması gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir. " www.portal.uyap.gov.tr E.T: 05.02.2019. Ayrıca Y. 11. HD.'nin 02.03.2009 T. 2007/13280 E. ve 2009/2276 Kararında; "... Dava, kasko poliçesine dayalı tazminat istemine ilişkindir. Taraflar, poliçe genel şartlarının B.3.2.2. yer alan hakem bilirkişi prosedürünü işbu davada işletmek üzere anlaşmaya varmışlar, tarafların seçtikleri hakem bilirkişiler biraraya gelerek rapor sunmuşlar ve aracın olay tarihi itibarıyla rayiç değerini saptamışlardır. Hakem bilirkişi kurulu, bir tahkim kurumu olmayıp, HUMK'nun 287 nci maddesinde düzenlenmiş bir delil anlaşması niteliğindedir. Aynı genel şartların B.3.2.2./10 ncu madde ve fıkrasında, "hakem bilirkişi kararlarına, tespit edilen zarar miktarının gerçek durumda önemli şekilde farklı olduğu anlaşılır ise itiraz edilebilir, bunların iptali istenebilir" hükmüne yer verilmiştir. Hakem bilirkişi raporuna itiraz istemi, gerçek zararın bir tür tespiti niteliğindedir. Mahkemece, gerçek zarar uzman bilirkişi aracılığı ile tespit ettirilmeli, bulunulacak meblağı hakem bilirkişilerin saptadığı miktarı ile karşılaştırılmalı, önemli bir fark varsa hakem bilirkişi raporuna değil, mahkemenin seçtiği uzman bilirkişi raporuna göre karar verilmelidir. ..." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 05.02.2019. Hakem-bilirkişi kararları, HUMK'nın 516. vd. maddelerinde öngörülen "hakem kararı" niteliğinde değildir. Hakem-bilirkişiler hem normal bilirkişilerden hem de hakemlerden farklıdır. Baki Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.II, Ankara 1986, s. 1986 vd.

¹⁵⁷ Arseven, s. 132.

¹⁵⁸ Demirel, s. 34.

bilirkişilerinin farklı düştükleri konularda yetkilidir¹⁵⁹. Bu 3. hakem-bilirkişinin mutlaka bağımsız bir rapor vermesi gerekmez. Raporunu taraf hakem-bilirkişileri ile beraber bir rapor şeklinde sunabilir.

Taraflardan herhangi biri, diğer tarafça yapılan tebliğden itibaren 15 gün içerisinde hakem-bilirkişisini belirlemez ya da taraf hakem-bilirkişileri 3. hakem-bilirkişinin seçimi hususunda 7 gün içinde anlaşamazlarsa, taraf hakem-bilirkişisi ya da 3. hakem-bilirkişisi, taraflardan birinin talebine istinaden hasarın meydana geldiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili olan mahkeme tarafından uzman kişiler arasından seçilir. Mahkemenin seçeceği bu kişiler, normal bilirkişi olarak değil, hakem-bilirkişi olarak görev yaparlar. Kanaatimizce, her iki tarafın da kendi hakem-bilirkişilerini dahi belirlememiş olmaları durumunda da, aynı kural uygulanmalıdır. Yani bu durumda da mahkeme her iki tarafa birer hakem-bilirkişisi tayin edebilmelidir. Zira bir taraf için bu uygulamayı yapabilen mahkemenin, her iki taraf için de yapabilmesi gerekir¹⁶⁰.

Uzmanlıklarının yetersiz kalması sebebiyle hakem-bilirkişilere itiraz olunabilir. Hakem-bilirkişinin kim olduğunun öğrenilmesinden itibaren 7 gün içinde bu hak kullanılmazsa düşer.

Hakem-bilirkişi hayatını kaybeder, görevinden istifa eder ya da reddedilirse, yerine o hakem-bilirkişinin seçim usulüne uygun olarak yeni birisi seçilir, ama bu kişi diğerinin bıraktığı yerden devam eder. Taraflardan birinin ölümü örneğin sigortalının ölümü ise hakem-bilirkişinin görevinin sona ermesine neden olmaz.

Hakem-bilirkişiler, zarar miktarının belirlenmesi hususunda gerekli duydukları deliller ile sigorta konusu menfaatin, rizikonun meydana gelmesi anındaki değerini tespit etmeye çalışacak kayıt ve belgeleri talep edebilir ve hasarın meydana geldiği

---

¹⁵⁹ Sayhan, s. 200.

¹⁶⁰ Aynı görüşte bkz. Sayhan, s. 200.

yerde incelemede bulunabilir. Yani hakem-bilirkişiler, inceleme yöntemlerini kendileri belirler ve delillerini toplayıp rapor oluştururlar¹⁶¹.

Hakem bilirkişinin vermiş olduğu kararlara karşı, kararın aşikâr bir şekilde gerçek durumdan önemli olacak tarzda farklı olduğu ve açıkça adalet ile nesafete aykırı olduğu anlaşılır ise¹⁶², kararların iptali için kararın tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde rizikonun meydana geldiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkemeden istenebilir¹⁶³. Bu dava bir tespit davasıdır¹⁶⁴. Ayrıca tek hakem-bilirkişi veya taraf hakem-bilirkişileri ve 3. hakem-bilirkişi raporlarını belirli süreler içinde vermezlerse, taraflar zarar miktarını her türlü delille ispatlayabilirler¹⁶⁵.

¹⁶¹ Atalay, s. 872; Çeker, 90;

¹⁶² Demirel, s. 39. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 28.10.2008 T. 2008/6783 E. ve 2008/11981 K. sayılı hakem-bilirkişi kararlarının iptaline ilişkin kararında, “...*Hakem-bilirkişi raporunun, poliçe genel şartları 14/g maddesi uyarınca taraflar için kesin ve bağlayıcı niteliği haiz olduğu kabul edilmişse de, yine aynı genel şartların 14/j maddesinde, hakem-bilirkişi kararlarına karşı, kararın aşikâr olarak gerçek durumdan önemli bir şekilde farklı olduğu anlaşılır ise, bunun iptali için mahkemeye müracaat edilebileceği düzenlendiğinden, hakem-bilirkişi raporunun iptali isteminin, zarar ve ziyanın bir tür tespiti niteliğinde olması nedeni ile mahkemece gerçek zararın saptanması ve davacının eksik sigorta iddiasının da göz önüne alınması gerektiği gerekçesi ile bozulmuş...*” aynı yönde bkz. Y. 11. HD.'nin 10.12.2007 T. 2006/12806 E. ve 2007/15600 K.; YHGK'nın 05.05.1965 T. 1965/198 ile YHGK'nın 01.06.1978 T. 1978/394 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 05.02.2019.

¹⁶³ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 254; Kayıhan ve Bağcı, s. 198. Ayrıca Y. 11. HD.'nin 23.01.2006 T. 2005/575 E. ve 2006/401 K. sayılı kararında; “...*tarafsız hakem bilirkişi tarafından verilen raporun iptali istemi yapılan yargılama sonunda Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından söz konusu raporun kısmen iptali ile sigortalının talep edebileceği tutarın 56.693,14 TL olduğunun tespitine karar verildiği ve bu kararın Yargıtay denetiminden geçerek kesinleştiği, bu kararın eldeki dava yönünden kesin hüküm niteliğinde olduğu gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile davalının itirazının 56.693,14 TL asıl alacak üzerinden iptaline, bu tutara 12.06.2002 tarihinden itibaren reeskont faizi uygulanmak sureti ile takibin devamına, tarafların tazminat taleplerinin reddine karar verilmiştir. Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir. Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına...*” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 05.02.2019.

¹⁶⁴ Sayhan, s. 201.

¹⁶⁵ Sayhan, s. 201.

4-) Tahkim Yoluyla

TBK'nın 1. maddesi ile TTK'nın 1401. maddesi hükümleri gereğince, sigorta sözleşmeleri, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulmaktadır. Ancak, diğer sözleşmelerdeki gibi sözleşmenin taraflarının isteklerine uygun bir sözleşme içeriğinin oluşturulmasına, sigorta sözleşmelerinde sıklıkla rastlanmamakta ve bu sözleşmelerde emredici hükümler ile genel şartlar büyük çoğunlukta olmakta ve de sözleşmeler önceden hazırlanmakta ve kullanılmaktadır. Buna dayalı olarakta sigorta ettirenin maddi ve deneyim yönünden zayıf olduğu sigorta sözleşmelerinden çok sayıda hukuki uyuşmazlıklar meydana gelmektedir. Bu uyuşmazlıkların daha kolay çözülmesine ve sigorta sözleşmeleri ile sigorta kurumuna olan güveni artırmada önemli rol üstlenen sigortacılıkta tahkim müessesesi ve sigorta hakemliği kurumu 5684 sayılı Kanunla hukukumuzda girmiştir¹⁶⁶ ve SK'nın 30. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

¹⁶⁶ Sigortacılıkta tahkim konusunda temel mevzuat SK.'nın 30. maddesidir. Bu tarihten sonra maddenin ilgili fıkralarında 29.06.2012 tarih ve 28338 sayılı RG.'de yayımlanan 6327 sayılı Kanunla ve ardından 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı RG.'de yayımlanan 6456 sayılı Kanunla eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır. Tahkimle ilgili ayrıca Tahkim Yönetmeliği, HMK ve MTK'da başvurulacak başlıca mevzuatlardır. Tahkimle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Işıl Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, Prof. Dr. Seza Reisoğlu'na Armağan, BATİDER 2007, C. XXIV, S. 2, s. 239 vd (Tahkim); Muharrem Balcı, İhtilafların Çözüm Yolları ve Tahkim, 1. Baskı, İstanbul 1999; Nesibe Kurt Konca, Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010, s. 1343 vd; Zekeriya Yılmaz, Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim, Terazî Dergisi, S. 17, s. 37 vd.; Ecehan Yeşilova Aras ve Bilgehan Yeşilova, Sigortacılıkta Tahkim Kararları ve Kanun Yolları(Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 507 vd; Ecehan Yeşilova Aras ve Bilgehan Yeşilova, Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırddedici Özellikleri, Journal of Yaşar University, Y. 2013, C. 8, Sayı Özel, s. 275 vd; Alican Budak, Sigortacılık Kanununda Tahkim: Sigortacılık Kanununun 20. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun ile Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?, UTDER, C. 2, S. 2, 2013, s. 54 vd.; Rasih Yeğengil, Tahkim, İstanbul 1974; Mehmet Özdamar, Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, Prof. Dr. Oğuz Kürşat Ünal'a Armağan, Ankara, Ocak-Nisan 2013, GÜHFD, 2013/1-2, s. 831 (Tahkim); Keskin, s. 308. Ayrıca bkz. İstanbul BAM. 17 HD.'nin 17.01.2019 T. 2018/2979 E. ve 2019/37 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.05.2019.

Tahkim müessesesi, Kanun'un tahkim usulüyle halledilmesine onay verdiği konularla ilgili, taraflar arasında özel hukuk ilişkilerinden meydana gelen ya da meydana gelecek olan belli hukuki uyuşmazlıkların adli mahkemelerce çözümlenmesinden ziyade, STK.'ca seçilen bağımsız ve tarafsız hakemler aracılığıyla çözüme kavuşturulmasını sağlama konusunda tarafların anlaşmaları durumudur¹⁶⁷. Yani tahkim, tarafların iradesiyle başvuru; hukuki uyuşmazlıkların STK. tarafından seçilen bağımsız ve tarafsız hakemlerin kesin hüküm niteliğindeki kararlarıyla sonuçlanan, bu sebeple de iradi olduğu gibi aynı zamanda yargısal ve alternatif uyuşmazlık çözüm yoludur¹⁶⁸. Tahkim hukuki niteliği itibarıyla bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olup uygulamada sıklıkla başvurulmayan bir hukuki imkândır. Tahkim maliyetinin düşük olması, etkin olması, yargılama süresinin kısa ve süratli olması, yargılama sürecinin uzmanlar tarafından yürütülmesi, basitlik yönleriyle taraflar açısından en avantajlı yoldur¹⁶⁹. Tahkim iç hukuk uygulamasında genellikle ihtiyarilik taşır. İstisnai durumlar¹⁷⁰ dışında, HMK tahkim sistemini ihtiyari olarak öngörmüştür.

SK'da yer alan tahkim sistemi ile HMK'da yer alan tahkim sistemi işleyişte önemli benzerlikler ihtiva etmelerine rağmen; HMK'da tahkime ilişkin hükümler MTK'nın belirttiği anlamda yabancılık unsuru ihtiva etmeyen ve tahkim yeri olarak Türkiye'nin belirlendiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanırken; SK'da yer alan tahkim sisteminde yabancılık unsuru bulunduran bulandırmayan sigorta sözleşmesinden kaynaklanan tüm uyuşmazlıklar için uygulanabilmesi, HMK'da tahkim süresi normal şartlarda 1 yıl iken tarafların anlaşamamaları halinde de mahkemece uzatılabilirken; SK'da tahkim süresinin 4 ay olması ve bu süreyi ancak tarafların anlaşarak uzatabilmeleri gibi yönlerden, hakem ve hakem seçimi yönünden, hakemi ret sebepleri yönünden, hakem kararlarına kanun yolu açısından, hakem ücretleri yönünden ve

¹⁶⁷ Ejder Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012, s. 1669.

¹⁶⁸ Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 507; Yeğencil, Tahkim, s. 91.

¹⁶⁹ Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 278.

¹⁷⁰ Ülkemizde hukuk usulüne ilişkin eski ve yeni genel kanunlar (HMUK ve HMK) ihtiyari tahkim yöntemi benimsediklerinden, zorunlu tahkim sistemi ancak özel kanunlarda yer almıştır. Buna göre, 3533 sayılı Kanunda yer alan uyuşmazlıklar ve 2822 sayılı Kanun'un 52. maddesinde yer alan grev ve lokavtın yasak olduğu işler ve yerlerdeki uyuşmazlıklarda tahkime başvurarak sorunu çözmek zorunludur.

tahkim sözleşmesinin şartları yönünden SK’da yer alan tahkim sistemi ile HMK’da yer alan tahkim sistemi farklılıklar arz etmektedirler¹⁷¹.

SK’nın 2/1-m maddesi ile sigorta hakemliği; “*sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkları çözen kişi* “ olarak tanımlandıktan sonra kanunun 30. maddesi ile sigorta ettiren ya da sigorta sözleşmesinden menfaat temin eden kişiler ile rizikoyu üzerine alan taraf arasında sigorta sözleşmesinden ya da hesaptan yararlanacak kişiler ile hesap arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla bir STK oluşturulmuştur.

Bu anlamda sigorta tahkim sistemi, sigorta ve ikili sigorta şirketleri birliğine bağlı olarak kurulan ve ayrı tüzel kişiliği bulunmayan STK bünyesinde işlemek üzere oluşturulmuştur. Sigortacılık faaliyeti yürüten kuruluşlardan sigorta tahkim sistemine üye olmak isteyenler durumu yazılı olarak komisyona bildirmek zorundadır. Sigorta tahkim sistemine üye olan kuruluşlarla uyuşmazlığa düşen kişi uyuşmazlık konusu sözleşmede özel bir hüküm olmasa bile tahkim usulünden yararlanabilir.

SK’nın 30/12 maddesi uyarınca, tahkim sistemine üye olmak isteyen kişilerden katılma payı, uyuşmazlık çözümü nedeniyle komisyona başvuranlardan ise başvuru ücreti alınır. Hakem kararlarından 5000 TL’nin altındaki uyuşmazlıklarla ilgili olanları kesindir¹⁷² ve kesin hüküm niteliği de teşkil etmektedirler¹⁷³. 5000 TL. ve üzerindeki

¹⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özer, Sigortacılık Şerhi, s. 496-500; Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 513-519.

¹⁷² **Yeşilova Aras ve Yeşilova**, SK.m.30/12’de “uyuşmazlık” kelimesinin yerine “talebin kabul edilmeyen kısmının” vb. şeklinde ifadelerin tercih edilmesinin isabetli olacağını belirtmiştir (Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 544). Kanaatimizce de, HMK.m.361/2’de de açıkça belirtildiği üzere, kabul edilmiş talepler yönünden kanun yollarına başvurmakta hukuki yarar bulunmadığı için kanun metninde “ taraflar arasında anlaşılamayan kısmın” şeklinde ifadenin kullanılması yerinde olacaktır. Aynı yönde bkz. Y. 11. HD.’nin 11.09.2017 T. 2017/2615 E. ve 2017/4222 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.05.2019.

¹⁷³ Aynı yönde bkz. Y. 17. HD.’nin 24.01.2019 T. 2016/5339 E. ve 2019/625 K.; Y. 17. HD.’nin 26.12.2018 T. 2018/1924 E. ve 2018/12876 K.; Y. 17. HD.’nin 11.12.2018 T. 2016/1426 E. ve

uyuşmazlıklar nedeniyle verilen hakem kararlarına karşı kararın komisyonca ilgiliye bildiriminden itibaren 10 gün içinde bir kereye özgü olmak üzere komisyon nezdinde belirlenen başvuru ücretinin Komisyona yatırılması şartıyla itiraz edilebilir. Hakem kararının icrası itiraz üzerine durur. İtiraz talepleri bu iş için komisyonca özellikle oluşturulmuş hakem heyetlerince incelenir ve heyete intikalinden itibaren 2 ay içinde karara bağlanır ve verilen kararlar kesin niteliktedir. Ancak 40.000 TL'nin üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyiz yoluna başvurulabilir. İtiraz yoluna başvurulmadan doğrudan temyize gidilemez¹⁷⁴ (SK.m.30/12).

Tahkimde yargı yetkisi, hakeme veya hakem heyetinin tümüne aittir. Ayrıca sigorta hakemi, kendisine verilen işi, mücbir nedenler ve beklenmeyen durumlar dışında kabul etmek zorundadır.

Sigorta tahkiminde başvuru doğrudan tahkim komisyonunun merkezine veya başvuru yapan kişinin ikametgâhının bulunduğu ya da rizikonun meydana geldiği yerdeki büroya yapılmaktadır. SK'nın 30/13 maddesi uyarınca STK'ya başvurulabilmesi için sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşla gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun başvuru tarihinden itibaren 15 iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de komisyona başvuru için yeterlidir. Mahkemeye ve TKHK hükümleri uyarınca Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal etmiş uyuşmazlıklar ile HMK'ya göre tahkim davası açılmış uyuşmazlıklarla ilgili olarak Komisyona başvuru yapılamaz¹⁷⁵.

2018/12001 K.; Y. 11. HD.'nin 28.11.2016 T. 2016/43 E. ve 2016/9184 K. ile Y. 11. HD.'nin 13.01.2016 T. 2015/14239 E. ve 2016/252 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.05.2019.

¹⁷⁴ Aynı görüşte bkz. Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 548. Aynı yönde ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 12.10.2014 T. 2013/20628 E. ve 3166 K. ile Y. 17. HD.'nin 23.03.2017 T. 2014/20628 E. ve 3166 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.05.2019.

¹⁷⁵ Özer, Sigortacılık Şerhi, s. 510.

Sigortacılık faaliyeti yürüten kuruluşla anlaşmazlığa düşen kimsenin komisyona başvurusu için öncelikle raportör görevlendirilir ve raportör tarafından yönetmelikte sayılan ön şartlarının varlığının tetkiki sağlanır¹⁷⁶. Raportörler en geç 15 gün içinde incelemelerini tamamlamak zorundadır. Bu süre sonunda dosya, raportörün hazırlayacağı ön rapor ile birlikte seçilen hakem ya da hakem heyetine aktarılır. Rapor yazıcılarca çözümlendirilmeyen başvurular sigorta hakemine iletilir. Tarafların anlaşmasıyla uzatılmamışsa hakemler görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç 4 ay içinde karar vermek zorundadırlar¹⁷⁷. Ancak HMK'nın 421. Maddesi uyarınca tahkim yargılaması sırasında hakemde değişiklik olmuşsa yeni hakem atanması için geçen süre tahkim süresinden sayılmaz. Bu durumda da uyuşmazlık çözümlenemezse uyuşmazlık yetkili ve görevli ticaret mahkemesince çözümlenir¹⁷⁸.

B-) Meblağ Sigortalarında

Meblağ sigortaları, insan hayatıyla ilgili olan ve konusu para ile değerlendirilemeyen, sigortacının sigorta ettirene rizikonun meydana gelmesi durumunda sigorta sözleşmesinde yer alan meblağı, toplu bir şekilde veya aylık irat şeklinde ödemeyi üstlendiği menfaat ilişkilerinin sigortasıdır¹⁷⁹. Meblağ sigortaları, esas itibariyle bir menfaatin zarar görme ihtimalini değil, sosyal sigortalarda olduğu gibi bir güvenceyi tesis eder. Bu anlamda zarar sigortalarında karşılaşılan zenginleşme yasağı ilkesi, eksik sigorta, aşkın sigorta ya da çifte sigorta gibi hususlar meblağ sigortalarında geçerli olmadığından riziko gerçekleştiğinde gerçekleşen rizikonun meydana getirdiği zarar hakkında herhangi bir değerlendirmeye gidilmeden doğrudan doğruya sigorta himayesinden istifade eden kişiye sigorta poliçesinde yazılı olan bedel ödenir. Ancak meblağ sigortalarında bazı durumlarda zenginleşme yasağı ilkesinin ve onu tamamlayan halefiyet ilkesinin cari olabileceği ödemeler de yapılır¹⁸⁰. Örneğin kaza sigortasıyla, belirli bir prim mukabilinde, sigortalının maruz kalacağı kaza sonucu ölüm, geçici ya da

¹⁷⁶ Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 314.

¹⁷⁷ Özdamar, Tahkim, s. 848.; Yeşilova Aras ve Yeşilova, Sigorta Hukuku Sempozyumları, s. 346.

¹⁷⁸ Kayıhan ve Bağcı, s. 199.

¹⁷⁹¹⁷⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Çeker, s. 299-341; Kayıhan ve Bağcı, s. 53-62; Bozkurt, s. 10-11.

¹⁸⁰ Can, Sözleşme, s. 95.

sürekli sakatlık veya işgöremezlik halleri ve karşı karşıya kaldığı ekonomik sarsıntı güvence altına alınır.

TTK.m.1510/3'e göre kaza sigortası; sadece gerçek zararı karşılayacak şekilde yapılabileceği gibi; zenginleşme yasağı ilkesi uygulanmayacak şekilde de yapılabilir ve kaza sigortasının sadece gerçek zararı karşılayacak şekilde yapılması halinde zarar sigortalılarına ilişkin hükümler kıyas yapılmak suretiyle kaza sigortasıyla ilgili hususlarda da uygulanır. Buna karşılık; kaza sigortası zenginleşme yasağı ilkesi uygulanmayacak şekilde yapılmışsa, TTK.m.1510/2 gereğince hayat sigortasına ilişkin hükümler kıyas yoluyla kaza sigortası hakkında da uygulanır. Ayrıca TTK.m.1508'e göre, zarar sigortasında sigortacı aksi kararlaştırılmamışsa, poliçede yazılı bedelden başka, sigortalının yapmış olduğu tedavi giderlerini de ödemekle yükümlü olup; kaza sigortası zenginleşme yasağı ilkesi uygulanmayacak vaziyette yapılmış olsa bile; tedavi giderlerini karşılayan sigortacının yaptığı ödemeyle ödeme yaptığı kişiye halef olması durumu söz konusu olacaktır¹⁸¹. Yine hem meblağ hem de zarar sigortası olarak düzenlenebilen sağlık sigortasında; sigortacı sigortalıya hastalık halinin ortaya çıkması durumunda poliçede gösterilen bedelin ödeneceğini öngörmüşse sağlık sigortası meblağ sigortası şeklindedir. Sigortacı, sigortalının yakalandığı bir hastalık yüzünden ortaya çıkan tedavi giderleri, bakım ve hastane masrafları ile işgöremezlikten kaynaklanan gelir kaybını karşılamayı üstlenmişse, sağlık sigortası zarar sigortası şeklinde yapılmıştır¹⁸².

TTK.m.1513'e göre sağlık sigortası ile sigortacı, sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa;

“-Hastalık sonucu gerekli hâle gelen ilaç dâhil, her türlü tıbbi bakım, gebelik ve doğum, hastalıkların erken tanısına yönelik, ayaktaki incelemeler de içinde olmak üzere, sözleşmede kararlaştırılan giderleri,

-Tedavinin tıbben yatarak yapılmasının gerekli olduğu durumlarda günlük hastane giderleri,

---

¹⁸¹ Can, Sözleşme, s. 97.

¹⁸² Çeker, s. 336; Can, Sözleşme, s. 97.

-Sigortalının, hastalık sonucu çalışamaması nedeniyle elde edemediği kazançlar için kararlaştırılan günlük iş görememe parası,

-Sigortalı, bakıma ihtiyaç duyar duruma geldiği takdirde, bakım nedeniyle doğan giderler veya kararlaştırılan gündelik bakım parasını” ödemek zorundadır. Bu masrafların tespiti de SSGŞ'nin 10. maddesinde masrafların tespiti başlığında ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Genel şartlardaki hükme göre, sağlık sigortasında; sigortacı, sigorta himayesine alınan rizikoların meydana gelmesi sebebiyle sigorta ettirenin varsa gündelik tazminat ile yapmış bulunduğu masrafları da poliçede yazılı limitlere kadar temin eder yani sigortacı, sigorta bedeli sınırları içerisinde sigortalının yakalandığı bir hastalık yüzünden ortaya çıkan tedavi giderleri, bakım ve hastane masrafları ile işgöremezlikten kaynaklanan gelir kaybını karşılar. Masrafların tespiti ile ilgili olarak başvurulması gereken ilk usul, tarafların kendi aralarında anlaşmış olmalarıdır. Taraflar kendi aralarında anlaşamazlarsa hakem-bilirkişi yoluna başvurulur bu durumda da taraflar arasında anlaşmazlık ortaya çıkarsa taraf hakem-bilirkişisi ya da 3. hakem-bilirkişi, taraflardan birinin talebine istinaden hasarın meydana geldiği yerdeki ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkeme tarafından uzman kişiler arasından belirlenir. Hakem-bilirkişilerin veya 3. hakem-bilirkişinin masrafların miktarı konusunda verecekleri kararlar kesindir ve tarafları bağlar. Yani taraflar kendi aralarında yapmış oldukları bu delil anlaşmasıyla hakem-bilirkişilerce saptanacak masraf miktarını peşin olarak kabul etmektedirler. Ancak hakem bilirkişi kararlarına karşı, kararın aşikâr bir şekilde gerçek durumdan önemli olacak tarzda farklı olduğu anlaşılır ise, kararların iptali için kararın tebliğ tarihinden itibaren 1 hafta içinde tedavi yerinde ticaret davalarına bakmaya yetkili mahkemeden istenebilir. İtiraz süresinde yapılmamışsa, hakem bilirkişi kararı kesinleşmiş olur¹⁸³. Ayrıca masraf tutarının belirlenmesi, güvence altına alınan rizikolar, sigorta bedeli, sigorta değeri mesuliyetinin başlangıcı, hak düşürücü ve hak azaltıcı sebepler hususunda sigorta poliçesinde ve mevzuatta mevcut hüküm ile koşulları ve bunların ileri sürülmesini etkilemez.

¹⁸³ Y. 11. HD.'nin 21.03.1980 T. 1980/1005 E. ve 1980/451 K. Taşyürek, s. 126 dipnot 253.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TAZMİNATIN BELİRLENMESİ VE ÖDENMESİ

I. Tazminat Miktarının Tespiti

A-) Genel Olarak

Sigortacının zarar sigortalarında sigorta tazminatını ödeme borcu ile meblağ sigortalarında ise sigorta bedelini ödeme borcu, sigortalanan menfaati tehdit eden rizikonun gerçekleşmesi halinde doğar. Rizikonun meydana gelmesi sonucunda ortaya çıkan zararın miktarı yukarıda ifade edildiği şekilde¹⁸⁴ tespit edildikten sonra tazminat miktarının ayrıca hesap edilmesi gerekir. Zira sigorta tazminatı ile sigorta zararı çoğu zaman aynı olmayabilir. Sigortacının ödeyeceği tazminat tutarı, zarar miktarı belirlendikten sonra sigorta genel ve özel şartlarına göre ayrıca belirlenir¹⁸⁵. Kural sigorta konusu menfaatte gerçekleşen zararın tamamen ödenmesi olmakla beraber bazı durumlarda sigortacı zararın sadece bir kısmını karşılamakla yükümlü bulunmaktadır¹⁸⁶.

Sigorta tazminatının miktarı, sigorta konusu menfaatin rizikonun meydana geldiği andaki değerine göre tespit edilir¹⁸⁷. Sigorta konusu malın değeri, kural olarak

---

¹⁸⁴ Bkz. 2. Bölüm III.

¹⁸⁵ Bahtiyar, s. 133 vd.

¹⁸⁶ Kayıhan ve Bağcı, s. 199.

¹⁸⁷ Y. 17. HD.'nin 19.06.2017 T. 2016/13343 E. ve 2017/6937 K. sayılı kararında, “...*Bu durumda mahkemece, aracın riziko tarihindeki rayiç değerinin hükme esas alınarak ve tazminatın belirlenmesi hususunda...* yine Y. 17. HD.'nin 22.11.2018 T. 2016/592 E. ve 2018/11163 K. sayılı kararında, “...*Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası, yolculuğun başlangıcından bitişine kadar, otobüsün içinde veya dışında, otobüs hareket halinde iken veya değilken, yolculuk sırasında veya*

sigorta poliçesinde gösterilir. Ancak malın değeri sigorta poliçesinde gösterilmemişse sigorta ettiren, bu malın rizikonun meydana geldiği zamandaki değerini kanıtlamakla yükümlüdür. Rizikonun meydana geldiği zamanda sigorta bedeli ile sigorta değeri arasında fark yoksa sigorta tazminatının tespitini yapmak basit ve kolaydır. Tam hasar durumunda tazminat tutarı, sigorta poliçesinde yer alan sigorta bedeli kadardır. Bu vaziyette herhangi bir hesaplama yapılması gerekmez. Sigorta konusu menfaatin riziko kapsamına giren bir olay neticesinde tamamen hasara maruz kaldığının belirlenmesi kâfidir. Sigortacı, karşı tarafın maruz kaldığı zarar fazla olsa bile sigorta poliçesinde yazılı sigorta bedelini ödemek suretiyle mesuliyetten kurtulur. Buna karşılık, sigorta konusu mal kısmen hasara uğramışsa tespit edilen zarar miktarı sigorta tazminatı olarak ödenir¹⁸⁸.

B-) Zarar Sigortalarında

1-) Genel Olarak

Zarar sigortalarında, bireylerin karşı karşıya kaldıkları tehlikelerin gerçekleşmesi sonucunda uğradıkları mali zararlar sözleşmede yer alan kayıtlar çerçevesinde tazmin edilir. Yani bu sigortalarda zenginleşme yasağı ilkesi geçerli olduğundan sigortalı sigorta tazminatı olarak sadece gerçekten uğradığı zararı sigortacıdan talep

---

bekleme, duraklama ve mola yerlerinde karşılaşılabilecek her türlü kazalara karşı, sigortalılar (yolcular, sürücüler ve yardımcıları) yararına taşımacı tarafından yaptırılması zorunlu bir kaza (can) sigortası olup, kazanın oluşunda taşımacının yada sürücü ve yardımcılarının bir kusurları bulunmasa bile, ölümlerde sigorta poliçesinde yazılı tutarın tamamı, bir zarar (destekten yoksunluk) hesabı yapılmaksızın, ölen kişinin mirasçılara eksiksiz ve kesintisiz olarak; yaralanmalarda beden gücü kayıp oranına göre zarar gören kişilere ödenir. Ödenecek tazminat miktarı yönünden “zarar sigortası - tutar (meblâğ) sigortası” ayrımında Zorunlu Koltuk Sigortası bir “tutar (meblâğ) sigortası”dır. Zarar sigortasında sigortacının ödeyeceği tutar, “sigorta değeri” ya da “sigorta poliçesinde yazılı tutar” olmayıp, sigortalının ya da üçüncü kişinin uğradığı “zararın tutarı”dır. Meblâğ sigortasında ise, sigortacı, sigorta ettirilen kişinin zarara uğraması durumunda, somut zarar ne olursa olsun, sigorta sözleşmesinde belirlenen tutarı (meblâğı), başka bir deyişle, sigorta poliçesinde yazılı olan “sigorta bedelini” eksiksiz ve tam ödemek zorundadır. “ www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.02.2019.

¹⁸⁸ Çeker, s. 92.

edebilecektir¹⁸⁹. Zarar sigortalarında, sigortacının sigorta sözleşmesiyle üstlendiği rizikonun meydana gelmesi durumunda, sigortalıya ödeyeceği tazminatın miktarının, sigortalının somut olarak ve gerçekten uğradığı zarara göre belirlenmesi, zarar sigortalarını meblağ sigortalarından ayıran en temel özelliğidir.

Zarar sigortalarından takseli sigorta, öğretide takdir edilmiş değerli sigorta olarak da adlandırılmış olup, TTK'nın 1464. maddesinde, tarafların sözleşme ile sigorta değerini belirli bir para olarak belirlemişlerse, bu para taraflar arasında, sigorta değeri için esas olur şeklinde düzenlenmiştir.

Takseli sigorta, sigorta edilen menfaatin taraflarca belirlenen uzmanlarca önceden belirlenmesi ve bu değer üzerinde tarafların anlaşması durumunda meydana gelir. Takseli sigorta bir taraftan, zararı takiben meydana gelebilecek kanıt sorunlarını önlemek; diğer yönden de sigorta ettirenin menfaat değeri üstünde tazminat almasını önlemek gayesiyle kurulmuştur. Takseli sigorta, değerleri kısa süre içerisinde değişmeyen ve büyük bir yıpranma payı gerektirmeyen sanat eseri ve mücevher gibi şeylerin sigortasında uygulama alanı bulur¹⁹⁰.

¹⁸⁹ Y. 17. HD'nin 18.01.2012 T. 2011/5418 E. ve 2012/243 K. sayılı kararında, "...Zarar sigortalarında sigortacıların ödeyeceği bedel sigorta kapsamına giren riziko gerçekleştiğinde somut olarak tespit edilir. Zarar sigortalarında amaç sadece sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan zararın sigortacı tarafından tazminidir. Kasko sigortasında sigorta teminatını doğuran riziko gerçekleştiğinde sigortacı kasko sigorta sözleşmesinin karşı tarafı olan sigorta ettirene sigorta ettirdiği menfaatin riziko gerçekleştiği andaki gerçek ve somut zarar miktarı kadar sigorta tazminatı ödemekle yükümlüdür. Kasko sigortasında sigorta ettirenin rizikonun gerçekleşmesinde kusurlu olmasının ödenecek tazminat bedeli hesaplanmasında bir etkisi yoktur. Sigorta şirketi rizikonun gerçekleşmesi halinde araç sigortalı tarafından tamir ettirilsin ya da ettirilmesin ya da bir başkasına satılmış olsun meydana gelen gerçek zarar miktarından sorumludur." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 05.03.2019.

¹⁹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ünán, Şerh C. II, s. 164-169; Kemal Şenocak, Takseli Sigorta, BATİDER, C. 25, S. 2, Haziran 2009, s. 179-207. Ayrıca Y. 11. HD'nin 27.04.2017 T. 2016/3708 E. ve 2017/2487 K. sayılı takseli sigortaya ilişkin kararında " *Dava, sigorta hasar bedelinin davalıdan tahsili istemine ilişkindir. Mal sigortalarının ana ilkelerinden biri sigorta bedelinin, yasal istisnalar dışında sigorta değerine, bir başka deyişle, sigorta ettirilen menfaatin değerine eşit olmasıdır. Bu ilkenin anlamı, sigortanın hiçbir zaman haksız kazanç vesilesi olmaması, bir diğer söyleyişle ve TTK'nun 1283 ve 1292/2. maddesinde de açıkça düzenlendiği üzere, sigortacı, sigorta bedeli daha yüksek olsa bile sigortalının ancak gerçek zararını ödemekle yükümlü bulunmasıdır. Ancak, TTK'nun 1283. maddesi*

Kazanç sigortası, kâr sigortası olarak da adlandırılır. Bir girişimde bulunulduğu durumlarda umulan kazancın elde edilememesi rizikosuna karşı yapılan sigortaya denilir. Kazanç sigortalarında sigorta ettirenin rizikonun meydana gelmesi nedeniyle gerçekleşmeyen kazanç beklentileri sigortalanmaktadır¹⁹¹.

Yeni değer sigortası ise, bir malın yenisinin karşılanmasını sağlamak için gerekli olan değer sigortacı tarafından üstlenildiği aktif-pasif sigortasının birleşimi şeklindeki karma sigortadır. Yeni değer sigortası, sigorta ettirenin, zarara uğrayan sigorta konusu unsurun riziko öncesinde icra etmekte olduğu fonksiyonu ifa eden yeni bir unsuru piyasa koşullarındaki değişikliklerden etkilenmeksizin en kısa zamanda edinme ihtiyacını karşılar. Yeni değer sigortasında sigorta değeri malın yeni değeridir. Yani malın edinildiği tarihteki değeri değil, rizikonun meydana geldiği zaman dilimindeki yeni değeri yani ikame değeridir. Kısaca, TTK.m.1461'e göre, yeni değer sigortası, sigortacının sigortalıya zarardan fazlasını ödemediği bir sigortadır ve sigortacının tazminat borcuyla ilgili kuralların bir istisnası niteliği taşır. Yeni değer sigortasında, sigorta bedelini aşan sigorta ya da aynen tazmin söz konusu olmayıp; sigorta değerinin malın yeni alım değeri olarak belirlenmesi ile sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması esastır¹⁹².

---

uyarınca mal sigortaları bakımından takseli (mutabakatlı değer) sigorta poliçesi düzenlenmesi mümkün olup, yasa maddesinde belirtilen şekilde önceden ve tarafların ittifakıyla seçtikleri bilirkişi veya bilirkişiler marifetiyle takdir ve tahmin olunup taraflarca kabul edilen sigorta değerine sigortacı itiraz edemez. Fakat bu husus, ancak yasa maddesinde belirtilen şekilde saptanan menfaat değerleri bakımından caridir. "www.portal.uyap.gov.tr E.T: 30.03.2019.

¹⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kemal Şenocak, Mesleki Sorumluluk Sigortası, Ankara 2000, s. 60-62 (sorumluluk).

¹⁹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Ünan, Şerh C. II, s. 145-148; Sayhan, s. 204-207; YHGK'nin 09.04.2008 T. 2008/11-318 E. ve 2008/307 K. sayılı kararında, "...Yeni değer sigortasında, sigortacı tehlikelerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan ihtiyacın karşılanması veya bu suretle ortaya çıkan bir dezavantajın giderilmesi borcunu üstlenir. Yeni değer sigortasının da sigortacı, yangın, hırsızlık gibi bir olay sonucunda zarar gören şahsın tamamen kaybettiği bir mal söz konusu ise; onun yeniden temini, kısmen hasar görmüş bir mal söz konusu ise, eski hale getirilmesi için gerekli meblağı ödemeyi taahhüt eder. Yitirilen malın yaşı, yıpranma oranı hiç önem taşımaz. Kısmi hasar durumunda, hasar gören kısmın yenisinin temini veya onarımı için gereken bedel sigortacı tarafından ödenir. Yeni değer sigortası

Takseli sigorta ile kazanç sigortası dışındaki aktif sigortası mahiyetindeki zarar sigortalarında sigorta tazminatının miktarı tespit edilirken; sigorta zararı ile sigorta bedelinin yanında sigorta değeri de göz önünde bulundurulur¹⁹³. Eğer; sigorta değeri ile sigorta bedeli birbirine denk ve zarar istisnası mahiyetinde bazı muafiyetler¹⁹⁴ söz konusu değilse; sigorta zararının tam veya kısmi hasar mahiyetinde olmasına bakılmaksızın sigortacı sigorta zararına karşılık gelen miktarı sigorta tazminatı olarak öder. Ancak aşağıda ayrıntılı şekilde anlatılacağı üzere, sigorta bedelinin sigorta değerinden az olduğu eksik sigorta durumunda, sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça sigortacı kısmi hasar halinde sigorta zararını sigorta bedeli ile sigorta değeri arasında orana göre tazmin eder(TTK.m.1462). Ayrıca tarafların arasında eksik sigortanın

---

yaptıran bir şahsın zararı, zarar gören malın eskime, aşınma ve yıpranma sebebiyle uğradığı değer kayıpları ve paranın değer kaybı göz önünde bulundurulmaksızın ödendiği için tam olarak giderilmiş olur. (Doç.Dr.Huriye Kubilay. Yeni Değer Sigortası, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 1994, s.66).Yeni değer sigortasından söz edilebilmesi için sigorta değeri olarak rizikonun gerçekleştiği andaki malın yeni değerinin kararlaştırıldığıın sözleşmede açıkça belirtilmesi gerekir. Çünkü, riziko anında sigorta değeri malın değerine eşit, fazla veya az olabilir. Sigorta bedelinin rizikonun gerçekleştiği andaki bedele eşit olması sonucunu doğurmaz. Burada zenginleşme yasağı, eksik veya aşkın sigortanın olup olmadığı yeni değer dikkate alınarak belirlenir. Dolayısı ile aşkın sigortanın varlığı sigorta bedelinin rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaat değerini aşp aşmadığına göre değil, rizikonun gerçekleştiği andaki yeni değerinden eksik olup olmadığına göre belirlenir. Hal böyle olunca yeni değer sigortasının söz konusu olabilmesi için tarafların daha önceden rizikonun gerçekleştiği andaki yeni değeri sigorta değeri olarak kararlaştırmaları zorunludur. “Ayrıca bkz. Y. 11. HD’nin 03.02.2011 T. 2009/8393 E. ve 2011/1160 K. sayılı kararında, “...Yeni değer sigortasında sigortalı eşyanın tamamen zayi olması halinde riziko tarihindeki değeri değil bu eşyanın yeniden elde edilmesi için gerekli olan değerlerin ödenmesi söz konusu olacaktır. Ancak, ıslanma sonucunda eşya tamamen zayi olmamış ve sadece bir kısım koruma giderleriyle eski hale getirilmesi mümkünse, bu takdirde gerekli gidere hükmolunması icap eder. Öte yandan, TTK’nun 1293. maddesi hükmüne göre, sigorta ettiren kimse zararı önlemeye, azaltmaya ve hafifletmeye yarayacak tedbirleri almakla mükellef olduğundan ve bu hususlardaki giderleri davalı sigorta şirketinin tazmin etme mükellefiyeti bulunduğundan, sigorta ettiren davacı, eksperin geç gelmesi halinde dahi eşyaların çalınmasını engelleyecek şekilde muhafaza tedbirlerini alması gereklidir.”

www.portal.uyap.gov.tr E.T: 18.03.2019.

¹⁹³ Can, Sözleşme, s. 94.

¹⁹⁴ Muafiyet, bir sigorta hukuku kavramı olup sigortalının rizikonun bir bölümünü üzerine alması anlamına gelir. Genellikle muafiyet sigortacı ile sigortalı arasında anlaşarak belirlenir ve belirlemeler neticesinde sigorta poliçesi üzerine yazılarak resmi hale getirilir.

bulunmasına rağmen sigortacının sigorta zararını kısmi hasar durumunda dahi sigorta bedeli sınırları dâhilinde kalmak şartıyla tamamen karşılayacağını kararlaştırmaları, yani eksik sigortayı ilk riziko sigortası şeklinde yapmaları da geçerlidir.

Meblağ sigortası olarak uygulanan zarar sigortası türleri olan takseli sigorta ile kazanç sigortasında ise; sigorta zararı taraflar arasında belirlenen takse bedeli veya kazanç miktarı esas alınarak karşılanır(TTK.m.1453/II, 1463, 1464).

Aynen tazminin kararlaştırıldığı ve sigorta bedeli olmayan yeni değer sigortalarında da; sigortacı sigorta zararını hasara uğrayan menfaatin yerine yenisinin teminini; inşa, satın alma veya onarım gibi yollarla sağlamalıdır(TTK.m.1461/II).

2-) Mal Sigortalarında

Mal sigortaları, kişilerin para ile ölçülebilen, ekonomik bir değeri bulunan, maddi nitelikteki taşınır ve taşınmaz her türlü malvarlığı değeri üzerindeki rizikoların güvence altına alınması için yapılan sigortalardır.

Öğretide mal sigortalarına, mal üzerindeki menfaat sigortaları¹⁹⁵, malvarlığı sigortaları¹⁹⁶ veya gerçek değer sigortaları¹⁹⁷ da denilmektedir.

TTK.m.1453'e göre, ekonomik değeri bulunan, hukuken geçerli ve meşru¹⁹⁸ her menfaat, rizikonun gerçekleşmesinde menfaat sahibi olan herkes¹⁹⁹ (mal sahibi ile

¹⁹⁵ Kender, Sigorta Hukuku, s. 202.

¹⁹⁶ Çeker, s. 133.

¹⁹⁷ Bozkurt, s. 6; Şenocak, Sorumluluk, s. 44.

¹⁹⁸ Y. 17. HD'nin 12.10.2009 T. 2009/2470 E. ve 2009/6249 K. sayılı kararı ile Y. 11. HD'nin 07.07.2008 tarih, 2007/7216 E. ve 2008/9122 K. sayılı kararı. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 27.03.2019.

¹⁹⁹ Y. 19. HD'nin 22.03.1994 T. 1993/1902 E. ve 1994/2728 K. sayılı kararında, "... davacının sigortalı araçtan iktisaden yararlandığı, işleteni olduğu sabittir. KTK'nın 85. Maddesinde aracın işleteni olan davacı rizikolara karşılık sorumlu bulunduğundan TTK'nın 1269. Maddesindeki menfaati olan sair

birlikte, malikin adi ve rehinli alacaklısı, komisyoncu, emanetçi, taşıyıcı, acente, kiracı vb. ile bunların yasal temsilcileri) tarafından sigortalanabilir. Mal sigortalarında sigortanın konusunu belirli bir malın üzerindeki menfaat oluşturabileceği gibi aynı mekânda, birlikte, belirli bir amaç için bulunan mal topluluklarının üzerindeki menfaat da sigortanın konusu olabilir. Mal sigortalarında malın kendisi değil sigortadan faydalanacak kişinin bu konudaki menfaati sigortalanmaktadır²⁰⁰. TTK.m.1453/2

---

kimselerin, geniş yorumlanarak davacının da bu kişiler arasında kabul edilmesi gerekir. “ bkz. Çeker, s. 139; ayrıca bkz. Y. 11. HD'nin 30.05.2017 T. 2015/15764 E. ve 2017/3176 K. sayılı kararında, “...Mal sigortalarında, 6762 sayılı TTK'nın 1269.maddesi uyarınca, malların her hangi bir rizikoya karşı sigortalatılabilmesi için, poliçede sigortalı olarak gösterilecek kişinin; para ile ölçülebilecek bir menfaati olan malın maliki veya malikin adi veya rehinli alacaklısı veya malın muhafazasından dolayı malikine karşı mesul olan acenta, kiracı, komisyoncu ya da malın muhafazasında hakikaten menfaatli olan diğer kimselerden birinin olması yahut bunların kanuni temsilcilerinden birinin olması gerekir.” Yine Y. 11. HD'nin 18.02.2013 T. 2012/2760 E. ve 2013/2697 K. sayılı kararında, “...Sigorta sözleşmesinin en önemli unsurlarından biri menfaattir. Günümüzde modern sigorta hukukunda baskın olan görüş, zarar sigortalarında sigorta konusu “mal” yani eşya olmayıp, eşya üzerindeki menfaattir. Bu menfaatin sigorta edilebilmesi için ayrıca para ile ifade edilen ekonomik bir değerinin olması gerekir. Mal sigortalarında menfaat sahibi kavramını düzenleyen eski TTK'nın 1269. maddesine göre, “Bir malı muayyen rizikolara karşı temin etmekte para ile ölçülebilecek bir menfaati olan malik, malikin adi veya rehinli alacaklısı, malın muhafazasından dolayı malikine karşı mesul olan acenta, kiracı, komisyoncu ve diğer kimseler, malın muhafazasında hakikaten menfaati olan kimseler yahut bunların kanuni temsilcileri bu menfaati sigorta ettirebilirler.” Dosyada mevcut poliçede sigortalı ve sigorta ettiren olarak Hüseyin Akçay görülmektedir. Sigorta konusu taşınmazın tapusundan da malikin sigortalının eşi Latife Akçay ait olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda davacının eşi adına kayıtlı ve birlikte oturduğu bir taşınmazı sigorta ettirmekte menfaati bulunduğu kabulü ile uyumsuzluğun esasına girilmesi gerekirken ...” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 27.03.2019.

²⁰⁰ Çeker, s. 137; Kender, Sigorta Hukuku, s. 201; ayrıca bkz. Y. 11. HD'nin 05.06.2015 T. 2015/1935 E. ve 2015/7791 K. sayılı kararında, “...Dairemizin 19.11.1993 gün ve E:1992/6717, K:1993/7530 sayılı içtihadında açıklandığı gibi mal sigortalarında, sigorta konusu mal değil, menfaattir. Bu itibarla sigorta akdini yaptıran kimsenin bir malı sigorta ettirmekte para ile ölçülebilir bir menfaatinin olması gerekir. Aksi halde TTK'nın 1264/2. maddesi uyarınca sigorta sözleşmesi batıl olur. Dava konusu olayda mahkemece anılan savunma değerlendirilip sigortalı Nahya Kayacan Petrol İnş. Özel Güv. Sis. San. Tic. Ltd. Şti'nin istasyonu kiralamasına rağmen böyle bir poliçe yaptırmakta halen korumaya değer bir menfaati bulunup bulunmadığı değerlendirilmeksizin yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmediğinden, davalı sigorta şirketinin karar düzeltme itirazlarının kabulü ile kararın bu gerekçe ile de bozulmasına karar vermek gerekmiştir.” yine Y. 11. HD'nin 10.12.2013 tarih, 2012/8859 E. ve 2013/22537 K. sayılı kararında, “...Davanın dayanağını teşkil eden poliçede sigortalı ve sigorta ettiren

gereğince, aksine düzenleme bulunmuyorsa kazanç kaybı ile malın ayıbı nedeniyle oluşan zararlar (sigortalı malın ayıplı olan kısmının başka kısımlara verdiği zararlar) sigorta kapsamında değildir. Ancak sigorta sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla, kazanç kaybının sigorta kapsamına alınması mümkün olup; mal açısından kazancın, ortalama sınırı geçen kısmı sigorta edilemez. TTK'ya göre, mal sigortalarına hâkim olan üç ilke vardır. Bunlar; menfaat ilkesi, tazminat ilkesi ve halefiyet ilkesidir.

Menfaat ilkesi, bir kişinin sigorta sözleşmesi yaptırabilmesi için sigorta konusu rizikoya ilişkin olarak bir menfaatinin bulunması gerekir. Sigorta sözleşmesine konu olacak menfaatin para ile ölçülebilir nitelikte, meşru ve hukuken geçerli olması gerekir. Bu menfaat doğrudan doğruya bir mala ait olabileceği gibi bu maldan beklenen kazançla yönelik de olabilir. Sigorta konusu menfaat, sigorta ettirenin bizzat kendisi veya sigortadan yararlanacak kişiye ait olabilir. TTK. 1453/1'e göre rizikonun meydana gelmesinde menfaati olmayan kişi sigorta sözleşmesi yaptıramaz. Bu hükme aykırı olarak yapılan sözleşmeler geçersizdir. TTK.m.1401 ile 1453'e göre sigortanın konusunu mal değil bunlar üzerindeki menfaat oluşturur²⁰¹.

---

olarak davacı Asaf Avcı adı geçmektedir. Sigorta sözleşmesinin en önemli unsurlarından biri menfaattir. Günümüzde modern sigorta hukukunda baskın olan görüş, zarar sigortalarında sigorta konusu "mal" yani eşya olmayıp, eşya üzerindeki menfaattir. Bu menfaatin sigorta edilebilmesi için ayrıca para ile ifade edilen ekonomik bir değerinin olması gerekir. Mal sigortalarında menfaat sahibi kavramını düzenleyen 6762 sayılı T.T.K. 1269. maddesine göre, "Bir malı muayyen rizikolara karşı temin etmekte para ile ölçülebilecek bir menfaati olan malik, malikin adi veya rehinli alacaklısı, malın muhafazasından dolayı malikine karşı mesul olan acenta, kiracı, komisyoncu ve diğer kimseler; malın muhafazasında hakikaten menfaati olan kimseler yahut bunların kanuni temsilcileri bu menfaati sigorta ettirebilirler." Ayrıca bkz. Y. 17. HD'nin 13.09.2012 T. 2012/3937 E. ve 2012/9276 K. sayılı kararı. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 27.03.2019.

²⁰¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bozkurt, s. 112-116; Çeker, s. 138-140; Kender, Sigorta Hukuku, s. 295-297; Kayıhan ve Bağcı, s. 66-72. Ayrıca bkz. YHGK'nin 30.11.2011 T. 2011/17-569 E. ve 2011/710 K. sayılı kararında, "...6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nın 1263. maddesinin birinci fıkrasında, sigorta sözleşmesi, "Sigorta bir akittir ki, bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır" şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan husus malın bizzat kendisi değil, sigorta ettirenin o mal üzerindeki menfaatidir..." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 18.03.2019.

Tazminat ilkesi, sigorta hukukunda genellikle zenginleşme yasağı ilkesi olarak ifade edilir. Tazminat ilkesi, mal sigortalarında sigortanın amacı, riziko meydana geldiğinde sigortalı/sigorta ettirenin gerçekten uğradığı zararları, sigorta sözleşmesi ve TTK.m.1459'da yer alan zenginleşme yasağı ilkesi çerçevesinde tazmin etmektir. Bu kapsamda sigorta edilen malın değeri poliçede gösterilir. TTK.m.1461/1'e göre, sigortacının sorumluluğu sigorta bedeli ile sorumludur. Aynen tazmini öngören yeni değer sigortaları dışında, sigorta bedeli, rizikonun meydana geldiği andaki menfaatin değerini aşsa bile sigortacı uğranılan zarardan fazlasını ödemez. Çünkü zarar sigortalarının bir türü olan mal sigortalarında asıl gaye, sigorta ile teminat altına alınan rizikonun gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan gerçek zararı tazmin etmek ve sigortalı/sigorta ettireni zarardan hemen önceki duruma getirmektir. Bu çerçevede sigorta kurumu hiçbir zaman kar/kazanç aracı olamaz ve sigortalı/sigorta ettiren rizikonun meydana gelmesinden dolayı fayda sağlayamaz. Tazminat ilkesi sayesinde, sigortalı/sigorta ettirenin kasten rizikoyu meydana getirmesine engel olunur. Bununla birlikte de milli ekonomi ile kamu düzeninin bozulması engellenmiş olur. Tazmin ilkesi gereği, aşkın sigorta yasağı ve çifte sigorta yasağı da söz konusu olur. TTK.m.1486/1'e göre, TTK.m.1461 hükmüne aykırı sözleşmeler geçersizdir²⁰².

Halefiyet ilkesi ise, sigortacının ödediği tazminat oranında sigortalının haklarının sigortacıya geçmesi halidir. Halefiyet ilkesi de zarar sigortalarında temel ilkelere olan tazminat ilkesinin sonucunda meydana gelmiştir. Sigortacı rizikonun meydana gelmesi sonucunda sigortalının zararını öder. Ancak bu zarar, üçüncü bir kişinin kusurlu davranışı sonucu meydana gelmişse bu kişiye karşı dava açılarak tazminat istenebilir. Halefiyet ilkesi uyarınca da, sigortacı ödediği tazminat dolayısıyla sigortalının haklarına sahip olur ve üçüncü kişilere karşı TTK.m.1472 uyarınca doğrudan doğruya dava açabilir. Halefiyet ilkesi, sigortacının ediminin netleştirilmesine ve sigortacının zarar yükünün paylaşılmasını sağlar. Sigortacının halefiyetinin söz konusu olabilmesi için; sigortacı ile zarar gören/sigorta ettiren arasında geçerli bir

²⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. Bozkurt, s. 117-118; Çeker, s. 149-151; Omağ, Halefiyet, s. 4-8. Ayrıca bkz. Y. 11. HD'nin 14.12.2009 T. 2008/8220 E. ve 2009/12864 K. sayılı kararında, "...mal sigortalarında rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta poliçesinde gösterilen sigorta bedelinin değil, sigorta ettirenin uğradığı gerçek zararın ödenmesi gereklidir. Zarar sorumlusu bulunan kişilerden rücu talep edilebilecek meblağ da ödenmesi gereken bu gerçek zarar miktarıdır." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 27.03.2019.

sigorta sözleşmesinin bulunması, zarar gören/sigorta ettirenin dava hakkının bulunması ve sigortacı tarafından sigorta tazminatının ödenmiş olması gerekir²⁰³.

Uygulama da sıkça karşılaşılan mal sigortası türleri ise; yangın sigortası, oto kasko sigortası, taşıma sigortası, hırsızlık sigortası, inşaat sigortası, cam kırılmasına karşı sigorta, makine kırılması ve montaj sigortası, deprem sigortası, tarım sigortaları ve alacak sigortalarıdır.

Sigortacının zarar sigortası türlerinden olan mal sigortasında sigorta tazminatını ödeme borcu; sigortalanan menfaati tehdit eden rizikonun meydana gelmesi sonucunda doğar. Sigorta tazminatı; sigorta zararı, sigorta bedeli ile sigorta değeri dikkate alınarak sigorta konusu menfaatin rizikonun meydana geldiği andaki değerine göre hesaplanır²⁰⁴.

²⁰³ Ayrıntılı bilgi için bkz. 162-176; Çeker, s. 149-151; Kender, Sigorta Hukuku, s. 330-345; Omağ, Halefiyet, 1-271; Ünan, Şerh C.II,s. 226-284; Şaban Kayıhan, Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/372047>, E.T: 19.03.2019. Ayrıca bkz. YHGK'nin 24.06.2015 T. 2014/17-28 E. ve 2015/1745 K. sayılı kararında, “...Sigortacının rücu hakkı, zarar sigortalarında geçerli olan halefiyet ilkesinden kaynaklanır. Halefiyet ilkesine göre sigortacı ödediği tazminat dolayısıyla sigortalının haklarına sahip olur ve üçüncü kişilere karşı doğrudan doğruya dava açabilir. Bu ilkenin bir sonucu olarak sigortacı, sigorta bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kişinin yerine geçer, onun halefi olur. Böylece, zarara neden olan kişilere karşı sigorta ettirenin açabileceği tüm davaları sigortacı açar ve meydana gelen zararın tazminine ilişkin talep haklarını kullanır. Ancak, sigortacı, zararın tamamını karşılamamışsa sigortalının ödenmeyen kısma ilişkin talep hakları sona ermez (TTK.m.1301/II). Bu durumda sigortacı, tazmin ettiği zarar ölçüsünde sigortalının halefi olur ve zarardan sorumlu olan kişilere karşı rücu hakkını kullanır. Sigortacının rücu hakkı kanundan doğan bir hak olmakla birlikte, sigortacının, sigortalının yerine geçerek zarardan sorumlu olan kişilere rücu edebilmesi için zararın sigorta teminatı kapsamında olması, zarar görenin dava hakkının mevcut olması ve sigorta tazminatının ödenmiş olması şartları aranmaktadır. Sigortacının rücu hakkı, ödediği tazminat ölçüsünde ve gerçek zarar miktarını aşmamak kaydıyla geçerlilik taşır. Sigorta şirketi, sözleşmede öngörülen muafiyetler çerçevesinde sigortalısına zarar miktarının bir kısmını ödemişse, ödediği tutarın dışında zarar sorumlusuna rücu edemez. Ayrıca, sigortacının gerçek zararı aşan tazminat talepleri de haksız olduğundan istenemez.” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 19.03.2019.

²⁰⁴ Çeker, s. 92; Kayıhan ve Bağcı, s. 199; Arseven, s. 129. Ayrıca bkz. Y. 17. HD'nin 24.09.2018 T. 2017/5393 E. ve 2018/8116 K. sayılı kararında, “...Mahkemece; davacının kendi evinde oluşan bina hasarı ile bina ortak alanlarındaki hasardan davacı payına düşecek bedeli dava konusu ettiği, eşya hasarına ilişkin bir talebinin bulunmadığı ve bu zararın daha önce ödendiği hususları gözetilmek suretiyle, sadece davaya konu edilen hasar talepleri hakkında hesaplama yapılması; Zorunlu Deprem

Sigorta konusu malın değeri, kural olarak poliçede gösterilir. Ancak sigorta konusu malın değeri poliçede gösterilmemişse sigorta ettiren bu malın rizikonun meydana geldiği zamandaki değerini kanıtlaması gerekir²⁰⁵. Rizikonun gerçekleşmesiyle ya kısmi ya da tam hasar meydana gelir. Riziko gerçekleştiği zaman sigorta bedeli ile sigorta değeri arasında fark yoksa sigorta tazminatını hesaplamak kolaydır. Tam hasar halinde tazminat tutarı, poliçede yazılı sigorta bedeli kadardır. Buna karşılık sigorta konusu mal kısmen hasara uğramışsa tespit edilen zarar miktarı sigorta tazminatı olarak ödenir.

Sigorta poliçelerinde ve sigorta genel şartlarında sigorta tazminatının nasıl tespit edileceği gösterilmektedir²⁰⁶. Örneğin, yangın sigortası ile ilgili genel şartlarda tazmin kıymetlerin hesabı başlığını taşıyan B.5 maddesindeki düzenlemeye göre, yangın sigortasında sigorta tazminatı; sigorta konusu menfaatin rizikonun meydana geldiği zamandaki değerine yani tazmin kıymetine (rayiç bedeline) göre hesaplanır. Ancak sigorta ettiren ve sigortacı poliçenin ikame bedeli (yeni değer) üzerinden tanzim

---

Sigortası Genel Şartları'nın B.3-1. maddesindeki Sigorta tazminatının hesabında, tam veya kısmi hasar olmasına bakılmaksızın, rizikonun gerçekleştiği yer ve tarihte, benzer yapı özellikleri göz önünde bulundurulurak, binanın piyasa rayiçlerine göre hesaplanan yeniden yapım maliyeti esas alınır" düzenleme gereği, zararın meydana geldiği tarih olan 2011 yılı serbest piyasa rayiç birim fiyatlarına göre hasar bedelinin belirlenmesi konularında, rapor düzenleyen bilirkişiden ek rapor alınarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle, yazılı biçimde hüküm tesisi de bozmayı gerektirmiştir. " Yine Y. 11. HD'nin 15.02.2018 T. 2016/13926 E. ve 2018/1130 K. sayılı kararında "Poliçedeki tarafların anlaşması ile belirlenen sigorta bedeli ve sigorta değeri ile sigorta konusu malın rizikonun gerçekleştiği (zararın meydana geldiği) andaki değerinin belirlenmesi zorunludur. Buna rağmen, mahkemenin hükme esas aldığı raporda görüş bildiren bilirkişi zararın meydana geldiği tarihteki değer konusunda uzman olmadığını, bu nedenle ekspertiz raporunda belirlenen değeri esas aldığını bildirmesi karşısında bu rapora dayanılarak karar verilmesi doğru olmamıştır. Bu nedenle makinenin değerinin saptanması yönünden uzman olan bir bilirkişi heyete eklenerek makinenin değeri belirlenip bunun sonucunda eksik sigorta bulunup bulunmadığı belirlenerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı hükmün kurulması doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir. " aynı yönde kararlar için bkz. Y. 11. HD'nin 20.02.2018 T. 2016/10734 E. ve 2018/1236 K.; Y. 17. HD'nin 17.04.2017 T. 2014/22862 E. ve 2017/4027 K. ile Y. 17. HD'nin 14.03.2016 T. 2015/10815 E. ve 2016/3134 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 01.04.2019.

²⁰⁵ Kender, Sigorta Hukuku, s. 310; Kayıhan ve Bağcı, s. 199; Arseven, s. 129.

²⁰⁶ Bkz. HISGŞ. B.4-B.5-B.6-B.7; KAKSGŞ. B.3.3-B.4; YSGŞ. B.6-B.7-B.8-B.9; ZDSGŞ. B.3-B.4-B.5.

edilmesi hususunda da anlaşılabilir. Bu durumda poliçenin ikame bedeli (yeni değer) üzerinden tanzim edildiği poliçede açıkça belirtilir. Bu iki durumda da teminat kapsamına dâhil edilmiş olan kıymetlerin tazminat ödemelerinde eskime, aşınma, yıpranma (kullanma payı) ve başka sebeplerden ileri gelen kıymet eksilmeleri göz önünde bulundurularak tazminat hesaplaması yapılır.

Genel şartlarda tazminatın ödenmesi ile tazminat hakkının eksilmesi veya düşmesi başlığını taşıyan B.6 ile B.7 maddelerindeki hükme göre, yangın sigortasında sigorta tazminatı için sigortacının mesuliyeti; sigortalı eşyaların tamamı için sadece bir sigorta bedeli belirlenmiş ise bu bedelle, sigortalı şeyler vasıflarına göre madde ya da gruplara ayrılmış ise bu madde ve gruplarla alakalı bedellerle sınırlı tutulmuş ve rizikonun meydana gelmesi zamanında sigortalı şeyler hem yangın poliçesi hem de nakliyat poliçesi kapsamında sigorta himayesine alınmış ise, yangın sigortacısının yükümlülüğünün nakliyat sigortacısının yükümlülüğünden sonra başlayacağı belirtilmiştir. Ayrıca TTK.m.1429/1'deki düzenlemeyle benzer düzenlemeye yer verilmiş ve sigorta ettiren ya da sigortalının, rizikonun meydana gelmesine kasten neden olması ya da zarar tutarını kasten arttırıcı fiillerde bulunması durumunda sigortacının sorumlu olmayacağı durumu ile sigorta ettiren veya sigortalının poliçeden doğan haklarının düşeceği düzenlenmiştir.

Kara Araçları Kasko Sigortası ile ilgili genel şartlarda sigorta bedeli, tazminatın hesabı ve ödenmesi başlığını taşıyan 3.3 maddesindeki hükme göre, kara araçları kasko sigortasında sigorta tazminatı tam hasar halinde; sigorta konusu menfaatin rizikonun meydana geldiği zamandaki değerine (rayiç bedeline) göre hesaplanır. Sigorta poliçesinde rayiç değer için esas alınacak referansa ya da rayiç değeri tespit etme usulüne yer verilir. Poliçede bu şekilde bir referans tespit edilmemişse ya da bu tespit etme hususu somut değilse Hazine Müsteşarlığınca (Hazine ve Maliye Bakanlığınca) belirlenecek kurallar çerçevesinde belirlenecek referans rayiç değerler temel alınarak sigorta tazminatı hesaplanır ve sigortalıya ödenir. Sigorta poliçesinde hasarın nasıl giderileceği açıkça belirtilir. Sigorta konusu araçta tamirat yapılacak olması durumunda poliçede, tamiratın şirketçe belirlenecek servislerde ya da sigortalı tarafından belirlenecek servislerden hangisinde yapılacağı hususu açıkça yer alır. Ayrıca hasarın giderilmesinde orijinal parça ya da eşdeğer gibi parça seçeneklerinden hangisinin kullanılacağı belirtilir. Bu şekilde bir belirleme olmazsa sigortalının istediği tazmin

yöntemi, servis ve parça temel alınır ve tazminat ödemesi bu şekilde yerine getirilir. Aracın kısmi hasara uğraması durumunda ise, tamirat masraflarının zarar gören aracın rizikonun meydana geldiği andaki değerini aşması veya uzman raporu ile aracın tamirat kabul etmez bir duruma geldiğinin belirlenmesi halinde, araç tam hasara uğramış kabul edilir. Bu halde, aracın ilgili mevzuat gereğince hurdaya ayrıldığına ilişkin hurda tescil belgesi sigortacıya verilmeden araç sahibine sigorta tazminatı ödenmez. Ayrıca hak sahibinin aracın hasarlı durumuyla sahibine terk edilmesine izin vermesi durumunda aracın rizikonun meydana geldiği zamandaki rayiç değeri ile hasarlı durumu arasındaki miktar kendisine tazminat olarak ödenebilir²⁰⁷. Hak sahibinin izni ile aracı hasarlı şekliyle sigortalıya vererek tazminatı ödemek isteyen sigortacı, tespit edip sigortalıya bildirdiği sovtaj bedelini²⁰⁸ bildirimden itibaren 1 aylık süreyle sınırlı olarak garanti etmiş sayılır. Sigortacının talebiyle kısmi tamiratlarda parçaların sigorta şirketi tarafından temin edilmesi ya da tazmin edilmesi durumunda hasarlı parçalar sigortacının malı olmuş olur. Ayrıca kısmi hasar durumunda taraflar anlaşılırsa tamirat yerine nakdi ödeme yapılabilir. Sigortaya konu aracın çalınması halinde ise sigorta tazminatı olarak aracın çalınma günündeki rayiç değeri ödenir.

²⁰⁷ Y. 11. HD'nin 05.11.2007 T. 2006/11065 E. ve 2007/13860 K. sayılı kararında, “...Kasko sigortası bir bedeli değil zarar gören araçtaki riskin gerçekleştiği tarihteki rayiç değer üzerinden hesaplanmalıdır. Somut uyuşmazlıkta bilirkişinin aracın riskin gerçekleştiği tarihteki bedelini değil, poliçede belirlenen sigorta bedelini dikkate alarak sovtaj bedeli düşülmek suretiyle hesaplama yapması doğru görülmediğinden hükmün bozulmasına karar verilmesi gerekmiştir.” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.04.2019.

²⁰⁸ Sovtaj, sigortacılık sektöründe hasar gören malın hasar almayan bölümünün sigortacı tarafından alınarak gelir haline getirilmesine veya hasarlı malın değer taşıyan bölümünün sigortalıya bırakılarak, sigorta şirketinin bu değeri tazminat ödemesinden düşmesine verilen isimdir. Sovtaj bedelinin belirlenmesi sigorta eksperleri tarafından yerine getirilir. Ayrıca sovtaj uygulaması, genellikle kaza nedeniyle pert hale gelen araçların tamamen ortadan kaldırılmasını önlemesi nedeniyle büyük faydalar sağlayan bir uygulamadır. Sovtaj, atıl durumdaki malların kısmen kullanılabilir hale getirilmesini sağlaması yönüyle ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamakla birlikte, ekonominin bir üyesi durumunda bulunan sigorta şirketlerini, üstlendikleri ağır risklere karşı kısmen de olsa koruyucu bir işlev de görmektedir.

3-) Sorumluluk Sigortalarında

Sorumluluk sigortaları, TTK'nın 1473 ile 1485. maddeleri arasında düzenlenen, zarar sigortalarının ikinci önemli alt ayrımı olan ve pasif sigorta niteliği ihtiva eden, sigorta ettirenin veya başkası hesabına sigorta halinde sigortalının²⁰⁹ üçüncü kişilere karşı sorumluluğuna neden olan olaylar sonucunda malvarlıklarının olumsuz şekilde etkilenmesi rizikosunun güvence altına alındığı sigortalardır²¹⁰. Sorumluluk sigortasıyla sigortalının malvarlığı hukuki sorumluluğun sonuçlarından korunmaya çalışılır²¹¹. Sorumluluk sigortası, sigortalının sorumluluğunu ortadan kaldıran bir müessese olmayıp; sorumluluk sigortası ile sigortalının malvarlığında gerçekleşmesi ihtimal bir azalmaya karşı, sigortalı teminat altına alınmaktadır. Yani sorumluluk sigortalarında menfaat; sigortalının üçüncü kişilere karşı sorumluluğuna neden olan olaylar sonucunda malvarlığının azalmasının engellenmesidir. Ancak sigortalının meydana gelebilecek tüm sorumluluklarının veya herhangi bir sorumluluğu nedeniyle tazmin etmekle yükümlü olabileceği tüm zararların sigorta himayesi altına alınması, sigorta tekniği açısından olanak dâhilinde değildir. Bu sebeple, sorumluluk sigortasıyla sigortalının belirli bir hareketi, çalışması veya sıfatı nedeniyle doğabilecek belirli zararlardan sorumluluğu sigortalandır²¹².

TTK'nın 1485. maddesinde yapılan atıf uyarınca, sigorta tazminatı ya da sigorta bedeli TTK.m.1427/2'deki düzenlemeye uygun ihbardan kırk beş gün sonra muaccel

²⁰⁹ Sigortacı ile sorumluluk sigortası sözleşmesi düzenleyen şahıs (sigorta ettiren), kendi sorumluluğunu sigorta ettirmişse "kendi hesabına sigorta", başkasının (sigortalının) sorumluluğunu sigorta ettirmişse "başkası hesabına sigorta" durumu söz konusu olur.

²¹⁰ Ünan, Şerh II, s. 266; Kender, Seminer, s. 1 vd.; Çeker, s. 251; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 292. Ayrıca sorumluluk sigortalarından uygulamada en çok karşılaşılan Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Safiye Nur Bağrıaçık, Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu, İKÜHFD., C. 15, S. 2, Temmuz 2016, s. 255-275; Işıl Ulaş, Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı, BATİDER, C. 31, S. 2, Haziran 2015, s. 5-36 (Trafik).

²¹¹ Ünan, Şerh II, s. 266; Emine Yazıcıoğlu, Sorumluluk Sigortalarında Riziko(Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 423 (Riziko).

²¹² Yazıcıoğlu, Riziko, s. 423.

hale gelir. TTK.m.1475/2 gereğince, zarar görenin sigortacıya doğrudan başvurması durumunda da; TTK.m.1427 hükmü uygulanacak ve sigortacının tazminat ödeme borcu TTK.m.1427 uyarınca muaccel olacaktır. Tazminat ödeme borcu muaccel duruma geldikten sonra, sigortacının tazminat ödeme yükümlülüğü, TTK.m.1485’de genel hükümlere yapılan yollama sebebiyle; TTK.m.1427, 1428 ve 1429. maddelerindeki düzenlemelere göre belirlenecek. Bu çerçevede sorumluluk sigortaları, zarar sigortası niteliği taşıdıklarından; üçüncü kişilerin maruz kaldıkları gerçek zararın giderilmesi amacını taşırlar²¹³. Bu sebeple, sigortacının sorumlu olacağı azami miktarın sigorta sözleşmesinde gösterilmesi gerekir; zararı veya sigorta bedelini aşan tazminat söz konusu olmaz²¹⁴.

C-)Meblağ Sigortalarında

1-) Genel Olarak

Yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere²¹⁵, meblağ sigortaları, insan hayatıyla ilgili olan ve konusu para ile değerlendirilemeyen, sigortacının sigorta ettirene rizikonun meydana gelmesi durumunda sigorta sözleşmesinde yer alan meblağı, toplu bir şekilde veya aylık irat şeklinde ödemeyi üstlendiği menfaat ilişkilerinin sigortasıdır. Meblağ sigortalarında zarar ile bağlantı söz konusu değildir²¹⁶. Sigortacının sigorta parasını ödeme borcu, rizikonun meydana gelmesinin bir zarara neden olmasına bağlı değildir. Başka bir deyişle meblağ sigortalarında riziko, katiyen zarara neden olması şart olan bir olay ya da olgu niteliğini barındırmaz. Riziko meydana geldiğinde bundan bir zarar ortaya çıkmış olabileceği, zararın çıkmaması da söz konusu olabilir. Meblağ sigortalarında çoğu zaman zenginleşme yasağı ilkesi geçerli olmadığından riziko meydana geldiğinde, meydana gelen rizikonun ortaya çıkardığı sonuç hakkında herhangi bir parasal değerlendirmeye gidilmeden doğrudan doğruya sigorta himayesinden yararlanan kişiye sigorta poliçesinde yazılı olan bedel ödenir.

²¹³ Y. 17. HD’nin 17.01.2018 T. 2016/15261 E. ve 2018/146 K. ile Y. 17. HD’nin 15.05.2018 T. 2015/10764 E. ve 2018/5055 K. sayılı kararı. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 20.04.2019.

²¹⁴ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 308.

²¹⁵ Bkz.yuk., I. Bölüm II.

²¹⁶ Ünan, Şerh I, s. 16; Yıldırım, s. 54.

2-) Hayat Sigortasında

Hayat sigortası, TTK'nın can sigortaları başlığı altında 1487 ile 1506. maddeleri arasında düzenlenen bir meblağ sigortası türüdür²¹⁷. TTK'nın 1487. maddesinde hayat sigortası, sigortacının belli bir prim ödemesinin karşılığında, sigorta ettirene ya da onun belirlediği kişiye, sigorta ettirenin ölümü ya da hayatta kalması durumunda sigorta bedelini ödemeyi üstlendiği sigorta türüdür²¹⁸ şeklinde tanımlanmıştır²¹⁹. Hayat sigortalarının konusunu, belirli bir kişinin ölüm ihtimali, belirli bir kişinin belirli bir tarihte yaşama ihtimali veya her iki olayın meydana gelme ihtimalinin karma şekilde yapılması oluşturur²²⁰. Bunun için hayatı sigorta edilen kişinin sözleşme yapılırken hayatta olması gerekir. Hayat sigortasında sigortacının sorumluluğu TTK.m.1421/1 ile

²¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özer, Hayat Sigortası; Ünan, Hayat Sigortası; Samim Ünan, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku C. III, On iki levha Yayınları, İstanbul 2017, s. 3-319 (Şerh III).

²¹⁸ HSGŞ A.1.1'de hayat sigortasının tarafları açıklanmıştır; *Hayatı üzerine sigorta sözleşmesi yapılan kişiye "sigortalı", prim ödemek suretiyle sigortalının menfaatini sigortacı nezdinde sigortalayan kişiye "sigorta ettiren" ve sigorta sözleşmesine taraf olmamakla beraber lehine sigorta sözleşmesi yapılan ve rizikonun gerçekleşmesi halinde kural olarak sigorta tazminatını sigortacıdan isteme hakkına sahip olana da "lehdar" denir.* www.tsb.org.tr E.T: 12.03.2019

²¹⁹ Ünan madde metnindeki primin belli olacağına ilişkin düzenlemenin hatalı olduğunu, birçok hayat sigortasında sigortalının ödeyeceği birikime dönük primin önceden kesin bir biçimde kararlaştırılmadığını, birikime dönük sigortalarda bunun gibi bir sınırlamanın anlamının olmadığını çünkü paranın tasarruf için sigortacıya emanet edildiğini ve buna karşılık risk priminin veya primin risk karşılığı olan kısmının sözleşmede baştan kararlaştırılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Ayrıca sigortacı tarafından ödenecek sigorta bedelinin sigorta ettiren veya onun belirlediği kişi tarafından tahsil edileceğine ilişkin düzenlemenin de TTK. m. 1494/2 ile uyumlu olmadığını, TTK'nın 1494/2 maddesi gereğince yaşama ihtimaline yönelik düzenlenen sigortalarda lehtar belirtilmemişse, sözleşmenin sigortalı lehine yapıldığı kabul olunur. Burada sigortacının ne sigorta ettirene ne de onun belirlediği kişiye ödeme yapmayacağını ifade etmiş ve ödeme yapılacak kişinin doğrudan yasa tarafından belirlendiğini belirtmiştir (Ünan, Şerh III, s. 4-5).

²²⁰ Kayıhan ve Bağcı, s. 57-58; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 323; Ünan, Şerh III, s. 6-14. Ayrıca bu husus HSGŞ A.2.1'de şu şekilde düzenlenmiştir; *Sigortacı, bu sigorta ile bir kimsenin belirli bir süre içinde veya sözleşmede belirtilen şart ve haller içinde ölümü veya o kimsenin sözleşmede belirtilen belli bir süreden fazla yaşaması ihtimalini ya da her iki ihtimali beraber sigorta edebilir.* www.tsb.org.tr E.T: 12.03.2019

1487/2 gereğince ilk primin ödenmesinden sonra başlayacağı için; hayatı sigorta yapılan kişi, ilk primin ödenmesinden önce ölmüşse sigorta sözleşmesi geçersizdir.

TTK'nın 1491/1. maddesinde de açıkça belirtildiği üzere, hayat sigortasının meblağ-tutar sigortası türü olması sebebiyle, bir kimsenin hayatı üzerine birden çok sigorta yaptırmak mümkündür. Ancak maddi menfaate dayalı olarak yaptırılan hayat sigortalarında sigorta değeri sınırsız değildir. Mesela, banka kredilerinde olduğu gibi, alacaklı alacağını güvence altına almak gayesiyle borçlusunun hayatını, kendisini lehtar göstererek sigorta yaptırabilir. Bu gibi durumlarda sigorta menfaatinin sınırı alacak miktarı tutarındadır. Alacak miktarını aşan bir sigorta bedelinin olduğu durumlarda ise sigorta sözleşmesinde, menfaati aşan sigorta söz konusudur. Bu durumda TTK.m.1491/2 uyarınca fazlaya ilişkin kısım sigortalı lehine yapılmış sayılır ve TTK'nın 1472. maddesinde yer alan halefiyet ilkesi hayat sigortasında uygulanmaz²²¹. Ayrıca zarar sigortalarında geçerli olan tazminat ilkesi (zenginleşme yasağı) de hayat sigortasında söz konusu değildir.

Hayat sigortasında, sigortacının sigorta bedelini ödeme borcunun doğumuna sebep olan olaylar, ölüm ve yaşamadır. Ancak, irat sigortasında, diğer sigortalardan farklı olarak, sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu sözleşme süresince devam eder²²². Hayat sigortasında da zenginleşme yasağı ilkesi geçerli olmadığından riziko meydana geldiğinde, meydana gelen rizikonun ortaya çıkardığı sonuç hakkında herhangi bir parasal değerlendirmeye gidilmeden doğrudan doğruya sigorta himayesinden yararlanan kişiye sigorta poliçesinde yazılı olan bedel sigorta bedeli olarak ödenir ve sigortacının tazminat ödeme borcu sona erer.

---

²²¹ Hayat sigortalarında sigortacı bir zararı karşılamak için ödeme yapmamakta, sözleşmede yer alan rizikonun meydana gelmesi durumu için belirli bir tutarı ödeyeceğini kabullenmektedir. Gerçekleşen rizikonun zarara yol açmış olup olmaması hususu ya da riziko zarara yol açmışsa bunun parasal karşılığı mühim değildir. Samim Ünan, Şerh C. II, s. 236; Kender, Sigorta Hukuku, s. 335; Kayıhan ve Bağcı, s.89; Çeker, s. 166; Bozkurt, s. 131. Ayrıca bkz. Y. 11. HD'nin 07.02.1980 T. 1979/5047 E. ve 1980/545 K.

²²² Özer, Hayat Sigortası, s. 337.

3-) Kaza Sigortasında

Kaza sigortası, TTK'nın 1507 ile 1510 maddeleri arasında düzenlenmiştir. TTK.m.1507'de Kaza Sigortası başlığı altındaki düzenleme şu şekildedir: “(1) Kaza sigortası, belli bir prim karşılığında, sigortalının uğrayacağı kaza sonucu ölüm, geçici veya sürekli engellilik ya da işgöremezlik hâlleri için sigorta teminatı sağlar. Ölüm, ani olarak veya kaza tarihinden itibaren en çok bir yıl içinde gerçekleşmiş ise sigorta bedeli sigorta ettirene yahut onun tarafından belirlenmiş kişiye; geçici ve sürekli engellilik veya işgöremezlik hâllerinde ise sigortalıya ödenir.

(2) Geçici olarak çalışma gücünden mahrum kalan sigortalıya, poliçede yazılı süre ile sınırlı olmak üzere, mahrumiyetin devam ettiği süre için günlük hesabıyla tazminat verilir. “

Bu anlamda kaza sigortası, belirli bir prim karşılığında, sigortalının maruz kaldığı kaza²²³ sonucu ölüm, geçici ya da sürekli sakatlık veya işgöremezlik durumları için güvence sağlayan bir sigorta türüdür. Yani kaza sigortasıyla kişinin uğradığı kaza sonucunda karşı karşıya kaldığı ekonomik sarsıntı güvence altına alınır²²⁴. Kaza sigortasında sigortacı, ölüm, geçici ya da sürekli sakatlık veya geçici ya da sürekli işgöremezlik hallerini güvence altına alır ise kaza sigortası meblağ sigortası niteliğindedir. Kaza sigortasında yer alan tedavi giderleri teminatı ise zarar sigortası niteliği ihtiva etmektedir. Ayrıca kaza sigortası ile eğer tedavi giderleri teminatı sözleşme ile kapsam dışında bırakılmazsa kaza sigortası hem meblağ hem de zarar sigortası niteliği taşır.

Kaza sigortası; sadece gerçek zararı karşılamak amacıyla yapılabileceği gibi; zenginleşme yasağı uygulanmayacak şekilde de yapılabilir²²⁵. Kaza sigortasıyla ölüm durumunda belirli bir güvence verilmektedir. Lakin bu ölümün hastalık veya kaza neticesinde meydana gelmesi gerekir. Ölüm olayının cinayet veya terörist eylemler

²²³ FKSGŞ'nin 2. Maddesinde kaza tanımlanmış ve açıklanmıştır.

²²⁴ Kayıhan ve Bağcı, s. 59; Güvel ve Güvel, Sigortacılık, s. 165.

²²⁵ Can, Sözleşme, s. 97; Ünan, Şerh III, s. 322-323.

neticesinde gerçekleşmiş olması, ölümün kaza sayılmasını engellemez²²⁶. Ayrıca, bu sigortada hayat sigortasından farklı olarak maluliyet durumu içinde güvence verilmektedir. TTK'nın 1510. maddesi uyarınca kaza sigortası zenginleşme yasağı uygulanmayacak şekilde düzenlenmişse; hayat sigortalarına ilişkin hükümler kaza sigortasına da kıyas yoluyla tatbik edilir. Kaza sigortasında sadece gerçek zararın sigortacı tarafından karşılanması öngörülmüş ise, zarar sigortalarına ilişkin hükümler, kıyas yoluyla kaza sigortası hakkında da uygulanır. Bu haliyle kaza sigortası hayat sigortasının özel bir uygulama şeklidir²²⁷. Kaza sigortasında, sigortacı, aksi belirtilmemişse, sigorta poliçesinde yazılı bedelden başka, sigortalının yapmış olduğu giderlerini de ödemek zorundadır.

Kaza sigortası ile güvence sağlanan ekonomik kayıplar şunlardır: Kazanın yol açtığı hastalıklar, aksaklıklar ve tüm bedensel zararların giderilmesi için yapılan masraflar ve tedavi giderleri, kaza nedeniyle çalışma yeteneğinin kaybedilmesinden kaynaklanan gelir kayıpları ile ölüm halinde bakmakla yükümlü olduğu bireylerin geçimlerinin sağlanmasıdır. Sigortacı kaza sonucu sigorta teminatı kapsamına giren sigortalının ölümü, maluliyet veya işgöremezlik gibi olaylardan herhangi birinin meydana gelmesi durumunda poliçede yazılı olan miktar ve oranlarda tazminat ödemekle yükümlüdür²²⁸.

TTK.m.1507/1 gereğince kaza sigortasında, kaza anında ya da kazadan itibaren 1 yıl içerisinde kaza sebebiyle ortaya çıkacak ölüm, derhal ya da kazadan sonraki 2 yıl içerisinde meydana gelecek kalıcı sakatlık güvence altına alınır. Yine TTK.m.1509 gereğince kaza sigortasında, sigorta poliçesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça

²²⁶ Çeker, s. 325. Ayrıca bkz. Y. 11. HD'nin 28.06.1996 tarih, 1996/3239 E. ve 1996/4799 K.

²²⁷ Çeker, s. 331; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 353.

²²⁸ Çeker, s. 327; Ayrıca bkz. Y. 11. HD'nin 23.03.2010 T. 2009/9840 E. ve 2010/3200 K. sayılı kararında, "...davalı sigorta şirketi kazaya neden olan aracın Otobüs Zorunlu Koltuk Kaza Sigortacıdır. Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Genel Şartları'nın 6/B-C maddelerinde, daimi sakatlık, sigorta bedelinin ve tedavi masraflarının ne şekilde belirlenip ödeneceği düzenlenmiştir. Mahkemece, bu kapsamda rapor aldırılıp davacının maluliyetinin anılan genel şartların 6/B maddesinde düzenlenen hallerden hangisi kapsamında olduğunun belirlenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, Adli Tıp Kurumundan alınan ve %6 oranda meslekte kazanma gücünü kaybettiğine ilişkin rapora göre hüküm tesisi isabetli olmamış ve kararın bu nedenle de bozulması..." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 13.03.2019.

kazadan itibaren 1 yıl süre ile yapılacak tedavi masrafları güvence altına alınır. Tedavi harcamalarının da sigorta teminatı kapsamında bulunduğu poliçede özellikle açıklanmış olması koşuluyla sigortacı, kaza tarihinden itibaren bir yıllık süre içerisinde yapılmış doktor ücreti, ilaç ücretleri, radyografi, masaj, banyo, hastane ile nakil ücretleri hariç diğer tedavi harcamalarını poliçede bu teminat için belirlenen meblağa kadar öder²²⁹. Sigortacının sorumluluğunun azami miktarını, sigorta sözleşmesinde yazılı olan sigorta bedeli oluşturur. Ayrıca kaza nedeniyle çalışma gücünden mahrum kalan sigortalıya, TTK.m.1507/2 uyarınca poliçede yazılı süreyle sınırlı olarak gündelik tazminat ödenir. Sigortalının çalışmadığı dönemde, hayatını idame ettirebilmesi için öngörülen bu tazminat miktarı poliçede önceden belirlenmiş olmalıdır. Bu tazminat tıbbi tedavinin başladığı tarihten, sigortalının iyileşerek çalışabilecek duruma geldiği tarihe kadar ödenir. Ama bu süre 200 günü geçemez²³⁰.

Kaza sigortasında, sigortalının kazanın meydana gelmesi neticesinde hayatını kaybetmesi durumunda, ödenecek olan tazminat miktarı poliçede yazılı olan meblağ ile sınırlıdır. Buna göre, poliçede ölüm olayının meydana gelmesi durumunda 100.000 TL tazminat öngörülmüşse, sigorta şirketi hak sahiplerine bu miktarı ödemek suretiyle sorumluluktan kurtulur. Hak sahiplerinin uğradığı zarar miktarı fazla olsa bile sigortacıdan poliçede yazılı miktardan fazla tazminat istenemez²³¹. Ayrıca kaza sigortasının bir meblağ sigortası olması hasebiyle uğranılan zarar miktarı göz önünde bulundurulmaksızın poliçede yazılı olan miktar ödenir. Ayrıca tazminat miktarının tespiti için destekten yoksun kalma tazminatının hesaplanması da gerekmez.

---

²²⁹ Bkz. FKSGŞ. m. 8-D.

²³⁰ Bkz. FKSGŞ. m. 8-C.

²³¹ Y. 11. HD'nin 23.03.2010 T. 2009/9840 E. ve 2010/3200 K. sayılı kararında, kazanın ihbarına rağmen süresi içinde tazminat ödemesinde bulunamayan sigortacının temerrüt faizi ödeme yükümlülüğü ortaya çıkabilir. “...Dava, zorunlu ferdi koltuk kaza sigorta sözleşmesine dayalı alacağın tahsili iştemine ilişkindir. Bu tür davalarda sigortadacıdan, temerrüt faizi istenebilmesi için rizikonun rizikonun gerçekleşmesi halinde sigorta poliçesi genel şartlarında yer alan hükümler çerçevesinde sigortacıya gerekli belgeler ve birlikte ihbarda bulunulması gerekir. Aksi halde, muaccel bir alacaktan söz edilemeyeceği gibi sigortacının temerrüdünden de bahsedilemez... ” Çeker, s. 328-329.

D-)Eksik Sigortada

1-) Genel Olarak

Sigortacılıkta eksik sigorta²³², düşük sigorta, çıkar değeri altında sigorta²³³, noksan sigorta veya menfaat değeri altında sigorta olarak adlandırılır²³⁴. Sigorta sözleşmesinde sigorta bedeli, sigorta değerinden az gösterilmiş ise eksik sigorta söz konusu olur²³⁵. Yani eksik sigorta demek, sigorta bedelinin sigorta değerinden aşağı tutulduğu ve orantı kuralının uygulandığı sigorta demektir²³⁶. Eksik sigorta ancak zarar sigortalarından aktif sigortasında sözkonusu olabilir. Çünkü sadece bu sigortalarda

²³² Arseven, s. 78-79; Sayhan, s. 167-168.

²³³ Ünan, Şerh II, s. 149.

²³⁴ Kender, Sigorta Hukuku, s. 298; Tekil, s. 117.

²³⁵ Y. 17. HD'nin 21.10.2015 T. 2014/12606 E. ve 2015/11007 K. sayılı kararında, "...Diğer adı (menfaat değerinin altında sigorta) olan eksik sigorta kavramı ETTK.'nin 1288 nci maddesinde düzenlenmiş olup, sigorta sözleşmesi ile kararlaştırılan sigorta bedelinin sigorta kırtürüne alınan sigortalı mal veya buna ilişkin menfaatin taşıdığı değerin altında olmasını ifade eder. Sigorta sözleşmesi yapılırken sigorta ettirenin yanıltıcı bildirim veya sigortacının yanılgısı sonucu sigortalanan mal veya menfaatin değeri olduğundan daha az bir bedelle sigorta güvencesine bağlanabilir. Anılan yasal düzenleme buyurucu nitelikte olmadığından aksi sözleşmeyle kararlaştırılabilir. Sigorta sözleşmesi ile eksik sigorta hükümlerinin uygulanması kararlaştırılsa bile tam zayi halinde sigortacının sorumluluğunun kapsamı belirlenirken sigorta bedelinden indirim yoluna gidilemez. Başka bir anlatımla eksik sigorta, sigortalanan menfaatin kısmen zayii halinde işlerlik kazanır ve kısmi zayi gerçekleştiğinde sigortacının sorumluluğu sigorta sözleşmesi ile kararlaştırılan sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaatin gerçek değerine olan oranı hesaplanarak bu oranda yapılacak indirim sonucu kalan miktar ile sınırlı olur. Bu biçimde oranlamaya dayalı yapılan ödemeye esas olur. Bu biçimde oranlamaya dayalı yapılan ödemeye esas hesaplama yöntemine ise uygulamada proporsiyon adı verilmektedir. Diğer bir deyişle, eksik sigortada, sigorta bedeli, sigorta menfaat değerinin altında kalmaktadır. Sigorta edilen menfaatin kısmen zayi olması halinde, sigortacı sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaat değerine olan oranını hesaplamak suretiyle bu oranda indirim yaparak ödemede bulunur. "Ayrıca bkz. YHGK'nın 11.02.2009 T. 2009/11-37 E. ve 2009/65 K. sayılı K.; Y. 11. HD'nin 04.06.2007 T. 2006/6079 E. ve 2007/8466 K.; Antalya BAM. 11. HD.'nin 03.10.2018 T. 2018/284 E. ve 2018/1485 K.; Ankara BAM. 23. HD.'nin 04.04.2019 T. 2017/1830 E. ve 2019/564 K. ile Erzurum BAM. 3. HD.'nin 20.02.2019 T. 2018/2270 E. ve 2019/251 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 07.02.2019.

²³⁶ Tekil, s. 117.

sigorta değeri vardır²³⁷. Eksik sigorta, müşterek sigorta, kısmi sigorta veya çifte sigorta şeklinde görülebilir²³⁸. Eksik sigorta aşkın sigortanın tam tersidir. Bu sigorta türü baştan kasten az prim ödemek amacıyla²³⁹ yapılabileceği gibi bazen de hata ile yapılır. Bazen de sigorta konusu eşyanın değerinin sonradan enflasyona bağlı olarak veya sigorta süresi içerisinde ani fiyat artışları nedeniyle yükselmesi ve sigorta bedelinin değeri karşılamakta yetersiz kalması nedeniyle ortaya çıkabilir. Yani eksik sigorta durumu sözleşme yapılırken olabileceği gibi genellikle enflasyon devirlerinde sigorta edilen menfaat değerinin artması nedeniyle sonradan da meydana gelebilir²⁴⁰.

Eksik sigorta durumunun olup olmadığının incelemesi, sigorta poliçesi genel ve özel şartları da göz önünde bulundurularak sigorta sözleşmesinin düzenlendiği tarihe göre tespit edilmelidir²⁴¹.

Eksik sigorta halinde sigortacının tazminat ödeme borcu, ETTK'nın 1288/1 maddesindeki düzenlemeyle aynı şekilde²⁴² TTK'nın 1462. maddesinde, eksik sigorta

²³⁷ Kender, Sigorta Hukuku, s. 298; Ünan, Şerh II, s. 152.

²³⁸ Sayhan, s. 167.

²³⁹ Bahattin Çetin, Tarım Sigortaları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007, s. 84-87; Kender, Sigorta Hukuku, s. 298. **Ünan**, baştan eksik sigorta yaptırılmasının genellikle sigortalının sigorta bedeli üzerinden belirlenen primin düşük miktarda olmasını istemesinden kaynaklandığını ayrıca meydana gelecek rizikonun tam zıyayı haline vücut vermesinin uzak ihtimal dâhilinde kalmasının da bunda etkili olduğunu belirtmiştir (Ünan, Şerh II, s. 149).

²⁴⁰ Arseven, s. 78.

²⁴¹ Y. 11. HD.'nin 28.06.2012 T. 2011/7213 E. ve 2012/11335 K. sayılı eksik sigorta incelemesinin nasıl yapılacağına ilişkin kararında, "...Menfaat değerinin altında sigorta olarak da ifade edilen eksik sigorta, TTK.'nın 1288 nci maddesinde düzenlenmiş olup, sigorta bedelinin sigorta menfaat değerinin altında düzenlenmesi halini ifade etmektedir. Buna göre kısmi hasar halinde sigortacı, sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaat değerine olan oranını hesaplamak suretiyle (proporsiyon kuralı) bu oranda indirim yaparak ödemede bulunur. Eksik sigorta incelemesi ise, sigorta poliçesi genel ve özel koşulları da dikkate alınarak, rizikonun gerçekleştiği tarihe göre tespit edilmelidir..." Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 30.01.2007 T. 2005/14038 E. ve 2007/1051 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 13.02.2019.

²⁴² ETTK.m.1288'de eksik sigorta kavramı yerine menfaat değeri altında sigorta kavramı kullanılmıştır.

başlığı altında düzenlenmiştir: “ *Sigorta bedeli, sigorta değerinden az olduğu takdirde, sigorta edilmiş menfaatin bir kısmının zarara uğraması halinde sigortacı, aksine sözleşme yoksa sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranına göre tazminat öder*²⁴³. “

Bu anlamda eksik sigortanın uygulanabilmesi için, riziko anında sigorta bedelinin sigorta değerinden az olması, TTK'nın 1462. maddesinde de açıkça belirtildiği üzere sigorta edilmiş menfaatin bir kısmının zarara uğraması ve aksine sözleşme olmaması durumunun bulunması gerekir²⁴⁴. Yani eksik sigorta, sigortalanan menfaatin kısmi zarara uğraması durumunda işlerlik kazanır ve kısmi zarar meydana geldiğinde sigortacının sorumluluğu sigorta sözleşmesi ile kararlaştırılan sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaatin gerçek değerine olan oranı hesaplanarak bu oranda yapılacak indirim sonucu kalan miktar ile sınırlı olur. Eksik sigortanın söz konusu olduğunu ispat yükü sigortacının üzerindedir²⁴⁵.

Eksik sigortada tazminat miktarı belirlenirken orantı kuralı²⁴⁶ geçerli olacağından sigorta konusu menfaat, tam hasara uğrarsa sigortalıya gerçek zarar miktarı ödenmez,

²⁴³ **Kender**, TTK.m.1462'deki menfaatin zarara uğraması şeklindeki ifadenin hatalı olduğunu, menfaatin ihlal edilmesi sonucu zararın meydana geldiğini belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 298).

²⁴⁴ Tekil, s. 117; Ayrıca bkz. **Ünan**, yukarıda belirtilen unsurlara ek bir unsur olarak sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki farkın önemli ölçüde olması durumunu eklemiş ve şu şekilde açıklamıştır. TTK önemli fark bulunması gibi bir şart barındırmasa da, dürüstlük ilkesi gereğince sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki farka dayalı sonuçların ileri sürülmesi, ancak bu farkın önemli olduğu hallerde mümkün görülmelidir. Bununla beraber farkın hangi noktadan başlayarak önemli kabul edileceği ayrı ve her sigortanın kendi özelliklerine göre saptanması gereken bir husustur (Ünan, Şerh II, s. 152-153).

²⁴⁵ Ünan, Şerh II, s. 155.

²⁴⁶ Y. 11. HD.'nin 09.03.2004 T. 2005/7687 E. ve 2004/2372 K. sayılı kararında orantı kuralını şu şekilde açıklamıştır, “...*Menfaat değerinin altında sigorta adı da verilen eksik sigorta, ETTK'nın 1288. maddesinde düzenlenmiş olup, aşkın sigortanın tam tersi bir sigorta şekli olmakta, eksik sigortada, sigorta bedeli sigorta menfaat değerinin altında kalmaktadır. Sigorta edilen menfaatin kısmen zayı olması halinde, sigortacı sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaat değerine olan oranını hesaplamak suretiyle bu oranda indirim yaparak ödemede bulunur.* “ Aynı yöndeki başka bir karar için bkz. Y. 11. HD.'nin 13.03.2006 T. 2005/2626 E. ve 2006/2562 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 12.02.2019.

bunun yerine poliçede yazılı olan sigorta bedeli ödenir²⁴⁷. Hasarın kısmen gerçekleştiği durumlarda ise özel uygulama olup, sigorta şirketi sigorta bedelinin menfaat değerine olan nispetini hesaplayarak buna göre eksik ödeme yapılır²⁴⁸. Bu ödeme de her halükarda sigorta bedelinin altında bir miktardır. Yani eksik sigorta durumunda ödenecek sigorta tazminatı hesaplanırken ilk evvel orantı kuralı uygulanır ve bunun neticesinde elde edilen miktar indirimler (örneğin muafiyet indirimi) uygulanarak ve sınırlar göz önünde bulundurularak belirlenir. Somut bir olay üzerinden örnekleme yoluna gidersek iki yüz bin TL değerindeki bir otomobilin kasko değeri yüz altmış bin TL olarak (yüzde 20 düşük) gösterilmiş ve otomobilde yüz bin TL tutarında bir hasar meydana gelmişse, ödenmesi gereken tazminat miktarı yüzde 20 indirimle seksen bin TL olarak belirlenecektir.

Eksik sigortanın varlığının değerlendirilmesinde sigorta konusu malın hasar tarihinde ki değeri değil, sigorta sözleşmesinin yapıldığı tarihte ki değeri esas alınarak

²⁴⁷ Y. 17. HD.'nin 07.04.2014 T. 2014/5156 E. ve 2014/5233 K. sayılı aracın tam hasarlı olması halinde eksik sigortanın uygulanmayacağına ilişkin kararında, “...aracın tam hasarlı olması halinde eksik sigorta hükümleri uygulanmaz...” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 12.02.2019.

²⁴⁸ Y. 17. HD.'nin 15.6.2015 T. 2015/6551 E. ve 2015/8649 K. sayılı eksik sigorta ve eksik sigortada tazminat ödemesine ilişkin kararında, “...eksik sigortada, sigorta bedeli, sigorta menfaat değerinin altında kalmaktadır. Sigorta edilen menfaatin kısmen zayi olması halinde, sigortacı sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaat değerine olan oranı hesaplamak suretiyle bu oranda indirim yaparak ödemede bulunur. “ Yine Y. 11. HD.'nin 12.09.2012 T. 2011/5852 E. ve 2012/13174 K. sayılı kararında, “... Menfaat değerinin altında sigorta olarak da ifade edilen eksik sigorta, 6762 sayılı TTK'nun 1288. maddesinde düzenlenmiş olup sigorta bedelinin sigorta menfaat değerinin altında düzenlenmesi halini ifade etmektedir. Eksik sigortanın söz konusu olduğu halde sigorta menfaat değerinin tamamen kaybında bir sorun yoktur. Bu durumda sigortacı, sigorta bedelini ödemek durumundadır. Ancak, kısmi hasar veya kayıpta ise sigortacı, sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaat değerine olan oranını hesaplamak suretiyle (proporsiyon kuralı) bu oranda indirim yaparak ödemede bulunur. Eksik sigorta incelemesi ise, sigorta poliçesi genel ve özel koşulları da dikkate alınarak sigorta sözleşmesinin akdedildiği tarihe göre tespit edilmelidir. (Yarg. 11. HD. 13.03.2006 gün 2005/2626E., 2006/2562K.)” Yine Y. 11. HD.'nin 21.09.2010 T. 2009/5009 E. ve 2010/8991 K.; Y. 17. HD.'nin 01.07.2014 T. 2013/19179 E. ve 2014/10377 K. ile Y. 11. HD.'nin 30.11.2012 T. 2011/13215 E. ve 2012/19610 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 07.02.2019. Ayrıca bkz. Çetin, s. 84-87.

yapılması gerekir²⁴⁹. Ancak tazminat ödemesi yapılırken sigorta sözleşmesinde ki bedele varsa enflasyon klozu²⁵⁰ uyarınca enflasyon arkının da ilave edilmesi gerekmektedir. Buna göre yapılan hesaplama neticesinde belirlenen sigorta bedeli ile rayiç değer arasında fark oluşması eksik sigortanın olduğunu göstermez.

Sigortacılık uygulamasında sigorta ettirenlerin, eksik sigorta nedeniyle sigorta tazminatının azalmasını başka bir deyişle eksik sigorta sebebiyle meydana gelecek zararların önlenmesi amacıyla çeşitli klotlar öngörölmüş veya bu zararı önleyici yöntemler geliştirilmiş bulunmaktadır. Bunlar endeksleme klozu, müsamaha klozu, terör klozu, güncel bedel klozu²⁵¹, teminat fazlasına ilişkin devir-nakil klozu ve ek kuvertür tahsisine ilişkin klotdur.

²⁴⁹ Y. 11. H.D.'nin 09.02.2017 T. 2016/671 E. ve 2017/702 K. sayılı eksik sigortada hesaplamanın denetlemeye açık olacak şekilde belirli olması gerektiğine ilişkin kararında, “...*Dava konusu hareketli makineler sigorta poliçesinin 3. sayfasının “E. TAZMİNAT” başlıklı maddesinde sigorta bedeli ve sigorta değerinden ne anlaşılması gerektiği, tazminat ödemesinin sözkonusu olduğu hallerde sigorta değerinin nasıl belirleneceği, aşkın sigorta ve eksik sigortaya ilişkin düzenlemelere yer verilmiş olmasına göre mahkemece, somut uyuşmalık bakımından eksik sigorta olup olmadığı ve tazminat hesabının anılan poliçe hükmüne göre yapılması, gerektiğinde alanında uzman bilirkişi ya da bilirkişi kurulundan denetime elverişli rapor alınması suretiyle oluşacak sonuç çerçevesinde karar verilmesi...*” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 22.04.2019.

²⁵⁰ Y. 11. H.D.'nin 06.12.2004 T. 2004/2787 E. ve 2004/11916 K. sayılı eksik sigortada enflasyon klotunun uygulanmasına ilişkin kararında, “...*Eksik sigorta değerlendirmesinde; aracın sigorta bedeli üzerine enflasyon klotu oranında hasar tarihine kadar geçen süreye ait artış ilave edilerek hasardan bir gün önceki rayiç değer bulunur. Bu değer sigorta bedelinden yüksek olması eksik sigorta olduğunu göstermez.*”, Y. 17. HD.'nin 25.05.2015 T. 2014/10319 E. ve 2015/7658 K. sayılı eksik sigortada enflasyon klotunun uygulanmasına ilişkin başka bir kararında, “...*Sigorta sözleşmesinde enflasyon klotu bulunmaktadır. Enflasyon klotu enflasyon nedeniyle aracın sigorta edildiği tarihten sonraki değer artışları dolayısıyla eksik sigorta hükümlerinin sigortalı aleyhine sonuç doğurmasını önlemek için sigorta poliçelerine “enflasyon klotu” eklenmektedir. Bu durumda ödenecek prim de artmaktadır.*”, benzer kararlar için bkz. Y. 17. HD.'nin 06.03.2014 T. 2014/2608 E. ve 2014/3126 K.; Y. 11. HD.'nin 15.01.2009 T. 2007/11345 E. ve 2009/186 K. ile Y. 11. HD.'nin 11.03.2008 T. 2006/11360 E. ve 2008/2944 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 15.02.2019.

²⁵¹ Y. 17. HD.'nin 07.07.2009 T., 2009/5535 E. ve 2005/5088 K. sayılı eksik sigortada güncel bedel klotunun uygulanmasına ilişkin kararında, “...*Poliçede güncel bedel klotu bulunduğu, kaza tarihindeki aynı özelliklere sahip aracın hasar tarihinde piyasada satılan en yeni modelinin anahtar teslim fiyatı*

Endekleme klozu, enflasyon sebebiyle meydana gelecek bir eksik, sigortanın getirdiği zararı karşılamak amacıyla oluşturulmuş bir klozla, sigorta değeri ve primleri, her vadede, ekonomik bir endeksteki gelişmelere paralel olarak yeniden uygulanırlar.

Teminat fazlasına ilişkin devir-nakil klozunda ise, aynı sigorta mahallindeki ve ayrı rizikoya karşı, aynı prim oranına tabi emtianın bir kısmı sigorta değerinin üzerinde, diğer bir kısmının ise sigorta değerinin altında sigorta edilmişse, aşkın ve eksik sigorta belli olanlara göre birbirlerine aktararak eksik sigortanın oluşturduğu olumsuzluğun giderilmesi amacı güdülmektedir.

Müşamaha klozunda ise, eksik sigorta belli bir oran içerisinde kalmaktadır(yüzde 10 ile yüzde 20 yi geçmiyorsa). Bu tür klozla tam koruma sağlanır.

Ek kuvertür tahsisine²⁵² ilişkin klozda ise, sigorta sözleşmesinin kurulması aşamasında ek kuvertür tahsisiyle sigortacı, önceden poliçedeki kayıt ve koşullar aynı kalmak suretiyle ve sadece sigorta ettirenin talebi doğrultusunda, teminatsız kalacak olan sigorta değerine koruma sağlanmış olmaktadır. Yani, ihtiyaç söz konusu olması halinde sigorta sözleşmesi kendiliğinden bu ihtiyaca uyarlanması bu kloz sayesinde sağlanmaktadır.

---

*31.800,00TL, sovtajının 9.200,00TL olduğu, sovtajının davacıda kaldığı gerekçesiyle, taleple bağlı kalınarak davanın kabulüne, 22.000,00TL'nin olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiş; hüküm, davacı ve davalı vekilleri tarafında temyiz edilmiştir. 1- Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin tüm, davalı vekilinin aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir. 2-27.4.2005 başlangıç tarihli oto paket sigorta poliçesinde, yeni araç klozu poliçe kapsamında olmadığı, poliçenin birinci sayfasında, "sadece yukarıda yazılı klozlar teminata dâhildir." İbaresini yazılı olup "çarpma çarpışma, çalınma, yanma, CLKHHKNH+terör, enflasyon özel ind., kıymet kazanma, ŞEKER KASKO YARDIMI, Anahtar kaybı, yetkisiz çekme, olay esaslı, sigar-benzer, sel- su, baskını, deprem" klozları mevcut olup, güncel değer klozu teminat altına alınmadığından, poliçe kapsamına göre hasar miktarı tespit edilmesi gerekirken...
"www.portal.uyap.gov.tr E.T:15.02.2019.*

²⁵² Kuvertür, sigortalının poliçe düzenlenene kadar sigortacıya verdiği garantidir. Eğer bu dönemde bir hasar olursa sigortacı sigortalıya bu hasarı ödemekle yükümlüdür. www.quicksigorta.com E.T:15.09.2019.

Eksik sigortanın söz konusu olabileceği olumsuzluklarının önüne geçebilmek amacıyla oluşturulabilecek önlemlerden birincisi, ayarlanabilir poliçe düzenlemesidir. Bu şekilde düzenlenen poliçelerde, sigortacının sağladığı korumanın üst sınırını belirleyen bir miktar belirlenir ve bu sınır içinde kalmak şartıyla, sigorta ve menfaat değerlerinin yeni değerini sigortacıya bildirir. Oluşturulan sigorta değeri bu konuda yeni bir bildirim yapıncaya kadar yürürlükte kalır. MKSGŞ'nin 4/f.2 maddesi bu önleme örnek gösterilmektedir. Bu konuda alınabilecek bir diğer önlem ise, sigorta sözleşmesinin değiştirilmesidir. Buna göre, sigorta ettiren, sözleşme dönemi içerisinde, sigorta bedeli ile sigorta değeri arasında bir azalma tespit ederse, sigortacıdan sigorta sözleşmesindeki sigorta değeri, sigorta bedeli ve primlerin yeni duruma göre değiştirilmesini istemelidir. Bu konuda önerilen bir başka önlem ise, başlangıçta aşkın sigorta kurulması ve bu amaçla oluşturulan aşkın sigortada, sigorta ettirenin, sigorta süresi içerisinde, sigorta menfaat değerinin artarak poliçede gösterilen sigorta bedeline yaklaşacağı beklentisi hâkim olmaktadır.

2-) İlk Tehlike Sigortasında

İlk tehlike sigortası; öğretilde²⁵³, ilk ateş veya ilk riziko sigortası olarak da adlandırılan, sigorta sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla; sigorta bedelinin, sigorta değerinden az olup olmadığına bakılmaksızın, zararın tamamının tazmin edilmesini sağlayan (tazminatın ödenmesinde orantı kuralı uygulanmayan) sigortalardır. Eksik sigortanın bir türüdür. Yani ilk tehlike sigortası, tarafların orantı (proporsiyon-nispet) kuralı uygulanmayacağı konusunda anlaşmış oldukları bir eksik sigorta türüdür²⁵⁴. İlk tehlike klozu barındıran sigortalarda, sigorta değerinden düşük sigorta bedeline kadar olan ilk tehlikenin sonuçlarına sigortacı katlanır. İlk tehlikeden sonraki

²⁵³ Kender, Sigorta Hukuku, s. 299; Atabek, İlk Riziko, s. 323; Arseven, s. 80; Çeker, s. 153; Sayhan, s. 168.

²⁵⁴ 1956 tarihli ETTK'da sigorta ettirene, sigortacıya riziko gerçekleşmeden önce yönelteceği tek taraflı irade açıklamasıyla eksik sigortayı sigortacının sigorta bedelini aşmayan zararın tamamından indirim uygulanmaksızın sorumlu olacağı bir sigortaya dönüştürme olanağı sağlıyordu. TTK ise, bu hususta ETTK'dan farklı olarak mevcut olan eksik sigortayı tek taraflı irade açıklamasıyla orantı kuralının uygulanmayacağı ilk tehlike sigortasına dönüştürme olanağı sağlamamış olup; tarafların anlaşarak orantı kuralının uygulanmayacağını kararlaştırabileceklerini düzenlemiştir.

ikinci ve devam eden tehlikelerin, sigorta değerinden düşük sigorta bedeline kadar olan sonuçlarına ise sigortalı katlanır.

İlk tehlike sigortası²⁵⁵, (bu tür sigorta yapılmış ve sigorta sözleşmesi veya sigorta poliçesinde bu husus belirtilmişse) eksik sigortaki orantı kuralının uygulanmaması halidir²⁵⁶. Bu durumda sigorta bedelini aşmamak şartıyla sigorta zararının hepsinin karşılanması, gerçek zararın ödenmesi söz konusu olur. Yani ilk tehlike sigortasında, en fazla sigorta bedeli kadar bir ödeme yapılır²⁵⁷. Bu durumda da burada, orantı kuralı uygulanmayan eksik sigorta vardır. Dolayısıyla ilk tehlike sigortası sigortacının yükümlülüğünü artıran bir özelliktir²⁵⁸. İlk tehlike sigortası sözleşmesinin ne vakit yapılacağı hususunda açıklık bulunmamakla birlikte, bu sigorta sözleşmesi ile beraber yapılmalıdır²⁵⁹. Bu sözleşmeyle eksik sigorta, ilk tehlike sigortası²⁶⁰ haline gelir. İlk

²⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Reşat Atabek, İlk Riziko Sigortası, BATİDER 1962, C. 1, S. 3, Ocak 1962, s. 320-336 (İlk Riziko).

²⁵⁶ Sayhan, s. 168 Keskin, s. 463; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 290.

²⁵⁷ Atabek, İlk Riziko, s. 323.

²⁵⁸ Atabek, İlk Riziko, s. 327.

²⁵⁹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 299.

²⁶⁰ Y. 11. HD.'nin 26.12.2017 T. 2016/6641 E. ve 2017/7582 K. sayılı kararına karşı oy yazısında ; “ ... Öğretide, ilk ateş, ilk riziko veya ilk tehlike sigortası olarak da adlandırılan sigorta türünün, eksik sigorta türüne ait bir müessese olduğu hususunda bir kuşku bulunmamaktadır. Bu konuda heyet arasında da bir görüş ayrılığı bulunmamaktadır. Bir zarar sigortasında, emtia bedeli yönünden eksik sigorta yaptırılması halinde, tam sigortaya oranla sigorta prim bedeli daha düşük olacaktır. Ancak, sigortalı malın rizikoya uğraması halinde de ödenecek riziko tazminatı, malın kıymetinin eksik gösterildiği nispette düşük olacaktır. Başlangıçta eksik sigorta yaptırılabilceği gibi, pekala enflasyon koruması olmayan sigortalarda da, eksik sigorta ile karşılaşılabilir. Eksik sigortaya rağmen, 6102 s. TTK'nın m. 1462 uyarınca, sigorta sözleşmesinin taraflarınca, en azından bazı sigortalı değerler yönünden, riziko bedelinin eksik değil riziko anındaki tam değeri üzerinden tazminat ödenmesi kararlaştırabilir. İşte sigorta sözleşmesinin tarafları arasında, eksik sigortaya rağmen, teminat altındaki bazı mallarda meydana gelecek rizikoların, muafiyet uygulanmadan tam bedel üzerinden ödenmesinin esas alındığı riziko türüne öğretide “ilk ateş / ilk riziko sigortası” denilmektedir (Bkz. S. Ünan, TTK Şerhi, s.150-153). Şüphesiz ilk ateş sigortasının bazı mal türleri, ya da miktarla sınırlandırılması da mümkündür. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 14.02.2019.

tehlike sigortası, yangın sigortasında yapılırsa buna ilk ateş sigortası denir. Sigorta bedeli sınırları dâhilinde kalmak şartıyla rizikonun gerçekleşmesi sonucu meydana gelecek zararların tamamen, orantı kuralı uygulanmaksızın sigortacı tarafından ödeneceğinin kararlaştırılmasıdır.

E-) Aşkın Sigortada

Zarar sigortalarında cari bulunan zenginleşme yasağı prensibinin sonuçlarından biri olan aşkın sigorta TTK'nın 1463/1. maddesinde, “*Sigorta bedeli sigorta olunan menfaatin değerinin üstünde ise, aşan kısım geçersizdir. Bu sebeple, sigorta bedeli ile sigorta priminin onu karşılayan kısmı indirilir ve tahsil edilmiş fazla prim geri verilir.*” şeklinde düzenlemiştir²⁶¹. TTK'nın 1486/1 hükmü uyarınca emredici nitelik taşıyan ve

²⁶¹ **Kender**, TTK.m.1463/1’de kullanılan sigorta olunan menfaatin değeri ifadesinin sigorta değerini ifade ettiğini; eksik sigortanın düzenlendiği TTK.m.1462’de aynı kavram için sigorta değeri denildiğini ve bu farklı ifadelerin hiçbir hukuki değeri olmadığını belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 300). Ayrıca bkz. Y. 11. HD.’nin 21.02.1991 T. 1989/6196 E. ve 1991/1128 K. sayılı aşkın sigortaya ilişkin kararında, “...TTK’nın 1283. Maddesine göre aşkın sigortaya ilişkin hüküm ve sonuç, sigorta bedelinin sigortalanan menfaatin değerini aşan kısmı bakımından sigortanın geçersiz sayılması (sigorta sözleşmesinin sigortalanan malın gerçek değeri üzerinden yapılmış sayılması) diğer bir deyişle, sigortalının gerçekten haleldar olan menfaatinin yani gerçek zararının tazmin edilmesi ve rücu alacaklı olan sigortacıya gerçek zararından fazla bir ödeme yapılmamasıdır. Yoksa malını gerçek değerinin üzerinde bir bedelle sigorta ettiren kimsenin aşkın sigortası nedeniyle gerçek zararını dahi sigortacıya tazmin ettirme hakkı bulunmadığını öngören bir hüküm mevzuatımızda mevcut değildir.” Ayrıca benzer kararlar için bkz. Y. 11. HD.’nin 28.03.2011 T. 2010/7238 E. ve 2011/3467 K.; Y. 11. HD.’nin 03.04.2008 T. 2006/11928 E. ve 2008/4376 K.; Y. 11. HD.’nin 09.12.2013 T. 2013/8070 E. ve 2013/22385 K.; Y. 11. HD.’nin 10.02.2014 T. 2013/12465 E. ve 2014/2256 K.; Y. 17. HD.’nin 06.02.2017 T. 2014/13317 E. ve 2017/1005 K.; Y. 17. HD.’nin 20.10.2016 T. 2014/15008 E. ve 2016/9116 K.; Y. 11. HD.’nin 22.10.2013 T. 2013/1806 E. ve 2013/18429 K.; Y. 11. HD.’nin 15.10.2012 T. 2011/9074 E. ve 2012/16131 K.; Y. 11. HD.’nin 04.06.2012 T. 2011/8316 E. ve 2012/9706 K.; Y. 17. HD.’nin 27.12.2011 T. 2011/8114 E. ve 2011/13017 K.; Y. 17. HD.’nin 07.06.2011 T. 2010/11616 E. ve 2011/5785 K.; Y. 11. HD.’nin 07.06.2011 T. 2010/11616 E. ve 2011/5785 K.; Y. 11. HD.’nin 25.04.2011 T. 2009/12221 E. ve 2011/4917 K.; Y. 17. HD.’nin 19.01.2010 T., 2009/3690 E. ve 2010/2096 K.; Y. 17. HD.’nin 04.03.2010 T. 2009/7991 E. ve 2010/1859 K.; Y. 11. HD.’nin 02.07.2007 T. 2006/7916 E. ve 2007/10022 K ile Antalya BAM. 11. HD.’nin 03.04.2019 T. 2018/1548 E. ve 2019/720 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 30.04.2019.

aksi kararlaştırılmayan TTK'nın 1463/1 maddesindeki hükümden de anlaşılacağı üzere; aşkın sigorta, sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olduğu sigortalardır²⁶².

Aşkın sigorta çeşitli sebeplerden kaynaklanmakla birlikte, genellikle sigorta ettiren tarafından kötü niyetli olarak hileli bir şekilde fazla kazanç elde etmek gayesiyle yaptırılır. Bazen aşkın sigorta hata ile yapılabilir. Bazen de sözleşme yapıldığı sırada aşkın sigorta olmamakla birlikte sigortalı malın değerinin sonradan düşmesi sonucunda

---

²⁶² Sayhan, s. 161-166; Arseven, s. 77-78; Can, Sözleşme s. 40; Aslıhan Sevinç Kuyucu, Zarar Sigortalarında Sigortacının Ödeme Yükümlülüğü ve Sınırları (Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 63; Remzi Demir, Aşkın Sigorta, İKÜHFD, C. 16, S. 2, Temmuz 2017, s. 463; Ferhat Yıldırım, Avusturya Sigorta Hukukunda Aşkın Sigorta, İBD, C. 86, S. 2, Mart 2012, s. 235. Ayrıca bkz. YHGK'nın 09.04.2008 T. 2008/11-318 E. ve 2008/307 K. sayılı aşkın sigortayla ilgili kararında, “*Esas itibarıyla aşkın sigortanın düzenlendiği TTK'nın 1283.maddesi hükmü uyarınca, sigortacı rizikonun gerçekleşmesi durumunda, sigorta ettirene veya sigortalıya ancak gerçek zarar miktarını ödemekle yükümlüdür. TTK'nın 1264/3.maddesi uyarınca emredici hüküm niteliğinde olan TTK'nın 1283.maddesi açıklanan şekilde sigortacının sorumluluğunu gerçek zararlarla sınırlandırmış ve TTK'nın 1283.maddesine aykırı olarak sözleşmeye konulan hükümlerin geçersiz olduğunu açık bir şekilde ifade etmiştir. TTK'nın 1264.maddesinin 4.fıkrası, bu fıkrada sayılan maddelerin sigorta ettiren kimsenin zararına olarak mukavele ile değiştirilemeyeceğini, eğer değiştirilirse kanun hükümlerinin re'sen tatbik olunacağını vazedmişken, aynı maddenin 3.fıkrasında sigortacı, sigorta ettiren ayrımı yapmaksızın her iki taraf yönünden de bu fıkrada sayılan maddelere aykırı olan sözleşme hükümlerinin geçersiz olacağını açıklamıştır. TTK'nın 1283.maddesi sadece sigorta ettiren kimse lehine düzenleme yapılabilmesine imkan veren TTK'nın 1264.maddesinin 4. fıkrasında sayılan maddeler arasında değilse, hem sigortacı, hemde sigorta ettiren lehine olan, 3. fıkrasında sayılan maddeler arasında yer almaktadır. O halde, TTK'nın 1283. maddesini yalnız sigorta ettiren aleyhine sonuç doğuracak hükümler getirilmesini yasaklayan, sigortacı aleyhine şartlar konmasına bir yasaklama getirmeyen bir hüküm gibi yorumlanması imkanı bulunmamaktadır. Dolayısı ile bu madde hükmüne aykırı olarak sözleşmeye konulan hüküm, taraflardan kimin yararına olursa olsun hükümsüz olacaktır.*” Ayrıca Y. 11. HD.'nin 10.06.2008 T. 2007/429 E. ve 2008/7656 K. sayılı takselenmiş poliçelerde de, aşkın sigorta incelemesi yapmanın mümkün olduğuna ilişkin kararında, “*...TTK'nın 1350.maddesi hükmüne göre, takselenmiş poliçelerde de, aşkın sigorta incelemesi yapmak mümkündür. Dava konusu sigorta poliçesinde “mutabakatlı değer” yazılması, aşkın sigorta incelemesine engel değildir.*” Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 09.12.2013 T. 2013/8003 E. ve 2013/22458 K.; Y. 11. HD.'nin 04.12.2006 T. 2005/12053 E. ve 2006/12661 K.; Adana BAM. 9. HD.'nin 25.12.2018 T. 2018/240 E. ve 2018/1120 K. ile Erzurum BAM. 3. HD.'nin 17.09.2018 T. 2017/1425 E. ve 2018/1316 K. Bkz. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 30.04.2019.

kendiliğinden aşkın sigorta durumu söz konusu olabilir²⁶³. Aşkın sigortanın varlığının kanıtlanması bunu ileri süren tarafa aittir²⁶⁴. Kötüniyetle aşkın sigorta yaptırıldığını kanıtlama yükü ise sigortacının üzerindedir²⁶⁵.

TTK'nın 1463. maddesinden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu aşkın sigortada, sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olmasını yeterli görmüş; bu fazlalık durumunun önemli olması koşulunu aramamıştır²⁶⁶. Ancak, sigorta bedelinin, sigorta değerinden fazla olması, kısa süreli değil az çok devamlılık arz etmelidir. Rizikonun meydana gelmesi durumu hariç; kısa süreliğine meydana gelen farklılıklarda, aşkın sigorta devre dışı sayılmalıdır²⁶⁷. Ayrıca ilk tehlike sigortalarında; sigortacı, sigorta sözleşmesi süresince sigortalı menfaatin değeri ne olursa olsun, sigorta bedeline kadar sorumlu olmayı üstlendiğinden aşkın sigorta hükümleri uygulanması söz konusu olmaz²⁶⁸.

²⁶³ Arseven, s. 78; Çeker, s. 153-154; Kender, Sigorta Hukuku, s. 300-303; Demir, s. 467.

²⁶⁴ Y. 17. HD.'nin 26.05.2016 T. 2014/14113 E. ve 2016/6394 K. sayılı kararında, “ *Müddei (sigorta) iddiasını (aşkın sigorta savunmasını) ispatla mükellef olup halının değerinin poliçede belirlenenin altında olduğunu ispat yükü davalıya ait olduğundan, mahkemece yazılı olduğu şekil ve gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.*” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 11.05.2019.

²⁶⁵ Ünan, Şerh II, s. 163; Demir, s. 482.

²⁶⁶ **Ünan'da**, Alman Sigortacılık Kanunu 74/1'de sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki farkın önemli olması koşuluna yer verildiğini, TTK'da ise sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki farkın önemli olması koşuluna yer verilmediğini, ancak bizde de aşkın sigortaya ilişkin kuralların sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki farkın önemli olması durumunda uygulanabileceğini kabul etmenin uygun olacağını ve aradaki farkın % 10'u aşması durumunda aşkın sigortanın uygulanma şartlarının gerçekleştiği neticesine ulaşılabileceğini belirtmiştir (Ünan, Şerh II, s. 157). Kanatımızca, TTK'nın 1463. maddesinden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu aşkın sigortada, sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olmasını yeterli görmüş; bu fazlalık durumunun önemli olmasını aramamıştır. Bu yüzden aşkın sigortada, sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki farkın önemli olmasına gerek yoktur.

²⁶⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 258.

²⁶⁸ Ünan, Şerh II, s. 158.

Aşkın sigorta da eksik sigorta gibi ancak zarar sigortalarından aktif sigortasında geçerlidir. Çünkü menfaat değeri ancak bu tür sigortalarda mevcuttur²⁶⁹. Meblağ sigortalarında kıyas yoluyla olsa bile aşkın sigorta müessesesine başvurulması söz konusu olamaz. Bununla beraber, meblağ sigortalarında, işlem temelini ortadan kalkmış olması halinde sigortanın uyarlanması ihtiyacı ortaya çıkabilir²⁷⁰. Sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olması hali, sigorta sözleşmesinin düzenlendiği sırada söz konusu olabileceği gibi; sigorta sözleşmesi süresince, sigorta değerinin azalması sonucunda da meydana gelebilir.

Yani sigorta değerinin hangi anda veya hangi nedenle sigorta bedelinden daha az olması mühim değildir²⁷¹.

TTK.m.1486/1 uyarınca, aşkın sigortaya ilişkin düzenlemelerin bulunduğu TTK.m.1463/1 emredici ve koruyucu bir hüküm olup aksine düzenleme ihtiva eden sigorta sözleşmeleri geçersizdir. Bu nedenle aşkın sigorta durumunda TTK.m.1459 ve 1461/1.2'de de açıkça belirtildiği üzere, sigortacı sadece meydana gelen zararı, sigorta bedelini indirerek ödemede bulunur. Ayrıca kısmi geçersizlik nedeniyle aşkın kısma ilişkin prim indirilir veya prim daha önceden tahsil edilmişse sigorta ettirene iade edilir²⁷². Yani TTK.m.1463/1 sigortanın sadece aşkın olan kısmının geçersiz olacağını

²⁶⁹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 300; Arseven, s. 77; Ünan, Şerh II, s. 157.

²⁷⁰ Ünan, Şerh II, s. 157.

²⁷¹ Bozer, Sigorta, s. 94; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 259; Kender, Sigorta Hukuku, s. 302; Kayıhan ve Bağcı, s. 73.

²⁷² Y. 17. HD.'nin 23.01.2012 T. 2011/13007 E. ve 2012/402 K. sayılı kararında, "...Dava, kasko sigorta poliçesinden kaynaklanan tazminat istemine ilişkindir. TTK.'nın 1283.ve Kasko Sigortası Genel Şartlarının A.7. maddesi uyarınca, sigortacı, rizikonun gerçekleşmesi durumunda sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kimsenin ancak hakikaten uğradığı zararı tazmine mecburdur. Sigorta bedeli, sigortalanan menfaatin değerini aşarsa, sigortanın bu değeri aşan kısmı geçersizdir. Sigorta süresi içinde haberdar olan sigortacı, bu durumu sigortalıya ve sigorta ettirene ihbar eder, sigorta bedelini ve primin bu aşkın bedele ait kısmını indirir ve fazlasını sigorta ettirene iade eder. Somut olayda, davacıya ait aracın 06.01.2006 – 06.01.2007 vadeli olarak 22.000.00 TL bedelle kasko sigortası yapılmış, riziko 17.04.2006 tarihinde gerçekleşmiştir. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda, aracın olay tarihi itibarıyla yurt dışındaki değerinin 3.000.00 Euro karşılığı 4.911.30 TL olduğu belirlenmiştir. O halde mahkemece, aşkın sigorta nedeniyle fazla ödenen prim bedeli belirlenerek iadesine karar vermek gerekirken, yazılı

düzenlemiş; aşkın olmayan kısım ise geçerlidir. Ancak, taraflar aralarında, aşan kısmın da geçerli olacağına ilişkin anlaşma yaparlarsa, o vakit sadece aşkın kısım değil bütün sigorta sözleşmesi geçersiz hale gelecektir²⁷³.

TTK.m.1463/2’de ETTK’nın bir eksikliği olan bir durum düzenlenmiştir. Buna göre, sigorta ettiren sırf mali menfaat temin etmek gayesiyle kötüniyetle aşkın sigorta sözleşmesi yaparsa²⁷⁴ sigorta sözleşmesi bütünüyle geçersiz olacaktır²⁷⁵. Aynı şekilde sigortacı da kötüniyetle aşkın sigorta yaptırdığını bilerek ve isteyerek sözleşme ilişkisine dâhil olmuşsa, sözleşmenin ahlaka ve kanuna aykırılık nedeniyle geçersiz olması ve sigortacının prim alacağından yoksun kalması gerekir²⁷⁶. Aksi durumda sigorta sözleşmesinin yapıldığı sırada geçersizliği bilmeyen sigortacı, bu hali öğrendiği sigorta döneminin sonuna kadar prime hak kazanır.

F-) Birden Çok Sigortada

1-) Genel Olarak

TTK.m.1465 “Birden Çok Sigorta²⁷⁷” kenar başlığı altında birden çok sigortaya ilişkin genel bir düzenleme getirdikten sonra akabinde birden çok sigortanın özel görünüm biçimlerini ortaya koymuştur. Kanundaki düzenlemeye göre, aynı menfaatin, aynı rizikolar için, aynı süreliğine, aynı veya farklı birden fazla sigortacıya, aynı ya da farklı zamanlarda sigorta ettirilmesi durumunda birden çok sigorta durumu meydana gelmekte olup, bu durumda zarar sigortalarının temel ilkelerinden olan zenginleşme

---

şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.” Ayrıca bkz. Y. 17. HD.’nin 31.05.2010 T. 2010/2654 E. ve 2010/4961 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 11.05.2019.

²⁷³ Ünan, Şerh II, s. 161; Kuyucu, s. 63.

²⁷⁴ Hukuka aykırı bir şekilde, mali çıkar elde etmek gayesiyle sigorta bedelinin sigorta değerinden fazla olduğu sigortalar yaptırılmasıdır.

²⁷⁵ Yıldırım, s. 239. Farklı görüşte bkz. Demir, s. 474.

²⁷⁶ Ünan, Şerh II, s. 162.

²⁷⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Can, Sigorta; Hanefi Ulutekin, Birden Çok Sigorta, SHD., C.II, S.1-2, s. 71 vd.

yasağı ilkesi uyarınca sigorta ettirene sigorta bedelinden fazla ödeme yapılmaz²⁷⁸. Hükümde yer alan unsurlar göz önünde bulundurulduğunda birden çok sigortanın zarar sigortalarında rizikonun meydana geldiği sırada o riziko açısından sigorta himayesi sağlayan birden çok sigorta sözleşmesinin bulunması durumunda söz konusu olduğu anlaşılmaktadır²⁷⁹. Yani birden çok sigorta da bir menfaat için aynı veya farklı zamanlarda aynı rizikolara karşı birden çok sigorta sözleşmesi düzenlenmektedir. Örneğin, taşınacak malların sahibinin mülkiyet menfaati, nakliyecinin de bu mallarla ilgili mali sorumluluğu sigorta himayesine alınmışsa aynı menfaat şartı durumu söz konusu olmadığından birden çok sigortadan bahsedilemez. Ancak aynı menfaatin kendi hesabına, diğer yönden başkası hesabına düzenlenmiş sigorta sözleşmelerine dayanarak sigortalı olması birden çok sigortanın varlığına engel teşkil etmez²⁸⁰. Ayrıca TTK.m.1467/2 gereğince sigorta ettiren, sigortacılardan her birine hem rizikonun meydana geldiğini hem de aynı menfaat için yaptırılmış olan diğer sigortaları bildirmekle mükelleftir. Sigorta ettiren bu mükellefiyetini yerine getirmezse TTK.m.1446'da yer alan hüküm uygulanır ve kusurun ağırlığına göre tazminattan indirim yapılır.

Birden çok sigortaya ilişkin sınırlama; sadece zarar sigortaları yönünden geçerli olup; TTK.m.1491'de de açıkça belirtildiği üzere, meblağ sigortalarında zenginleşme yasağı ilkesi söz konusu olmadığından, meblağ sigortalarında geçerli değildir. Meblağ sigortalarında ilgili kişi dilediği tutar ve sayıda aynı ya da farklı sigortacılara sigorta

²⁷⁸ **Kender**, Kanunda birden çok sigortayla ilgili hükümlerde aktif sigortasının temel alındığını ancak zenginleşme yasağı ilkesinin bütün zarar sigortaları için geçerli olduğunu belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 304). Ayrıca bkz. **Can**, TTK.m.1460/1 ile 1461/1.'in mevcut olmasına rağmen; TTK.m.1465/1 hükmünün sevk edilmesinin tamamen gereksiz bir tekrardan ibaret olduğunu belirtmiştir (Can, Sigorta Sözleşmesi, s. 43). Ayrıca bkz. Aynı menfaatin, aynı rizikolara karşı, aynı süre için, aynı veya farklı sigortacılara, aynı veya farklı zamanlarda birden çok sigorta ettirilmesi de aşkın sigortaya neden olur. Bu anlamda, birden çok sigorta, aşkın sigortaya neden olabileceği gibi; aşkın sigortaya neden olmadan sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması durumunda da meydana gelebilir. Aynı görüşte bkz. Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 263; Kemal Şenocak, Çifte Sigorta, Turhan Kitabevi, Ankara 2002, s. 13 (Çifte Sigorta).

²⁷⁹ Ünán, Şerh II, s. 183; Can, Sigorta, s. 110; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 264.

²⁸⁰ Kender, Sigorta Hukuku, s. 303; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 264.

yaptırabilir. Kendi hayatı üzerine sigorta yaptıran kişi yönünden ise hiçbir şart ve sınırlama söz konusu değildir²⁸¹. Ancak, sigorta türü ne olursa olsun, bir sigorta sözleşmesinde tarafların sigortalanan menfaat hakkında başka sigorta yapılamayacağını kararlaştırmaları mümkündür. Yani sözleşme ile birden çok sigorta yapılması yasaklanabilir²⁸².

Birden çok sigorta müessesesi sadece Türk sigorta hukukuna mahsus bir durum olmayıp, İngiliz, Fransız ve Alman sigorta hukukunda da izin verilen ve uygulanan müessesesidir²⁸³.

TTK'da birden çok sigorta türü olarak, müşterek sigorta (TTK.m.1466), çifte sigorta(TTK.m.1467) ve kısmi sigorta(TTK.m.1468) sayılmıştır. Kısmi sigorta ile müşterek sigortayı çifte sigortadan ayıran en önemli fark, esasında müteaddit sigortacılar tarafından ödenecek sigorta bedelleri toplamının, sigorta menfaat değerini aşmamasıdır²⁸⁴. Bu nedenle kural olarak, müşterek ve kısmi sigortada, zenginleşme yasağının ihlalinin önlenmesine yönelik tedbirler söz konusu olmaz. Ancak, müşterek ve kısmi sigortada, sigorta değeri birden çok sigorta türü ile aşıldığı vakit çifte sigorta ortaya çıkar. Nitekim müşterek sigortada, sigorta bedelleri toplamının sigorta menfaat değerini aşması durumunda da bir çifte sigorta söz konusu olur. Yine kısmi sigortalarda da sigorta bedelleri toplamının sigorta menfaat değerini aşması durumunda da bir çifte sigortanın varlığı söz konusu olur. Müşterek sigortayı kısmi sigortadan ayırt eden özelliği ise, sigortacıların müştereken hareket ederek rizikoyu taşıma niyetlerinin bulunmasıdır. Bu şekilde de sadece bir sigortacının taşıyamayacağı büyük rizikolar sigortalanma imkânına kavuşmuş olur.

²⁸¹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 304; Ünan, Şerh III, s. 49; Can, Sözleşme, s. 41.

²⁸² Can, Sigorta, s. 33.

²⁸³ Can, Sigorta, s. 34.

²⁸⁴ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 13.

2-) Müşterek Sigortada

Sigorta konusu bir menfaatin birden fazla sigortacı tarafından aynı zamanda²⁸⁵, aynı süreler için ve aynı rizikolara yönelik sigorta edilmesine müşterek sigorta denir. Emredici nitelikte olan ve sigorta ettirenin lehine dahi olsa aksi kararlaştırılmayan TTK.m.1466'ya göre, müşterek sigorta halinde yapılan sigorta sözleşmeleri, ancak sigorta olunan menfaatin değerine kadar geçerli olur ve her bir sigortacı, sigorta bedellerinin toplamına göre, sigorta bedeli oranında mesul olur²⁸⁶. Yani

²⁸⁵ TTK.m.1468'de de açıkça zikredildiği üzere aynı zamanda yapılması; aynı günde, aynı zaman diliminde yapılmış sözleşmelerdir. Bu açıdan sözleşmelerin hangi saatte yapıldığının bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca aynı zaman kavramı, sigortacıların birlikte hareket ediyor olmaları durumunu da belirtir. Ünan, Şerh C. II, s. 194; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 266; Bozer, Sigorta, s. 100; Sayhan, s. 173. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 20.06.1980 T. 1687 E. ve 3313 K. sayılı ilamı. Kararın metni için bkz. Sayhan, dipnot 35'te belirtilen eser.

²⁸⁶ **Kender**, madde metninde kullanılan ifadelerin doğru olmadığını; bunların ilkinin “birden çok sigorta sözleşmesinin hepsi” şeklinde değil, “yapılan sigorta sözleşmeleri” şeklinde olması gerektiğini; ikincisi “değerine kadar geçerli sayılır” ifadesinin hatalı olduğunu ve müşterek sigortada eksik sigorta veya aşkın sigorta durumunun olabileceğini; üçüncüsü “uğradığı zarardan fazla bir para istemeyeceği” ifadesinin yerinde olmadığını, bu hususun zarar sigortalılarının temel ilkesi olduğunu ve müşterek sigortaya özgü olmadığını; son olarak da “kendi sözleşmesine göre ödemekle yükümlü olduğu bedele kadar” ifadesinin hatalı olduğunu ve “kendi sözleşmesindeki sigorta bedeline kadar” şeklinde olması gerektiğini belirtmiştir (Kender, Sigorta Hukuku, s. 305). Kanaatimizce de TTK.m.1466'nın metninde kullanılan ifadeler alalade ve özensiz bir şekilde hatalı olarak kullanılmıştır. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 15.04.2013 T. 2012/6315 E. ve 2013/7214 K. sayılı kararında; “6762 sayılı TTK'nın 1285. maddesine uygun olarak düzenlenen poliçe anılan maddede gösterilen müşterek sigorta hükmünde olup, 1285/2. maddesi gereğince sözleşme ile sigortacılar sigortalıya karşı kendi mukavelesine göre ödemekle yükümlü olduğu bedele kadar sorumludur. Somut olay bakımından, sigorta poliçesindeki koasürans klozu ile her bir sigortacının sorumlu olduğu teminat tutarı oran olarak açıkça gösterilmiş olduğundan sigorta sözleşmesinin tarafı olan sigortalı, riziko sonucu oluşan zarar bakımından sigorta şirketlerinin sorumlu olduğu orana göre tazminat talebini münferiden talep hakkına sahiptir. O halde davalı sigorta şirketinin teminat kapsamındaki tüm zarardan sorumlu olduğuna hükmedilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle de davalı yararına bozulması gerekmiştir.” Aynı yönde Y. 11. HD.'nin 10.12.2009 T. 2008/3238 E. ve 2009/12761 K. sayılı kararında; “ TTK'nın 1285.maddesine uygun olarak düzenlenen poliçe anılan maddede gösterilen müşterek sigorta hükmünde olup, 1285/2.maddesi gereğince sözleşme ile sigortacılar sigortalıya karşı kendi mukavelesine göre ödemekle yükümlü olduğu bedele kadar sorumludur. Somut olay bakımından, sigorta poliçesindeki koasürans klozu ile her bir sigortacının sorumlu olduğu teminat tutarı oran olarak açıkça gösterilmiş olduğundan sigorta sözleşmesinin tarafı olan sigortalı, riziko

TTK.m.1466/1’de müşterek sigorta yasaklanmamış olup; yapılan birden fazla sigorta sözleşmesinin tamamının, ancak sigorta olunan menfaatin değerine kadar geçerli olacağı kabul edilmiştir. Müşterek sigortada sigortacılar iradi olarak bir araya gelirler ve ortak hareket ederek bir rizikoyu birlikte üstlenirler²⁸⁷. Bu nedenle müşterek sigortada, sigortacılar arasındaki ilişki hukuken adi şirket niteliğindedir. Fakat TTK.’daki müşterek sigortayla ilgili düzenlemeler özel hüküm niteliği taşıdığı için, adi şirket hükümleri doğrudan uygulama alanı bulamaz²⁸⁸. Sigortacıların ortak hareket etmesi müşterek sigortayı çifte sigortadan ayıran en temel unsurdur. Bunun haricinde müşterek sigortada sigorta bedelleri ile sigorta değeri arasında aşkınlığın olmamasıdır. Müşterek sigorta ile kısmi sigorta arasındaki esas fark ise, müşterek sigortada sigortacıların

---

sonucu oluşan zarar bakımından sigorta şirketlerinin sorumlu olduğu orana göre tazminat talebini münferiden talep hakkına sahiptir. O halde davalı sigorta şirketinin teminat kapsamındaki tüm zarardan sorumlu olduğuna hükmedilmesi doğru görülmemiş... www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019. Aynı yönde başka bir karar için bkz. Y. 11. HD.’nin 21.12.1979 T. 1979/5518 E. ve 1979/5826 K. YKD., 1980, C. VI, S. 4, s. 540.

²⁸⁷ **Can**, böyle bir irade olmadan da iradesiz müşterek sigorta olacağını savunurken (Can, Sigorta, s. 110); **Şenocak**, bu şekilde bir müşterek sigorta türünün olamayacağını ifade eder (Şenocak, Çifte Sigorta, s. 13); **Ayhan, Çağlar ve Özdamar**, sigortacıların beraber hareket etmelerinin açık veya kapalı olabileceğini, birden çok sigortacının birlikte hareket etme iradesiyle; sigorta ettiren ile ayrı ayrı akdedecekleri sigorta sözleşmesiyle, aynı rizikoyu, aynı zamanda, aynı süreler için, her bir sigortacının rizikonun belirli kısmından mesul olması şartıyla sigorta etmelerinin açık koasürans ya da açık müşterek sigorta olduğunu ve TTK.m.1466’da yer alan müşterek sigortanın da bu şekilde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca açık müşterek sigortada çoğu kez sigortacılardan birinin prim tahsili için görevlendirildiğini ve buna sigortacılık uygulamasında jeran adının verildiğini, jeran sigortacı ile diğer sigortacılar arasındaki hukuki ilişkinin de vekâlet ilişkisi olduğunu belirtmiştir (Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 264). Aynı yönde görüşler için bkz. Ünan, Şerh II, s. 190-193; Kender, Sigorta Hukuku, s. 307; Kayıhan ve Bağcı, s. 82. Ayrıca Y. 11. HD.’nin 20.06.1980 T. 1980/1687 E. ve 1980/3313 K. sayılı kararındaki, “...*Müşterek sigorta ile kısmi sigorta arasında tek bir fark vardır. Müşterek sigortada, sigortalar aynı süre için, kısmi sigortada ayrı süreler için yapılır.*” şeklindeki görüş kanaatimizce yanlış niteliktedir. Çünkü müşterek sigorta ile kısmi sigorta arasındaki temel fark müşterek sigortada sigortacıların rizikoyu beraber üstlenmek şeklinde ortak irade beyanında bulunmuş olmaları durumu iken; kısmi sigortada, birden fazla sigortacı birlikte hareket iradesi olmaksızın ayrı ayrı sigorta sözleşmesi düzenlemektedir.

²⁸⁸ Bozkurt, s. 124; Can, Sigorta, s. 61.

rizikoyu beraber üstlenmek şeklinde ortak irade beyanında bulunmuş olmalarıdır²⁸⁹. Kısmi sigortada ise, birden fazla sigortacıda birlikte hareket iradesi olmaksızın ayrı ayrı sigorta sözleşmesi düzenlenmekte; ancak sigorta bedelleri toplamı sigorta değerini aşmamaktadır²⁹⁰.

Uygulamada müşterek sigorta, büyük ve çok yüksek tutardaki rizikolar (genellikle deniz ile hava taşıma sigortaları ve sanayi sigortalarında) için sigortacıların tek başına mesuliyet üstlenmemek amacıyla başvurdukları bir yoldur²⁹¹. Müşterek sigorta, kollektif-tek poliçe üzerinde her sigortacının üstlendiği rizikoyu, prim miktarını ve ödeyeceği tazminat miktarını yazmak şeklinde yapılabileceği gibi, ayrı poliçe düzenlenerek de yapılabilir. Kollektif poliçe söz konusuysa poliçenin müşterek sigortacılar tarafından imza edilmiş olması gerekir²⁹².

Kısaca müşterek sigortanın söz konusu olabilmesi için, aynı menfaat hakkında birden fazla sigortacı tarafından yapılmış sigorta sözleşmelerinin bulunması, bu sözleşmelerin aynı rizikolara karşı aynı zamanda sigorta himayesi bahşetmesi ve müşterek sigortayı ortaya çıkaran sözleşmelerin aynı zamanda yapılması gerekir.

Müşterek sigortada, toplam sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması gerekir. Somut bir olay üzerinden örnekleme yoluna gidersek; 200000 TL değerindeki bir işyeri K sigorta şirketi tarafından 120000 TL'ye, M sigorta şirketi tarafından da 80000 TL'ye sigorta edilmişse, sigorta konusu iş yerinde tam hasar ortaya çıktığında K sigorta şirketi hasarın %60'ını, M sigorta şirketi ise %40'ını tazmin etmekle yükümlüdür.

Müşterek sigortada, toplam sigorta bedelinin sigorta değerini aşması durumunda ise aşkın kısım geçersiz olur ve her bir sigortacı sigorta bedellerinin toplamına göre

²⁸⁹ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 16 vd; Kender, Sigorta Hukuku, s. 304; Bozkurt, s. 126; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 268.

²⁹⁰ Bozkurt, s. 124; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 268.

²⁹¹ Çeker, s. 156; Kender, Sigorta Hukuku, s. 304.

²⁹² Kayıhan ve Bağcı, s. 82; Çeker, s. 156; Kender, Sigorta Hukuku, s. 306; Sayhan, s. 174.

kendi sigorta ettiği bedel oranında sorumlu olur²⁹³. Somut bir olay üzerinden örnekleme yoluna gidersek; 2.000.000 TL kıymetindeki bir işyeri X sigorta şirketi tarafından 800.000 TL, Y sigorta şirketi tarafından 2.000.000 TL'ye, Z sigorta şirketi tarafından da 1.200.000 TL'ye yangın rizikosuna karşı aynı zamanda toplamda 4.000.000 TL'ye sigorta edilmiştir. Rizikonun meydana gelmesi sonucunda zarar meydana geldiğinde X sigorta bedelinin %20'sini, yani 400.000 TL, Y sigorta bedelinin %50'sini, yani 1.000.000 TL, Z sigorta bedelinin %30'unu, yani 600.000 TL tazminat ödeyecektir.

TTK.m.1466/2'ye göre, müşterek sigortada kural olarak müteselsil (zincirleme) sorumluluk²⁹⁴ esası yoktur. Yani her bir sigortacı, kendi sözleşmesine göre ödemekle

²⁹³ Çeker, s. 157; Kender, Sigorta Hukuku, s. 305; Bozkurt, s. 123; Kuyucu, s. 64; Ünan, Şerh II, s. 192; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 267.

²⁹⁴ Müteselsil Sorumluluk; Birden çok kişinin değişik hukuksal nedenlerle(kusura dayanan haksız fiil sorumluluğu, sözleşmeden doğan sorumluluk veya kanundan doğan, yani kusursuz sorumluluk hallerinde) aynı zarardan sorumlu tutulmalarına denir. Müteselsil sorumluluk, TBK'nın 61 ile 62. Maddesinde düzenlenmiştir. Sigorta tazminatı açısından riziko meydana geldikten sonra sigorta zararı doğduğunda müteselsil sorumluluk halinde, zarar dolayısıyla alacaklı olan sigortalı, sigorta tazminatını yani zararın tamamını veya bir kısmını, müteselsil sorumlu sigortacıların hepsinden ya da bir kısmından isteyebilir. Sigorta tazminatı alacağı tamamıyla karşılanana kadar müteselsil borçlulardan her biri (sigortacılar) alacağın tamamından sorumlu tutulabilecektir. Fakat müteselsil sorumluluk, alacaklıya sorumlu kişi sayısı kadar bir alacak hakkına neden olmaz. Müteselsil borçlulardan birinin alacaklıyı tatmin ettiği nispette diğer borçlular borçtan kurtulurlar (TBK.m.166/1) Müteselsil borçlulardan birinin borcun tamamını ödemesi halinde ise diğer borçlular borçtan kurtulurlar. Ayrıntılı bilgi için bkz. Fikret Eren, s. 809 vd; Akıntürk ve Karaman, Borçlar, s. 141 vd; Ahmet M. Kılıçoğlu, s. 435 vd; Nomer, s. 147 vd; Reisoğlu, s. 204 vd; Hasan Tahsin Gökcan, Haksız Fiil Hukuku ve Maddi-Manevi Tazminat Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 53 vd; Sayhan, s. 184-185; Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 17.01.2019 T. 2016/4451 E. ve 2019/326 K. sayılı müteselsil sorumluluğa ilişkin kararında; *“Müteselsil sorumluluk, kanundan doğan bir sorumluluk türü olup müteselsil sorumluların birinden talepte bulunan hak sahibinin, tüm ilgililer bakımından müteselsil sorumluluğa dayandığını ifade etmesine de gerek yoktur. Müteselsil sorumluluk ilkesi gereği, araçta yolcu olarak bulunan davacının kazanın oluşumunda kusurunun bulunmamasına göre, zararın tamamını, isterse sorumluların tamamından isterse bir kısmından isteyebilir. Davacı taraf, açıkça davalının kusuru oranında sorumlu tutulmasını istemediğine göre, davacının yolcu olarak bulunduğu dava dışı araç sürücüsünün de kusurunun bulunması davalının müteselsil sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır.* “ yine aynı yönde kararlar için bkz. YHGK'nın 07.03.2019 T. 2015/21-837 E. ve 2019/253 K.; 09.10.2013 T. 2013/9-1559 E. ve 2013/1461 K.; 15.05.2015 T. 2013/17-2267 E. ve 2015/1352 K.; 19.06.2015 T. 2013/10-2281 E. ve 2015/1727 K.;

yükümlü olduğu kısım için sorumlu olup diğer sigortacının ödemediği kısımdan sorumlu değildir. Bunu somut bir olay üzerinden açıklayacak olursak; 100.000 TL kıymetindeki bir işyeri X sigorta şirketi tarafından 60.000 TL'ye, Y sigorta şirketi tarafından da 40.000 TL'ye sigorta edilmişse, sigorta konusu iş yerinde tam hasar meydana geldiğinde X sigorta şirketi hasarın %60'ını yani 60.000 TL'sini ödemekle sorumluluktan kurtulur. Y'nin ödemesi gereken 40.000 TL'lik meblağ için X'e başvurulamaz. Fakat TTK.m.1466/2'ye göre, taraflar bunun aksini kararlaştırabilir ve bu halde her bir sigortacı güvence ettiği sigorta bedeline kadar müteselsilen sorumlu olur²⁹⁵. Örnek verecek olursak, 500.000 TL kıymetindeki bir işyeri X sigorta şirketi tarafından 200.000 TL'ye, Y sigorta şirketi tarafından 100.000 TL'ye, Z sigorta şirketi tarafından da 200.000 TL'ye sigorta edilmişse, sigorta konusu iş yerinde tam hasar meydana geldiğinde, sigorta ettiren 500.000 TL'lik zararının tamamını X sigorta şirketinden talep edebilecektir. Ödemeyi yapan X sigorta şirketi de ödemeyi yaptıktan sonra, diğer sigortacılara, sorumluluk oranlarına göre başvurarak fazla ödediği kısmı tahsil edecektir. Yani Ödemeyi yapan X sigorta şirketi 100.000 TL için Y sigorta şirketine, 200.000 TL için Z sigorta şirketine rücu edebilecektir.

Sigorta uygulamasında sigorta bedeli ya da hasar miktarının belirli bir oranının sigortalı üzerinde kalmasını öngörerek akdedilen sigorta sözleşmeleri de müşterek sigorta olarak isimlendirilmektedir. Bu durumda, rizikoyu paylaşan ikinci bir sigorta şirketi söz konusu olmayıp, sigortalı zararın bir bölümüne bizzat kendisi katlanmaktadır. Ancak bu vaziyette de sigortalı, istediği takdirde sigortacının üstlenmediği kısım için ikinci bir sigorta şirketi ile anlaşarak ilk poliçede üzerine kalan kısmı sigorta ettirebilir²⁹⁶.

24.06.2015 T. 2014/13-19 E. ve 2015/1743 K.; Y. 11. HD.'nin 02.04.2019 T. 2018/618 E. ve 2019/2527 K.; Y. 4. HD.'nin 20.03.2019 T. 2016/3813 E. ve 2019/1641 K.; Y. 17. HD.'nin 17.01.2019 T. 2016/4451 E. ve 2019/326 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019.

²⁹⁵ Can, Sigorta, s. 60; Bozer, Sigorta, s. 100-101; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 267; Çeker, s. 157; Bozkurt, s. 124; Kayıhan ve Bağcı, s. 81; Kaner, s. 60.

²⁹⁶ Çeker, s. 158. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 10.12.2001 T. 2001/6976 E. ve 2001/9696 K. ile Y. 11. HD.'nin 27.09.1999 T. 1999/5419 E. ve 1999/7210 K.

3-) Çifte Sigortada

Öğretide birden çok sigorta ile sebebiyet verilen aşkın sigorta olarak da isimlendirilen ve zarar sigortalarında geçerli olan zenginleşme yasağı ilkesinin tezahürü mahiyetinde olan çifte sigorta²⁹⁷, değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaatin, sonradan aynı ya da farklı şahıslar tarafından aynı rizikolara karşı, aynı süreler için sigorta ettirilmesidir²⁹⁸. Yani çifte sigorta, aynı menfaatin aynı rizikolara karşı aynı

²⁹⁷ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 19; Kender, Sigorta Hukuku, s. 309; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 269; Can, Sigorta, s. 85.

²⁹⁸ Her ne kadar ETTK'nın 1286/1 maddesinde çifte sigorta için, her bir sigortanın aynı kimse tarafından sigorta ettirilmesi belirtilmiş ise de, TTK.m.1467 ile bu yanlıştan dönülmüştür. Çünkü çifte sigorta yönünden aynı kimse tarafından yapılması şeklinde düzenleme gereksiz olup, çifte sigorta için önemli olan sigorta konusu menfaatin aynı olması ve aynı süreler için aynı rizikolara karşı, sigortaların sigorta bedellerinin sigorta değerinden fazla olmasıdır. Aynı görüşte bkz. Sayhan, s. 179; ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 04.06.2010 T. 2009/258 E. ve 2010/6408 K. sayılı kararında, “*Sigortalı mal üzerindeki menfaatin aynı riziko veya rizikolara karşı birden fazla sigortacı tarafından sigortalanmasına çifte sigorta denir.(TTK.nun 1286) ve bu sigorta türünde, sonraki sigortacıların sorumluluğu ilk sigortacının temin ettiği sigorta menfaat değerini aşan kısımla sınırlıdır. Çifte sigortadan söz edebilmek için değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaatin sonradan aynı rizikolara başka bir sigortacıya karşı sigorta ettirilmiş olması gerekir. Bu sigorta türünde sigorta ettirenlerin aynı kişi olması gerekmediği gibi, her iki sigorta sözleşmesinin aynı tarihte yapılması ve aynı vadeyi taşıması zorunluluğu da yoktur. Her iki sigorta süresinin kesişmesi yeterli olup esas olarak sigorta bedelinin sigortalanan menfaat değerini aşması sabit olmalıdır...*” Yine Y. 11. HD.'nin 15.12.2014 T. 2014/13589 E. ve 2014/19749 K. sayılı kararında, “*TTK'nın 1286/1'nci maddesi gereğince, değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat, sonradan aynı rizikolara karşı sigorta ettirilemez, şayet sigorta ettirilmiş ise geçerlilik koşulları da aynı maddenin diğer fıkralarında açıklanmıştır. Çifte sigortadan söz edebilmek için değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaatin sonradan aynı rizikolara karşı sigorta ettirilmiş olması ve sigorta bedelinin sigortalı menfaat değerini aştığının somut olarak tespiti gerekir.*” Yine Y. 17. HD.'nin 17.05.2012 T. 2012/5103 E. ve 2012/6347 K. sayılı kararında, “*TTK'nun 1286. maddesi uyarınca değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaat yeniden sigorta ettirilemez. Aksine yapılan sözleşmeler TTK'nun 1264/2. maddesine göre batıl olup, hukuki sonuç doğurmazlar. Ne var ki bu durumda kendi sigorta poliçesinin geçersizliğini ileri süren davacı sigorta şirketi bu iddiasını ancak sigorta ettirenine karşı ileri sürebilir ve yersiz ödediğini iddia ettiği tazminatı ancak sigorta ettireninden talep edebilir.*” Ayrıca benzer kararlar için bkz. Y. 11. HD.'nin 20.03.2003 T. 2002/9993 E. ve 2003/2584 K.; Y. 17. HD.'nin 13.03.2012 T. 2012/1029 E. ve 2012/3058 K.; Y. 11. HD.'nin 06.03.2012 T. 2011/806 E. ve 2012/3272 K.; Y. 11. HD.'nin 25.01.2010 T. 2008/9581 E. ve 2010/780 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019.

zaman dilimi için birden çok kez gerçek menfaat değerini aşacak biçimde sigorta ettirilmesidir. İlk sigorta sözleşmesi tam değer üzerinden yapılmamışsa çifte sigorta hükümleri uygulanmaz²⁹⁹. Ancak, tam değer üzerinden sigortalanma durumunun tek bir sözleşmeden neşet etmesi ile aynı ya da farklı zamanlarda akdolanmış müteaddit sözleşmelerden neşet etmesi arasında fark bulunmamaktadır³⁰⁰. Çifte sigorta sigorta ettirenin bilgisi dâhilinde ya da bilgisi dışında yapılabilir. Bu anlamda çifte sigortadan bahsedebilmek için ilk düzenlenen sigorta sözleşmesinin, ikinci sigorta sözleşmesinin düzenlendiği tarihte halen geçerli ve yürürlükte olması ve her iki poliçedeki sigorta bedellerinin toplamının, sigorta değerinden fazla olması gerekir³⁰¹. Örneğin, 250.000 TL tutarındaki bir ev 250.000 TL bedelle X sigorta şirketine 10.10.2018 tarihinde 1 yıllığına yangın rizikosuna karşı sigorta ettirilmiş olduğu halde daha sonra Y sigorta şirketine de aynı rizikolara karşı aynı süreler için sigorta ettirilmesi çifte sigorta niteliğini taşır.

Farklı menfaatlerin sigorta ettirilmesi çifte sigortaya neden olmaz³⁰². Ayrıca menfaatin aynı olmasına rağmen, sigortaya konu malların farklı olması durumunda da

²⁹⁹ Arseven, s. 81; Can, Sigorta, s. 87.

³⁰⁰ Can, Sigorta, s. 88.

³⁰¹ Y. 17. HD.'nin 18.06.2013 T. 2012/10483 E. ve 2013/9333 K. sayılı kararında, “ Çifte sigortanın varlığından bahsedebilmek için ilk akdedilen poliçenin, ikinci poliçenin akdedildiği tarihte halen geçerli ve yürürlükte olması gerekmektedir.” Ayrıca bkz. Y. 17. HD.'nin 09.04.2015 T. 2014/10220 E. ve 2015/5573 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019.

³⁰² Şenocak, Çifte Sigorta, s. 21 vd; Can, Sigorta, s. 91; Bozkurt, s. 127. Ayrıca bkz. İstanbul BAM. 17. HD.'nin 14.09.2017 T. 2017/818 E. ve 2017/1252 K. sayılı kararında, “...Somut olayda, hakem heyeti kararında gerekçelendirildiği gibi her iki sigortanın teminat vermiş olduğu menfaatlerin ve değerlerinin aynı olmadığı, aynı menfaat için sigorta yapıldığının ve ayrıca yukarıda belirtildiği gibi rizikonun resmen gerçekleştiğinin kabulü tarihinde önceki poliçenin süresinin bitmiş olması nedeniyle çifte ve geçersiz sigorta iddiası yerinde görülmemiştir. TTK 1458. madde hükmüne göre riziko, kural olarak sigorta sözleşmesinin gerçekleşmesi ve yine aynı yasanın 1431. maddesi hükmü uyarınca sigortacının sorumluluğunun başlamasından sonra oluşması halinde sigorta teminatı içinde kabul edilir. Aksi halde sigorta hükümsüz hale gelir. Somut olayda, sözleşmenin yapıldığı tarihte sigorta ettirenin rizikonun gerçekleştiğini bilmesi mümkün olmadığı gibi henüz rizikoda gerçekleşmemiştir. Açıklanan tüm nedenlerle, davalı sigorta şirket vekilinin istinaf başvurularının yerinde olmadığı kanaatine varılarak istinaf başvurusunun reddine karar vermek gerekmiş olup...” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019.

çifte sigorta söz konusu olmaz³⁰³. Bunları örnek vererek açıklayacak olursak; X, evini yangın rizikosuna karşı A sigorta şirketine sigorta ettirdikten sonra, aynı evini deprem rizikosuna karşı B sigorta şirketine sigorta ettirirse çifte sigorta söz konusu olmayacaktır. Çünkü sigorta sözleşmelerinin konusunu oluşturan menfaatler farklıdır. Aynı zamanda bu durumda sigortalının zenginleşme ihtimali de söz konusu değildir. Başka bir örnek verecek olursak; K kendisine ait olan 2 aracını, farklı sigortacılara hırsızlık rizikosuna karşı sigorta ettirirse, menfaatler aynı olsa bile mallar farklı olduğu için burada da çifte sigorta durumu yoktur.

Çifte sigorta için, birden çok sigorta sözleşmesinin aynı riziko sebebiyle aynı süreler için koruma sağlaması lazımdır. Farklı rizikolar için veya farklı süreler için koruma sağlanması durumunda da çifte sigorta söz konusu olmaz³⁰⁴. Örneğin, A şahsına ait bir aracın X sigorta şirketine 01.01.2017-01.01.2018 tarihleri için hırsızlığa karşı sigorta yapıldıktan sonra; aynı aracın Y sigorta şirketine 01.01.2019-01.01.2020 tarihleri için hırsızlığa karşı sigorta yaptırılması durumunda çifte sigorta söz konusu olmayacaktır.

Çifte sigortanın söz konusu olabilmesi için, birinci sözleşmeyle değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaatin daha sonraki sigorta sözleşmeleriyle sigorta bedeli sigorta değerini aşması gerekir. Yani birden çok sigorta sözleşmesiyle sigorta bedeli sigorta değerini aşmış olmalıdır. Tek sigorta sözleşmesiyle sigorta bedeli sigorta değerini aşıyorsa burada aşkın sigorta söz konusu olur.

TTK.m.1467’de hükme bağlanan, çifte sigorta ile ilgili düzenleme, emredici mahiyettedir; buna aykırı sözleşme şartları, sigorta ettirenin lehine de olsa, geçersizlik yaptırımına tabi olup; sonraki sigorta geçersiz sayılacaktır³⁰⁵. Bu durumda sigorta sözleşmelerinin akdedilme tarihleri esas alınacaktır.

³⁰³ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 22; Bozkurt, s. 127.

³⁰⁴ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 29 vd; Can, Sigorta, s. 100; Bozkurt, s. 128.

³⁰⁵ Y. 17. HD.’nin 22.03.2016 T. 2015/16829 E. ve 2016/3608 K. sayılı kararında, “*Davalı vekili, dava konusu poliçenin 17.09.2010 tarihinde iptal edildiğini, davacının aracını hem müvekkili şirket hem de Eureka Sigorta A.Ş. nezdinde sigortalattığını, riziko gerçekleştiğinde her iki şirketten de talepte*

Çifte sigortaya ilişkin esaslar, yalnız mal sigortalarında değil, sair aktif sigortalarında da (kredi-ticari alacak sigortası gibi vb.) geçerli olurken; zararı giderme gayesi taşımayan ve zenginleşme yasağı ilkesi cari olmayan meblağ sigortalarında geçerli değildir³⁰⁶.

Çifte sigorta yasağı, emredici nitelikte olan ve sigorta ettirenin lehine dahi olsa aksi kararlaştırılmayan TTK.m.1467'de, çifte sigorta başlığı altında düzenlenmiş olup, Kanundaki düzenlemeye göre; sigorta ettirenin, değerinin tamamı sigorta himayesine alınan bir menfaati, sonradan aynı veya farklı kişilere, aynı rizikolara karşı, aynı süreler için sigortalaması yasaklanmakta olup; sigorta ettirenin bu vesileyle zenginleşmesinin önüne geçilmektedir. Bu açıdan, çifte sigorta yasağı, zarar sigortalarında geçerli olan

---

bulunduğunu, çifte sigorta kuralı uyarınca müvekkili şirketin poliçesinin ikinci poliçe olup geçersiz olduğunu savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir. Mahkemece, davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı vekilince temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmemen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA..." yine Y. 17. HD.'nin 17.12.2015 T. 2015/13519 E. ve 2015/14391 K. sayılı kararında, "Davacıya ait araç *Tekstil Bank A.Ş.'den 20.09.2007 tarihli taşıt kredisi sözleşmesi ile satın alınmış olup davalı Aviva Sigorta A.Ş.'ye başlangıç tarihi 21.09.2008 olan Kasko Sigorta Poliçesi yapılmış ve bu poliçeye ilişkin primler ise peşin olarak Tekstilbank A.Ş. tarafından 27.10.2008 tarihli dekont ile ödenmiştir. Bu poliçe geçerli ve yürürlükte iken davacı Cengiz Tural tarafından davalı Birlik Sigorta A.Ş. nezdinde 24.10.2008 başlangıç tarihli ikinci bir kasko sigorta poliçesi düzenlenmiştir. Aviva Sigorta A.Ş. nezdinde düzenlenen sigorta poliçesi geçerli ve yürürlükte iken Birlik Sigorta A.Ş. nezdinde düzenlenen ikinci sigorta poliçesi geçersiz olup buna göre davacının aracında oluşan zarardan davalı Birlik Sigorta A.Ş. sorumlu olmayıp aleyhine açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davalı Birlik Sigorta A.Ş.'yi sorumlu tutacak şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir."* www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019. Aynı yönde başka bir karar için bkz. Y. 11. HD.'nin 27.04.2006 T. 2005/2477 E. ve 2006/4733 K. Çeker, s. 159. dipnot 24.

³⁰⁶ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 5; Ünan, Şerh II, s. 201; Bozkurt, s. 127. Ayrıca bkz. Antalya BAM. 11. HD.'nin 28.03.2017 T. 2017/119 E. ve 2017/259 K. sayılı kararında, "...davalı tarafından TTK'nın 1467 maddesi gereğince çifte sigorta yapılması nedeniyle poliçenin hükümsüz kaldığına ilişkin iddiasının mal sigortaları için geçerli olduğu, somut olayda TTK'nın 1487 ile 1520. Maddeleri arasında düzenlenen can sigortalarına ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği, TTK'nın 1491. Maddesi gereğince bir veya birkaç sigortacı tarafından çeşitli bedeller üzerine sigorta ettirilmesi mümkün olduğundan..." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019.

zenginleşme yasağı ilkesinin tezahürü olup³⁰⁷; çifte sigorta yasağının amacı, birden fazla sigorta nedeniyle meydana gelen aşkın sigortayı önlemektir. Yani çifte sigortayla sigortalının zarardan fazla tazminat almasını önüne geçilmektedir³⁰⁸.

Çifte sigorta yasağı, mutlak ve kati bir yasak değildir³⁰⁹. Yukarıda da belirtildiği üzere, çifte sigortaların tamamının geçersiz olmasına neden olmazlar. Çifte sigorta yasağı, zarar sigortalarında geçerli olan zenginleşme yasağı ilkesinin tezahürü olarak sigorta ettirenin çifte sigorta nedeniyle zenginleşmesini önlemektir; Kanun koyucu belirli durum ve şartlar altında çifte sigortanın geçerli olacağını kabul etmiştir. TTK.m.1467'ye göre çifte sigorta ancak şu hâl ve şartlarda geçerli sayılır:

Önceki ve sonraki sigortacılar onay (izin veya icazet) verilerse sigorta sözleşmeleri geçerli hale gelir ve müşterek sigorta mevcut varsayılır. Bu durumda, sigorta sözleşmeleri aynı anda yapılmış kabul edilerek riziko meydana geldiğinde sigorta tazminatı müşterek sigortada olduğu gibi orantı kuralına göre sigortacılar tarafından ödenir(TTK.m.1467/1.a). TTK.m.1466/2'deki müteselsil sorumluluk esası kabul edilmemişse, sigortacıların sorumluluğu kısmi sorumluluk şeklinde olacaktır³¹⁰.

Sigorta ettiren, önceki sigortadan doğan haklarını ikinci sigortacıya devir veya o haklardan feragat eder ve devir ya da feragat ikinci sigorta poliçesine yazılırsa; çifte sigorta geçerli olur. Devir ya da feragatin ikinci sigorta poliçesine yazılması şarttır; devir ya da feragat ikinci sigorta poliçesine yazılmazsa ikinci sigorta sözleşmesi geçersiz sayılır(TTK.m.1467/1.b)³¹¹.

³⁰⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 270.

³⁰⁸ Sayhan, s. 178.

³⁰⁹ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 270.

³¹⁰ Şenocak, Çifte Sigorta, s. 63.

³¹¹ Ünan, Kanun'un belirttiği şekilde bir devir ya da feragatin uygulamada karşılaşılması zor durumlar olduğunu ve bu hükmün ölü bir hüküm olduğunu belirtmiştir (Ünan, Şerh II, s. 208).

Sonraki sigortacının, ancak önceki sigortacının ödemediği tazminattan mesuliyeti koşul olarak ileri sürülmüş ise; bu durumda önceden yapılmış olan sigortanın ikinci sigorta poliçesine yazılması gerekir; yazılmazsa, ikinci sigorta sözleşmesi geçersiz sayılır(TTK.m.1467/1.c). Burada önceden yapılmış sigorta işlemi, ikinci sigorta poliçesine yazılır ve ikinci sigortacı, birinci sigortacının adeta kefil gibi ödemediği tazminatları garanti eder³¹². Ancak önceden yapılmış olan sigorta ikinci sigorta poliçesine yazılmazsa, ikinci sigorta sözleşmesi geçersiz sayılır.

4-) Kısmi Sigortada

Öğretide kısım kısım veya yan yana sigorta olarak da adlandırılan ve birden çok sigortanın bir farklı türü olan kısmi sigorta³¹³ TTK.m.1468’de düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre kısmi sigorta, sigorta bedelinin aşılmaması şartıyla aynı menfaatin, aynı rizikolar için aynı dönem çerçevesinde birden çok sigortacı nezdinde sigorta edilmesidir³¹⁴. Yani kısmi sigorta, ilk düzenlenen sigorta sözleşmesiyle tam değeri

³¹² Çeker, s. 161; Ayrıca çifte sigortanın bertaraf edilmesi hakkında bkz. Şenocak, Çifte Sigorta, s. 149 vd.

³¹³ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 268; Ünan, Şerh II, s. 209; Bozkurt, s. 125; Bozer, Sigorta, s. 101.

³¹⁴ Tekil, s. 119; Can, Sözleşme, s. 137. Ayrıca bkz. Y. 11. HD.’nin 09.04.2007 T. 2006/2009 E. ve 2007/6880 K. sayılı çifte sigorta ile kısmi sigortayı karşılaştırdığı kararında, “...Sigortalı mal üzerindeki menfaatin, aynı riziko veya rizikolara karşı ayrı tarihlerde birden fazla sigortacı tarafından sigorta altına alınması ile belirlenen sigorta türü kısmi sigorta adını almaktadır. Bu sigorta tarihinde, sonraki sigortacıların sorumluluğu ilk sigortacı tarafından temin edilen sigorta menfaat değerini aşan kısım için söz konusu olmakta, bir başka anlatımla sigorta olunan menfaatin toplam değeri, her bir sigorta ilişkisine konu sigorta bedelinden fazla ve tüm sigorta bedellerine eşit bulunmakla sigorta ettirenin sigorta sözleşmelerinin başlangıç tarihlerine göre sırasıyla sigortalılara başvurması ve kısım kısım sigorta kuvertürüne aldıracağı menfaatin maruz kaldığı zararının tazminini istemesi gerekmektedir. Müşterek sigorta ile kısmi sigortayı çifte sigortadan ayıran en önemli fark, aslında müteaddit sigortacılar tarafından ödenecek sigorta bedelleri toplamının sigorta menfaat değerini aşmamasıdır. Müşterek sigortada sigorta bedelleri toplamının sigorta menfaat değerini aşması halinde bir çifte sigorta söz konusudur. Kısım kısım sigortalarda da, sigorta bedelleri toplamının sigorta menfaat değerini aşması halinde bir çifte sigortadan bahsedilebilir. Çifte sigortadan söz edebilmek için değerinin tamamı sigorta olunan bir menfaatin sonradan aynı rizikolara karşı sigorta ettirilmiş olması gerekir. Sigortalı menfaat aynı neviden de olsa, yapılan müteaddit sigorta sözleşmeleri farklı malları ilgilendiriyorsa çifte sigortanın varlığından bahsedilemeyecektir. TTK’nun 1286. maddesi aynı kimse tarafından aynı

üzerinden temin edilmemiş olan sigorta menfaatinin; sigorta himayesine alınmamış geriye kalan değerinin, farklı tarihlerde, sigorta değerine kadar, bir ya da birden fazla kez sigortalanmasıdır. Kısmi sigorta, ilk sigorta sözleşmesiyle tamamen sigorta himayesine alınmayan menfaatin, arta kalan değerine kadar bir ya da birden fazla kez sigorta ettirilmesi durumudur³¹⁵. Kısmi sigorta ile sigorta sözleşmesinin konusu

---

rizikolara karşı sigorta ettirilme yasağını düzenlemiş olup, aynı kimse tabiri aynı menfaat sahibi olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla, çifte sigorta sadece her iki sigorta sözleşmesini akdeden şahısların, yani sigorta ettirenlerin aynı kişi olması halinde söz konusu olmaz, çifte sigortanın meydana gelmesi müteaddit sigorta sözleşmesinin aynı sigorta ettiren tarafından yapılmış olmasını şart koşmaz. Çifte sigortanın meydana gelmesi için, her iki sigorta sözleşmesinin aynı tarihte akdedilmesi zorunlu olmadığı gibi, aynı tarihte sona ermesi de şart değildir. Her iki sigorta süresinin kesişmesi yeterlidir. Çifte sigortadan bahsedilebilmesi için, sigorta bedelinin sigortalı menfaat değerini aştığının somut olarak tespiti gerekir.” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 15.05.2019.

³¹⁵ Y. 11. HD.’nin 19.10.2007 T. 2006/10096 E. ve 2007/13079 K. sayılı kısmi ve çifte sigorta ayırımına ilişkin kararında, “... Müşterek sigorta ile kısmi sigortayı, çifte sigortadan ayıran en önemli fark müteaddit sigortacılar tarafından ödenecek sigorta bedelleri toplamının sigorta menfaat değerini aşmamasıdır. Sigorta bedelinin, menfaat değerini aşması halinde çifte sigorta söz konusu olur. Ayrıca TTK.’nın 1286. maddesinde her ne kadar aynı rizikolara karşı aynı kimse tarafından sigorta ettirilme yasağı düzenlenmiş ise de, aynı kimse tabirini aynı menfaat sahibi olarak kabul etmek gerekir. Çifte sigortanın meydana gelmesi için her iki sigorta sözleşmesinin aynı tarihte akdedilmesi zorunlu olmadığı gibi aynı tarihte sona ermesi de şart olmayıp, her iki sigorta sözleşmesi sürelerinin kesişmesi yeterlidir. Çifte sigortadan bahsedilebilmesi için yukarıda da belirtildiği gibi sigorta bedelinin, sigortalı menfaat değerini aştığının somut olarak tespiti gerekir. Bu genel açıklamadan sonra dava konusu olaya dönüldüğünde, gerek davacı tarafın tanzim ettiği ilk sigorta sözleşmesinde, gerekse de JTI Pazarlama ve Satış A.Ş. ile davalı arasında yapılan ikinci sigorta sözleşmesinde sigortalı/sigorta lehdarı dava dışı Ali Uçak’tır. Her iki poliçede farklı tarihlerde düzenlenmekle beraber sigorta süreleri kesişmektedir. İlk poliçe de işyerinde bulunan sigara dahil tüm emtealar, ikinci poliçede ise sadece sigara emteası teminat altına alınmış ve her iki poliçede kesişen dönemde sigara emteası için hırsızlık rizikosuna karşı aynı menfaatdar lehine teminat vermiştir. Bu durumda çifte sigorta olup olmadığını tespit edebilmek için sigorta bedelinin sigortalı menfaat değerini aşıp aşmadığının belirlenmesi gerekir.” Yine Ankara BAM. 23. HD.’nin 08.03.2019 T. 2017/1691 E. ve 2019/335 K. sayılı kararında, “...TTK’nın 1468. Maddesinde düzenlenen kısmi sigortadan bahsedilebileceği, kısmi sigortanın söz konusu olduğu durumlarda sonraki sigortacının sorumluluğunun, ilk sigortacı tarafından teminat altına alınan sigorta bedelinin aşan kısmı için söz konusu olacağı, somut olayda ilk poliçe davalı sigorta şirketi tarafından düzenlendiğinden diğer davalı sigortalı şirketin öncelikle zararını davalı sigorta şirketinden talep etmesi gerektiği, zarar miktarının 47.574,59 TL (bu konuda taraflar arasında uyuşmazlık bulunmadığından zarar miktarının tespiti için bilirkişi raporu alınmasına gerek görülmemiştir.) olduğu da nazara alındığında, davalı sigorta

oluşturan mal üzerindeki menfaat, farklı tarihlerde aynı rizikolara karşı aynı süre içerisinde birden çok sigortacı tarafından teminat altına alınmaktadır. Bu durumda o menfaati sonradan sigorta sözleşmesiyle teminat altına alan sigortacılar değer bakiyesi nedeniyle sözleşmelerin düzenlendikleri tarihler sırasıyla mesul olurlar. Yani kısmi sigortada sigortacıların mesuliyeti sözleşmelerin kurulma tarihine göredir ve Aynı günde yapılmış olan sözleşmeler de aynı anda yapılmış sayılırlar.

TTK.m.1468 gereğince, bir menfaatin tamamının sigortacılar arasında belirli miktarlarda bölüştürülerek ve toplamda menfaat değerine denk olarak sigorta güvencesi altına alınması durumunda birden fazla sigortanın türü olan kısmi sigorta söz konusu olur³¹⁶. Bu ahvalde bir menfaat birden çok sigorta sözleşmesiyle sigorta teminatı kapsamına alınırsa, bu sözleşmeler, sigorta bedelleri toplamı sigorta değerini aşmadıkça geçerli olur. Sigorta sözleşmelerindeki sigorta bedelleri, sigorta değerini aşarsa, bu durumda aşkın sigorta söz konusu olur. Bu durumda, kısmi sigortada herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen; aşan kısmın geçersiz olduğu kabul edilmelidir³¹⁷. TTK.m.1468/1'de de belirtildiği üzere, sigortacıların sözleşmelerin yapılış tarihlerine göre sorumlu olmaları sebebiyle; sigorta değerini aşan kısmını sigorta teminatı kapsamına alan, sonraki sigorta sözleşmelerinin geçersiz olduğu aşikârdır. Örneğin, 450.000 TL kıymetindeki bir arabayı, hırsızlık rizikosuna karşı, sırasıyla farklı tarihlerde sigortacı X, 120.000 TL; Sigortacı Y, 180.000 TL; sigortacı Z'de 300.000 TL'ye sigortalamıştır. Söz konusu olayda sigorta değeri 450.000 TL olmasına rağmen sigorta bedeli 600.000 TL'ye ulaşmıştır. Bu durumda 150.000 TL'lik fazlalığa ilişkin sigorta geçersiz olacaktır ve en son sigorta sigortacı Z tarafından yapıldığı için sigortacı Z'nin sorumluluğu sadece 150.000 TL ile sınırlı olacaktır.

şirketinin verdiği teminatı da aşan bir miktar bulunmadığı, yani davacı sigorta şirketinin kısmi sigorta hükümlerine göre sorumlu olduğu bir miktar bulunmadığı, buna rağmen davalı sigortalı şirket öncelikle davacı şirketten talepte bulunduğu gibi hasar ihbarı sırasında ilk poliçeden davacı sigorta şirketini haberdar etmediği, davacının, kısmi sigorta hükümlerine göre davalı sigorta şirketinin teminatı atında kalan miktarı, davalı sigortalı şirketin ihbar yükümlülüğüne aykırı davranarak ödemek zorunda kaldığı gerekçesiyle... www.portal.uyap.gov.tr E.T: 15.05.2019.

³¹⁶ Bozkurt, s. 125; Kuyucu, s. 65; Ünan, Şerh II, s. 192; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 268; Kayıhan ve Bağcı, s. 83.

³¹⁷ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 269; Çeker, s. 162; Sayhan, s. 180.

Kısmi sigorta durumunda, TTK.m.1468 uyarınca her sigortacı sigorta sözleşmesinde taahhüt altına aldığı bedele kadar sorumlu olur. Yani 250.000 TL değerindeki bir ev yangın rizikosuna karşı, E sigorta şirketi tarafından 21.04.2019 tarihinde 180.000 TL bedel ile sigorta yapılmış, lakin bu sigortayı yetersiz gören ev sahibi, 25.04.2019 tarihinde sigortacı U'ya başvurarak 70.000 TL bedelli ikinci bir sözleşme daha yaptırmıştır. Bu halde her iki sözleşme de geçerli olup; sigortacı E 180.000 TL'ye kadar olan zararları tazmin edecek, sigortacı U ise kalan kısım olan en fazla 70.000 TL olmak üzere karşılayacaktır.

Kısmi sigorta ile sigortalı mal üzerindeki menfaat, aynı riziko ya da rizikolara karşı, farklı zamanlarda birden çok sigortacı tarafından sigorta himayesine alınmakla birlikte; müşterek sigortadan farklı olarak, sigortacıların ortak hareket etme iradeleri bulunmamaktadır. Örneğin, 100.000 TL değerindeki bir ev, farklı tarihlerde birbirlerinden haberleri olmayan farklı sigortacılar tarafından yangın rizikosuna karşı toplamda 200.000 TL'ye olmak üzere, ilk sigortayı yapan A şirketi tarafından 30.000 TL'ye; ikinci sigortayı yapan B sigorta şirketi tarafından 70.000 TL'ye; son sigortayı yapan C sigorta şirketi tarafından da 100.000 TL'ye sigortalansın ve sigorta süresi içerisinde sigorta sözleşmesine konu evde tam hasar meydana geldiğinde, ilk ve ikinci sigortayı yapan A ve B sigorta şirketleri üzerilerine düşen oranda sigorta tazminatını ödemek zorunda olup; son sigortayı yapan C sigorta şirketi ise sorumlu olmayacaktır.

Kısmi sigorta ile müşterek sigorta arasında temelde bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan ilki kısmi sigortada, birden fazla sigortacıda birlikte hareket iradesi olmaksızın ayrı ayrı sigorta sözleşmesi düzenlenmektedir. Müşterek sigorta ise, sigortacıların rizikoyu beraber üstlenmek şeklinde ortak irade beyanında bulunmuş olmaları gerekir. İkinci önemli farklılık, kısmi sigortada sigorta ettiren zararın tamamının tazminini sağlamak amacıyla sözleşmelerdeki tarihlere göre ilk sigorta sözleşmesini yapan sigortacıya başvuracaktır ve zarar miktarının ilk sözleşmedeki sigorta bedelini aşması halinde geriye kalan zararın tazminini sağlamak için o menfaati sonradan sigorta yapan sigortacılara sigorta sözleşmelerinin yapılış tarihlerine göre müracaat edecektir. Müşterek sigortada ise, sigorta ettiren meydana gelen zararın

tazminini sağlamak için sigorta şirketlerinden herhangi birisine sigorta ettirilen bedel oranında başvurabilir³¹⁸.

Kısmi sigortada zararın tazmin edilmesinde ilk sigortacı, eksik sigorta hükümlerine göre zararı proporsiyon (nispet) kuralına göre ödeyecek³¹⁹; sonraki sigortacılar ise, ilk sigortacının ödemediği geriye kalan zarar miktarını, 1468/son uyarınca sözleşmelerin yapılış tarihleri sırasıyla ödeyeceklerdir. TTK.m.1486/2 maddesi gereğince, TTK.m.1468’de yer alan düzenleme emredici nitelikte olup; bu düzenlemeye aykırı sözleşme şartları, sigorta ettirenin lehine olsa bile geçersizlik yaptırımına tabidir³²⁰.

II. Tazminatın Muacceliyeti

Muacceliyet, borçlunun edimini yerine getirmekle yükümlü olduğu zamanı ifade eder. Diğer bir söyleyişle, alacaklının alacaklıdan borçlanılan edimi en erken talep edebileceği an muacceliyettir³²¹. Sigortacının tazminat ödeme borcunun muacceliyeti TTK’nın 1427. maddesinde düzenlenmiştir.

Sigorta sözleşmesinde sigortacının esas borcu, sözleşme şartları çerçevesinde sigorta himayesi sağlamaktır. Bu borç, rizikonun meydana gelmesinden önceki aşamada durağan haldeyken, rizikonun meydana geldiği sırada ise dinamik hale gelir³²². Bu haliyle sigorta sözleşmesi ile bir kimsenin, menfaatini zarara uğratan bir risk-tehlike

³¹⁸ Kayıhan ve Bağcı, s. 83.

³¹⁹ Kender, Sigorta Hukuku, s. 309.

³²⁰ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 269.

³²¹ Y. 17. HD.’nin 21.09.2017 T. 2016/9800 E., 2017/8052 K. sayılı kararında; “...muacceliyet kavramı, alacaklı tarafından talep ve dava edilebilir hale gelmiş olma anlamındadır...” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 03.01.2019. Aynı yönde bkz. Y. 17. HD.’nin 12.04.2017 T. 2014/22955 E., 2017/3970 K.; Y. 17. HD.’nin 12.04.2017 T. 2016/20412 E., 2017/3969 K.; Y. 4. HD.’nin 14.03.2016 T. 2016/1365 E., 2016/3286 K.; YHGK’nın 25.11.2015 T. 2014/13-275 E. ve 2015/2674 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 03.02.2019.

³²² Kender, Sigorta Hukuku, s. 279.

karşısında tazminat ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar nedeniyle bir para ödenmesi veya başka türlü edimlerde bulunma söz konusudur. Bu çerçevede, mal sigortalarında zarar karşılığı bir tazminat, meblağ sigortalarında ise belirli bir meblağ ödenir.

Sigorta tazminatı veya bedelinin muaccel olma zamanı TTK'da, ETTK'dan farklı şekilde düzenlenmiştir³²³. ETTK'da muacceliyetin, rizikonun gerçekleştiğini sigortacıya bildirme borcunun doğduğu tarihte gerçekleştiği kabul edilmişken³²⁴ TTK ile rizikonun gerçekleşme anı, muaccel olma bakımından tek başına yeterli görülmeyip, gereken bilgi ve belgelerin sigortacıya verilmesi ve sigortacının değerlendirmelerini ve araştırmalarını bitirmesi de şart koşulmuştur³²⁵.

TTK.m.1427/2'ye göre sigorta tazminatı veya bedeli rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her halde 1446 ncı maddeye göre yapılacak

³²³ Karagöz, Turna, Akgül ile Çakmak, s. 98-99.

³²⁴ Hikmet Sami Türk, Sigortacının Temerrüdü Ne Zaman Başlar?, XII. Banka ve Ticaret Hukuku Sempozyumu, Ankara 1995, s. 187 vd. ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 30.04.2013 T. 2011/6700 E., 2013/8598 K. sayılı kararında; " 6762 sayılı TTK.nun 1299. maddesinde sigorta bedelini ödeme borcu, karada ve iç sulara taşıma rizikolarına ait sigortalar dahil, bütün mal sigortalarında, rizikonun gerçekleştiğini sigortacıya ihbar borcunun 1292. maddesi hükmünce doğduğu tarihte muaccel olacağı hüküm altına alınmıştır. TTK.da, sigorta bedelinin muacceliyeti düzenlendiği halde, temerrüt için özel bir düzenleme öngörülmemiş ve sigortacının temerrüdü genel hükümlere bırakılmıştır. Genel hükümlerden sayılan Mülga BK.nun 101. maddesinin ise temerrüt yönünden uygulama olanağı vardır. Ayrıca, sigortacı ile sigorta ettiren arasında yapılan sözleşmenin sigorta poliçesi genel şartlarında, temerrüt hakkında özel bir düzenleme getirilmiştir. Yangın Sigortası Genel Şartları'nın "Rizikonun Gerçekleşmesi Halinde Sigortacının Hakları ve Yükümlülükleri" başlığını taşıyan B-3/3. maddesinde aynen; "sigortacının hasar miktarına ilişkin belgelerin kendisine verilmesinden itibaren bir ay içerisinde gerekli incelemelerini tamamlayıp hasar ve tazminat miktarını tespit edip sigortalıya bildirmek zorundadır." denmektedir. Mahkemece, davalı sigorta şirketinin temerrüde düştüğü tarihin, BK.nun 101 ve poliçe genel şartlarının B-3/3 maddesi hükmü dikkate alınarak belirlenmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle olay tarihinden itibaren temerrüt faizine hükmedilmesi de doğru görülmemiştir. " www.portal.uyap.gov.tr E.T: 03.01.2019.

³²⁵ TTK.m.1427/2 gerekçesinde bu durum açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca bkz. Kender, Sempozyum, s. 77 vd.

ihbardan kırk beş gün sonra muaccel olur³²⁶. Can sigortaları için bu süre on beş gündür. Sigortacıya yüklenemeyen bir kusurdan dolayı inceleme gecikmiş ise süre işlemez.

Sigorta tazminatını ödeme borcu sigorta olayının ve zararın meydana gelmesiyle doğar. Sigorta tazminatı alacağı doğumuyla muaccel olan alacaklardan değildir. Borç muaccel olunca, sigortacı ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşer. Ancak sigorta bedelinin muaccel olması ile sigortacının temerrüdü birbirinden farklı şeylerdir³²⁷. Borçlunun temerrüde düşmesi için borç hem muaccel olmalı hem de alacaklının borcun ifa edilmesi istemiyle ihtara gerek olmayan haller³²⁸ dışında ihtarda bulunması gerekir³²⁹. TTK'nın sigorta ettirene yüklediği rizikonun gerçekleştiğini ihbar yükümlülüğü ile TBK'da öngörülen temerrüt ihtarı, içerik ve nitelikleri bakımından birbirlerinden farklıdır. Ancak sigorta ettiren rizikonun gerçekleştiğini ihbar ödevini yerine getirdiği takdirde sigortacı ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşer. Bu durum TTK'nın 1427/4. fıkrasında da “ borç muaccel olunca, sigortacı ihtara gerek

³²⁶ Y. 17. HD.'nin 10.06.2015 T. 2015/14279 E., 2016/2395 K. ile Y. 17. HD.'nin 17.05.2018 T. 2018/2077 E., 2018/5174 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 03.01.2019.

³²⁷ Kayıhan ve Bağcı, s. 195; Ünán, Hayat Sigortası, s. 175. Ayrıca bkz. YHGK'nın 12.10.1994 T. 1994/11-264 E. ve 1994/594 K. sayılı kararında; “ *Türk Ticaret Kanunu sigorta bedelinin muacceliyetini düzenlediği halde, temerrüt için özel bir düzenleme öngörmemiş ve sigortacının temerrüdünü genel hükümlere bırakmıştır. Genel hükümlerden sayılan BK m. 101'in ise temerrüt yönünden uygulanma olanağı vardır. ... (olayda)... sigortacı ile sigorta ettiren arasında yapılan sözleşmeye ilişkin genel şartlarda temerrüt hakkında özel bir düzenleme getirilmiştir. Poliçe genel şartlarının tazminatın ödenmesi başlığını taşıyan 20/5 maddesinde aynen tazminat, tazmin yükümlülüğünün ortaya çıkışını müteakip en geç 30 gün içinde ödenir. Bu müddet içinde sigortacıya atfedilecek bir sebeple tazminat ödenmediği takdirde ayrıca kanuni faiz yürütülür denmektedir. Bu itibarla sigortacının temerrüdü hakkında özel düzenlemeye ilişkin bu hükümlerin, genel hükümlerden önce uygulanması gerekir.* “ Bkz. YKD., Ocak 1995, C. 21, S. 1, s. 5-7. Aynı yönde: Y. 11. HD.'nin 29.12.1997 T. 1997/9338 E. ve 1997/9813 K. sayılı kararı. Bkz. YKD., Kasım 1998, C. 24, S. 11, s. 1648-1649.

³²⁸ 1-) İfa gününün taraflarca birlikte belirlenmiş olması, 2-) İfa gününü bir bildirimle belirleme hakkının taraflardan birine bırakılmış olması, 3-) İhtarın faydasız görünmesi hallerinde borçlunun temerrüt haline sokulabilmesi için ihtara gerek yoktur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Turgut Akıntürk ve Derya Karaman, Borçlar Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 2011, s. 129-131.

³²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk ve Karaman, s. 128; Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s. 658-665; Nomer, s. 253-258.

kalmaksızın temerrüde düşer. “ şeklinde açıkça ifade edilmiştir³³⁰. Ancak sigorta ettiren rizikonun gerçekleştiğini ihbar etme yükümlülüğünü yerine getirmediği halde (kasıtlı ihlal hariç) sigortacının rizikonun gerçekleştiğini öğrendiğini ispat ettiği durumlarda sigortacının temerrüdünün söz konusu olması için sigorta ettirenin ayrı bir ihtar çekmesi gerekir³³¹.

A. Tazminatın Muaccel Olacağı Zaman

1-) Zarar Sigortalarında

Tazminat borcunun muaccel olması, sigorta borçlusu tarafından ifa edilmesinin gerekli bulunduğu, sigorta alacaklısının da borçludan ifayı talep ve dava edebileceği anın gelmiş olması demektir. TTK'nın 1427. maddesinin sigorta ettiren ve sigortalı aleyhine aksi kararlaştırılmayacak ikinci fıkrası hükmü ile 1519. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, can sigortalarından sağlık sigortası da dâhil olmak üzere zarar sigortalarında sigortacının sigorta tazminatını ödeme borcu, rizikonun gerçekleşmiş olması, rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmiş olması ve sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitirmesinden sonra ve her halde riziko ihbarının sigortacıya bildirilmesini izleyen kırk beş gün içinde muaccel olur³³². Ancak sigortacının incelemeleri kendisine yüklenemeyen bir kusurdan dolayı (sigorta ettirene veya üçüncü bir kişiye ait olan kusurdan) gecikmişse TTK'nın 1427. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kırk beş günlük süre işlemeyecektir.

³³⁰ Y. 11. HD.'nin 29.05.2018 T. 2017/3411 E. ve 2018/5645 K. sayılı kararında; “ TTK 1427. maddesine göre... Davalı sigorta şirketine kazanın 17.10.2014 tarihinde ihbar edildiği anlaşıldığından davalı sigorta şirketinin 02.12.2014 tarihinde temerrüde düştüğünün kabul edilmesi gerekirken 25.10.2014 tarihinden itibaren faizle sorumlu tutulması doğru değil, bozma sebebi ise ...“ www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.03.2019.

³³¹ Kayıhan ve Bağcı, s. 196.

³³² **Ünan**, TTK'nın sigorta alacağının muaccel hale gelmesi konusunda süre öngörmesinin gerekli olmadığı gibi, sigortacının incelemesi için gerekli olan sürenin hangi koşullarda işlemeyeceği konusunda da özel bir düzenleme getirmesine gerek olmadığını, TTK'da süreye yer vermeyecek şekilde, sigorta alacağının sigorta incelemeleri bitince muaccel hale geleceği şeklinde düzenleme yapılmasının yeterli olacağını ve sürenin hangi koşullarda işlemeyeceği (kesileceği, duracağı) hususunun da özel düzenleme yapılmaksızın genel hukuk anlayışına bırakılabileceğini yeterli görmektedir (Ünan, Şerh I, s. 282-283).

TTK'nın 1427. maddesinin birinci fıkrası dışındaki düzenlemeler, sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar zararına olarak sözleşme ile değiştirilemeyen bir emredici hükümdür³³³; değiştirilirse, bu hüküm re'sen uygulama alanı bulur (TTK.m.1452/3).

2-) Meblağ Sigortalarında

TTK'nın 1427. maddesinin sigorta ettiren ve sigortalı aleyhine aksi kararlaştırılmayacak ikinci fıkrası hükmüne göre, sağlık sigortası dışındaki can sigortalarında sigortacının sigorta bedelini ödeme borcu, rizikonun gerçekleşmiş olması, rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmiş olması ve sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitirmesinden sonra ve her halde riziko ihbarının sigortacıya bildirilmesini izleyen on beş gün içinde muaccel olur. Ancak, aynı fıkranın son cümlesine göre, sigortacının incelemeleri kendisine yüklenemeyen bir kusurdan dolayı (sigorta ettirene veya üçüncü bir kişiye ait olan kusurdan) gecikmişse TTK'nın 1427. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen on beş günlük süre işlemeyecektir.

VI-) Tazminatın Ödenmesi

A-) Genel Olarak

TTK.m.1427'de "Tazminat Ödeme Borcu" madde başlığı altında sigortacının zarar sigortalarında sigorta tazminatını ödeme borcu ile meblağ sigortalarında sigorta bedelini ödeme borcu, bunların muacceliyeti, sigorta tazminatının veya sigorta bedelinin ödenme şekli, avans verme hususu ile temerrüt durumu düzenlenmiştir. Her ne kadar genel hükümlerde bulunan bu düzenlemede, madde başlığı ile maddenin ihtivası uyumlu olmasa da bu hüküm hem meblağ sigortaları hem de zarar sigortaları açısından uygulanacaktır.

Sigortacının rizikonun meydana gelmesi üzerine zarar sigortalarında sigorta tazminatını; meblağ sigortalarında da sigorta bedelini ödeme borcu ortaya çıkar. Sigorta tazminatını ödeme borcu, sigortacının borcudur. Sigortacının sigorta tazminatını ödeme borcunun doğmasına neden olan sigorta sözleşmesinin düzenlenmesine aracılık yapan ya da sigorta sözleşmesini sigortacı adına yapan acentaya karşı da alacağın tahsili amacıyla dava açmak kabil ise de; hükmolunan tazminat nedeniyle acentaya yönelik

³³³ Ünan, Şerh I, s. 289; Ulaş, Zarar Sigortaları, s. 112; Memiş, Yargısal Denetim, s. 65.

ilamlı icra yoluna başvurmak imkân dâhilinde olmadığı gibi doğrudan da genel haciz yoluyla icra takibine girilemez³³⁴. Yani sigortacının sigorta tazminatını ödeme borcu; acentasından tahsil edilemez. Ayrıca kural olarak sigortacı sigorta tazminatını ödeme asli edimini TTK.m.1427/1 gereğince aynen tazmine ilişkin sözleşme söz konusu değilse nakden sigortalıya öder.

B-) Ödemenin Yapılacağı Kişi

1-) Genel Olarak

Kural olarak sigorta şirketinden sigorta tazminatını talep etme hakkına sahip olan kişi, sigorta sözleşmesinde sigortalı olarak bulunan kişidir. Fakat poliçede dain/mürtehin ya da lehdar sıfatıyla başka bir kişi gösterilmişse veya sigorta tazminatının alacağına temlik ya da devri söz konusu olmuşsa sigorta tazminatı ödemesinin bu kişiye yapılması gerekir³³⁵. Ayrıca sigorta ilişkisinde rehin hakkı sahibi varsa TMK'nın 879/1. ve TTK'nın 1456. maddesi gereğince, rehin hakkı sahibinin kayıtsız ve şartsız davaya muvafakatı halinde sigorta tazminatının sigortalıya ödenmesinde beis yoktur. Ancak rehin hakkı sahibinin açık muvafakatı bulunmaması

³³⁴ Can, Sözleşme, s. 107.

³³⁵ Y. 11. HD.'nin 21.02.2012 T. 2011/1603 E. ve 2012/2348 K. sayılı kararında, "... Hukuki bir işlem olan alacağın temlik sonrasında alacak, üçüncü kişiye intikal etmektedir. Bu andan itibaren üçüncü kişi, borçlu karşısında alacaklı sıfatını kazanmaktadır. Niteliği itibariyle alacağın temlik, alacaklının tasarruf işlemidir. Temlik, alacağın tamamı için yapılabileceği gibi bir kısmı için de yapılabilir. Tam temlikte alacağın aslı ve fer'ileri temlik alana geçmekte olup, alacaklı borç ilişkisinde taraf olmaktan çıkar. Kısmi temlikte ise, temlik edilen asıl alacak ve bu oranda fer'ilerinin temlik alana geçmesi söz konusudur. Temlik edilmeyen kısım itibariyle borçlunun temlik eden alacaklıya karşı sorumluluğu devam eder. Temlik alan, temlik ve alacağın varlığını ispat ederek borçludan talepte bulunur. Temlik ile birlikte temlik alan, alacağın aslı ve fer'ileriyle birlikte, alacağa bağlı rüçhan hakların da iktisap eder. Dolayısıyla temliğe konu alacak itibariyle dava ve takip hakkı da temlik alana geçer. Alacağın temlikinde esasen borç değişmez, sadece onu talep edecek taraf değişmiş olur. Ayrıca, BK.nun 169.maddesi hükmü uyarınca, alacaklı, borçlunun ödeme gücünden dolayı ayrıca sorumlu değildir. Ancak, sözleşme ile alacaklı, üçüncü kişiye borçlunun ödeme gücünü garanti ettiğini, borçlunun borcu ifa etmemesinin sonuçlarına kendisinin katlanacağını taahhüt edebilir." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 15.05.2019.

halinde sigorta tazminatı sigortalıya ödenmez³³⁶. Ödenmesi durumunda ise, TTK.m.1456/3'e göre, sigortacı, sınırlı aynı hak sahipleri ödemeye sonradan yazılı onay vermedikleri takdirde, sınırlı aynı hak sahiplerine karşı sorumlu olur. Ancak TTK.m.1456/2 fıkra hükmüne aykırı hareket eden sigortacı, sınırlı aynı hak sahipleri ödemeye sonradan yazılı onay verdikleri takdirde, bunlara karşı sorumluluktan kurtulur.

³³⁶ Y. 11. HD.'nin 14.01.2019 T. 2018/5654 E. ve 2019/286 K. sayılı kararında, "...Dava, sera sigortası poliçesinden kaynaklanan alacak istemine ilişkindir. Somut uyuşmazlıkta, davanın dayanağını oluşturan sigorta poliçelerinde T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Antalya Girişimci Şube "dain-i mürtehin" olarak gösterilmiştir. Dairemizin yerleşik uygulamaları uyarınca bu durumda, T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'nin rehin hakkı bulunduğundan, sigortadan tazminat talep etme hakkı da öncelikle ona ait olup, sigortalı ancak lehine rehin verilen alacaklının açık muvafakatini almak şartıyla ve kendi menfaati de zedelendiği takdirde tazminat isteme hakkına sahip olur (14.06.2010 gün ve 2009/430-6814 E.K., 12.10.2012 gün ve 2011/8534-16045 E.K., 08.03.2013 gün ve 2012/4175-4580 E.K.). " Yine Y. 17. HD.'nin 11.02.2014 T. 2013/19681 E. ve 2014/1578 K. sayılı kararında, "... TTK'nın 1269. maddesi uyarınca, malı rehin alan kimse sıfatıyla o mal üzerindeki menfaatini kendi adına sigorta ettirebileceği gibi aynı yasanın 1270. maddesi hükmü gereğince bir başkasının da rehin konusu malı rehin alan hesabına ve onun lehine sigorta ettirmesi mümkündür. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 879. maddesi gereğince, sigorta tazminatının öncelikle rehin hakkı sahibine verilmesi veya açık muvafakatinin alınması gerekmektedir. " Yine Y. 11. HD.'nin 09.02.2017 T. 2016/4498 E. ve 2017/712 K. sayılı kararında, "...Dava, bitkisel ürün sigorta poliçelerinden kaynaklanan tazminat istemine ilişkin olup, mahkemece davanın kısmen kabulüne karar verilmiş ise de, davaya konu poliçeler üzerinde 216 Sayılı Birecik Tarım Kredi Kooperatifi dain mürtehin olarak gösterilmiştir. Dairemizin yerleşik uygulamaları uyarınca bu durumda, adı geçen kooperatifin rehin hakkı bulunduğundan, sigortadan tazminat talep etme hakkı da öncelikle ona ait olup, sigortalı ancak lehine rehin verilen alacaklının açık muvafakatini almak şartıyla ve kendi menfaati de zedelendiği takdirde tazminat isteme hakkına sahip olur. (14.06.2010 gün ve 2009/430-6814 E. K., 12.10.2012 gün ve 2011/8534-16045 E. K., 08.03.2013 gün ve 2012/4175-4580 E. K.)" Aynı yönde başka kararlar için bkz. Y. 11. HD.'nin 24.09.2018 T. 2017/160 E. ve 2018/5626 K.; Y. 11. HD.'nin 02.02.2006 T. 2005/710 E. ve 2006/851 K.; Y. 11. HD.'nin 24.09.2018 T. 2017/160 E. ve 2018/5626 K.; Y. 11. HD.'nin 02.04.2018 T. 2017/3085 E. ve 2018/3662 K.; Y. 11. HD.'nin 09.02.2017 T. 2016/4008 E. ve 2017/685 K.; Y. 11. HD.'nin 25.05.2016 T. 2015/15673 E. ve 2016/5720 K.; Y. 11. HD.'nin 11.02.2016 T. 2015/15726 E. ve 2016/1380 K.; Y. 11. HD.'nin 19.11.2015 T. 2014/17480 E. ve 2015/12327 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 10.05.2019.

2-) Zarar Sigortalarında

TTK.m.1454/1 gereğince, kural olarak zarar sigortalarında başkası lehine sigorta da dâhil olmak üzere, sigorta tazminatı sigortalıya ödenecektir³³⁷. Ancak TTK.m.1456. Maddesinde de belirtildiği üzere, üzerinde sınırlı aynı hak tesis edilen bir mal üzerindeki menfaat sigortalandığında kanunda aksi öngörülmemişse, sınırlı aynı hak sahibinin de sigorta tazminatı üzerinde hakkı bulunur ve sınırlı hak sahibi sigortacıya bildirilmişse ya da sigortacı sınırlı aynı hakkın var olduğunu kanun gereği biliyor kabul edilmekteyse, sınırlı aynı hak sahibi icazet vermedikçe, sigortacı, sigortalıya sigorta tazminatını ödeyemeyecektir³³⁸. Yine TTK.m.1457. maddesindeki düzenlemeye göre, sigortalı mal haczedilirse; sigortacı zamanında bilgilendirilmek koşuluyla, sigorta tazminatını icra müdürlüğüne ödeyerek borcundan kurtulur.

TTK.m.1478'e göre de, zarar gören uğradığı zararın sigorta bedeline kadar olan miktarının tazminini, sigorta sözleşmesi için geçerli zamanaşımı süresinde kalmak koşuluyla, doğrudan sigortacıdan talep edebilir. Bu haliyle, tüm sorumluluk sigortalarında zarar görenler sigortacıya zararlarının tazmini için doğrudan doğruya başvurabileceklerdir³³⁹.

3-) Can Sigortalarında

Can sigortalarında riziko meydana geldiğinde sigorta sözleşmesinde yer alan sigorta bedeli, sigorta ettirenin sözleşmeyi yararına yaptığı kişi olan lehdara ödenir. TTK.m.1493, 1494 ile 1495'te lehtarın atanması, değiştirilmesi ile hakları hayat sigortaları yönünden düzenlenmiş olup; bu esaslar TTK.m.1519/1 gereğince hastalık

³³⁷ Y. 11. HD.'nin 17.09.2018 T. 2016/13961 E. ve 2018/5329 K. sayılı kararında, "...Davaya konu poliçeler üzerinde Ziraat Bankası A.Ş. dain mürtehin olarak gösterilmiştir. Dairemizin yerleşik uygulamaları uyarınca bu durumda, adı geçen Bankanın rehin hakkı bulunduğundan, sigortadan tazminat talep etme hakkı da öncelikle ona ait olup, sigortalı ancak lehine rehin verilen alacaklının açık muvafakatini almak şartıyla ve kendi menfaati de zedelendiği takdirde tazminat isteme hakkına sahip olur." www.portal.uyap.gov.tr E.T: 16.05.2019.

³³⁸ Can, Sözleşme, s. 102; Ünan, Şerh II, s. 54.

³³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yeşilova Aras, Doğrudan Dava; Can; Sözleşme, s. 102-103.

sigortasına doğrudan doğruya; yine Kanun'un 1510/2 gereğince de gerçek zararın giderileceğinin kararlaştırıldığı kaza sigortaları hariç kaza sigortaları hakkında da kıyasen tatbik edilecektir³⁴⁰.

C-) Sigorta Tazminatının Ödenme Şekli

1-) Nakden Tazmin

Nakden tazminde, ihlal edilen hak ya da değer yerine, zarar veren para ödemekte ve bu şekilde zarar gören zarar verici olay gerçekleşmeseydi, hangi iktisadi halde bulunacak idiyse, tekrardan o hale getirilmektedir³⁴¹. Nakden tazmin meydana gelen zararı yok etme gayesi barındırmamakla birlikte; maddi zararın giderilmesi için yapılan ya da yapılması gereken harcamalar yönünden bir iktisadi telafi teşkil eder³⁴². Sigorta sözleşmesinde de riziko gerçekleştikten sonra doğan ve sigortacının en temel borcu olan sigorta tazminatını ödeme borcu, genellikle bir miktar paranın ödenmesidir. Bu nedenle sigorta tazminatı para borcu niteliğinde olup; kural olarak para borçlarının ödenme şekline ilişkin TBK.'nın hükümlerine tabidir³⁴³. Sigorta tazminatını ödeme borcunda, para ödenmesi durumu bulunduğuandan götürülecek borç vasfına haiz olup, ifa yeri alacaklının ödeme zamanındaki ikametgâhıdır. Ancak Kanundan veya sigorta poliçesi genel şartlarından doğan bazı istisnai hallerde bu borcun aynen tazmin şeklinde yerine getirilmesi de söz konusu olabilir.

TTK'nın 1427/1 maddesinde de sigortacının tazminat ödeme yükümlülüğünün ifa şekli, aynen tazmine ilişkin sözleşme söz konusu olmadığı hallerde sigorta tazminatı nakden ödenir şeklinde açıklanmıştır. Kanundaki bu düzenleme sigorta tazminatı

---

³⁴⁰ Can, Sözleşme, s. 103-106.

³⁴¹ Eren, s. 775; Tiftik, s. 65.

³⁴² Tiftik, s. 65. Aynen tazmin yoluyla meydana gelen zararın ortadan kaldırılması gayesi güdülürken; nakden tazmin yoluyla tespit edilen zararın para ile giderilmesi hedef alınmaktadır.

³⁴³ Ulaş, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, s. 113; Bozkurt, s. 75; Kuyucu, s. 43; Ünan, Şerh I s. 276; Kayhan ve Bağcı, s. 196; Çeker, s. 95; Omağ, Halefiyet, s. 81; Can, Sözleşme, s. 100. Ayrıca para borçlarında ifa ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Nomer, s. 208-213; Reisoğlu, s. 298-304; Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 583-591.

ifadesinden de anlaşılacağı üzere, sadece zarar sigortalarında uygulama alanı bulabilir³⁴⁴.

TTK.m.1427/deki düzenleme emredici mahiyette olmadığı için sigorta tazminatının kambiyo senetleriyle (bono, poliçe ya da çek) de ödenmesi alacaklının kabul etmesi halinde mümkündür. Ancak sadece kambiyo senedinin tevdi edilmesi ödeme olarak kabul edilemez. Bunun yanında poliçede kabul edenin, bonoda senedi düzenleyenin ve çekte ise muhatap bankanın yapacağı ödeme sonucunda tazminat ödeme borcu sona erer³⁴⁵.

2-) Aynen Tazmin

Aynen tazminde ihlal edilen hak ya da hukuki değere eşit bir durum fiilen tekrardan kurulur veya böyle bir hak ya da hukuki değer onarılmak veya aynı bir değer kazandırılmak suretiyle zarar görenin malvarlığı yeniden kurulur, eski hale getirilir³⁴⁶. Kural olarak sigorta tazminatı para borcu niteliğindedir ve nakden ödenir³⁴⁷. Ancak TTK.m.1427/1'de de belirtildiği üzere, sigortanın konusuna ve taraflar arasındaki sözleşmeye göre sigorta tazminatı aynen tazmin şeklinde de yerine getirilebilir. Aynen tazmin yolu pratik, ekonomik ve anlaşmazlık ihtimali zayıf bir yoldur. Çünkü aynen tazmin suretiyle zararın tespiti nedeniyle meydana çıkacak anlaşmazlıklar önlenmiş olur, yine zararın tespiti için harcama yapılmaz ve de bu işlemlerin yapılmaması nedeniyle süre yönünden kazanç sağlanmış olur. Ayrıca zararın tazmini ile güdülen ana gaye, en iyi biçimde ve en kolay şekilde aynen tazmin yoluyla gerçekleştirilebilir³⁴⁸.

Aynen tazminin çeşitli halleri mevcuttur. Zarar sigortalarında aynen tazmin genellikle yerine yenisinin verilmesi, tamir ve yeniden inşa şeklinde yerine

³⁴⁴ Kuyucu, s. 43; Ünan, Şerh I, s. 276;

³⁴⁵ Kayıhan ve Bağcı, s. 197; Omağ, s. 82.

³⁴⁶ Eren, s. 775.

³⁴⁷ Kuyucu, s. 43; Ünan, Şerh I, s. 276; Kayıhan ve Bağcı, s. 196; Çeker, s. 95; Omağ, Halefiyet, s. 81; Ulaş, Zarar, s. 113; Can, Sözleşme, s. 100..

³⁴⁸ Tiftik, s. 63.

getirilmektedir³⁴⁹. Aynen tazmin usulünün uygulandığı durumlara örnek verecek olursak, nakliye sigortalarında hasara veya ziyaa uğrayan eşyanın yerine yenisinin verilmesi yine CKKSGŞ'nin 12. Maddesinde yer alan “...sigortacı dilerse kırılan cam ve aynaları aynen ikame edebilir. Bu durumda kırılan cam ve aynalar sigortacının malı olur...” şeklindeki düzenleme sigortacıya kırılan cam ya da aynaların aynen ikamesini sağlama borcu öngördüğünden aynen tazmin yoluyla tazminat ödeme borcunun ifasıdır. Yine HSGŞ'nin B.5. Tazminatın Ödenmesi başlığında yer alan “ Sigortacı, parayı ve kıymetli evrakı aynen ikame suretiyle de tazmin edebilir ” şeklindeki düzenleme sigortacıya hırsızlanan paranın veya kıymetli evrakın aynen ikamesini sağlama borcu öngördüğünden aynen tazmin yoluyla tazminat ödeme borcunun ifasıdır.

Sigorta tazminatının konusunu bir hizmetin sağlanması durumu da oluşturabilir. Mesela, sorumluluk sigortalarında sigortalıya karşı açılan davalarda sigortacının sigortalıyı temsili de sigorta bedeli olarak kabul edilebilir³⁵⁰.

3-) Ex Gratia Ödemeler

Sigorta sözleşmeleri; sigortacı ve sigortalı tarafından, sigorta poliçesi genel ve özel şartlarında yer alan teminat kapsamı içerisinde yer alan rizikoların meydana gelmesi nedeniyle sigortalının veya sigortalının eylemi nedeniyle zarara maruz kalan üçüncü kişilerin zararlarının sigortacı tarafından karşılanması amacıyla akdedilirler. Ancak pratikte sigortalının sigorta şirketine sadakati, yani uzun süredir sigortalısı olması veya sigorta şirketiyle fazla ilişkisinin bulunması ve zararın ortaya çıkış şekline göre de, sigortalının bireysel kusurunun fazla olmaması nedeniyle sigortacı tarafından sigortalının sigorta teminatı kapsamında olmayan zararlarını da karşılıksız, kural dışı

³⁴⁹ Omağ, Halefiyet, s. 84; Ayrıca bkz. Y. 11. HD.'nin 21.11.2005 T. 2004/13692 E. ve 2005/11287 K. sayılı aynen tazmin hususuyla ilgili kararında, “...Davalı vekili, müvekkilinin fırın emtiasının hasarlı kısımlarını servisine tamir ettirdiğini, değer kaybının bulunmadığını, zararın aynen tazmin edildiğini savunmuştur. Dosya kapsamından fırının hasarının giderildiği, halen davalı zilyetliğinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında, uzman bilirkişi vasıtasıyla inceleme yaptırılarak davacının ticari itibarına hanel gelmeden fırını bu haliyle iş yerinde satıp satamayacağını açıklığa kavuşturulması, satabilecek nitelikte olduğunun belirlenmesi halinde kıymet kaybının tespit ettirilmesi ve bu miktarın tahsili ile malın iadesine karar verilmesi gerekirken...” Keskin, s. 268.

³⁵⁰ Omağ, Halefiyet, s. 85.

olarak, lütuf ve hatır ödemesi gibi ödemesi haline ex gratia³⁵¹ ödemeler denir³⁵². Örneğin, sigortalının sigorta konusu eşyaları bilgi vermeksizin başka bir yere taşınması ve malların burada zarar görmesi durumunda, teminat dışında olan bir riziko sonucu zarar meydana gelecek olup; bu durumda TTK.'nın 1472. Maddesinde yer alan sigorta şirketinin halefiyete bağlı üçüncü kişilere rücu davası açma hakkının ilk koşulu yani poliçe kapsamında ödeme yapma yükümlülüğü gerçekleşmediğinden, halefiyete bağlı üçüncü kişilere karşı talep hakkı ortadan kalkmış olacaktır. İşte bu yüzden sigorta poliçesinde teminat dışı rizikolara dayalı hasar ödemeleri ex gratia ödemeler olarak kabul edilecektir³⁵³.

Ex gratia ödemeler, çeşitli amaçlarla yapılabilir: müşteri daima haklıdır kuralı gereğince sigortalıya hoş görünmek, sigortalı ile gelecekte daha iyi ve sıkı ilişkiler kurmak, insani amaçlara hizmet, sigortalının sigorta şirketine karşı sadakati ve ticari

³⁵¹ Ex gratia dilimizde lütuf, ihsan anlamına gelir. Sigortacılık uygulamasında ise, kural dışı veya karşılıksız anlamında kullanılmaktadır. Omağ, Halefiyet, s. 85; Osman Yücesan, Yangın Sigortaları Kaideleri ve Tatbikatı, İstanbul 1960, s. 86.

³⁵² Y. 11. HD.'nin 04.10.2010 T. 2009/2993 E. ve 2010/9638 K. sayılı ex gratia ödemelerle ilgili kararında, "*Sigorta şirketi tarafından poliçe teminat kapsamı dışında yapılan lütuf ödemesi (Ex Gratia), sigorta kapsamında olmayan bir durumun sigorta kapsamına alındığı anlamına gelmez. Bir sigorta poliçesi nedeniyle sigorta şirketi tarafından yapılan lütuf ödemesi, birbirinden bağımsız ayrı sözleşmeler olan diğer iki ferdi kaza poliçesi açısından da sigorta şirketinin rizikoyu teminata dahil olduğunu kabul ettiği anlamında yorumlanamayacağından...*" www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.03.2019. Yine Y. 11. HD.'nin 05.10.2004 T. 2004/224 E. ve 2004/9359 K. sayılı ex gratia ödemelerle ilgili kararında, "*...sigortacı ancak sigortalısına sigorta bedelini ödedikten sonra halefiyet hakkını kazanabilir. Ancak sigortacının poliçe hükümlerine ters düşen bir ödeme yapması halinde bu ödemeye doktrinde ve uygulamada ex gratia ödeme denilmekte olup sigortacının halefiyet hakkını kazanması, dolayısıyla da zarar sorumlusuna rücu edebilmesi olanaklı değildir...*" Aynı yönde başka kararlar için bkz. Y. 11. HD.'nin 12.02.2002 T. 2001/8843 E. ve 2002/1173 K. Omağ, Halefiyet, s. 86. Aynı yönde kararlar için bkz. Y. 17. HD.'nin 04.10.2012 T. 2012/8517 E. ve 2012/10543 K.; Y. 11. HD.'nin 12.11.2007 T. 2006/11306 E. ve 2007/14162 K.; Y. 11. HD.'nin 09.11.2009 T. 2008/6988 E. ve 2009/11617 K.; Y. 11. HD.'nin 11.12.2010 T. 2008/10494 E. ve 2010/1579 K.; Y. 11. HD.'nin 08.05.2017 T. 2015/15576 E. ve 2017/2669 K.; Y. 11. HD.'nin 08.05.2017 T. 2015/15576 E. ve 2017/2669 K.; Y. 17. HD.'nin 03.11.2016 T. 2015/3704 E. ve 2016/9859 K.; YHGK.'nin 29.04.2015 T. 2013/11-1990 E. ve 2015/1294 K.; Y. 17. HD.'nin 22.12.2014 T. 2013/13084 E. ve 2014/19082 K.; Y. 11. HD.'nin 14.04.2014 T. 2013/18455 E. ve 2014/7299 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 06.03.2019.

³⁵³ Omağ, Halefiyet, s. 85.

itibarını korumak vb. gibi. Sigortacılık uygulamasında ex gratia ödemede bulunabilmek için sigortalının iyiniyetli olması, reasürörlerin³⁵⁴ muvafakatının alınmış olması ve sigortalının ağır kusurunun olmaması gerekir³⁵⁵.

IV-) Faiz, Temerrüt Kavramı ve Sigortacının Temerrüt Faizi Ödemesi

Faiz, belirli bir tutarın, bu tutar alacaklısına sağladığı medeni semere olarak ifade edilmektedir³⁵⁶. Faiz; yoksun kalınan anapara tutarı, yoksun kalınma zamanı ve oran göz önünde bulundurularak hesap edilir. Yani faiz, paradan yoksun kalınmasının karşılığıdır³⁵⁷. Faiz, anaparadan ayrı, ancak asıl alacağa bağlı fer'i bir borçtur ve faiz alacağının doğumu, varlığı, geçerliliği, asıl borcun mukadderatına bağlıdır³⁵⁸. Yani asıl alacak için makbuz verilmişse, faizler de ödenmiş sayılır(TBK.m.104). Anapara alacağı zamanaşımına uğrarsa faiz alacağı da zamanaşımına uğrar(TBK.m.152). Asıl alacak devredilirse, işlemiş faizlerde birlikte devredilmiş addolunur(TBK.m.189/2). Ayrıca anapara alacağını garanti eden güvenceler gayrimenkul rehni, kefalet ile menkul rehni faiz alacağını da kanuni sınırlar dâhilinde kapsar. Faiz alacağının doğması için, kaynağı

³⁵⁴ Reasürör: sigorta şirketlerinin sigortaladıkları varlıkları tekrar sigortalayan sigorta şirkettir. www.quicksigorta.com E.T:21.09.2019.

³⁵⁵ Yücesan, s. 86.

³⁵⁶ Murat Aydoğdu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, DEÜHFD, C. 12, S. 1, y. 2010, s. 86; Yasemin Yücesoy Yılmaz, Ticari İşlerde Faiz ve Yargıtay Uygulaması, TBBD, S. 140, y. 31, Ocak 2019, s. 305; Hamdi Yasaman, Ticari İşlerde Akdi Faiz ve Temerrüt Faizi, BD, S. 76, y. 22, Mart 2011, s. 61; Ali Bozer, Ticari İşlere İlişkin Faiz Hükümlerine Toplu Bir Bakış, BATİDER, C. 2, S. 3, Mart 1964, s. 362 (Faiz). Ayrıca bkz. YHGK'nın 15.05.2015 T. 2013/6-2249 E. ve 2015/1362 K. sayılı ilamında faizi şu şekilde tanımlamıştır; "...Faiz; para alacağının medeni semeresidir. Başka bir ifade ile faiz, ödünç akdi veya başka bir hukuki muamele yahut fiil neticesinde başka bir kimseden alacaklı duruma geçen kimsenin para alacağının karşılığı ve bir nevi ücret ve kirası..." www.portal.uyap.gov.tr E.T:18.05.2019.

³⁵⁷ Şaban Kayıhan ve Mustafa Ünlütepe, Yargıtay ve Sigorta Tahkim Komisyonu Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Mesuliyet(Trafik) Sigortasına Dayalı Tazminat Talebinde Temerrüt Faizine İlişkin Değerlendirmeler, BATİDER, C. 33, S. 4, Aralık 2017, s. 76; Mehmet Helvacı, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2000, s. 65; Aydoğdu, s. 86; Nomer, s. 213; Reisoğlu, s. 308.

³⁵⁸ Yasaman, s. 61; Yücesoy Yılmaz, s. 306; Kayıhan ve Ünlütepe, s. 79; Bozer, Faiz, s. 362; Reisoğlu, s. 308.

kanun, sözleşme, haksız fiil ya da sebepsiz zenginleşme olan ve konusu bir miktar para olan bir borcun bulunması gerekir. Para borçları dışında başka tür borçlarda, faiz alacağının doğması mümkün değildir³⁵⁹. Ayrıca bir hukuki işlem veya kanun hükmü uyarınca faiz ödeme borcu doğmadığı sürece, her para alacağı için de mutlaka faiz ödenmesi gerekmemektedir³⁶⁰. Gerek öğreti de ve gerekse pratikte faiz çeşitli açılardan sınıflandırılarak incelenmektedir. Bu sınıflandırmalar çerçevesinde faiz;

-Taraflarca sözleşmede kararlaştırılıp kararlaştırılmamasına göre: Akdi(İrادی) faiz/Kanuni faiz,

-Vadeye kadar veya vadeden itibaren işletilmesine göre: Anapara(Kapital) faizi/Temerrüt(Gecikme) faizi,

-Asıl alacağın temelinde bulunan ilişkinin niteliğine ve tatbik edilecek faiz oranına göre: Adi faiz/Ticari faiz,

-Faizin anaparaya ilave edilerek tekrardan faiz işletilip işletilmediğine göre: Basit faiz/Bileşik(Mürekkep) faiz şeklinde sınıflandırılmaktadır³⁶¹.

Konumuz gereği adi faiz/ticari faiz kavramları ile temerrüt kavramı/temerrüt faizini kısaca açıkladıktan sonra sigortacının temerrüde düşmesi ve temerrüt faizi ödemesi konusunu ele alacağız.

Adi faiz, ticari nitelikte olmayan işlerde tatbik edilecek olan faize denir. Ticari işlerde uygulanacak olan faize ise ticari faiz denir³⁶². Ticari işlerin ne olduğu, TTK.m.3'te, “ *Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Yine tacir olmanın hükümleri ve ticari iş kavramı TTK.m.19'da, “(1) *Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle*

³⁵⁹ Yücesoy Yılmaz, s. 305.

³⁶⁰ Yücesoy Yılmaz, s. 305.

³⁶¹ Yasaman, s. 61; Kayıhan ve Ünlütepe, s. 77-79; Yücesoy Yılmaz, s. 308-309; Bozer, Faiz, s. 363-370.

³⁶² Y. 11. HD.'nin 18.05.2009 T. 2008/2156 E. ve 2009/5966 K.; Y. 17. HD.'nin 28.12.2016 T. 2016/19769 E. ve 2016/12014 K.; Y. 17. HD.'nin 16.06.2016 T. 2016/7952 E. ve 2016/7387 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

www.portal.uyap.gov.tr E.T:18.05.2019.

ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır. (2) Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hükümler hep birlikte değerlendirildiğinde, bir işin ticari iş olup olmadığının belirlenmesinde, şu üç ölçüt belirleyici rol oynamaktadır. Bunlar, TTK’da düzenlenen işler, ticari işletmeyi ilgilendiren işler ile tacirin borçlarıdır³⁶³. Taraflarca kararlaştırılmış olmadıkça adi işlerde faiz istenmesi söz konusu değildir. Ancak ticari işlerde kararlaştırılmamış olsa bile TTK.m.20 gereğince tacir verdiği avanslar ve yaptığı giderler için ödeme tarihinden itibaren faiz isteyebilmektedir. Ayrıca TTK.m.8 uyarınca tüketicinin korunmasına yönelik durumlar dışında ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenebilir.

Temerrüt ve temerrüt faizini açıklayacak olursak, temerrüt; alacaklının temerrüdü ve borçlunun temerrüdü diye ikiye ayrılır³⁶⁴. Konumuz gereği borçlunun temerrüdü yani sigortacının temerrüdü ve temerrüt faizi ödemesi açıklanacaktır. Borçlunun temerrüdü, halen ifası mümkün olan vadesi gelmiş bir borcun borçlu tarafından alacaklının ihtarına rağmen zamanında ifa edilmemesi yani borcun ifasının geç yapılmasıdır. Temerrüt faizi ise, herhangi bir para alacağı sebebiyle zararın meydana gelip gelmediğine ve borçlunun kusurlu olup olmadığına bakılmasının borçlusunun temerrüde düşünce ödemek zorunda kaldığı direnime yani gecikme faizidir³⁶⁵. Buradaki para borcu, kanun, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ya da sözleşmeden doğabilir. Bir başka anlatımla temerrüt faizi, alacaklının kendisine ait bir miktar paranın kararlaştırılan süreden daha fazla bir süre ile borçlunun yanında kalması nedeniyle meydana gelen zararı karşılayan bir tazminat niteliği taşır. Bu nedenle temerrüt faizine öğretide geçmiş günler faizi de denilmektedir³⁶⁶. Temerrüt faizi ödeme

³⁶³ Yücesoy Yılmaz, s. 309.

³⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Nomer, s. 229-232 ile 253-283; Reisoğlu, s. 330-336 ile 363-386; Ahmet M. Kılıçoğlu, s. 647-709; Akıntürk ve Karaman, Borçlar Hukuku, s. 119-121 ile 127-138.

³⁶⁵ Helvacı, s. 102; Emine Özdamar, Temerrüt Faizi Kavramı ve Çeşitli Davalarda ve Takiplerde Başlangıç Zamanı, THD, C. 9, S. 96, Ağustos 2014, s. 61; Yasaman, s. 61.

³⁶⁶ Akıntürk ve Karaman, Borçlar Hukuku, s. 133; Mustafa Erdem Can, Sigorta Tazminatında Temerrüt Faizi, AKÜHFD, C. 8, S. 1, Haziran 2018, s. 149 vd.

yükümlülüğü kanundan doğmaktadır³⁶⁷. TBK'nın 104. maddesinin son fıkrasına göre de, temerrüt faizine tekrar temerrüt faizi işletilemez³⁶⁸. Ancak TTK.m.726'ya göre, bir kambiyo senedi nedeniyle ödeme yapan müracaat borçlusu, kendisinden önce gelen borçlulara rücu ettiğinde, ödediği ceza ve faizlere, tekrar faiz işletilmesini, yani bileşik faiz uygulanmasını isteyebilmektedir. Kambiyo senetlerine ilişkin bu düzenleme, TBK.m.121/f.3 hükmünde yer alan temerrüt faizine tekrar temerrüt faizi işletilemez kuralının istisnasını oluşturmaktadır³⁶⁹.

Alacaklının temerrüt faizini hak edebilmesi için bir zarara uğramış olduğunu ispat etmesine gerek duyulmadığı gibi, borçluda kusursuzluğunu kanıtlamak suretiyle temerrüt faizi ödemekten kurtulamaz³⁷⁰.

Ticari işlerde taraflar temerrüt faizinin başlangıcını ve faiz oranını serbestçe belirleyebilirler. Ancak taraflar faizin başlangıcını belirlememişlerse, temerrüt faizi, ihtar gereken durumlarda, temerrüt ihtarının borçluya tebliğ tarihini izleyen günde, ihtar süresi tayin edilmişse sürenin dolduğu tarihte (süreyi takip eden günde), vade belli ise ihtar gerek olmaksızın vadenin dolduğu tarihte, temerrüdün özel kanun hükmüyle düzenlendiği durumlarda kanunda belirtilen tarihte işlemeye başlar³⁷¹.

Sigorta tazminatında TTK.m.1427/4'e göre, borç muaccel olunca sigortacı herhangi bir ihtar gerek kalmaksızın temerrüde düşer ve zaman aşımı süresi işlemeye

---

³⁶⁷ Yücesoy Yılmaz, s. 309.

³⁶⁸ Özdamar, s. 61.

³⁶⁹ Yücesoy Yılmaz, s. 320.

³⁷⁰ Akıntürk ve Karaman, Borçlar Hukuku, s. 133.

³⁷¹ Özdamar, s. 62;

başlar³⁷². Yani TTK madde 1427/4'te, sigorta ettirenleri daha geniş şekilde korumak ve sigortacıları bir an önce ödemeye yöneltmek amacıyla sigortacının sigorta bedelini ya da tazminatını ödeme borcu muaccel olunca sigortacı ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşeceği düzenlenmiştir³⁷³. Kanun koyucu bu düzenleme ile temerrüdün

³⁷² Y. 17. HD.'nin 19.06.2017 T. 2014/17414 E. ve 2017/6911 K. sayılı sigortacının tazminat ödeme borcunun muacceliyeti durumunda sigortacının ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşeceğine ilişkin kararında, "*Haksız eylem faili, ihtar ve ihbara gerek olmaksızın, zararın doğduğu anda, başka bir anlatımla haksız eylem tarihinden itibaren zararın tamamı için temerrüde düşmüş sayılır. Dolayısıyla, zarar gören, gerek kısmi davaya, gerekse sonradan açtığı ek davaya veya ıslaha konu ettiği kısma ilişkin olarak, haksız eylem tarihinden itibaren temerrüt faizi isteme hakkına sahiptir.*" www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

³⁷³ Y. 11. HD.'nin 20.12.2018 T. 2018/2969 E. ve 2018/8119 K. sayılı sigortacının tazminat ödeme borcunun muacceliyeti durumunda sigortacının ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşeceğine ilişkin kararında, "*...Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetince temerrüt başlangıç tarihi olarak sigorta şirketi tarafından ödeme yapılmayacağına sigortalıya bildirim tarihi esas alınmış ise de, TTK'nın 1427/2-4 maddelerinde sigorta tazminatının rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her halde 1446 ncı maddeye göre yapılacak ihbardan kırkbeş gün sonra muaccel olacağı ve muaccel olunca ihtara gerek kalmaksızın sigortacının temerrüde düşeceği belirtilmiş olup, sigortacının edimine ilişkin araştırmalarının tazminat ödememeye gerekçe olarak gösterilen 27.10.2015 tarihli ekspertiz raporunun tamamlanmasıyla son bulduğuna göre, temerrüt başlangıç tarihi olarak 27.10.2015 tarihinin esas alınması gerekmekte olup, davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün davacı yararına bozulması gerekmiştir.*" Yine Y. 17. HD.'nin 05.11.2018 T. 2018/2969 E. ve 2018/8119 K. sayılı sigortacının tazminat ödeme borcunun muacceliyeti durumunda sigortacının ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşeceğine ilişkin başka kararında, "*... Kara Taşıtları Kasko Sigortası Genel Şartları B.3.3. maddesi "Rizikonun gerçekleşmesi halinde, özel durumlar hariç olmak üzere, hangi belgelerin istenileceği poliçe ekinde açık ve anlaşılır şekilde yer almak zorundadır. Sigorta tazminatı, rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve riziko ile ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her halde rizikonun gerçekleştiğine ilişkin bildirim yapılmasından kırkbeş gün sonra muaccel olur. Sigortacıya yüklenemeyen bir kusurdan dolayı inceleme gecikmişse süre işlemez. Borç muaccel olunca, sigortacı ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşer." şeklinde düzenlenmiştir ve Genel Şartların B.3.3. maddesinin (2), (3), (4) ve 5. fıkraları TTK 1427. maddesi ile aynı düzenlemeyi içermektedir. Somut olayda, mahkemece yukarıdaki açıklamalar ışığında temerrüt tarihinin tespiti gerekirken, kaza tarihinden itibaren faize hükmedilmesi de doğru değildir."* www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019. Aynı şekilde Y. 11. HD.'nin 13.07.2006 T. 2005/6385 E. ve 2006/8318 K. sayılı sigortacının tazminat ödeme borcunun muacceliyeti durumunda sigortacının ihtara gerek kalmaksızın temerrüde düşeceğine ilişkin kararında, "*...Dava, hayat sigortası poliçesine dayalı*

kural olarak alacaklının ihtarı üzerine meydana geleceğini hükme bağlayan TBK.m.117/1'e istisnayı bir hüküm getirmiştir.

Zayıf ve güçsüz durumda olan sigorta ettireni korumak amacıyla kanun koyucu TTK.m.1427/5'te, sigortacının temerrüt faizi ödeme borcundan kurtulmasını öngören sözleşme hükümlerinin geçersiz olduğunu hükme bağlamıştır. Yani burada Kanun koyucunun yasakladığı sözleşmeler temerrüt faizi borcunun hiç doğmayacağına ilişkin sözleşmelerdir. Doğmuş olan temerrüt faizi alacağından sigorta ettiren ya da sigortalının feragatta bulunmasına ilişkin sözleşmeler ise bu hükmün kapsamı dışında bulunmaktadır. Bu durum öğretide de, temerrüt gerçekleşikten sonra sigortacının ödemesi gerçekleştiği sırada ödenecek miktara ilişkin sigortacı ile sigortalı arasında akdedilen ve temerrüt faizini kapsamayan sözleşmelerin geçerli olacağı kabul edilmektedir³⁷⁴.

TTK'nın 1427/4-5'inci fıkralarını sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine sözleşme ile değiştirmek imkân dâhilinde değildir ve belirtilen fıkralar emredici nitelik taşımaktadırlar.

Sigorta sözleşmesinde temerrüt faizinin ne olacağı açıkça kararlaştırılabileceği gibi taraflar aralarında kararlaştırmamış ise temerrüt faizi oranı 3095 sayılı Kanun

---

alacak istemine ilişkindir. Mahkemece hüküm altına alınan tazminata davacıların murisi sigortalının ölümü tarihinden itibaren faiz işletilmesine karar verilmiştir. Rizikonun gerçekleşmesi durumunda hak sahiplerinin yükümlülüklerinin düzenleyen hayat sigorta poliçesine ekli poliçe genel şartlarının B/4 maddesi uyarınca tazminata ilişkin belgelerin sigorta şirketine verilmesinden sonra sigortacının sözleşmeye göre ödemesi gereken kesinleşmiş tazminatı on gün içinde hak sahiplerine ödeyeceği yönündeki hüküm uyarınca davalı şirketin temerrüde düştüğü tarihin belirlenmesi ve faizin belirlenecek temerrüd tarihinden itibaren yürütülmesine karar verilmesi gerekirken, bu hüküm dikkate alınmadan sigortalının ölüm tarihinden itibaren sigorta şirketinin faizle sorumlu tutulması doğru görülmemiş, kararın bu yönden davalı şirket yararına bozulması gerekmiştir.” Keskin, s. 268.

³⁷⁴ **Yazıcıoğlu**, sigortacıya karşı doğmuş ve doğacak borçlardan sigortacının ibra edildiğine ilişkin anlaşmalar gerek bir sulh sözleşmesi gerekse bundan bağımsız bir ibra sözleşmesi ile yapılması durumunda gecikme faizi ile aşkın zarar gibi borçlar yönünden de ibra sonucunu doğuracağını belirtmiştir. (Emine Yazıcıoğlu, Sigorta Tazminatı Borcuna İlişkin Sulh-İbra Sözleşmelerinin Geçerliliği, Altıncı Yargıtay Kararları ve Sigorta Hukuku Sempozyumu, İstanbul, 7-8 Haziran 2002, s. 118); Ünan, Şerh I, s. 289.

hükümlerine göre belirlenir. Sigortacıdan temerrüt faizini isteyebilmek için ise öncelikle usulüne uygun şekilde tazminat istemi ile başvurulmuş olması ve Kanunda belirtilen sürelerin geçmiş olması ve buna rağmen Sigorta tazminatını ya da bedelinin ödenmemiş olması gerekmektedir³⁷⁵. Aksi takdirde sigorta şirketine herhangi bir bildirimde bulunulmamış ise sigortacının icra takibi ya da dava tarihinde temerrüde düştüğünün kabulü gerekir³⁷⁶. Yine trafik sigortalarında; zarar gören, gerek kısmi davaya, gerekse sonradan açtığı ek davaya veya ıslaha konu ettiği kısma ilişkin olarak temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi isteme hakkına sahiptir³⁷⁷.

Ayrıca sigorta ettiren sigorta bedelinin ödenmesindeki gecikme nedeniyle maruz kalmış olduğu sigorta bedelini aşan bir zarar olursa yani munzan zararını³⁷⁸ TBK'nın

³⁷⁵ Y. 17. HD.'nin 26.02.2019 T. 2016/7075 E. ve 2019/2085 K. sayılı sigortacıya başvuru/ihbar tarihinden itibaren 8 iş günü geçtikten sonra temerrüt olacağına ilişkin kararında, "2918 sayılı KTK'nın 98/1, 99/1. Maddeleri ile Zorunlu Mali Sorumluluk Sigorta Poliçesi Genel Şartları'nın B.2. maddesi uyarınca rizikonun, bilgi ve belgeleri ile birlikte sigortacıya ihbar edildiği tarihten itibaren 8 iş günü içinde sigortanın tazminatı ödeme yükümlülüğü bulunmakta, bu sürenin sonunda ödememe halinde temerrüt gerçekleşmektedir. Somut uyuşmazlıkta, davacılar tarafından davalı sigorta şirketine başvurulduğu ve sigorta şirketi tarafından bir miktar ödeme yapıldığı anlaşıldığından, davalı sigorta şirketi aleyhine temerrüt tarihinden itibaren faize hükmedilmesi gerekirken kaza tarihinden itibaren faiz işletilmesine karar verilmesi doğru görülmemiştir." Yine aynı yönde başka bir karar için bkz. Y. 11. HD.'nin 03.03.2008 T. 2007/807 E. ve 2008/2514 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

³⁷⁶ Kayıhan ve Bağcı, s. 201; Y. 17. HD.'nin 30.04.2019 T. 2016/12836 E. ve 2019/5337 K. " Sigorta şirketine başvurulmadan dava açılması veya icra takibi başlatılması halinde ise bu tarihlerde temerrüt gerçekleşir. " Yine aynı yönde başka kararlar için bkz. Y. 17. HD.'nin 18.03.2019 T. 2016/6998 E. ve 2019/3100 K.; Y. 17. HD.'nin 13.03.2019 T. 2016/6553 E. ve 2019/2963 K.; Y. 17. HD.'nin 14.03.2019 T. 2016/13427 E. ve 2019/2977 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

³⁷⁷ Y. 17. HD.'nin 24.01.2019 T. 2016/4097 E. ve 2019/647 K. "...Zarar gören, gerek kısmi davaya, gerekse sonradan açtığı ek davaya veya ıslaha konu ettiği kısma ilişkin olarak temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi isteme hakkına sahiptir." Yine aynı yönde başka bir karar için bkz. Y. 17. HD.'nin 19.02.2019 T. 2016/7031 E. ve 2019/1728 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

³⁷⁸ Y. 11. HD.'nin 21.03.2018 T. 2016/7968 E. ve 2018/2806 K. sayılı munzam zarara ilişkin kararında, "Munzam zarar; borçlunun temerrütü nedeniyle uğranılmış olan ve temerrüt faizini aşması nedeniyle borçlu tarafından karşılanmayan zarardır. Alacaklı, temerrüt nedeniyle uğradığı ve temerrüt faizini aşan bakiye zararının borçludan tahsilini talep edebilir. Ancak munzam zararın olduğu hususunun alacaklı tarafından ispatlanması gerekir. Diğer bir anlatımla fiilen uğranılan zararın somut veri ve belgelerle tevsik edilmesi gerekir. Zira munzam zarar, alacaklının öz varlığından, ekonomik ve sosyal

122. maddesi çerçevesinde sigorta şirketlerinin uymakla yükümlü olduğu SK'nın 32/3 maddesi gereğince sigortacıdan talep edebilir. Sigortacının temerrüdü nedeniyle istenilen faiz ve munzam zarar davalarında tazminat bakımından sigorta bedeli göz önünde bulundurulmaz. Başka bir deyişle, metemerrid sigortacının temerrüt nedeniyle sigortalıya ya da lehtara poliçede yazılı olan sigorta bedelini aşan bir ödemede bulunması gerekir³⁷⁹. Munzam zarar davalarında zamanaşımı süresi TBK'nın 125. maddesi uyarınca 10 yıldır³⁸⁰.

---

faaliyetlerinden, toplum içerisindeki statüsünden, başına gelen olaylardan kaynaklanan, somut olgular nedeniyle uğramış olduğu fiili zarardır (HGK'nın 31.10.2007 tarih ve 2007/11-668 E.-2007/798 K. ilamı). Soyut anlatımlar, muhtemel kar kayıpları, elde edilmesi tahmin edilen gelir kalemleri munzam zararın ispatı için yeterli değildir.“ yine Y. 17. HD.’nin 01.11.2016 T. 2014/13329 E. ve 2016/9629 K. sayılı sigorta ettirenin munzam zarar talebine ilişkin kararında, “Munzam zarar; borçlunun temerrütü nedeniyle uğranılmış olan ve temerrüt faizini aşması nedeniyle borçlu tarafından karşılanmayan zarardır. Alacaklı, temerrüt nedeniyle uğradığı ve temerrüt faizini aşan bakiye zararının borçludan tahsilini talep edebilir. Ancak munzam zararın olduğu hususunun alacaklı tarafından ispatlanması gerekir. Diğer bir anlatımla fiilen uğranılan zararın somut veri ve belgelerle tevsik edilmesi gerekir. Zira munzam zarar, alacaklının öz varlığından, ekonomik ve sosyal faaliyetlerinden, toplum içerisindeki statüsünden, başına gelen olaylardan kaynaklanan, somut olgular nedeniyle uğramış olduğu fiili zarardır (HGK'nın 31.10.2007 tarih ve 2007/11-668 E.-2007/798 K. ilamı). Soyut anlatımlar, muhtemel kar kayıpları, elde edilmesi tahmin edilen gelir kalemleri munzam zararın ispatı için yeterli değildir. Yine yüksek enflasyon, dolar kurundaki artış, serbest piyasadaki faiz oranlarının yüksek oluşu gibi hususlar davacıyı ispat yükünden kurtarmaz (HGK 2000/5-1611 E. ve 2000/1636 K. ilamı). 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 105. maddesinde karşılanması öngörülen, faizi aşan zararın, genel ekonomik olumsuzlukların (ülkede cari enflasyon oranı, yüksek ve değişken döviz kurları, mevduat faizleri) dışında, davacının durumuna özgü, somut vakıalarla ispatlanması gerekir (HGK'nın 31.10.2007 tarih ve 2007/11-668 E.-2007/798 K. ilamı).” Aynı yönde başka kararlar için bkz. Y. 11. HD.’nin 18.07.2011 T. 2010/12803 E. ve 2011/9009 K.; Y. 11. HD.’nin 21.05.2007 T. 2006/4948 E. ve 2007/7732 K.; Y. 11. HD.’nin 20.10.2015 T. 2014/14744 E. ve 2015/10786 K.; Y. 11. HD.’nin 26.02.2007 T. 2007/62 E. ve 2007/3556 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

³⁷⁹ Can, Sözleşme, s. 107.

³⁸⁰ Y. 11. HD.’nin 01.11.2012 T. 2010/12473 E. ve 2012/17197 K. sayılı munzam zarar ve zamanaşımına ilişkin kararında, “...munzam zarar davalarında zamanaşımı süresinin BK'nun 125. maddesi uyarınca 10 yıl olmasına göre...” www.portal.uyap.gov.tr E.T: 21.05.2019.

V. Sigortacının Avans Ödeme Yükümlülüğü

Sigortacının avans ödeme yükümlülüğü, TTK'nın 1427. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu düzenleme şu şekildedir; *“Araştırmalar, 1446'ıncı maddeye göre yapılacak ihbardan başlayarak 3 ay içinde tamamlanamamışsa; sigortacı, tazminattan veya bedelden mahsup edilmek üzere, tarafların mutabakatı veya anlaşmazlık halinde mahkemece yaptırılacak ön ekspertiz sonucuna göre süratle tespit edilecek hasar miktarının veya bedelin en az yüzde ellisini avans olarak öder³⁸¹.”*

Bu anlamda TTK.m.1427/3, sigortacının rizikonun ya da tazminatın sınırlarının tespit edilmesine ilişkin araştırmalarının rizikonun meydana geldiğinin sigortacıya bildirilmesinden itibaren 3 aylık süre sonunda tamamlanamamış olması durumunda sigortacıyı avans ödemekle yükümlü kılmaktadır. Madde hükmüne göre; sigortacının avans ödemekle yükümlü kılınabilmesi için rizikonun meydana geldiğinin sigortacıya ihbar edilmiş olması ve bu ihbar üzerinden 3 aylık süre geçmiş olmasına rağmen sigortacının rizikonun veya tazminatın sınırlarına ilişkin araştırmalarını ve çalışmalarını bitirememiş yani tamamlayamamış olması gerekir. Kanun metninde, tazminat ödeme borcunun muacceliyetine ilişkin TTK.m.1427/2'de olduğu gibi bu düzenlemede de sürenin hesaplanmasının başlaması yönünden rizikonun sigortacıya ihbar edilme tarihi temel alınmıştır. Dolayısıyla rizikonun meydana geldiği TTK.m.1446 gereğince sigortacıya ihbar edildiğinde hem tazminat ödeme borcunu hem de avans ödeme yükümlülüğünün muacceliyetine ilişkin süre işlemeye başlayacaktır³⁸².

Bizim de katıldığımız görüşe göre de, sigortacının avans ödeme yükümlülüğüne ilişkin TTK.m.1427/3'te yer alan süre hükmün getiriliş gayesi göz önünde bulundurulduğunda uzun bir süredir ve bu durum madde gerekçesindeki³⁸³ *“sigorta*

³⁸¹ Y. 11. HD.'nin 10.06.2015 T. 2015/3056 E. ve 2015/8061 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T:18.05.2019.

³⁸² Kuyucu, s. 50.

³⁸³ Madde gerekçesinde bu hükmün getiriliş amacı şu şekilde ifade edilmiştir: *“Tazminat veya can sigortaları bakımından bedel ödemesi için tüm bilgi ve belgeler sigortacıya verilmiş olmakla birlikte incelemeler bitirilememiş olabilir. Ancak, sigorta ettirenin sigorta sözleşmesini yaparken de amacı zararının bir an önce telafi edilmesi ve karşılaştığı tehlikeden dolayı herhangi bir mağduriyetinin doğmamasıdır. Bu durumda da sigorta ettirenin menfaati korunması gerekeceğinden madde ile sigortacıya ödenecek tazminat veya bedelden mahsup edilmek üzere avans verme mecburiyeti*

ettirenin sigorta sözleşmesini yaparken de amacı zararının bir an önce telafi edilmesi ve karşılaştığı tehlikeden dolayı herhangi bir mağduriyetinin doğmamasıdır. “ şeklindeki düzenlemeyle açıkça zıt durumda olup; kanun metninde 3 ay gibi bir uzun süre getirilmek suretiyle maddenin gerekçesi ile çelişki meydana getirilmiştir ve gerekçedeki gayeye uygun bir çözüm olmamıştır.³⁸⁴.

Madde metni ile gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; birbiriyle çelişki içeren başka bir durum daha söz konusu olmaktadır. Gerekçede sigortacıya araştırma yapması için gerekli bilgiler ve belgeler verilmiş olmasına rağmen araştırmaların bitirilememesi ihtimalinden bahsedilirken, metinde avans ödemesinin gerçekleştirilebilmesi için sigortacıya gerekli bilgi ve belgelerin verilmiş olması koşuluna yer verilmemiştir³⁸⁵. Kanaatimizce de anılan madde metni tatbik edilirken gerekçede yer verilen sigortacıya gerekli bilgi ve belgelerin sigorta ettiren tarafından verilmiş olması koşulunu aramak makbul olacaktır; çünkü sigorta ettirenin sigortacının çalışmalara başlayabilmesi için kendi üzerine düşenleri yerine getirmemiş olması olasılığında yani araştırmaların tamamlanamamasının sigorta ettirenin kusurundan meydana gelmesi durumunda sigortacıyı avans ödemesi yapmakla yükümlü tutmak hakkaniyete uygun düşmez³⁸⁶.

TTK.m.1427/3'te yer alan dikkat çeken bir diğer durum ise, ödenmesi gereken avans miktarının belirlenen hasar miktarının belli bir yüzdesi olarak saptanmasıdır.

---

getirilmiştir.” Ayrıca bkz. Ünan, Alman hukukunda sigortacının avans ödemekle yükümlü kılınabilmesi için sadece bir aylık sürenin yeterli kabul edildiğini, ayrıca maddenin kendi içerisinde çelişkiler ihtiva ettiğini ve bu çelişkinin sebebinin ateşin düştüğü yeri 3 ay sonra yakmaya başlayacağı kabulünden olduğunu belirtmiştir (Ünan, Şerh I, s. 285). Kanatimizce de, sigortacının avans ödemekle yükümlü kılınabilmesi için bir aylık süre verilmesi gerekçedeki gayeye daha uygun olurdu.

³⁸⁴ Aynı görüşte bkz. Kuyucu, s. 50; Ünan, Şerh C. I, s. 285; Tekin Memiş, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Sigorta Hukukuna Dair 6. Kitabının Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Sigorta Hukuku Türk Derneği, Y. 2005, Özel Sayı, S. 1, s. 99.

³⁸⁵ Madde gerekçesinde şu şekilde belirtilmiştir: “Tazminat veya can sigortalı bakımından bedel ödemesi için tüm bilgi ve belgeler sigortacıya verilmiş olmakla birlikte incelemeler bitirilememiş olabilir.”

³⁸⁶ Aynı görüşte bkz. Kuyucu, s. 51; Ünan, Şerh I, s. 285.

Bizim de katıldığımız görüşe göre, öğretide bilhassa sigorta sözleşmesinde muafiyet şartlarının bulunması ve muafiyet oranının yüzde ellinin üzerinde olması durumunda sigortacının aslında ödemekle yükümlü olmayacağı bir miktarı ödemiş olacağı olasılıkları dikkat çekilerek belirtilen düzenleme eleştirilmektedir³⁸⁷. Sigortacının ancak tazminat ödemekle yükümlü olduğu durumlarda avans ödemekle yükümlü kılınabileceği; aksi takdirde tazminat ödeme yükümlüsü olmayan sigortacının sigorta ettirene ödeme yapmasının doğru bir uygulama olmadığı savunulmaktadır³⁸⁸. Kanımızca da sigortacının tazminat ödeme yükümlülüğünün olmadığı durumlarda daha sonra geri ödenmesini isteyeceği bir ödemeyi yapmakla yükümlü tutulması hem sigortacı hem de ödemenin gerçekleştirileceği sigorta ettiren yönünden olumlu bir nitelik taşımayacaktır. Düzenlemede yer alan tazminattan mahsup edilmek üzere ifadesini bu kanaate geçerli bir gerekçe olacağı görüşündeyiz. Kanun koyucu avans ödemesinin tazminattan mahsup edilmek için yapılacağını ön görüyorsa, araştırmaların bitmesi durumunda bir tazminat ödemesinin de yapılacak olması aranmalıdır. Yani avansın mahsup edileceği bir tazminat ödenmeyecekse avans ödemesinde de bahsetmenin ihtimal dâhilinde olamayacağını belirtmek daha doğru olur. Bu nedenle, araştırmaların sigorta sözleşmesi kapsamında bir rizikonun meydana gelip gelmediği hususuna değil de tazminatın kapsamı ve sınırları hususuna ilişkin olması halinde avans ödemesinden bahsedilmelidir³⁸⁹.

Sigortacının yapmış olduğu avans ödemesi tazminata mahsuben yapılmış olduğundan dolayı sigortacının araştırmaları tamamlandığında tespit edilecek tazminat miktarından avans miktarı indirilerek ödeme yapılacaktır. Yukarıda da belirtildiği üzere

---

³⁸⁷ **Metezade**, hasar miktarının düşük, sigorta bedelinin ise yüksek olduğu durumlarda da sigortacı aleyhine haksızlığa neden olunacağı örnek gösterilmektedir. (Zihni Metezade, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Altıncı Kitap Birinci Kısım ile İlgili Görüşler (Genel Hükümler), Sigorta Hukuku Türk Derneği, Y. 2005, Özel Sayı, S. 1, s. 43); **Ünan**, en doğru çözümün sigortacının ödeyeceği anlaşılmalı olan en az tutarın avans olarak ödenmesi şeklinde olduğunu ifade etmiştir (Ünan, Şerh I, s. 286); **Memiş**, bir oranda ödeme yapılmasının her zaman sigorta ettirenin menfaatlerini korumayacağını belirtmiştir (Memiş, Genel Hükümler, s. 99).

³⁸⁸ Ünan, Şerh I, s. 287-288; Kuyucu, s. 52.

³⁸⁹ Kuyucu, s. 52.

sigortacının tazminat ödemesi yapmakla yükümlü olmadığı anlaşılması durumunda ise sigorta ettirene ödenen avans miktarı sigortacıya geri verilecektir³⁹⁰. Ancak pratikte sigortacıların avans ödemekten geri durdukları ve her şey tam olarak belirginleştikten sonra ödenmesi gereken miktarın tamamını ödemeyi daha yeğledikleri görülmektedir. Bunun nedeni de sigortacının mesuliyetinin olmadığı anlaşıldığında yapılacak ödemenin geri alınmasının zor ve güç olduğundandır.

VI-) Sigortacının Kısmi Tazminat Ödemesi

Sigortacının kısmi tazminat ödeme borcu, TTK'nın 1428. maddesiyle getirilen yeni ve özel bir düzenlemedir. TTK.m.1428'de yer alan ve kısmi tazminat ödemeleri başlığı altında yer alan düzenleme şu şekildedir: *“(1) Sorumluluk sigortası dışındaki sigortalarda, aksine sözleşme yoksa, sigorta süresi içinde yapılan kısmi tazminat ödemeleri sigorta bedelinden düşülür. (2) Kısmi zarar hâllerinde taraflar sigorta sözleşmesini feshedebilirler. Ancak, sigortacı fesih hakkını, kısmi tazminat ödemesinden sonra kullanabilir.”*

Madde metnine göre, sorumluluk sigortası dışındaki sigortalarda, sözleşmede aksi öngörülmedikçe sigorta süresi içinde yapılan kısmi (bölümsel) tazminat ödemeleri sigorta sözleşmesinde belirlenmiş olan sigorta bedelinden düşülecektir. Ayrıca kısmi zarar durumlarında taraflara sigorta sözleşmesini fesih edebilme hakkı tanınmıştır. Ancak sigortacı bu fesih hakkını kısmi tazminat ödemesini yaptıktan sonra kullanabilecektir.

TTK madde 1428/1'de yer alan hükmün sorumluluk sigortalarında uygulanmaması, kısmi tazminat ödemelerinin sigorta bedelinden düşüleceği, ilkesinin sorumluluk sigortaları yönünden geçerli olmadığı anlamına gelmektedir³⁹¹. Buna göre, sorumluluk sigortalarında sigortacı, kısmi tazminat ödemesi gerçekleştirmiş olsa bile, bu ödeme belirlenmiş olan sigorta bedelinden indirilmeyecek ve sigorta sözleşmesi düzenlenirken belirlenmiş olan sigorta bedeli üzerinden yürürlükte kalmaya devam

³⁹⁰ Kuyucu, s. 53.

³⁹¹ Ünán, bu düzenlemenin sorumluluk sigortalarında geçerli olmamasının farklı bir gerekçesi olmadığını ifade etmiştir (Ünan, Şerh I, s. 291).

edecektir³⁹². Öğretide bu düzenlemenin sorumluluk sigortaları açısından sakıncalar doğuracağı haklı olarak dile getirilmektedir. Bu düzenleme karşısında sorumluluk sigortaları açısından toplam limit kararlaştırılması yasaklanmakta ve de TTK 1452/3 fıkrası gereğince TTK 1428. maddesinin hükümlerinin sigorta ettiren, sigortalı ve lehtar aleyhine değiştirilemeyeceği; değiştirilirse kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtildiğinden bu durumda isteğe bağlı sorumluluk sigortalarında sigortacıları sözleşme kurmak konusunda çekingen davranmaya yöneltecektir³⁹³.

VII. Sigorta Tazminatında Zamanaşımı

Zamanaşımı, borcun ifa vakti geldiği ve talep edilebilir nitelikte olduğu halde, alacaklının Kanunda belirtilen süre içerisinde, hareketsiz kalıp, alacağını dava ve takip etmemesi durumunda, borcun bu tarihten itibaren hukuken eksik borç haline dönüşmesidir³⁹⁴. Bu halde, alacaklı devletin yetkili merciiilerine başvurarak borcun ifasını veya borçlunun sorumluluğuna karar verilmesini istediğinde, borçlunun zamanaşımı müdafaası ile karşılaşır ve bu müdafaa karşısında mahkeme veya icra merciiileri borçlunun mesuliyeti ve alacaklının alacağına kavuşması şeklinde karar veremezler. Yani borcun zamanaşımına uğraması halinde borç sona ermemekle birlikte, alacaklı dava ya da takip yoluyla alacağını elde etme imkânını kaybeder. Ancak zamanaşımına uğramış bir borç ifa edilirse, bu ifa geçerli bir ifadır. Zamanaşımından önceden vazgeçme geçersizdir³⁹⁵. Bazı alacaklar istinaen zamanaşımına tabi olmamakla

³⁹² Kuyucu, s. 57.

³⁹³ Kuyucu, s. 58; Ünan, Şerh I, s. 561 ile 290-296.

³⁹⁴ Nomer, s. 297-300; Reisoğlu, s. 418-421; Ahmet M. Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 32; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, s. 228; Akıntürk ve Karaman, Borçlar Hukuku, s. 195; Ömer Bağcı, Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Taleplerde Zamanaşımı, HKÜHFD., C. 6, S. 11, Ocak 2016, s. 159; Ayşe Havutçu, Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı, DEÜHFD., C. 12, İzmir 2012, s. 581; Mehmet Akif Tutumlu, Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması, Ankara 2001, s. 25. Ayrıca bkz. YHGK'nın 05.02.2019 T. 2018/21-523 E. ve 2019/70 K.; Y. 4. HD.'nin 09.04.2019 T. 2016/10135 E. ve 2019/2140 K.; Y. 4. HD.'nin 04.04.2019 T. 2018/4013 E. ve 2019/2042 K.; Y. 17. HD.'nin 28.03.2019 T. 2016/8801 E. ve 2019/3764 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 18.05.2019.

³⁹⁵ Nomer, s. 306; Reisoğlu, s. 433; Havutçu, 581.

birlikte³⁹⁶; kural olarak Kanunda başka bir süre öngörülmemiş olmadıkça, bütün alacaklar 10 yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrarlar(TBK.m.146). Sigorta sözleşmesinden kaynaklanan bütün alacaklar zamanaşımına tabidir ve sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda; iki, altı ve on yıllık zamanaşımı süreleri vardır. TTK.m.1452/2 ile TBK.m.148'de de açıkça belirtildiği üzere, zamanaşımı süreleri, sözleşmeyle değiştirilemez. Zamanaşımı sürelerini değiştiren ya da TTK.m.1420'ye aykırı olan sözleşme hükümleri geçersizdir.

TBK.m.149'da da belirtildiği üzere, kural olarak sözleşmeden doğan alacaklarda zamanaşımı, alacağın muaccel olduğu andan itibaren işlemeye başlar. Yani, borcun ifa edilmesi bir süreye bağlanmamışsa, borcun doğumu ile birlikte zamanaşımı işlemeye başlar³⁹⁷. Borcun yerine getirilmesi bir süreye bağlanmışsa, alacak sürenin dolması ile muaccel olur ve bu günden itibaren zamanaşımı işlemeye başlar.

TTK'nın 1420 ile 1482. maddesinde sigorta sözleşmesinden doğan talep haklarının zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir. TTK.m.1420'ye göre, kural olarak sigorta sözleşmesinden doğan her türlü talep hakkı, alacağın muaccel olduğu tarihten başlayarak iki yıllık zamanaşımı süresine tabiidir³⁹⁸. Kural olarak sigorta tazminatına ve sigorta bedeline ilişkin talepler ise, her hâlde rizikonun meydana geldiği tarihten itibaren altı yıl geçmekle zamanaşımına uğrar³⁹⁹. Görüldüğü üzere, TTK'da zamanaşımı yönünden ikili bir süre söz konusudur. TTK.m.1420'de yer alan düzenleme zamanaşımına ilişkin genel düzenleme niteliğindedir. TTK.m.1420 hükmü uyarınca, iki yıllık zamanaşımı süresi tüm sigorta türleri açısından geçerlidir ve alacağın muaccel olduğu tarihten işlemeye başlar. Sorumluluk sigortaları dışında kalan sözleşmeler açısından uygulanan altı yıllık üst sürenin kapsamında yer alan talepler ise, sigorta tazminatı veya sigorta bedelinin ödenmesine yönelik taleplerdir. Buna göre, sigorta

³⁹⁶Taşınmaz rehniyle güvence altına alınan alacaklar, rehin devam ettikçe, zamanaşımına uğramaz (TMK.m.864). yine TMK.m.642/1 ile TMK.m.370/1'deki alacaklar zamanaşımına uğramazlar.

³⁹⁷ Y. 14. HD.'nin 27.06.2007 T. 2007/6863 E. ve 2007/8392 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 18.05.2019.

³⁹⁸ Y. 11. HD.'nin 01.04.2013 T. 2012/6817 E. ve 2013/6409 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 18.09.2019.

³⁹⁹ **Öğüz**, sigorta sözleşmelerinde üst zamanaşımı süresi öngörülmesini, rizikonun meydana geldiğinin çok geç öğrenilmesinin çok sık rastlanan bir durum olmadığından arzu edilen faydayı sağlamaktan uzak olduğunu belirtmiştir. (Zehra Şeker Oğuz, Sorumluluk Sigortalarında Zamanaşımı (Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 139).

ettiren, sigortalı, lehtarın sigortacıya karşı olan, sigorta tazminatı veya sigorta bedelinin ödenmesine ilişkin talepleri üst sınırın kapsamında yer almaktadır. Altı yıllık üst zamanaşımı süresi rizikonun gerçekleşmesinden itibaren başlayacaktır.

TTK'nın 1420/2. maddesinden anlaşılması gereken ise, TTK. dışındaki kanunlardaki hükümler saklı tutulmak suretiyle, başka kanunlarda zamanaşımı süresiyle ilgili farklı düzenlemeler yapılabileceğidir. Nitekim KTK.'nın 109. maddesinde TTK.m.1420'den farklı bir hüküm mevcut olup; bu hükme göre, motorlu araç kazalarından doğan maddi zararın tazminine ilişkin istemler, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve her halde, kaza tarihinden başlayarak on yıl içinde zamanaşımına uğrayacaktır⁴⁰⁰.

⁴⁰⁰ Y. 17. HD.'nin 27.03.2019 T. 2016/7085 E. ve 2019/3656 K. sayılı trafik kazasından kaynaklanan cismani zarar nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkin davada zamanaşımıyla ilgili kararı "...818 sayılı BK.nun 41. maddesinde haksız fiil tanımlanmış, 60. maddesinde de haksız fiilden zarar görenin bundan kaynaklanan zararın tazmini istemi ile açacağı davaların, zararı ve faili öğrendiği tarihten itibaren 1 yıl ve herhalde haksız fiil tarihinden itibaren 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi bulunduğu belirtilmiştir. Buna karşılık, 2918 sayılı KTK. nin 109/1. maddesinde "Motorlu araç kazalarından doğan maddi zararların tazminine ilişkin talepler, zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten başlayarak 2 yıl ve her halde, kaza gününden başlayarak 10 yıl içinde zamanaşımına uğrar." hükmüne, yine aynı kanunun 109/2 maddesinde ise, "dava, cezayı gerektiren bir fiilden doğar ve Ceza Kanunu bu fiil için daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörmüş ise, bu süre maddi tazminat talepleri için de geçerlidir." hükmüne yer verilmiştir. 2918 sayılı Kanunun anılan madde hükmünde, gözden kaçırılmaması gereken husus, ceza kanununda öngörülen daha uzun zamanaşımı süresinin, tazminat talebi ile açılacak davalar için de geçerli olabilmesinin, sadece eylemin Ceza Kanununa göre suç sayılması koşuluna bağlanmış bulunmasıdır. Bu düzenlemenin iki ayrı sonucu bulunmaktadır. Söz konusu yasa hükmü, ceza zamanaşımının uygulanabilmesi için sadece eylemin aynı zamanda bir suç oluşturmasını yeterli görmekte; bunun dışında, fail hakkında mahkûmiyet kararıyla sonuçlanmış bir ceza davasının varlığı, hatta böyle bir ceza davasının açılması ya da zarar görenin o davada tazminat yönünden bir talepte bulunmuş olması koşulu aranmamaktadır. Dahası, söz konusu hükümde, ceza zamanaşımının uygulanması bakımından sürücü ve diğer sorumlular (örneğin işleten) arasında bir ayırım da yapılmamış, böylece kuralın bunların tümü için geçerli olduğu, hepsi için aynı zamanaşımı süresinin uygulanacağı öngörülmüştür. (HGK'nın 10.10.2001 gün 2001/19-652-705 ve HGK'nın 16.04.2008 gün, 2008/4-326-325 sayılı kararları ile uzamış ceza zamanaşımı benimsenmiştir." Aynı yönde başka kararlar için bkz. Y. 17. HD.'nin 25.03.2019 T. 2016/8152 E. ve 2019/3481 K. ile YHGK'nın 05.06.2015 T. 2014/17-2198 E. 2015/1495 K. www.portal.uyap.gov.tr E.T: 18.05.2019.

TTK'nın 1482. maddesinde ise, sorumluluk sigortalarından doğan talep haklarının zamanaşımı süresi şu şekilde düzenlenmiştir;“ *Sigortacıya yöneltilecek tazminat istemleri, sigorta konusu olaydan itibaren on yılda zamanaşımına uğrar.* “

Madde metninden de anlaşılacağı üzere, sorumluluk sigortaları yönünden zamanaşımı süresi on yıl olup; sorumluluk sigortalarında, sigortacıya yöneltilecek tazminat istemleri, sigorta konusu olay tarihinden itibaren on yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır. Maddenin gerekçesinde, sorumluluğun doğumunun ve tazmini gereken zararın tespitinin uzun zaman alması nedeniyle genel hükümlerde öngörülen iki yıllık sürenin sorumluluk sigortalarında yetersiz olacağı düşüncesiyle bu tür sigortalarda zamanaşımı süresinin sigorta hukukundaki genel zamanaşımı süresinden daha uzun olarak belirlendiği belirtilmektedir⁴⁰¹. Öte yandan TTK.m.1486/II uyarınca, TTK.m.1482 hükmüne aykırı sözleşme şartları geçersizdir. Kanaatimizce, TTK.m.1420 ve 1482 hükümlerinin TTK.m.1452/II ve 1486/II hükümleri ile yeniden ayrıca emredici olduklarını düzenlemeye, TTK.m.6'da yer alan hüküm nedeniyle gerek bulunmamaktadır. Çünkü ticari işlere ilişkin zamanaşımı sürelerini düzenleyen hükümler, zaten sözleşmeyle değiştirilemez ve TTK.m.3 marifetiyle de sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan işlem ve fiiller ticari iş niteliğindedir. Ayrıca kanuni düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, TTK.m.1420 ve 1482 hükümlerine aykırı konulan zamanaşımı süreleri TBK.m.27/II uyarınca, sözleşmenin tamamını değil, sadece o şartları geçersiz kılar⁴⁰².

---

⁴⁰¹ **Ünan**, TTK.m.1482 hükmünün zarar görenin doğrudan dava hakkının göz önünde bulundurularak düzenlendiğini, buna karşılık sigorta ettirenin talep hakkının üst zamanaşımı süresine tabi olup olmadığının düzenlenmediğini ifade ederek, sigorta ettirenin taleplerinin ya üst süreye tabi olmamasını veya on yıllık üst zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiğini kabul etmektedir (Ünan, Şerh II, s. 396 vd).

⁴⁰² Bağcı, s. 166.

SONUÇ

Çalışmamız, sigortacının sigorta tazminatını ödeme borcu konusu ile sınırlıdır.

Çalışmamızda, sigortacının tazminat ödeme borcunun kapsamının belirlenmesinde; sigorta bedeli, sigorta değeri ile sigorta zararı kavramları çok önem arz ettiğinden, bu kavramların kanunda doğru ve yerinde kullanılıp kullanılmadığı hususu üzerinde durulmuştur. TTK'nın 1461. maddesinde yer alan düzenlemede sigorta bedeli sadece zarar sigortalarındaki zenginleşme yasağı ilkesinin ifadesi olacak biçimde yanlış bir şekilde tanımlanmış; yine tüm sigortalarda geçerli olan bir ilkenin genel hükümlerde düzenlenmesi gerekirken mal sigortaları başlığı altında düzenlenmesi suretiyle düzenlendiği yer yönünden de hatalı bir durumun ortaya çıktığı öğretilde ifade edilmiştir. Yine TTK'nın 1459. maddesi sigorta zararı kavramını açıklamakta yetersiz ve eksik kalmıştır. Bu açıdan sigorta zararı, sigortalının sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan rizikonun meydana gelmesi sonucu uğradığı zarar olarak açıklanmıştır. Ayrıca, sigorta konusu menfaatin, sözleşmenin herhangi bir anındaki değeri olan ve sadece zarar sigortalarından aktif sigortasında söz konusu olan sigorta değeri kavramının çok geniş anlamda ve yanlış bir şekilde kullanılması haklı olarak öğretilde belirtilmiştir. Çünkü meblağ sigortalarında sigorta değeri değil de sigorta bedeli kavramının kullanılması daha uygun ve yerinde olacaktır.

Sigorta tazminatı, sigorta süresince rizikonun gerçekleşmesi ve hasarın oluşması nedeniyle doğan zararı gidermek için sigorta sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiren sigortalıya sigortacı tarafından ödenen miktardır. Sigorta zararı ise, sigorta himayesine alınmış rizikonun meydana gelmesi sonucu ortaya çıkan ve sigortacının sözleşme şartları çerçevesinde sorumlu tutulabilecek olduğu zarardır. Sigorta, sigorta ettirenler için zenginleşme vasıtası niteliği taşımadığından, sigortacı sigortalının gerçekten uğradığı zararı tazmin eder. Bu anlamda sigortacının, sigortalının zararını tazmin etmesi için, yani sigorta tazminatı ödeme borcunun doğabilmesi için şu şartların yerine gelmesi gerekir; sigorta sözleşmesi kapsamında yer alan riziko gerçekleşmiş olmalı, sigorta konusu olan ve himaye altına alınan menfaat rizikonun meydana gelmesi neticesinde kısmen ya da tamamen zarara uğramış olmalı, meydana gelen zarar sigorta süresi zarfında gerçekleşmiş olmalı ve sigorta ettiren sigorta sözleşmesinden doğan borç ve yükümlülüklerini ifa etmiş olmalıdır.

Sigorta hukukunda sigortacının ödeyeceği tazminat miktarının belirlenebilmesi için öncelikle, zararın hesaplanması gerekir. Zira sigortacının ödeyeceği tazminat, gerçekleşen zararlar veya sigorta sözleşmesinde belirlenen zararlar sınırlı olup, sigorta değerinin sigorta bedeline denkliği ilkesi uyarınca hiçbir zaman zararın azami miktarını geçemez. Bu nedenle, zararın tespiti tazminat miktarının belirlenmesinin temelini oluşturur. Sigorta zararının belirlenmesinde kural olarak sigortalının malvarlığının riziko öncesindeki durumu ile rizikonun meydana gelmesinden sonraki durumu arasındaki fark esas alınır. Sigorta poliçelerinde ve sigorta genel şartlarında sigorta zararının nasıl tespit edileceği gösterilmektedir. Zarar miktarının belirlenmesi amacıyla, günlük hayatta, sigorta ettiren sigortacıya zararın meydana gelmesi üzerine zarar bildiriminde bulunulur ve sigortacının görevlendirdiği eksperler aracılığıyla da zarar tespiti yapılır. Sigortacı tarafından görevlendirilen eksper tarafınca hazırlanan rapordaki zarar miktarında anlaşma olduğu durumda sigorta poliçesi hükümlerine göre ödeme yapılır. Eğer taraflar arasında zarar miktarı konusunda anlaşmazlık ortaya çıkarsa sigorta genel şartlarında yer alan hükümlere göre, tarafların hakem bilirkişi belirleyerek de zarar tespiti yaptırılmaları mümkündür. Hakem bilirkişilik müessesesi, TTK'da yer almamakla birlikte Hazine ve Maliye Bakanlığınca düzenlenen genel şartlarda yer almaktadır. Hakem bilirkişiler sadece zararın tespitiyle ilgili ihtilafı çözerler. Sigorta sözleşmesiyle ilgili diğer hususlarda yetkili değildirler. Hakem bilirkişilik müessesesi hem öğreti hem de Yargıtay'a göre bir dava koşulu olmayıp, HMK'nın 193. maddesinde yer alan delil anlaşması olarak kabul edilmektedir. Tahkim ise, tarafların iradesiyle başvuru; hukuki uyuşmazlıkların STK tarafından seçilen bağımsız ve tarafsız hakemlerin kesin hüküm niteliğindeki kararlarıyla sonuçlanan, bu sebeple de iradi olduğu gibi aynı zamanda yargısal ve alternatif uyuşmazlık çözüm yoludur. Sigortacılıkta tahkim konusunda temel mevzuat SK'nın 30. maddesidir. Tahkimde yargı yetkisi, hakeme veya hakem heyetinin tümüne aittir. Ayrıca sigorta hakemi, kendisine verilen işi, mücbir nedenler ve beklenmeyen durumlar dışında kabul etmek zorundadır.

Sigortacının zarar sigortalarında sigorta tazminatını ödeme borcu ile meblağ sigortalarında sigorta bedelini ödeme borcu, sigortalanan menfaati tehdit eden rizikonun gerçekleşmesi halinde doğar. Sigortacının ödeyeceği tazminat tutarı, zarar miktarı belirlendikten sonra sigorta genel ve özel şartlarına göre ayrıca belirlenir ve sigorta

tazminatının miktarı, sigorta konusu menfaatin rizikonun meydana geldiği andaki değerine göre tespit edilir.

Sigorta bedelinin, sigorta değerinden eksik ya da fazla olması hususu, diğer ülkelerin sigorta mevzuatlarında olduğu gibi, TTK'da da düzenlenmiştir. Bu durumları eksik sigorta ve aşkın sigorta olarak ele alıyoruz. Bunların önemli neticesi ise aşkın sigorta halinde, sigorta değerini aşan kısmın batıl olmasıdır. Sigorta bedelinin sigorta değerinden eksik olduğu durumlarda sigortacı, en fazla sigorta bedeli kadar ancak zararın tamamı kadar bir tazminat ödemez. Zira bu durumda, sigortacı meydana gelen zararın sadece, sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranını öder. Buna orantı, nispet veya proporsiyon kuralı denir. Eksik sigortaya ilişkin bu kuralın istisnası ilk tehlike sigortasıdır. Çünkü bu durumda sigortada taraflar kısmi hasar olsa dahi zararın tamamının tazmin edileceği konusunda anlaşmışlardır. Yani ilk tehlike sigortası, kısmi hasar durumunda dahi orantı kuralının uygulanmaması anlamına gelir.

Sigortacının tazminat ödeme borcunun muacceliyeti TTK'nın 1427. maddesinde düzenlenmiştir. TTK.m.1427/2'ye göre, sigorta tazminatı veya bedeli rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her halde 1446 ncı maddeye göre yapılacak ihbardan kırk beş gün sonra muaccel olur. Can sigortaları için bu süre on beş gündür. Sigortacıya yüklenemeyen bir kusurdan dolayı inceleme gecikmiş ise süre işlemez. Sigorta tazminatını ödeme borcu sigorta olayının ve zararın meydana gelmesiyle doğar.

Sigortacının avans ödeme yükümlülüğü, TTK'nın 1427. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, sigortacının avans ödemekle yükümlü kılınabilmesi için rizikonun meydana geldiğinin sigortacıya ihbar edilmiş olması ve bu ihbar üzerinden 3 aylık süre geçmiş olmasına rağmen sigortacının rizikonun veya tazminatın sınırlarına ilişkin araştırmalarını ve çalışmalarını bitirememiş, yani tamamlayamamış olması gerekir. Kanatimizce, sigortacının avans ödeme yükümlülüğüne ilişkin TTK.m.1427/3'te yer alan süre, hükmün getiriliş gayesi göz önünde bulundurulduğunda uzun bir süredir ve bu durum madde gerekçesindeki *“sigorta ettirenin sigorta sözleşmesini yaparken de amacı zararının bir an önce telafi*

edilmesi ve karşılaştığı tehlikeden dolayı herhangi bir mağduriyetinin doğmamasıdır “ şeklindeki düzenlemeyle açıkça zıt durumda olup; kanun metninde 3 ay gibi bir uzun süre getirilmek suretiyle maddenin gerekçesi ile çelişki meydana getirilmiştir ve gerekçedeki gayeye uygun bir çözüm olmamıştır. Ayrıca madde metni ile gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde; birbiriyle çelişki içeren başka bir durum daha söz konusu olmaktadır. Gerekçede sigortacıya araştırma yapması için gerekli bilgiler ve belgeler verilmiş olmasına rağmen araştırmaların bitirilememesi ihtimalinden bahsedilirken, metinde avans ödemesinin gerçekleştirilebilmesi için sigortacıya gerekli bilgi ve belgelerin verilmiş olması koşuluna yer verilmemiştir. Kanaatimizce, anılan madde metni tatbik edilirken gerekçede yer verilen sigortacıya gerekli bilgi ve belgelerin sigorta ettiren tarafından verilmiş olması koşulunu aramak makul olacaktır; çünkü sigorta ettirenin sigortacının çalışmalara başlayabilmesi için kendi üzerine düşenleri yerine getirmemiş olması olasılığında, yani araştırmaların tamamlanamamasının sigorta ettirenin kusurundan meydana gelmesi durumunda sigortacıyı avans ödemesi yapmakla yükümlü tutmak hakkaniyete uygun düşmez.

Kural olarak sigorta tazminatı para borcu niteliğindedir ve nakden ödenir. Ancak TTK.m.1427/1’de de belirtildiği üzere, sigortanın konusuna ve taraflar arasındaki sözleşmeye göre sigorta tazminatı aynen tazmin şeklinde de yerine getirilebilir. Yani sigorta tazminatı nakden ödeme, tamir, yerine koyma ve yenileme şeklinde yerine getirilebilir. Ex gratia ödemeler ise, sigortalının sigorta şirketine sadakati, yani uzun süredir sigortalısı olması veya sigorta şirketiyle fazla ilişkisinin bulunması ve zararın ortaya çıkış şekline göre de, sigortalının bireysel kusurunun fazla olmaması nedeniyle sigortacı tarafından sigortalının sigorta teminatı kapsamında olmayan zararlarını da karşılıksız, kural dışı olarak, lütuf ve hatır ödemesi gibi ödemesi halidir.

Temerrüt faizi, para borcunu vadesinde ödemeyerek temerrüde düşen borçlunun ödemesi gereken bedeldir. Temerrüt faizi, vadenin bitiminden ve belli bir vade yoksa ihtar gününden itibaren işlemeye başlar. Para borcunun vadeye bağlı olmaması veya temerrüt ihtar yapılmasına gerek olmaması halinde, borcun doğumundan itibaren temerrüt faizi istenebilir. Yargıtay içtihatlarına göre sigorta şirketi açısından borçlu temerrüdü oluşabilmesi için, sigorta şirketine gerekli belgelerin teslim edilmesi, ihbarda bulunulması ve genel şartlarda belirtilen sekiz işgünü içerisinde ödeme yapılmamasını

aramaktadır. Bu sekiz işgünü olarak belirlenen ödeme süresinin tamamlanmasından itibaren sigorta şirketi temerrüde düşmüş olacaktır.

Sigorta sözleşmesinden kaynaklanan taleplere ilişkin zamanaşımı hususu TTK.m.1420 ile genel olarak düzenlenmiş; ancak TTK.m.1420/I, sorumluluk sigortalarına ilişkin ayrı bir düzenleme olan TTK.m.1482 hükmünü saklı tutmuştur. Yine TTK.m.1420/II ile de, KTK'nın 109. maddesi gibi vb. düzenlemelere yollama yapılmak suretiyle o düzenlemelerin saklı ve geçerli oldukları belirtilmiştir. Ayrıca TTK.m.1452/II ve 1486/II ile de TTK.m.1420 ve 1482 hükümlerinin emredici hükümler oldukları düzenlenmiştir. Kanaatimizce, TTK.m.1420 ve 1482 hükümlerinin TTK.m.1452/II ve 1486/II hükümleri ile yeniden ayrıca emredici olduklarını düzenlemeye, TTK.m.6'da yer alan hüküm nedeniyle gerek bulunmamaktadır. Çünkü ticari işlere ilişkin zamanaşımı sürelerini düzenleyen hükümler, zaten sözleşmeyle değiştirilemez ve TTK.m.3 marifetiyle de sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan işlem ve fiiller ticari iş niteliğindedir. Ayrıca biz, sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan taleplerdeki zamanaşımı sürelerinin dağınık mevzuat hükümleri ve farklı farklı zamanaşımı süreleri ile düzenlemelerinin uygulamada karışıklığa neden olmaları nedeniyle; bu hususta, farklı mevzuatlardaki ilgili sigorta dalları ve bunlara ilişkin zamanaşımı sürelerinin TTK'da makul ve her sigorta dalı için geçerli olacak şekilde yeknesak bir hüküm ile düzenlenmesinin daha isabetli ve yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

- Akatlı, Cengiz, Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı, İstanbul 1985.
- Akgün, Evrim, Sigorta Sözleşmelerinde Teminatın Kapsamına Genel Bir Bakış, BÜHFD, C. 12, S. 153 Mayıs 2017.
- Akıntürk, Turgut ve Derya Karaman, Borçlar Hukuku, Beta Yayınları, 17. Baskı, Temmuz 2011, İstanbul.
- Akipek, Jale G., Turgut Akıntürk ve Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, İstanbul 2009.
- Antalya, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, Beta Yayınları, İstanbul 2012.
- Aras, Ecehan Yeşilova Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- Aras, Ecehan Yeşilova ve Bilgehan Yeşilova, Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırmedici Özellikleri, Journal of Yaşar University, Yıl 2013, C. 8, Sayı Özel.
- Aras, Ecehan Yeşilova ve Bilgehan Yeşilova, Sigortacılıkta Tahkim Kararları ve Kanun Yolları(Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Arseven, Haydar, Sigorta Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul 1987.
- Atabek, Reşat, Yeni Ticaret Kanunu'muzda Kara Sigortaları, İstanbul Barosu Dergisi, 1957(Kara Sigortaları).
- Atabek, Reşat, İlk Riziko Sigortası, BATİDER, Y. 1962, C.1(İlk Riziko).
- Atabek, Reşat, Sigorta Hukuku, İstanbul, 1950.
- Atabek, Reşat, Yangın Sigortası, Sigorta Hukuku Dergisi, 1985 (Yangın).
- Aydoğdu, Murat, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, DEÜHFD, C. 12, S. 1, y. 2010.
- Ayhan, Rıza, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, Sigorta Hukuku, Yetkin Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2019.
- Bağcı, Ömer, Sigorta Sözleşmelerinden Kaynaklanan Taleplerde Zamanaşımı, HKÜHFD, C. 6, S. 11, Ocak 2016.

Bağrıaçık, Safiye Nur, Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasında Sigortacının Sorumluluğu, İKÜHFD, C. 15, S. 2, Temmuz 2016.

Bahtiyar, Mehmet, Sigorta Poliçesi Özel Koşulları, Genel Koşullardan Ayırılması ve Bazı Sorunlar (Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Kasım 1998.

Balcı, Muharrem, İhtilafların Çözüm Yolları ve Tahkim, İstanbul 1999.

Barlas, Nami, Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, İstanbul 1992.

Belge, Ayşe Merve, Borçlar Hukuku Hükümleri İle Karşılaştırmalı Olarak Sigorta Hukukunda Hasarın Tespiti ve Tazminat, ÇÜHFD, C. 1, S. 2, Ekim 2016.

Bozer, Ali, Sigorta Hukuku, Ankara 1981(Sigorta).

Bozer, Ali, Ticari İşlere İlişkin Faiz Hükümlerine Toplu Bir Bakış, BATİDER, C. 2, S. 3, Mart 1964.

Bozkurt, Tamer, Sigorta Hukuku, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, Ekim 2013.

Bölükbaşı, Ayşe Gül ve Baturalp Pamukçu, Sigortanın Temel Prensipleri, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2009.

Budak, Alican, Sigortacılık Kanununda Tahkim: Sigortacılık Kanununun 20. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun ile Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?, UTDER, C. 2, S. 2, 2013.

Büyüksağış, Erdem, Yeni Sosyo - Ekonomik Boyutuyla Maddi Zarar Kavramı, İstanbul 2007.

Can, Mertol, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, İmaj Yayıncılık, Ankara 2012 (Sigorta Sözleşmesi).

Can, Mertol, Birden Çok Sigorta, İmaj Yayıncılık, Ankara 2004(Sigorta).

Can, Mertol, Türk Özel Sigorta Hukuku, İmaj Yayıncılık, Ankara 2007 (Ders).

Can, Mertol, Yeni Değer Sigortası, Ali Bozer'e Armağan, Ankara 1998(Yeni Değer).

Can, Mustafa Erdem, Sigorta Tazminatında Temerrüt Faizi, AKÜHFD, C. 8, S. 1, Haziran 2018

Cebe, Mehmet Sinan, Mal Sigortaları Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.

Çetin, Bahattin, Tarım Sigortaları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007.

Demir, Remzi, Aşkın Sigorta, İKÜHFD, C. 16, S. 2, Temmuz 2017.

Demirel, Duygu, Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları, THD, C. 9, S. 93, Mayıs 2014.

Domaniç, Hayri, Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK. 105 ve Diğer Hükümler, İstanbul 1993.

Erdoğan, İhsan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gazi Kitabevi, Ankara 2017.

Eren, Fikret, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976.

Gökcan, Hasan Tahsin ve Seydi Kaymaz, Karayolları Trafik Kanununa Göre Sorumluluk-Tazminat-Sigorta Rücu Davaları Trafik Suç ve Kabahatleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.

Gökcan, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Hukuku ve Maddi-Manevi Tazminat Davaları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.

Gökcan, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

Hatemi, Hüseyin ve Emre Gökyayla, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.

Havutçu, Ayşe, Haksız Fiil Sorumluluğunda Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı, DEÜHFD, C. 12, İzmir 2012.

Helvacı, Mehmet, Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2000.

Hirş, Ernst, Ticaret Hukuku Dersleri, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1948.

Kaner, İnci Deniz, Sigorta Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016.

Kapancı, Kadir Berk, Ahlaka Aykırı Bir Fiille Kasten Verilen Zararın Tazmini, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016.

Kaplan, İbrahim, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler, İmaj Yayınevi, Ankara 2012,

Karagöz, Adem, Nihan Turna, Şeyma Akgül ile Hamit Çakmak, Sigorta Hukukundan Doğan Tazminatlar, Hukuk Gündemi Dergisi, 2006-4, Ankara, S. 97-100.

Karayalçın, Yaşar, Risk-Sigorta-Risk Yönetimi, Özel Sigorta Hukukuna Giriş, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

Kayıhan, Şaban ve Mustafa Ünlütepe, Yargıtay ve Sigorta Tahkim Komisyonu Kararları Işığında Karayolları Zorunlu Mali Mesuliyet(Trafik) Sigortasına Dayalı Tazminat Talebinde Temerrüt Faizine İlişkin Değerlendirmeler, BATİDER, C. 33, S. 4, Aralık 2017.

Kayıhan, Şaban ve Ömer Bağcı, Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri, Umuttepe Yayınları 2. Baskı, Kocaeli, Mart 2017.

Kayıhan, Şaban, İnternet Sigortasında Riziko, THD, C. 4., S. 34., Haziran 2009 (İnternet).

Kayıhan, Şaban, Sigorta Sözleşmesinde Prim Ödeme Borcu, Seçkin Yayıncılık, Ağustos 2004, Ankara (Prim).

Kender, Rayegan, Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri, Teori ve Uygulama Açısından Mesuliyet Sigortaları, III. Sigorta Semineri, İstanbul 4-7 Nisan 1977, Bidiriler-Tartışmalar, Ankara 1977 (Seminer).

Kender, Rayegan, Sigorta Mukavelesinin Akdedilmesi ve Şartları, I. Banka ve Ticaret Hukuku Sempozyumu, Ankara 1984 (Sempozyum).

Kender, Rayegan, Sigorta Sözleşmesinin Tanımı ve Kurulması (TTK Tasarısı Hükümlerinin Değerlendirilmesi İle), Doç Dr. Mehmet Soner Anısına Armağan, İstanbul, 2006 (Sigorta Sözleşmesinin Tanımı).

Kender, Rayegan, Türk Ticaret Kanununun Taslağı'nın Sigorta Hukukuna İlişkin Hükümleri Hakkında Düşünceler, Sigorta Hukuku Türk Derneği, Y. 2005, Özel Sayı, S. 1.

Kender, Rayegan, Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2011 (Sigorta Hukuku).

Keskin, Fikri Tunç, Uygulamada Sigorta Hukuku C. 1, Adalet Yayınevi, Haziran 2017.

Kıcalıoğlu, Mustafa, Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara 2011.

Kılıçoğlu, Kumru, Yansımaya Yolculuğu Zarar, Turhan Kitabevi, Ankara 2012.

Kılıçoğlu, Mustafa, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Bedensel Zararlar ve Ölüm Olaylarına İlişkin Hükümlerinin Yorumuyla Tazminat Esasları ve Yöntemleri, Ankara 2014.

Kılıçoğlu, Mustafa, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Uyarlanmış Tazminat Hukuku, Bilge Yayınevi, Ankara 2014.

Koenig, Willy (Çev: Fırat Öztan), Sigorta Menfaati ve Değerlendirilmesi, BATİDER, 1969, C. V.

Konca, Nesibe Kurt, Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. I, Ankara 2010.

Kubilay, Huriye, Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku, Fakülteler Kitabevi, İzmir 2003.

Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.II, Ankara 1986.

Kuyucu, Aslıhan Sevinç, Zarar Sigortalarında Sigortacının Ödeme Yükümlülüğü ve Sınırları (Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.

Küçük, Damla, Yatırımcılar İçin Hukuki Yönden Politik Risk Sigortası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

Mehmet Borçlar, Hukuku Genel Hükümler, Mimoza Yayınları, Konya 2012.

Memiş, Tekin ve Savaş Bozbel, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu C. II, Türkiye Adalet Akademisi Yayınları 1. Baskı, Temmuz 2013. Ankara.

Memiş, Tekin, Sigorta Sözleşmesi Şartlarının Yargısal Denetimi, On iki levha Yayınları, 1. Baskı, Haziran 2016, İstanbul (Yargısal Denetim).

Memiş, Tekin, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Sigorta Hukukuna Dair 6. Kitabının Genel Hükümlerinin Değerlendirilmesi, Sigorta Hukuku Türk Derneği, Y. 2005, Özel Sayı, S. 1.

Memiş, Tekin, Yangın Sigortasında Riziko, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001 (Yangın).

Metezade, Zihni, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Altıncı Kitap Birinci Kısım ile İlgili Görüşler (Genel Hükümler), Sigorta Hukuku Türk Derneği, Y. 2005, Özel Sayı, S. 1.

Nomer, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul 2012.

Oğuzman, M. Kemal ve Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.

Omağ, Merih Kemal Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefîyeti, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011 (Halefîyet).

Omağ, Merih Kemal Türk Sigorta Hukukunda Rizikonun Ağırlaşması Sorunu, AIDA Türk Grubu 1985 (Riziko).

Özbolat, Murat, Temel Sigortacılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

Özdamar, Mehmet, Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi, Prof. Dr. Oğuz Kürşat Ünal'a Armağan, Ankara, Ocak-Nisan 2013, GÜHFD, 2013/1-2.

Özdamar, Mehmet, Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.

Özer, Fatma Dilek Kabukçuoğlu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde 7397 sayılı Sigorta Murakebe Kanunu ile Karşılaştırmalı ve Gerekçeli 6327 sayılı Kanunla Değişik Sigortacılık Kanunu Şerhi, On iki levha Yayınları, İstanbul 2012 (Sigortacılık Şerhi).

Özer, Fatma Dilek Kabukçuoğlu, Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 2. Bası (Hayat Sigortası).

Reisoğlu, Safa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınları, 22. Bası, Mayıs 2011, İstanbul.

Sayhan, İsmet, Sigorta Sözleşmelerinin Konusu, Yetkin Yayınları, Ankara 2001.

Şenocak, Kemal Türk Ticaret Kanunu'nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği, AÜHFD, 2009, C.58, S.1 (Mal Sigortası).

Şenocak, Kemal, "Menfaat Değeri Altında Sigorta", GÜHFD, Cilt 4, Sayı 1-2, Y. 2000 (Menfaat).

Şenocak, Kemal, Çifte Sigorta, Turhan Kitabevi, Ankara 2002 (Çifte Sigorta).

Şenocak, Kemal, Takseli Sigorta, BATİDER, C. 25, S. 2, Haziran 2009 (Takseli Sigorta).

Şenyüz, Doğan, Borçlar Hukuku Genel ve Özel Hükümler, Ekin Yayınevi, Bursa 2016.

Tandoğan, Haluk, Türk Mes'uliyet Hukuku (1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası Yapılmıştır), Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

Taşkın, Melda, Zarar Sigortalarında Menfaat Eksikliği, BATİDER, 2017, C. 33, S. 1.

Taşyürek, Hayri, Kasko Sigortası, Seçkin Yayınları, Ankara 2001.

Tekil, Fahiman, Sigorta Hukukunda Tazmin İlkesi ve Rücu Hakkı (Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Kasım 1998.

Tiftik, Mustafa, Akit Dışı Sorumlulukta Maddi Tazminatın Kapsamı, Yetkin Yayınları, Ankara 1994.

Tutumlu, Mehmet Akif, Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması, 2. Baskı, Ankara 2001.

Türk, Hikmet Sami, Sigortacının Temerrüdü Ne Zaman Başlar?, XII. Banka ve Ticaret Hukuku Sempozyumu, Ankara 1995.

Uçakhan, Sema Güleç Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması, Ankara 2012.

Ulaş, Işıl, Sigortacılıkta Tahkim, Prof. Dr. Seza Reisoğlu'na Armağan, BATİDER, 2007, C. XXIV, S. 2 (Tahkim).

Ulaş, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2012 (Zarar).

Ulaş, Işıl, Yeni Zorunlu Trafik Sigortası Genel Şartlarına Göre Bu Sigortanın Kapsamı, Teminat Türleri ve Özellikle Destek Teminatı, BATİDER, C. 31, S. 2, Haziran 2015 (Trafik).

Uluğ, İlknur, Sigorta Hukukunda Riziko Kavramı ve Bu Kavramdaki Değişiklikler, Türkiye'de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği Sempozyumu, İstanbul 2004.

Ulutekin, Hanefi, Birden Çok Sigorta, SHD, C.II, S.1-2.

Ünan, Samim Hayat Sigortası Sözleşmesi, Beta Yayıncılık, Nisan 1998 İstanbul (Hayat Sigortası).

Ünan, Samim İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko, Beta Yayıncılık, Ocak 1998, İstanbul (Riziko).

Ünan, Samim, 2011 Tarihli Türk Ticaret Kanununda Sigorta Ettirenin Görevleri, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Aralık 2011 (Sempozyum).

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku C. I, On iki levha Yayınları, İstanbul, Ekim 2016 (Şerh I).

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku C. II, On iki levha Yayınları, İstanbul 2016 (Şerh II).

Ünan, Samim, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku C. III, On iki levha Yayınları, İstanbul 2017 (Şerh III).

Yasaman, Hamdi, Ticari İşlerde Akdi Faiz ve Temerrüt Faizi, BD, S. 76, y. 22, Mart 2011.

Yazıcıoğlu, Emine, Sigorta Tazminatı Borcuna İlişkin Sulh-İbra Sözleşmelerinin Geçerliliği, Altınca Yargıtay Kararları ve Sigorta Hukuku Sempozyumu, İstanbul, 7-8 Haziran 2002.

Yazıcıoğlu, Emine, Sorumluluk Sigortalarında Riziko(Sigorta Hukuku Sempozyumları), XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2018 (Riziko).

Yeğengil, Rasih, Tahkim, İstanbul 1974.

Yeşilirmak, Ali, Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik, DEÜHFD, C. 11, Özel Sayı 2009 (Hakem-Bilirkişilik).

Yeşilirmak, Ali, Türkiye’de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, On iki levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2011 (Çözüm).

Yıldırım, Ferhat, Avusturya Sigorta Hukukunda Aşkın Sigorta, İBD, C. 86, S. 2, Mart 2012.

Yıldırım, Hakan, Karayolu Eşya Taşıma Sorumluluk Sigortalarında Riziko ve Menfaat, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

Yılmaz, Yasemin Yücesoy, Ticari İşlerde Faiz ve Yargıtay Uygulaması, TBBD, S. 140, y. 31, Ocak 2019.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2005 (Sözlük).

Yılmaz, Zekeriya, Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim, Terazi Dergisi, S. 17.

Yücesan, Osman, Yangın Sigortaları Kaideleri ve Tatbikatı, İstanbul 1960

Diğer Kaynaklar

www.quicksigorta.com E.T: 21.09.2019.

www.tdk.gov.tr E.T: 24.01.2019.

www.portal.uyap.gov.tr

Kayıhan, Şaban Zarar Sigortalarında Sigortacının Halefiyeti,
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/372047>, E.T: 19.03.2019

BATİDER, 1998, C.XIX, S. 4.

BATİDER, C. XII, Sayı 1, Haziran 2003.

BATİDER, C. XXII, Sayı. 3, Haziran 2004.

YKD. 1982, Sayı 5.

YKD., Kasım 1998, C. 24, S. 11.

YKD., Ocak 1995, C. 21, S. 1

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Uğur DENİZ

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 2 Ocak 1993, Kayseri

Medeni Durumu: Evli

Tel: (0246) 311 65 10

email: Ugur_1187@hotmail.com

Yazışma Adresi: Batman Cumhuriyet Başsavcılığı Merkez/Batman

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2019
Lisans	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2014
Lisans	Anadolu Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü	2015
Lise	Develi Anadolu Lisesi	2010

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2019-Halen	Batman Cumhuriyet Başsavcılığı (HSK)	Cumhuriyet Savcısı
2016-2019	Eğirdir Cumhuriyet Başsavcılığı (HSK)	Cumhuriyet Savcısı

2015–2016	Kalkınma Bakanlığı	Memur
2014-2015	Kayseri Barosu	Avukat
2011-2014	Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu	Memur

YABANCI DİL

İngilizce, Almanca

YAYINLAR

1. Uğur DENİZ "Yargıtay Kararları Işığında Resmi Belgenin Düzenlenmesinde Yalan Beyan Beyan Suçu" Adalet Dergisi, Sayı 61, (2019)
2. Uğur DENİZ "Genel Ceza Mahkemelerinin Görevine Giren İflas Suçları" Adalet Dergisi, Sayı 60, (2018)
3. Uğur DENİZ "Boşanma Türleri ve Özellikleri" Adalet Dergisi, Sayı 57, (2017)
4. Uğur DENİZ "Toplu Hak Uyuşmazlıklarında Yorum ve Eda Davaları" Adalet Dergisi, Sayı 56, (2016)